

ФРИДРИХ НЕЗНАНСКИ ОПЕРАЦИЯ „ФАУСТ“

Част 2 от „Маршът на Турецки“

Превод от руски: Марин Гинев, 1994

chitanka.info

На дъщеря ми Ирина

„... Проклинам всичко, що
душата
оплита със съблазън и игри
и я затваря в тия пещери
на заслепението и лъжата!
Проклинам самотнието —
плен,
на който сам умът ни се
обрива,
и външността, що с блясък
всеки ден
лъжливо сетивата ни увлича...“
Йохан Волфганг Гьоте,
„Фауст“^[1]

Главни действащи лица:

Александър Борисович Турецки (Саша) — старши следовател в Московската градска прокуратура.

Константин Дмитриевич Меркулов — началник на следствения отдел на Московската градска прокуратура.

Светлана Белова — стажантка, студентка от Юридическия факултет на Московския университет.

Ким Лагина — стажантка, студентка от Юридическия факултет на Московския университет.

Вячеслав Грязнов — старши инспектор от Московската криминална милиция, капитан.

Евгени Жуков — бивш старши инспектор от Московската криминална милиция, сега заместник-началник на строително обединение в Кабул.

Семьон Семьонович Мойсеев — криминолог в Московската градска прокуратура.

Артъм Григориевич Горни — главен военен прокурор, генерал-полковник.

Иван Алексеевич Бунин — помощник на главния военен прокурор, майор.

Александър Сергеевич Рогов — заместник-началник на Главното разузнавателно управление при Генералния щаб на Съветската армия, генерал-полковник.

Владимир Ивонин — командир на рота от 17-и полк от спецчастите, старши лейтенант.

Александра Ивановна Романова — началник на 2-ри отдел в Московската криминална милиция, полковник.

Ирина Флоровска — студентка от Московската консерватория.

Виктор Михайлович Чебриков — председател на Комитета за държавна сигурност на СССР, армейски генерал.

Стален Йосифович Серий — командир на 17-и полк от спецчастите, генерал-майор.

Игор Бирюков (Валето) — шофьор на театър „Ромон“, служил в 17-и полк от спецчастите.

---

[1] Превод Димитър Статков. — Б.пр. ↑

1

— ... Това, което ще видим, може да ви съсипе нервите. Затова всеки веднага да си подхваща работата: Турецки поема разпита на свидетелите, ние с капитан Грязнов започваме огледа на местопроизшествието.

Меркулов спря за миг, после изведнъж продължи нервно, обръщайки се непосредствено към мен, макар аз въобще да не спорех с него:

— Саша, вярвай ми, знам какво говоря. Преди двајсет години, когато бях следовател в Кубан, колхозните сепаратисти такъв фойерверк ми устроиха в деня на изборите за Върховен съвет! Сетне изравяхме само ръце, крака... и глави в преспите. Онази нощ, беше през февруари, тъкмо заваля първият сняг — натрупа отведнъж почти метър. После съдебният лекар с чист спирт ме свестяваше. А пък в Тушино един самолет като избухна по време на парада...

Нашият шофьор почти нахлу във входа на станцията на метрото и рязко наби спирачките. Следствено-оперативната група се промъкна през милиционерския кордон и слезе на платформата по спрелия ескалатор. Блъсна ни задушаваният мирис на горяло и още нещо непознато — отровно и кисело...

— Динамит — каза Меркулов, щом забеляза как подуших.

И веднага се разкрещя на пожарникарите, които заливаха с маркучите пламъците на затихващия пожар. Само че късно: двајсет сантиметра воден пласт вече покриваше предполагаемите веществени доказателства.

Вячеслав Грязнов се беше присъединил към оперативните работници от ведомствената милиция на московското метро и заедно с тях разглеждаше онова, което бе останало от вагона — овъглената, раздула се като от краста някога синя обшивка, тлеещите седалки, изметнатите, изтръгнати от пантите врати. Озърнах се: това, което виждах, не се връзваше с представата за живот на земята — толкова ужасяващо беше. И когато видях как някаква жена прегръща това,

което преди половин час е било нейното синче, аз се приближих до мраморната колона и притиснах бузата си към прохладната повърхност. Санитарите наоколо събираха на носилките трупове или по-точно парчетата от трупове. Приблжих се Грязнов с нещо в ръката. Той беше ужасно бледен, почти бял, като прекалено напудрен клоун, и рижите лунички отчетливо изпъкваха върху тебеширеното му лице.

— Ето я — изхриптя той, изкашля се и продължи: — Саморъчна.

Забелязах, че той избягва да се оглежда. Меркулов, който стоеше върху релсите, потънал до глезените във вода, извика:

— Турецки, какво си щръкнал тук? Веднага отивай горе в дежурната стая на милицията и разпитай всички, дето са там!

После той видя находката на Слава и тронаво се изкатери върху перона. Аз все още стърчах до колоната и наблюдавах как моите другари внимателно въртят из ръцете си части от будилник, към чийто циферблат бе запоена метална жица...

— ... Да, мен като бригадир на червенознаменна бригада миньори ме поканиха за откриването на новата линия на метрото. Казаха, че ще дойде новият генсек. Наредиха да сме с миньорските каски, демек да изглеждаме все едно, че току-що излизаме от тунела... Добре, че беше тоя човек, щото какво щеше да остане от главицата ми? (Показва надраната оранжева каска.)

— ... Като загърмя оркестърът, влакът — пиууу от тунела, и изведнъж... мамата си трака! Всички стъкла на вагона изхвърчаха на майната си. А пък на районните активистки „раисите“ им като че дявол ги издуха! Какви „раиси“ ли? Абе фризуриите им, като на жената на новия генсек, Раиса — да ме прощавате, ама не й знам бащиното име...

— Много странно, уважаеми, аз не помня да съм чул взрива, а пък казват — бомба? Доживяхме... Тоест западното влияние, разбирате, нали, разните там „зелени“... Така да се каже, терористите... А, да, да, за обстановката на перона... Огромна тълпа, пълно с милиция, всички гледат ескалатора — другаря генерален секретар чакат. Мен ми беше все тая, тоест имам предвид...

— Не, не помня взрива. За виждане, видях го, но не го чух. Че какво като съм капитан от Държавна сигурност? Ние не сме ли хора? (Само дето не плаче.) И ние може да се шашнем, по дяволите...

— ... Не пипнете ли гадините — сам ще ги намеря и ще ги удуша на място! Аз на вас синчето си за нищо на света няма да простя: водех хлапето на изпит в музикалното училище... а тук... Мръсници сте всички... съсипахте страната... Я не ме бутай — без мойто хлапенце все ми е тая, дали в затвора, или в гроба...

Записвам показанията на няколко десетки души, ръцете ми треперят, в гърлото ми нараства буца, очите ми сълзят. И на мен ми се иска да псувам и да плача заедно с тях, но ми предстои още много да преживея, защото аз ще разследвам това страшно престъпление.

Меркулов не седи както обикновено в креслото, а се е примъкнал някак неудобно на стола от другата страна на бюрото си. Забол е острите си колена в полираното дърво и непрекъснато върти шайбата на телефона. Аз размахвам ръце зад гърба му и беснея: следствието по взрива в метрото е възложено на следователя от нашата градска прокуратура Жозеф Гречаник. Толкова преживях през това денонощие, разпитах около тридесет свидетели и потърпевши, разработвах версии и набелязах схематичен план за разследването. И изведнъж, дявол да го вземе, дават всичко на Гречаник. Меркулов сякаш не обръща никакво внимание на моето мърморене. Опитвам се да видя изражението на началника на следствения отдел, а той все върти шайбата в напразни опити да се свърже с химическото чистене, където още миналата зима изчезна кожухчето му. Най-после той се обърна и като че ли някак весело каза:

— Не ревнувай, Саша, това не е най-доброто дело в нашата практика.

Аз се възмутих:

— Че кой ревнува?! Просто ми е обидно, Костя. — Насаме говоря с шефа си на малко име.

— Е, извинявай, значи просто ми се е сторило.

И правилно му се е сторило. С Гречаник не се обичаме още от университета, без да има никакви особени причини. След като завършихме, той работи известно време в ОБХСС^[1]. Но дали милиционерската служба му се видя недостатъчно интелигентна, дали заради нещо друго, неотдавна назначеният заместник-прокурор на Москва Пархоменко го домъкна при нас, в Московската прокуратура.

— Може би ще споделиш с мен версиите си? — неуверено помоли Меркулов.

Обаче мен така ме беше налегнал инатът, че не можех да го надвия. Запуших и взех да циркулирам зад гърба на Меркулов. По едва забележимото завъртане на главата му забелязах, че той ме наблюдава.

— Е... значи... теоретически погледнато... следствената предпоставка, така да се каже... — успях да изтръгна от себе си. — Преди да търсим престъпника, трябва да уточним обекта на престъплението. Ако започнем от субекта — нищо няма да излезе. Дълбоко уверен съм, че жените и децата, погубени във вагона, не са били пряката цел на престъпника. Убити са и няколко души на перона. Чакали са генсека. Всички са знаели за това. Тоест, че той ще дойде. Може и да греша, но всичко това мирише на атентат.

Надявах се моята реч да звучи по-уверено, отколкото изведнъж ми се стори.

— Знаеш ли, Саша, има такова наблюдение — не помня чие, — че при атентати срещу шефовете, бомбите убиват предимно шофьорите им... Друго какво?

Друго? Заедно с обидата се изпаряваше и следствиеният ми ентусиазъм. Неувереността в собствените ми думи заплашваше да се превърне в безпомощност. И даже Гречаник изведнъж взе да ми се струва по-умен и по-симпатичен, та бях готов да му харижа още две мои дела, само и само да не слушам спокойния, почти монотонен глас на Меркулов, да не тъпча зад гърба му и да не гледам как ушите му следят движенията ми като локатори.

— Виждаш ли, Саша — започна Меркулов и изведнъж се разкрещя: — Не мога да разговарям, когато ми тъпчеш зад гърба!

Аз седнах послушно в удобното кресло на началника на следствения отдел, сега вече срещу него.

— Работата е там, Саша, че „взрива“ го предадох на Гречаник по моя молба. Горе, както разбрах, е имало голям спор кой да води разследването — КГБ или прокуратурата. Решили са да караме заедно: те — оперативната работа, а ние — следствието.

Меркулов извади цигара, пречупи я през средата и пъхна едната половина в цигарето? Това му е начинът да се бори с пушенето. По мои сметки сега той пуши точно четири пъти повече от преди.

И Меркулов пак започна да досажда на химическото чистене за изгубеното си кожухче.

— Слушай, Костя, утре ще ти намеря кожуха или ще им измъкна парите. Не ги тормози повече с твоята вежливост. Нашата сфера на услугите ако въобще прави нещо като хората, то е само когато се бои от пердах.

— Виждам аз, другарю Турецки, че няма да ми се махнеш от главата, докато не ти дам пълен отчет за заседанието на Политбюро.

Той измъкна фаса от цигарето и веднага пъкна втората половинка от цигарата.

— Републиканския прокурор Емелянов го извикали на заседание на Политбюро да докладва за взрива в метрото. Новият генсек е въвел и нов ред: всички извънредни произшествия да се обсъждат в Политбюро. А Серьожа Емелянов, знаеш го, винаги трябва да си подсигури тила. Какво може да разкаже той на висшите другари, след като не е бил на местопроизшествието? И затова ме взе със себе си... Хората от московското КГБ, разбира се, се опитваха с всички сили да докажат, че това е терористичен акт и затова те трябва да водят разследването. Но нашият нов генсек си позволи да не се съгласи с тях. Той точно така и каза: „Позволете ми да не се съглася с вас.“

При тези думи Меркулов се опита да наподоби със своята кльошца физиономия кръглоликия генерален секретар. За моя изненада, доста добре му се удаде.

— „Нашето време рязко се отличава от трийсетте години — продължи Меркулов в същия дух, — народът и партията са единни. Затова нашият съветски народ не може да се обяви срещу правителството. Това престъпление може да е извършено: първо — от хора, пратени от чуждите спецслужби, второ — от някой маниак, избягал от лудницата, и трето — от така наречените дисиденти, които, както доказва професор Лунц, и ние в Политбюро сме напълно съгласни с него, са психически болни хора. Политбюро реши да започне — Меркулов доста добре имитираше южния акцент на генсека — перестройка на цялото народно стопанство. Води се икономическо съревнование на двете системи — социалистическата и капиталистическата — и ние не можем да допуснем даже намек за съществуването в нашата страна на политически противници, още по-малко пък терористични групи.“

Айде пак нови лакърдии — сякаш не гръмна сградата на републиканското КГБ в Тбилиси, където някой заложил бомба и загинаха трийсетина кагебисти. Като че ли не се разлетя из въздуха самолетът с командването на ученията „Кавказ-85“ и не отвлякоха министъра на финансите с ултиматум за десет милиона рубли откуп. Престъпленията бяха разкрити и всеки път ставаше дума за различни организирани групи, въоръжени с автоматично оръжие и експлозиви.

— Знаеш ли, Саша... Впрочем това май ти го казвам за хиляден път — започна изведнъж Меркулов раздразнено, сякаш отговаряше на зададен от мен въпрос. — За своя главна задача смятам разкриването на престъпленията. Всички ние, и милицията, и КГБ... и ти, и Гречаник, трябва да намерим тези, които затриха хората в метрото. Обективно — защото извършиха нещо страшно. А субективно — трябва да си изясним какво ги е ръководило. Приказките на голямото началство са за политиците, не за нас.

На вратата се почука и без да чака разрешение, в кабинета влезе Гречаник.

— Извинете за нахълтването, Константин Дмитриевич, но има интересни новини. В милицията е позвънил някакъв човек и казал: „Бомбата в метрото е заложена от Фауст.“

— ?!

— Така е казал... Освен това засега не са успели да разберат края на фразата, тъй като се е появил страничен шум, а онзи е шепнел.

— Обаждането записано ли е?

— Разбира се, Константин Дмитриевич. Всички обаждания до 02 се записват — не съвсем уверено произнесе Гречаник, закръгляйки с пухкавите си устни буквата „о“. Той явно забеляза ироничното ми лице по повод на това твърдение и припряно добави: — За съжаление не е възможно да се идентифицира самоличността по шепота.

— Кога е станало това?

— Сутринта в осем нула седем, ммм... преди почти три часа...

— Надявам се, че сте наредили да се достави записаната реч на този поклонник на Гьоте в прокуратурата?

— Още не, но...

— Тогава бързо позвънете на капитан Грязнов — ободри Меркулов посърналия Гречаник — и всичко ще бъде наред.

— Ей сега! — пак изкриви устни Гречаник.

И на бегом се засили да изпълни поръчението на Меркулов.

— Всичко ще е наред. Всичко ще бъде наред... — машинално повтори Меркулов, докато гледаше как се затваря вратата след Гречаник. Но не усетих радостни нотки в гласа му.

Реших да не мъча повече Меркулов с „въпросника“ си (така кръсти той прекалената ми любознателност още преди три години по време на моя стаж). Чаках ме собствените ми дела — „моите“ престъпления и „моите“ престъпници. В единадесет часа бяха извикани за очна ставка посетителите на бардака, който държеше една народна артистка. Предстоеше да изобличим виден сановник, че подпомага финансово „салона“ и сам участва в оргиите. После трябваше да довърша обвинителния акт за нарушаване техниката на безопасността при строежа на жилищен блок в Матвеевски микрорайон — срутил се бе полузаселен блок. А в три часа в Бутирския затвор щеше да ме чака адвокатът на заместник-министъра на тежката промишленост, за да се запознае с обвинението срещу него — присвояване на крупни суми и рушветчийство (по 201 алинея от Наказателнопроцесуалния кодекс). Такива работи. А с мефистофелите нека се занимава Жозеф Алексеевич Гречаник.

— Саша — тихо ме повика Меркулов, когато вече бях на вратата. Обърнах се. В сините очи на Меркулов се таеше тревога. — Как ти се струва този „Фауст“?

За всеки случай реших да не се предавам:

— Нашият генерален секретар е стопроцентово прав: наоколо е пълно с откачени.

---

[1] Отдел за борба с кражбите и спекулата. — Б.пр. ↑

2.

Бях решил да взема такси, но изведнъж ме осени да ида на работа пеша. Юнската сутрин обливаше със слънце Москва река, по крайбрежната улица нямаше жива душа, ще речеш, че цялата столица е избягала в отпуск.

Издрапах до станцията на метрото „Фрунзенска“ и градската картина рязко се промени. Стотици московчани и гости вървяха по улиците и пресичаха площада, разхождаха се, тълпяха се, тъпо зяпаха витрините на магазините, блъскаха се пред таблата с изложени вестници. И тогава я видях.

Не съм от типа улични свалячи. Затова просто тръгнах след нея, страхувайки се да не я изгубя сред тълпата. На какво се надявах? Че тя ще вземе да се обърне и... Какво „и“? У нея имаше нещо, което караше и най-ефектните мадами наоколо да изглеждат бледи и незабележими. Тя се спря пред една витрина и аз видях отражението ѝ в стъклото — изправени рамене, светла коса, която някак неповторимо обрамчваше загорялото ѝ лице. Тя рязко се обърна, погледна ме право в очите и... равнодушно отмина нататък. Ситуацията беше очевидно безнадеждна. Дълго мярках в тълпата нейната висока изправена фигура и тежката вълна от светлоруси коси, поклащащи се в ритъма на походката ѝ. Накрая тя рязко зави и се скри зад вратите на метрото. Край.

Пресякох „Комсомолски проспект“ и се запътих към кафене „Романтици“ да пия едно кафе. Апетитът ми беше се изпарил напълно.

В застоялия въздух на прокуратурата се усещаше нещо необичайно. Постоях пред вратата на кабинета си, докато бавно пъхах ключа в бравата. По коридора постоянно се захлопваха врати, а от лабораторията по криминалистика се чуваше непонятен шум. Седнах зад бюрото и набрах телефона на Мойсеев.

— Добър ден, обажда се Турецки. Можете ли да ми кажете какво става при вас?

— Веднага идвам, Александър Борисович!

— Ама няма нужда, Семьон Семьонович... — Но Мойсеев вече бе затворил телефона.

Криминологът Семьон Семьонович Мойсеев се вмъкна с рамото напред в полуотворената врата. Беше се издокарал — в униформата на съветник от правосъдието, с многобройни медали на сакото. По лицето му се четеше огромно смущение, примесено с тържество. Само разнищените маншети на свежоизпаната му риза напомняха за предишния Мойсеев.

— Какво става — да не са ви извикали на поклон при генералния?

— Не отгатнахте, гражданино началник.

— Значи в поликлиниката? Смятате под прикритието на тези залъгалки да прередите опашката?

— Саша, не ме принуждавайте да използвам оценъчни прилагателни.

— Карайте, не се притеснявайте!

— Вие сте бездарен следовател.

— Признавам — бездарник съм. Но все пак какъв е номерът?

— Виж, това вече, Александър Борисович, е моя малка тайна... — Стори ми се, че Семьон Семьонович фъфли по-малко от обичайното. — Шегувам се, Саша. Вчера ви нямаше, а при нас, така да се каже, има забавни новини. Докато вие с капитан Грязнов се занимавахте с оная бъркотия, при нас изпратиха момичета... Не, не! Не в този смисъл! Стажантки — цели три! И двама младежи. — Той намигна заговорнически. — Да вървим!

До витрината с изложеното оръжие стоеше много красиво момиче с дръпнати японски очи. Какво ставаше днес — да не би да имаше конкурс за красавици?! Във всеки случай държането на Семьон Семьонович получи някакво обяснение.

— Ким! — Тя ми протегна тясната си длан.

— Между другото, Ким е име — засуети се Мойсеев, дрънчейки с медалите си. — Цялото е Ким Артьомовна Лагина.

— А вие сте Турецки, нали? — с игрив поглед попита Ким.

Съгласих се с идиотски поклон и добавих:

— Или Саша, ако ви харесва.

— Харесва ми — усмихна се с ярките си устни Ким и пак заразглежда оръжейната колекция, като продължаваше да ми хвърля

прикрити погледи.

— Къде ли се дяха другите? — притесни се Мойсеев.

— Някакъв княз покани всички на съвещание, а мен помоли да подежуря тук, докато ви нямаше. Кой е този княз — един дълг и кльощав? И защо „княз“? Защото е прекалено интелигентен ли?

Двамата с Мойсеев се разсмяхме — стажантката беше съвсем права за Меркулов.

— И тъй, Семьон Семьонович, какви са новините около взрива в метрото? — Придадох си сериозен вид, още повече че действително няхах търпение да чуя новите неща, а засегнатото самолюбие не ми позволяваше да се обърна към Гречаник. Пархоменко беше „прикрепил“ Мойсеев към Гречаник — криминологът беше експерт по всички видове оръжия и взривни устройства.

Седнахме с Мойсеев един срещу друг на нерационално дългата маса, обградени от портретите на знаменити криминалисти. Мойсеев измъкна от джоба си дебел и ужасно изпомачкан тефтер, надраскан с понятни единствено за него записки и чертежи, и започна да разказва, без да забелязва нашето споглеждане с Ким.

— Този същият Святослав по-рано е съден за диверсия по железниците — взривил изоставен, излязъл от движение вагон. Няколко жертви. Признали го за невменяем и го затворили в Столбовата затворническа психиатрия, откъдето благополучно драснал преди година. На 17 ноември 1984 година Святослав поставил на прозореца на изоставената църква в „Армянский переулок“ експлозив...

В кабинета изведнъж се намърда шумна компания начело със заместник-градския прокурор Пархоменко. Над всички стърчеше главата на Меркулов. И в следващата секунда аз престанах да чувам каквото и да е. Не че оглушах, а сякаш слушах разговор на непознат език — сред влезлите беше тя, моята сутрешна непозната. Пархоменко нещо приказваше, останалите се настаняваха около масата. А аз усещах ужасно сърцебиене... Тя ме погледна без всякакъв интерес, после сви тъмните си вежди...

— Александър Борисович, чувате ли ме? — Осъзнах, че Меркулов се обръща към мен и очевидно не за първи път. — Леонид Василичев разпредели за днес задълженията на нашите стажанти и аз моля Семьон Семьонович, като ръководител на производствената им

практика, да контролира тяхната работа. Ние с Леонид Василиевич отиваме на заседание в градския комитет на партията. Моля в наше отсъствие да се спазва дисциплината. Защото, извинете ме, устроили сте някакъв ден на „отворените врати“...

Началството напусна лабораторията по криминалистика и Мойсеев започна пак отначало да разказва историята на Святков. В главата ми се въртяха като развалена плоча думите на Пархоменко: „Светлана Николаевна Белова... Светлана Николаевна Белова... Светлана...“ Имената на останалите стажанти не запомних.

— Вчера Шура, простете, Александра Ивановна Романова, началник на втори отдел на криминалната милиция, го е прибрала заедно с всичките му такъми: динамит и прочее. Вечерта Святков си призна, че — озлобен на целия свят — е поставил бомбата във вагона на метрото. — Мойсеев помълча и добави: — Разбира се, тази версия трябва тепърва да се провери.

— Щом си е признал, какво да проверяваме? Кой ще вземе да топи сам себе си? — Говореше тя: тихо, сякаш думите ѝ излизаха сами, без тя да иска.

— А къде остава презумпцията за невинност, Лана? Като студентка последна година, ти трябва да я помниш винаги. Доказването на вината е задължение на правосъдието.

Гречаник помръдваше с вежди, докато редеше сентенциите си, сякаш с целия си вид даваше на другите да разберат: „Аз така, между другото за презумпцията, а иначе нас ни свързва нещо повече.“ Може и да си въобразявах, но те вече бяха минали на „ти“. И тогава казах, наистина по-високо, отколкото ми се искаше:

— Че той е психар! Такъв каквото искаш ще ти надрънка! Досега не е навредил на никого, — даже напротив — след взрива църквата в „Армянский переулок“, където дотогава имало някакъв склад, я върнали на Патриаршията... За какъв дявол му е да погубва хора?!

Мойсеев се изкашля в шепата си, приканвайки ме да се успокоя. Но на мен не ми минаваше:

— Е, добре. Вие както искате, а аз съм затънал до ушите в работа. Кой е разпределен при мен? — Взех листа от масата. — Николай Степанюк.

Един младеж с малко селски вид и живи сини очи ентусиазирано се надигна иззад масата.

— Да вървим, Николай, да се борим с педитата!
На излизане чух зад гърба си:
— Интересен тип...
Каза го Лана Белова.

Около пет часа се върнах в прокуратурата, където трябваше да ме чака инспекторът от милицията капитан Вячеслав Грязнов с допълнителни агентурни данни по онова дело за вертепа.

На входа се сблъсках с нашия шофьор Серьожа, който презглава се изтърколи по стълбата, като едва не ме събори.

— Опа, Александър Борисович! Вие ли сте! А мен значи... Семьон Семьонович... е, тоест... прати ме по работа... Ей сега ще се върна!

Стана ми ясно, че независимо от предупреждението денят на „отворените врати“ се е развихрил. Без да влизам в стаята си, аз натиснах бравата на лабораторията по криминалистика, но тя бе затворена отвътре. Мойсеев ме пусна да вляза едва след пълна идентификация на моята особа по гласа.

Дружната компания — Мойсеев, Гречаник, Грязнов, четирите стажанти и две девизи от секретариата — сервираше на дългата маса и я отрупваха с неизвестно откъде взели се благинки.

— Ура! Турецки пристигна! — запляска с ръце Ким.

— И за какво долетя непристъпният Турецки, да ни разгони или да се присъедини? — попита Лана Белова. Сутринта ми се стори, че тя беше с друг тоалет, но очевидно просто беше свалила жакета си. Вместо отговор аз се втренчих в голите ѝ рамене.

— Искате ли питане! Естествено, за да се присъедини — прекалено жизнерадостно изгука Гречаник. А аз се замислих: в какъв смисъл „непристъпен“? На глас казах само:

— Серьожа за водка ли го изпратихте?

— Изобщо не! Вашата следователска интуиция пак никаква я няма! Серьожа отиде за китарата. — И Мойсеев отвори огнеупорната си каса, където бяха подредени като войници бутилките с твърдо гориво.

— За китарата?

— Слава обеща да ни изпердаши нещо сърцераздирателно — игриво продължи Семьон Семьонович.

Погледнах Грязнов. Той ми направи знак: значи, задачата ти я изпълних, защо да не се повеселя! После ми подхвърли през масата огромен тирбушон:

— Заеми се, Сашка, с винцето за дамите!

... Отцепих се още след първата чаша, защото от сутринта, точно от вчерашната вечер, трошичка не бях хапнал. Грязнов попя малко от Висоцки, после премина на старинни романси. Ким недвусмислено си лепна коляното за моето под масата. Мойсеев енергично напиваше третата стажантка, чипоноса дебеланка с очила. Тя редовно избутваше ръката му от раменете си, но го слушаше внимателно. А той плещеше нещо наистина невъобразимо. Заслушах се, за да доловя смисъла:

— ... Мозъчните капиляри са обкръжени от атроцитите... Когато в кръвта навлиза алкохолът, капилярите започват да се обезводняват. Отливът на течност от атроцитите предизвиква подуването им, което пък води до повишено налягане в черепа... И тъй като капилярите снабдяват тъканите с кислород, тяхното обезводняване предизвиква хипоксия...

Дебеланата за пореден път изтърси нахалната ръка на своя ухажор и каза със силен бас:

— Хайде да потанцуваме!

Серьожа пусна стереоуредбата и от колоните се изтръгна зоващият глас на Глория Гейнър: „Въпреки всичко ще оцелея“.

Седях срещу Лана и не можех да откъсна очи от нея. Според мен тя пи малко и почти не се усмихваше, само понякога бавно оглеждаше всички. Гречаник, сложил ръка на облегалката на Ланиния стол, замечтано пийваше от виното си, но аз инстинктивно усещах, че шансовете му са нищожни. Приблжих се до Лана, като внимавах да не се блъскам в столовете, и ѝ протегнах ръка. И в същия миг видях в косата ѝ, почти на тила, малката зелена панделка, която окончателно ме побърка.

Рокендролът ни беше неистов. Ние почти не се докосвахме, предавайки си енергията чрез сплетените пръсти. Тя не ми отстъпваше по издръжливост и нашият танц приличаше на равностойна схватка от някакъв странен вид спортна борба. Земното пространство за нас се

беше свило в отсечката между масата и шкафа с веществени доказателства. Бяхме съвсем сами сред музиката и ритъма...

Танцът ни бе прекъснат по най-идиотски начин. Семьон Семьонович юнашки се намърда между нас и неочаквано силно занарежда:

*„Хоп-стоп, Клава,
на кого буташе права!“*

— Семьон Семьонович! — изохках аз и подхванах под мишниците готовия да рухне криминолог.

Заведох Мойсеев във фотолабораторията, където той положи глава на масата под червената светлина на фотолампите. Сивата му коса се топна във ваничката с проявителя. Открих в аптеката амоняк и заставих криминолога да смръкне няколко пъти. Трябваше незабавно да го експедираме вън и аз незабелязано повиках Серьожа през процепа на вратата...

Когато се върнах в лабораторията по криминалистика, не успях веднага да разбере какво се е случило. Грязнов неопределено махна с ръка:

— Те се чупиха.

— Кой?

Обаче веднага разбрах кой. Лана беше заминала с Гречаник. Докато набутвах Мойсеев в колата и обяснявах на Серьожа как да намери сградата в една от пресечките около улица „Неглинна“, където живееше Семьон Семьонович, Лана беше си отишла с Гречаник.

Налях си чаша водка и приседнах до Грязнов:

— Хайде да пийнем!

— Да не прекалим, Саша?...

Останалото ми е като в мъгла. Някак си се озовах в кабинета си с Ким. Тя седна на ръба на бюрото и ме придърпа към себе си.

— Ех, Турецки... — шепнеше тя. — Ех ти, Турецки...

Разумът ми се бореше с плътта и явно губеше тази неравна схватка. Аз целувах горещите й устни, а Ким трескаво разкопчаваше копринената си блузка. „Ех ти, Турецки!“ Опитах се да си възразя нещо сам, някъде в подсъзнанието ми се чуваше — не, не тук... Ким

постави ръката ми върху гърдта си... Разумът ми вдигна бяло знаме и аз възторжено си помислих: „Защо пък не? Защо, дявол да го вземе, не?“

3.

Обезводняването на мозъчните капиляри достигна критичната си точка. Хипоксията, предизвикана от подуването на атроцитите, се засилваше с невероятна скорост. Аз излоках три литра чешмяна вода и после дълго се кланях над тоалетната чиния. Заедно с петнадесетминутния студен душ тази операция даде резултат: бях напълно готов за дълбок оздравителен сън.

До началото на работния ден имаше двацет минути.

Не можех да открия колата си. Не помнех къде я бях зарязал преди два дни. Дали не са я задигнали? Седнах на пейката край магазин „Тимур“, извадих цигара, но не можех да я сложа в устата си: вчера не само препих, но и препуших. Моят пастрок, директор на московските спортни магазини, бивш партиен работник, далавераджия и комбинатор, когато се подплаши от кампанията срещу стопанската престъпност, разхвърли „трудовете“ си спестявания по следния начин: вилата приписа на майка ми, жигулито, което караше сам, прехвърли на дъщеря си от първия брак, а реда за москвича отстъпи на мен. Той даде парите за колата при условие, че ще ѝ направя пълна застраховка, която ще я платя сам. И повярва на моята „чекистка“ (така се изрази) дума, че веднага щом поиска, ще продам колата на определен от него човек, а парите ще му върна. Пастрокът ми рискуваше нищожно, защото аз му написах от името на майка ми разписка за заем в размер на пълната стойност на колата.

Стараех се да не мисля за това, което се случи вчера. Не защото ме мъчеха угризения — не се смятах за коварен прелъстител. Както между другото и за съблазнен хлапак. Просто не знаех какво да правя. Как да се държа с Ким? И сега почти реално чувствах нейните ласкави ръце на тила си и даже опипах главата си, за да прогоня това усещане. Пак се оплетох и се ненавиждах... Вчера срещнах момичето, което трябваше да стане моята съдба. То замина с Гречаник. Те просто си отидоха. А аз се настроих за дива ревност. И сега какво, да ида при Ким и да ѝ кажа: „Извинявай, не трябваше да го правим. Искam друга.“

Целият ужас беше там, че именно това чувствах. Но даже пред заплахата от разстрел не бих могъл да го кажа така. Подло копеле! Защо развалих всичко?... И в същата секунда си спомних къде си зарязал колата: до кино „Хоризонт“.

Според графика за работа със стажантите трябваше сутринта да ида със Светлана Белова в Матвеевски микрорайон и да проникна в стаята на техническия ръководител. Самият той вече лежеше в затвора и на мен ми предстоеше да покана свидетели, за да проведе изземане на документи по всички правила на закона. За следствието това вече нямаше особено значение (копията от документите бяха на разположение на експерт-счетоводителя), но Пархоменко настояваше да демонстрирам на стажантката рутинната следствена работа. В случая — така нареченото „изземане“.

Закъснях за работа цял час. Трябваше да намеря Лана, но аз чисто и просто се страхувах да отворя вратите на кабинетите, боях се от срещата с Ким... Запътих се право към кабинета на Пархоменко.

— Леонид Василиевич, извинете за закъснението...

— Ама моля ви се, Александър Борисович, вие напоследък направо се съсипвате от работа.

По магарешката физиономия на зам.-градския прокурор се изписа донякъде приятно изражение. Защо ли е толкова любезен днес? И в този момент аз изведнъж разбрах причината за тази толкова неочаквана промяна. През полуотворената врата на „стаята за почивка“ видях Лана. Тя седеше зад малка масичка, отрупана с папки, и нещо пишеше. Пархоменко усети погледа ми:

— За да не си губи времето, поръчах на Светлана Николаевна да състави статистическа справка на прекратените дела...

Дърт курвар, помислих си злобно (макар че Пархоменко беше само на трийсет и девет години), набутал момичето при себе си, че и театър ще ми разиграва. Само това ми трябваше — заместник-главният прокурор на Москва за съперник... Значи нашето пътешествие се отлага за неопределено време — подготвянето на тази идиотска справка ще отнеме не по-малко от два дни.

— Тогава да си гледам работата, Леонид Василиевич.

— Да, да, Турецки, действайте. Сега върху нас лежи голяма отговорност...

Че като се увлече... Лана вдигна зелените си очи от книгата — в тях подскачаха насмешливи дяволчета.

— ... Централният комитет възложи на прокуратурата задачата да бъде координатор на цялата правна система в страната! — не мирясваше Пархоменко. — Нашата цел е да разобличаваме всяко престъпление, злоупотреба и даже провинение. Затова главното сега е... затова нашият колектив...

Пархоменко се запъна, търсейки думата, и аз не пропуснах да се възползвам от паузата.

— Отивам да действам, Леонид Василиевич! — казах ентусиазирано и се изнизах от кабинета му.

Нямаше никакъв смисъл да ходя сам на строежа. И изобщо днес беше безсмислено да работя: най-много от всичко на света исках да спя. Затова влязох при Меркулов.

— Константин Дмитриевич, тъкмо отивам към проспект „Вернадски“ — това сега го измислих, докато стърчах пред Меркулов. — Дайте квитанцията си, ще намина към химическото чистене за вашето кожухче.

— Да не се е случило нещо, Саша?

Аз изтръпнах:

— Къде?

— Не знам къде.

— С кого?

— С теб...

— Че какво?

— Изглеждаш, сякаш току-що си излязъл от затвора...

Той дълго ровичка из джобовете си, накрая намери розовото листче и ми го подаде.

— Върви да те надуха. Глътни и един седалгин: помага... Но имам към теб една голяма молба: когато не искаш да те разпитват — това понякога се случва с нормалните хора, — така и ми кажи: „Днес не отговарям на въпроси.“ Тогава аз няма да ти ги задавам.

Защо ли излъгах за проспект „Вернадски“? Много по-просто беше да кажа, че не ставам за работа, главата ми се цепи от махмурлук. Виж, Пархоменко може да го пързаяш, дори е полезно. За него понятия като възприятие, интуиция, съмнение не съществуват. Документ, подпис, обаждане от ЦК — това са за него фактите.

— Седалгин имаш ли?

— Не...

Меркулов пак се разрови в джобовете си и измъкна полуизпразнена опаковка.

— Ето, вземи два наведнъж...

— Благодаря много... Костя, извинявай, днес хич ме няма.

— Изпий едно двойно кафе, само че не веднага — след около час...

След два часа се върнах и победоносно тръснах пред Меркулов оформените по всички правила документи, с които можеше да получи от касата на химическото 373 рубли.

— Тия да не са мръднали?

— Донякъде, да.

— Че аз го купих на старо от един съсед за триста!

— Я не ги мисли! Те са пробутали твоето кожухче на някого поне за шест стотачки.

— Но нали това е от джоба на държавата...

— Константин Дмитриевич, щом държавата не може да гарантира опазването на личната собственост...

— Добре, добре. Стига дрънка. Благодаря ти... А, Саша, току-що ме посети полковник Балакирев от комитета. Неговият отдел се занимава по тяхна линия с експлозията в метрото и по оперативен път те са нацелили тоя „Фауст“. В Ереван действа нелегалната организация НОПА — Националноосвободителна партия на Армения. Ръководи я Фауст Агопович Кеворкян. Май че е цирков артист...

— Е, браво. Щом са го разкрили... Мен какво ми пука? Фауст, значи...

— Арменците обичат да дават на децата си имена от класическата литература: Хамлет, Изолда...

— А къде изчезна „терористът“ Святков? Името му не пасва ли на кагебистите? Интересно, що за „оперативен път“ е тоя, по който са попаднали на... Как го каза — КНОПА?

— Не се прави на клоун, Саша. Ако се съди по бюлетините на МВР, това е същата група, която е организирала инциденти по време на ноемврийските митинги в Ереван.

— Даде, знам. Палели кошчетата за боклук. И ги арестуваха за хулиганство.

— Виждам, че тази версия не ти харесва.

— Защо да не ми харесва? Удобна версия.

Опитвах се да убедя Меркулов, а по-точно самия себе си, че това дело не ме засяга. Но пред очите ми изплува страшната картина — десетки овъглени тела... Обаче с КГБ не се спори. Те от нищо престъпление ще ти скалпят.

— Какво си мърмориш? Още ли те тормози професионалната амбиция? Саша, ако реалността е такава...

— Като не можем нещо, тогава викаме „реалността“. Извинявай, Костя, че те прекъснах.

— Нищо. — Меркулов се замисли. После се плесна по челото: — Ей, ама аз съвсем забравих — в твоя кабинет те чака една висока... Белова.

Излязох от стаята на Меркулов преднамерено бавно. Метнала крак върху крак, Лана четеше списание „Социалистическа законност“.

— Искам да ви помоля нещо, Александър. Бихте ли проверили тази справка, преди да я покажа на шефа? Може нещо да съм объркала.

Веднага видях, че всичко е наред. Само не разбих как се е справила толкова бързо.

— Май ви е зле? — попита тя.

— Ами, нищо ми няма — не съвсем уверено отвърнах аз и без да искам, мярнах отражението си в стъклото на шкафа.

— Хайде да обядваме заедно — предложих неочаквано и за самия мен, — а после ще идем в Матвеевско... Ако за вас няма да е късно.

— Обичам късните разходки — отвърна тя. Не разбрах дали на шега, или пък сериозно...

В ресторант „Варшава“ нямаше много хора. Изобщо не ми се ядеше, затова се втренчих в менюто, без да мога даже да прочета имената на ястията.

— Знаеш ли, Александър, аз искам сладолед...

Ама разбира се, че ще е сладолед! Дори не забелязах как Лана мина на „ти“. Пихме горещо, ароматно кафе и близахме сладолед, като

си разменяхме нищо незначещи фрази. Но аз виждах интерес в нейните зелени очи, около които се събираха едва забележими бръчици, когато се усмихваше. На колко години ли е? Двадесет и пет? Двадесет и шест? И изобщо какво знам за нея? Ето, тя сложи загорялата си ръка върху масата и аз видях тъничка бяла лентичка на безименния ѝ пръст — може би от венчална халка?

Някаква лекота избута всичките ми сутрешни съмнения и последиците от махмурлука. Когато мълчахме, безмълвието не тегнеше, говорехме ли, аз намирах — или поне така ми се струваше — нужните думи и точната интонация. Бях напълно доволен от себе си...

В Матвеевско пристигнахме чак в четири часа. Надявах се за час-два да се оправим с проклетото изземване. Обаче не. Канцеларията на техническите ръководители се намираше в олющено фургонче, заседнало унило наред строителната площадка. Работниците си бяха отишли и освен пазача наоколо нямаше жива душа. До най-близкия блок газихме из прахта петнайсет минути. Накрая успях да пипна двама свидетели — подпийналата портиерка и самия домоуправител.

Когато най-после отворихме фургончето, като разбихме с брадва тежкия катинар, изпаднах в тих ужас: количеството бумажни надхвърляше предположенията ми поне два пъти.

До късно вечерта сортирахме пътни листи, работни наряди, актове за наднормени проценти, сметки и калкулации. Лана бързо навлезе в работата и без да показва никаква скука или недоволство, разравяше поредното чекмедже.

— Ето го и строително-монтажно управление номер тринадесет. Доставка за февруари. Едрогабаритни панели от Очаковския домостроителен комбинат...

Тя ми протегна купчина изпомачкани листове. Вместо бумагите хванах китката ѝ и не я пусках. И отново, както вчера, когато танцувахме, ми се стори, че усетих отговорно външение, макар тя да освободи ръката си.

Портиерката ръгна домоуправителя в ребрата: глей, значи, какъв е пъргав нашичкият следовател...

Карах колата по криволинейния „сталински“ път. Отляво в зеленината се гушеха белите сгради на Кунцевската болница, бивша

резиденция на генералисимуса. Отдясно — склон, който преминаваше в рехава горичка, сред която течеше река Сетун. Пищните коси на Лана танцуваха срещу вятъра, тя ги придържаше с високо вдигнати лакти. Аз кривях неволно очи и си мислех колко е красива... Лана леко се намръщи, извади от чантата си шалче и някак странно се забради: през челото към тила. Шалчето прибра косите ѝ към слепоочията и това неузнаваемо измени нейното лице, направи го грубо и сурово. Дръпнах края на шалчето, за да освободя отново косите ѝ. Но тя хвана ръката ми и с такава сила я отблъсна, че от изненада аз изтървах кормилото. Колата сви встрани, заподскача по склона и като се заби в един люляков храст, угасна.

— Да не си откачила? — креснах аз и я сграбчих за раменете.

Тя се засмя и отметна глава. Ръцете ми се плъзнаха по гърдите ѝ и се събраха отзад. Тя ме пресрещна със здравето си тяло, като едновременно ме отблъскваше с длани. Борехме се така, притиснати в прегръдка; търсехме устните си и избягвахме целувката. Това беше прелюдия и ние го знаехме, затова инстинктивно я удължавахме, загрявахме се до онази точка на кипене, след която вече не помниш как е станало всичко, как така се озовахме върху тази дъхаща на ягоди поляна, а дрехите ни са захвърлени бог знае къде.

Тя обеща да дойде при мен утре. И през целия ден аз мислех само за това. Работех като бесен и всичко ми спореше. Даже канцеларщината ми доставяше радост. Понякога ме обземаше страх: ами ако изведнъж нещо се случи, ако попадна в авария или пък ме извикат на нощно дежурство... Или ако тя просто не дойде... И аз пак се захващах за работата с удвоена енергия, пришпорвайки времето...

— Турецки, зает ли си?

Не забелязах как се отвори вратата — на прага стоеше Ким. Ей на! Сега трябва твърдо да поставя нещата по местата им.

— Трябва да поговоря с теб, Турецки...

Подразни ме, задето тя ме нарича „Турецки“.

— Не, не, не мисли, че аз... — Ким уплашено ме погледна и аз видях колко е бледа. Господи, само това липсваше да се влюби в мен! Всички думи, които бях намислил да ѝ кажа, изхвърчаха от главата ми. Аз отидох до нея и хванах ръката ѝ. Тя трепереше.

— Чуй ме, Ким, трябва да разбереш... Ние сме възрастни хора...
— „Ама че глупости дрънкам!“ Млъкнах, без да знам какво още да кажа.

— Не, Турецки, ти ме чуй...

— Не ме наричай, моля те, Турецки. Аз си имам име.

— Добре. Турецки, тоест Саша...

— Леонид Василиевич вика Турецки — долетя от разговорната уредба и аз скочих, предателски щастлив от възможността да избягна по-нататъшното обяснение.

— Извини ме, Ким... Ще приказваме после.

— Може ли да ти звънна вкъщи, Ту... Саша?

Възможността да се обясним по телефона даже ме зарадва.

— Аха, звънни ми, запиши си номера...

Лана дойде при мен точно в девет часа. До това време вече бях изблизал цялата си бърлога и домъкнах от ресторанта всевъзможни вкусоти.

Тя влезе и аз забравих всичките си приготовления. Изобщо не се ориентирах къде сме. Лана донесе със себе си всички ухания на вчерашната ягодова поляна. Спомних си, че трябва да позвъни Ким, протегнах ръка и изключих телефона. И ние се гмуркахме — отново и отново — в дълбините на древния, от никого неоткрит преди нас ритъм на сплетените тела...

Събудих се от някакъв звук, нещо ме разсъни. А може още да съм сънувал, защото наоколо цареше пълна тишина, прекъсвана само от свистящите по мокрия асфалт гуми. Колко съм спал — петнадесет, двадесет минути?

— Кое време е? — шепнешком попита Лана.

Светнах лампата и бях поразен — минаваше два.

— Трябва да си вървя...

— Трябва ли? Защо?

Тя се засмя:

— Не искам да превръщам това в кухненски роман.

— Кухненски?

— Ами да, с миене на съдовете след сутрешното кафе и размотаване по чехли из разхвърляната стая...

— Ще те изпратя.

Тя пак се засмя:

— До дома е десет минути бавен ход.

Лана започна да се облича и аз не чух кога е излязла, защото веднага потънах в дълбок безметежен сън. Насън се мъчех нещо да си припомня, но не можех, спорех с някого и на нещо се чудех, но до сутринта всичко, което ставаше с мен в сънищата ми, напълно се изличи.

4.

Силните струи шибаха лицето, раменете и гърдите ми. Удоволствието от сутрешния душ нарастваше от съзнанието, че няма защо да бързам. Беше седем сутринта и до началото на моето градско дежурство по Москва оставаха два часа. Накрая завъртях крана. В стаята се дереше телефонът.

— Турецки! Спиш ли, братко? Извинявай, ако все пак съм те събудил. Подполковник Яковлев те безпокои.

Изругах почти на глас.

— Какво се е случило, подполковник?

— Спасявай ме, Турецки! Нали по график ти си ни дежурният днес? В Октябърски район има убийство, а няма кой да отиде. Следователят, когото трябва да смениш, все още се мотае с другия труп в района „Текстилшчики“. Тъй че, стягай се, братле!

— Добре, тръгвам.

— Няма нужда: само ми кажи адреса си, моите момчета ще те вземат...

Утринната Москва тънеше в хладна дъждовна мъгла. Юнската жега само за една нощ сякаш се смени с есен. Чистачките едва се справяха с потоците вода, заливащи предното стъкло. „Край телефона остана локва“ — помислих равнодушно. Вече не принадлежах на себе си. Бях ръководител на следствено-оперативна група, която през цялото денонощие на 14 юни 1985 година трябваше да излиза на местопрестъпленията, станали на територията на Голяма Москва. Гледах хората, возещи се с мен в милиционерската „Латвия“ — някои виждах за пръв път, с други неведнъж се бях срещал при подобни рейдове „по горещи следи“... Това беше двадесет и първото ми московско градско дежурство.

„Ленински проспект“. Многоетажен блок, набутан в дъното на площад „Гагарин“. Отдолу — магазин „Хиляда и една стоки“.

— ... Бащата се върнал сутринта от командировка... Те двамата с майката са геолози... Гледа, момичето мъртво. Съседите притичали,

чули, че крещи... Позвънили в районното, ние сме тук наблизко, около хотел „Спутник“ се дислоцираме... — успява да ми съобщи един капитан от местното отделение на милицията, докато се катерим по стълбите към третия етаж. — Ето, другарю следовател, триста дваайсет и втори апартамент, точно над магазина...

Стандартно московско жилище със стандартна чешка или югославска мебел. Вътре всичко е преобърнато: пред вратата на гардероба се издига купчина бельо, дрехи, шалове и кърпички. Пространството край бюрото е обсипано с листове и тетрадки, чекмеджетата са издърпани и празни. На холната масичка са разпилени снимки, разкъсаният фотоалбум се търкаля до тях на пода. Два куфара са издърпани изпод дивана, а съдържанието им е претършувано, на тоалетката — преобърнати кутийки за бижута, до тях на купчинки лежат скъпоценностите... През отворената врата на кухнята виждам безформените, почти плоски очертания на женско тяло, проснато върху пода.

Не се докосвам до нищо, просто бързо вървя из стаите. Съзнанието ми машинално фиксира фотоалбума и бижутата. Но това е интуитивно: никога не можеш да кажеш предварително кой факт ще ти бъде полезен нататък.

— Е — с делничен глас казвам аз, — да започнем огледа.

Съдебният лекар вече се е навел над трупа, хваща за китката безжизнената ръка и веднага я пуска. Криминалният експерт няколко пъти щраква с фотоапарата, запечатва общото положение на трупа и ми прави знак: открий лицето. Аз коленича и отмятам от лицето на убитата кичур синьо-черна коса.

Пред мен в локва кръв лежи Ким.

„Не, Турецки, ти ме чуй... аз трябва да поговоря с теб.“ Гласът й ме преследваше, виждах я пред очите си, трепереща, бледа и... жива. Върших всичко, каквото се изискваше от дежурния следовател на местопрестъплението. Инструктирах участниците в огледа за реда на провеждането му, заедно със съдебния лекар проведох външен оглед на трупа, лазех по пода, търсейки следи от обувките на престъпниците, изслушах рапорта на водача на служебното куче, което хвана дирята около убитата и на улицата я изгуби. „Трябва да поговоря с теб, Турецки“... Разпитах съседите, приложих веществените доказателства към делото...

Тогава аз ѝ казах: „Трябва да ме разбереш.“ А тя ме прекъсна: „Не, Турецки, ти ме изслушай...“ Обаче аз не ѝ дадох да говори...

И сега ми се искаше да хвана безжизнената ѝ ръка и да кажа: „Прости ми, Ким. Кажи, какво е станало с теб? Кълна ти се, Ким, аз ще го открия — аз, следователят Турецки, ще го намеря. Само че това вече няма да ти помогне.“

Слушах внимателно експертите, записвах думите им в протокола за огледа, но все ми се струваше, че чувам нейния глас, сякаш пишех този дълъг текст с мухлясалия език на правосъдието под нейната диктовка.

„... Трупът на гражданката Лагина, 23-годишна, е намерен на пода до самата врата. Обилното количество кръв под трупа указва, че убийството е станало на мястото.

Смъртта е настъпила в резултат на прободна рана, нанесена в сърдечната област с мушкащо-режещ предмет. Ако се съди по формата на раната (и двата ъгъла са остри), оръжието на убийството е двуостър нож или кама. Ударът е бил нанесен с голяма сила откъм гърба.

Следсмъртните изменения — понижаване на телесната температура, трупни петна — указват, че смъртта е настъпила 7–8 часа преди началото на огледа, т.е. към 24 часа миналата нощ...“

Около полунощ. Къде съм бил, когато някой ти е нанесъл страшния удар в гърба? Ти ме викаше на помощ, а аз изключих телефона и всичко за мен потъна в любовен унес...

„... Открити са 14 (четирнадесет) отпечатъка от различни части на човешки ръце. Отпечатъците са заснети на дактилоскопска лента и са прикрепени към делото като веществени доказателства.

Един от пресните отпечатъци върху дървената повърхност на огледалото в спалнята на родителите бе проявен с помощта на йодна лула за опушване на

невидимите следи от пръсти чрез йодни пари. Между огледалото и дървената рамка, на която е монтирано, бе открита черно-бяла снимка, която не бе забелязана при първоначалния оглед. На снимката се виждат гражданката Лагина и непознат мъж, около 22-23-годишен. Двамата са със скиорски екипи, на фона на арка с мраморно изображение на лежащ лъв, която е част от разрушен старинен архитектурен дворецов комплекс. На гърба на снимката има изписана на ръка дата: 4 февруари 1985...”

Момчето има добро лице. Трудно е да се предположи, че такъв човек е способен да убие. Но кой знае? Кой и защо е скрил така старателно фотографията? Самата Ким? А убиецът я е търсел — но защо му е някаква снимка, ако него го няма там? Какво искаше да ми каже Ким? И защо на мен? Защо не, на който и да е друг следовател? От кого се е страхувала тя?

„... В коридора бе намерено сандъче с пясък за котка, в което се е отпечатала мъжка обувка 43 номер. С помощта на химически реактив — перхлорвинилова смола — въпросният отпечатък е фиксиран и приобщен към делото...

... Огледът се проведе от 8 до 13 часа при дневна и електрическа светлина.“

Справедливостта е истина в действие. Сега за мен справедливо беше само едно — да търся, да търся и да търся убиеца на Ким.

Но неотложните задължения на дежурен следовател ми тегнеха като непоносим товар.

И след огледа на апартамента на Лагини нашата група се отправи към района на трите гари, на площад „Комсомолски“, където на тавана на железничарския клуб бил открит трупът на известната гарова проститутка Тамара Голямата, удушена със собствения ѝ чорапогащник. В седем вечерта бяхме в гаража на Министерския съвет на СССР, където бил убит от ток един механик. След това до късно

през нощта се занимавахме с една самоубийца — жената на бившия министър на търговията, която не могла да понесе оставката на мъжа си заради рушветчийство.

После спях три часа върху неудобния диван в стаята на дежурните следователи. И сънят ми приличаше на унеса на тежко болен, изгарян от треска човек.

В полудрямка чух как рано сутринта дойде Меркулов и за да не ме будят, двамата с Грязнов обсъждаха с почти нечут шепот резултатите от първите издирвания, набелязваха версии и първоначалния план за разследване убийството на Ким.

— Ето, Константин Дмитриевич, отпечатъкът в котешкото цукало най-вероятно принадлежи на убиеца. Това е улика номер едно, пипнем ли този гад няма да се измъкне! От нашия НТО^[1] вече съобщиха, че този тип носи американски обувки.

Рижата брадичка на Грязнов смешно мърда в ритъма на думите му.

— А какво стана с пръстовите отпечатъци?

— Засега само запъртъци. Пет са на самата жертва, четири на баща й, произходът на останалите още е неизвестен.

— Върху огледалото?

— Десният палец на Ким.

— Със снимките занимахте ли се?

— Почнахме. Досега работихме само с Лагини. Предимно семейни или групови училищни и университетски кадърчета, затова трябва веднага да открием този „скиор“.

— Е, с това ще се занимае самият Турецки.

„Самият Турецки“ — това значи, че следствието е възложено на мен. Добре, добре, мисля си и пак заспивам.

Събудих се окончателно от гръмкия глас на полковник Романова:

— Затрихте момата, а сега ми хъркате тук!

Е, първо, хърках аз в единствено число. А, второ, Шура и представа си нямаше колко близо бе до истината, като каза, че затрихме Ким, но това пак се отнасяше само за мен.

— Какво ми шъткате! Вашият Турецки вече е щръкнал като краставица. Виж му мутрата — дай му сега сто грама и на бой!

Не си струва да се обиждаш на Александра Ивановна. Тя разговаря еднакво с всички — от постовия милиционер до министъра на вътрешните работи.

Седях разчорлен, брадясал и гладен и вече знаех, че ние — аз, Меркулов, Грязнов, Романова — скоро, много скоро ще намерим този, който бе убил Ким. Сега бях стопроцентово уверен в това.

— Вие докога смятате да се моткате тук? Хайде, елате при мен в отдела. А ти, Турецки, си измий мутрата, лапни нещо в нашия бюфет — столът в събота не работи — и тичай обратно!

Изгълтах лакомо чаша мляко с марципанова кифла и наистина на бегот се изнесох до отдела на Шура. Когато пресичах огромната приемна на градското управление на вътрешните работи, чух противния дискант на дежурния офицер:

— Днес, мили граждани, ръководството не приема. Елате в понеделник.

Отначало ми се стори, че до високия майор стоят някакви джуджета. После видях, че това са момче и момиче, нисички, още съвсем юноши.

— Ей го и следователя, той ще ви каже същото.

Гледах момичето — или го бях виждал някъде, или много ми напомняше за някого.

— Един момент, другарю майор. А вие, млади хора, всъщност по какъв повод сте? Чакай, чакай! Ти не беше ли съседка на Лагини?

— А вие откъде ме...

— От никъде, просто имаш същото лице като майка си. Корабелникова ли беше?

Замъкнах посетителите на петия етаж, във втори отдел на криминалната милиция.

— Другарю следовател, само че ние искаме да ви помолим — дайте ни дума да не разказвате на родителите ни, че сме идвали тук.

— Честно казано, не мога да ви обещаая. Зависи за какво сте дошли.

— Работата е там, че баща ми не дава да се срещам с Толя. Мисли, че още съм малка...

— Люда, нека аз да разкажа, щото ти има да мънкаш...

Влязохме в приемната на втори отдел. Кимнах на дежурния. Наместих се в празния кабинет срещу Шурината резиденция и продължих разговора, започнат в асансьора:

— Вижте, млади хора. Явно има какво да ми разкажете. И вероятно то е много важно. Сядайте.

— Просто ние с Люда онзи ден стояхме във входа и... е, това не е важно. Стояхме си, и толкова. Изведнъж се тропна входната врата и ние се изплашихме, че може да са нейните родители. Баща ѝ е лют, тоест строг. И ние, такава, се скрихме...

Хайде, милички, давайте! Вече всичко разбрах — целували сте се във входа, страхувате се, че ще ви мелят сол на главите родителите. Това си го казвам наум и усещам, че от вълнение колената ми започват да подскачат.

— Ние само искаме те да не научат...

И тогава аз не издържам и казвам вече на глас:

— Че сте се целували, няма да разкажа на никого, давам ви дума. Нататък!

Сега вече говори само Люда:

— Накратко, те влязоха, а ние бяхме в ъгъла — имаме там едно такова тъмно място. Когато влизаш и тръгваш към асансьора, изобщо не можеш да забележиш кой стои в ъгъла. Аз се скрих зад Толя и само надзъртах — да не би да са моите родители? Само че бяха двама мъже. И позвъниха у Лагини.

— Откъде знаеш, че са позвънили точно в този апартамент?

— При нас на първия и втория етаж няма жилища, защото всичко е заето от „Хиляда и една стоки“. Те подминаха две площадки и спряха. Апартаментът на Лагини е срещу нашия.

Люда Корабелникова сега отговаря на въпросите ми ясно и категорично. Записвам показанията ѝ с едри букви, ужасно бързам.

— Помниш ли по кое време беше?

— Даже знам точно. Когато те влязоха, беше дванайсет и петнайсет.

— Часовникът ли си видя?

— Да, когато им отвориха вратата, веднага си погледнах часовника. Постояхме после още петнайсет минути. Аз трябва да съм вкъщи най-късно в дванайсет. Родителите ми ги нямаше и се страхувах, че ще се върнат всеки момент.

— Можеш ли да ми опишеш как изглеждаха?

— Ами как... Нормално. Аз не ги разгледах много добре, но...
Вие по-добре ми задавайте въпроси!

Браво, Люда...

— Години?

— Единият не беше много млад, примерно като вас, 26-28-годишен...

Тъжно: за едно 17-годишно момиче аз вече съм стар.

— Вторият беше по-млад, около 22-годишен, може и по-малко.

— Ръст?

— Този, по-възрастният — висок. А младият — среден на ръст.

— Цвят на косите?

— Косите ли? Знаете ли те нямаха цвят. Тоест, това е доста странно, те бяха... Не, не плешиви, а... не, не бръснати... Тоест да — бръснати, но поне преди две седмици. И двамата бяха сиви... лицата им, ръцете — сиви... Цвета на очите им не видях. Този, по-старият, имаше кръгла глава. А младият според мен беше много красив... Дрехите им? Джинси. И кожени якета. Цвета не помня — тъмен. В ръцете си не носеха нищо. О, не, имаше нещо! Знаете ли, по-младият държеше чадър.

— Чадър ли?! Нима тогава имаше дъжд?

— Да. Тъкмо заваля доста силно. Чадърът беше вносен — нали ги знаете, в кожен калъф, сгъваем. Като че ли беше черен... Обувките им? Не знам, не си спомням. Май че единият беше с тежки, някакви чепици. Не, не разговаряха. Нито помежду си, нито с този, който беше в апартамента. Веднага им отвори вратата, и толкова.

И толкова. Чадърът... Задавам последния си въпрос:

— Ще можете ли да ги познаете, ако ги видите?

Толя мълчи.

— Младият — да! Оня, по-стария... не съм сигурна — казва Люда.

— А, и още нещо — многозначително казва момчето. — Те не позвъниха веднага, а постояха малко, може би около петнайсет секунди... После натиснаха звънеца. Тя отвори вратата веднага, почти веднага. Нали знаете, обикновено минава известно време, докато отидеш до вратата.

— Тя каза ли нещо? Например „А, ето ви и вас!“ или „Защо закъсняхте толкова“?

— Не. Нищичко не каза. Даже „здравейте“ или там „привет“. И те също. Просто влязоха мълчаливо в апартамента.

И тъй, Турецки, никакви емоции. Трябва да изградиш версия. Кое то ще рече да си представиш какво се е случило. Да съставиш план. Тоест да измислиш какво е необходимо да се извърши, за да провериш версията. Задача номер едно — словесен портрет на тези юначаги.

В присъствието на свидетели, доведени от Грязнов, аз показах на Корабелникова всички снимки, иззети от Лагини, сред тях и тази на „скиора“. Ония двамата, с кожените якета, ги нямаше на снимките. „Скиора“ тя виждаше за пръв път.

Сега Грязнов започва да мъчи Люда. Той вади от шкафа си пъзъла — дълги картончета — и започва да прави магии. Размества картоните с различни чела, носове, уста и цял час ги комбинира. Накрая са готови два фоторобота, сумиращи външния вид на двамата неизвестни. Сега тези чудовища ще ги снимат в НТО и ще ги размножат в милиционерската печатница, за да ги раздадат на различните оперативни служби за издирване. Но аз съм песимист. Не вярвам в това чудо на криминалистиката. Девет от десет открити престъпници изобщо не приличат на изкуствените портрети, които с купища произвеждат експертите криминолози.

На кратко оперативно съвещание в кабинета на Романова беше решено: да се хвърлят всички налични следствени сили за установяване на връзките на убитата и за издирване на „скиора“.

С размножените фотороботи и копия от снимката на „скиора“ момчетата от отдела на Шура се разпиляха по различните райони на Москва.

Скоро двамата с Меркулов останахме сами.

— Саша, как стана така, че момичето е искало да ти каже нещо — на теб, следователя, — а ти не го изслуша! Сега се съсипваш и между другото — съвсем правилно. Затова не чакай от мен съчувствие. — Меркулов счупи три клечки, докато запали цигарата си.

— Нищо не чакам, нали можеш и да не ти кажа.

— Не лъжи, знам, че не би премълчал. Само не мога да разбера защо не я изслуша?

— Мислех, че тя за нещо друго...

— Какво друго?

Изпушвам цяла цигара, докато събера сили да отговоря. Меркулов чака.

— Разбираш ли, ние с нея... Изобщо направихме си тук купон, аз се отцепих яко и... Костя, кълна ти се, някак от само себе си стана...

Знаех, че най-малкото съм смешен, но Меркулов и не мислеше да се смее. Гледаше ме, все едно че ме вижда за първи път в живота си.

— Разбираш ли...

— Не, не разбирам. Но това си е твой личен проблем, твърде личен.

— Тя искаше да ми позвъни на домашния телефон, обаче мен ме нямаше... Тоест бях там, но изключих телефона. Но това е друга история. — Нанасям си като давец се последен удар с греблото по тиквата.

— Телефонът?! Чакай, Саша! — Меркулов припряно взе да върти шайбата на телефона. — Льоля, Лъолечка, ти нали каза, че оня ден някой ми е звънил вкъщи? Не, не... когато бях в Дома на архитектите да изпращаме Танасевич в пенсия... Не, ти си спомни точно какво каза тя? Как нищо? Нали някак ме е нарекла? Така, така. — Меркулов взе писалката си и се приготви да запише. — Точно така ли е попитала, за „другаря Меркулов“? А, значи е казала: „Може ли да говоря с Меркулов?“ Без „другаря“?... Да, Льоля, много е важно. Така, така. В колко часа беше това? Около единадесет или малко по-късно. — Меркулов бързо записваше нещо.

Само Ким се е обаждала! Тя има тоя навик да нарича всички просто по фамилия... Имаше тоя навик.

— Саша, тя е казала: „Трябва да говоря с Меркулов по личен въпрос, не като със следовател.“ Да знаеш, че когато се обръщат така към мен, сигурен съм, че им трябва точно като следовател. Как мислиш, тя ли се е обаждала?

Меркулов задава въпроса просто така. И той знае, че е била Ким. Но изглежда много разстроен, защото се чувства съучастник в моето черно дело.

— Защо не е казала на никой друг — това ме тревожи.

— Не е успяла, Костя. Освен моята тя знаеше само твоята фамилия. Вероятно ми е звънила дълго, а телефонът не е отговарял, после е получила от справките твоя номер. След единадесет се е

обадила у вас, а към дванайсет и петнайсет са пристигнали ония — двамата с якетата. Тя е погледнала в шпионката и ги е пуснала. Но не е очаквала опасност. Иначе не би отворила вратата.

— Ти разбираш ли какво значи това?

— Разбирам, разбирам. Двата по някакъв начин са свързани със заплахата, която тя е усещала или за която е знаела. Но точно тези с якетата не е подозирала.

— Обърни внимание — те не са се опитали да инсценират обир, но не са оставили нито едно писмо, нито един бележник. За какво са им притрябвали? Или в тях е имало нещо, което никой не бива да знае? Точно това трябва да изясним, и то колкото се може по-бързо...

Вървах бавно по Гоголевия булевард към улица „Кропоткинска“. Ето тук, в пресечката зад Филиповската църква, живях шест години в малка, неугледна стаичка, в една пренаселена квартира без всякакви удобства. Струваше ми се, че е било толкова отдавна, а всъщност беше минала само година, откакто председателят на профкомитета ме извика и тържествено обяви:

— Ще черпиш, Турецки. Получаваш едностаен на „Фрунзенска крайбрежна“...

Тогава ме прободe сърцето: някога на „Фрунзенска“ живееше Рита. Почти три години минаха, откакто тя загина и само нейната връзка ключове остана на библиотечката ми... Цяла вечност мина от тогава и чак сега в моя живот се появи друга жена.

Не бях виждал Лана два дни, даже някак си бях забравил за нея. Смъртта на Ким ме беше изтръгнала от всекидневието. Грижи, тъги и радости...

Стоп! Така рязко набих спирачките, че колата поднесе на кръстовището. Обърнах на площада по невъзможен начин и отпраших обратно към „Сивцев Вражек“, където живееха славните ми приятели Юля и Олег, архитекти със смешната фамилия Чипига. Заварих Олег на обичайното му място — всичките си почивни дни той прекарваше под колата в някакъв безкраен ремонт.

— Привет, Саша — извика той и надникна изпод колата. — Потрай малко, ей сега идвам.

После пак се скри, затропа с инструментите и сподавено продължи:

— Ей сега ще се заформим... Бутилката е налице, Юля ще спретне мезенце...

Най-после той се измъкна и взе да трие ръцете си в някакъв парцал.

— Олег, аз всъщност идвам по работа.

— Чудесно, ще си поговорим на чашчица.

— Знаеш ли, искам да се поровиш в справочниците или, как им викате — албумите... — Аз извадих снимката на „скиора“. — Трябва да разбера какви са тия развалини?

Олег хвърли едно око и каза:

— Това е Царицино, Екатерининият дворец, изграждан по проект на гениалните Баженов и Казаков, но, уви, строителството било замразено по царска заповед на щурата Екатерина. Сега новият „гений“ Илюша Глазунов иска да възстанови това-онова и да организира музей. А лъвската муцуна е от къщичката за развлечения на централния остров в Царицинските езера...

— Ти как тъй от раз? Олег, сигурен ли си, че това е там?

Той се разсмя:

— Ако аз те попитам например какво е... — Той облещи нагоре очи. — А, да... какво е това „неизбежна самоотбрана“? Ти в справочниците ли ще се ровиш? Хайде, тръгвай да ударим по една.

— Олег, не мога, трябва да вървя.

— Охо, нещо сериозно ли е?

— Трябва да намеря това момче.

Олег погледна часовника си:

— След половин час там ще се стъмни, какво ще намериш?

Честно казано, и на мен ужасно ми се искаше да поседя с приятелите си, а разходката край Царицинските езера в десет часа, събота вечерта не изглеждаше никак перспективна.

Скрих снимката във вътрешния си джоб и казах:

— Бива, да вървим...

Първо се обадох в милицията да съобщя телефонния номер на Чипига, за да ми звъннат, ако има нещо извънредно тази вечер.

— Турецки — зарадва ми се дежурният, — цял ден те търси някакво маце. Не иска да говори с никой друг. Казва, че само ти можеш

да я оправиш.

— Мацето разсъждава правилно.

— Не се дуй. Дай телефонния номер...

След минута телефонът иззвъня.

— Александър Борисович, обажда се Люда Корабелникова. Не знам дали това ще ви свърши работа...

— Първо, здравей, Людочка. Второ, всичко, което кажеш, ще ми свърши работа.

— Ох, здравейте... Вчера си ги представих някак си и се сетих, че оня, якият, държеше в ръцете си книжка, а що се отнася до втория...

— Стоп, Люда. Каква книжка — бележник ли?

— Не, просто така се изразих. Книга. Доста дебела. С тъмни корици. Стори ми се не особено нова.

Убиецът е любител на четенето. Излиза на акция и взема със себе си приключенски роман. Трябва пак да ида до Лагини и да направя допълнителен оглед. Възможно е да са забравили книгата при бягството. Или пък тя да е била на Ким.

— Това беше за книгата. Но имам още едно подозрение... тоест струва ми се, че по-младият, като че ли е... хомосексуалист.

— Какво?!

— Знам, че звучи глупаво, но така ми се стори.

— Людочка, защо ти се стори така? Нещо особено в походката ли... Или ония двамата се държаха по подобен начин?

— Не. Извинете, Александър Борисович, не знам защо. Просто го усетих интуитивно.

Акселерацията в наши дни придобива гигантски размери. Аз например не мога интуитивно да позная тая публика. Дори в тълпата педита край станцията на метрото „Соколники“, където те обикновено се срещат, не мога със сигурност да кажа кой какъв е. Откъде ли черпи своите инстинкти това момиче?

— А ти много такива ли познаваш?

— Ама моля ви се! Говорят за един фризьор в салона на „Ленински проспект“... Него добре го познавам, мама си прави там прическата. А иначе никой друг.

Давам данните на милицията и от мен допълнителните сведения тръгват по веригата към фотороботите на издирваните престъпници.

Веднага познах развалините на царицинския дворец, макар сега, през лятото, всичко да изглеждаше иначе — не като на черно-бялата снимка, направена през зимата. От развалините ме делеше само водната повърхност на езерото, набраздено от мрежата на дъжда.

— Ей, красавецо, лодка ли искаш?

От зелената барака излезе куц мужик с разчорлена брада.

— Благодаря, някой друг път. Случайно да знаете дали наоколо няма скиорска база?

— Ти да не си откачил, приятелче? Сега е юни — какви ски са те патили?!

— Е, имам предвид през зимата. Трябва да намеря някого от персонала.

— Персоналът — това сме ние. Тоест аз. Лятото — на лодките, зиме — при ските.

Куцията дълго изучава прокурорската ми карта, сверяваше недоверчиво снимката ми с оригинала. Също тъй подробно разгледа снимката е Ким и „скиора“.

— Тая корейка сме я виждали тук през зимата. И младежа също. Да не са забъркали нещо? Момичето май е от Москва. А хлапакът е тукашен, сигурен съм. Виждал съм го няколко пъти наблизко, на гара Бирюлево — пътническата, облечен беше в железничарска униформа. Между другото, тук се държаха прилично. Макар че се целуваха...

Гара Бирюлево. Стаята на железопътната милиция. Дежурният ме слуша внимателно. После отива в ленинската стая, откъдето долита тракането на домино. Довежда червендалесто старче на неопределена възраст, само по потник, но с нахлупена железничарска фуражка.

— Матвеев — пита го дежурният, — не си ли срещал тоя, със скиорския анцуг? Следователят от Москва се интересува.

Матвеев отдръпва снимката на една ръка пред очите си:

— Дубов е тоя, по-малкият, Алексей, помощник-машинист от нашето депо. Сега не работи, миналата или по-миналата година го взеха в армията. Баща му, Николай Дубов, живее в железничарския квартал. Улица „Гарова“ три, пети блок, а, виж, апартамента съм забравил. Но там ще питаш...

Огромен двор. Беседки, масички за играчите на домино, плътно прилепени към пететажните блокове гаражи. Навсякъде хора, на пейките, на первазите на прозорците, в отворените гаражи. Питам къде е квартирата на Дубови. Веднага става тихо. Влизам при Дубови и всичко ми става ясно. В ъгъла на стаята — като икона — виси портретът на Алексей Дубов в траурна рамка.

— Загина по-малкият ни... Вчера направихме четиридесет дни от смъртта на нашия Альошенка — казва бащата.

— А къде загина?

Бащата мълчи. Отговаря майката, която отначало даже не забелязах, толкова дребна и съсухрена бе тя.

— В проклетия ви Афганистан! Къде другаде! Даже не ни казаха къде му е гробът. Своите синчета не ги пращат, край себе си ги вардят.

Дубова ме гледа с омраза.

Насилвам се, но все пак ги питам:

— Извинете ме, но е важно, познавате ли Ким Лагина? Вашият син се е срещал с нея. — И им показвам снимката.

Майката се извъръща от мен. Плаче. Дубов клати глава в отрицание:

— Не ги знаем вашите фусти...

Сред колегите си Рома Розовски се славеше като фантазьор. Самият той се изживяваше като представител на нова област в науката, която се намира на границата между съдебната медицина и правото — криминална психология. В дисертацията си, която двадесет години вече безуспешно се опитваше да защити, той доказваше, че следствена версия по горещи следи може да разработи само специалист, който е едновременно и медик, и криминалист. Като доказателство за своята концепция освен медицина Розовски завърши вечерно юридическия факултет. За мен така наречените фантазии на този експерт медик бяха ако не ръководство, то в краен случай стимул за по-нататъшното разследване.

Освен това Розовски беше истински ентузиаст в професията си. Това никой не можеше да отрече и не ми струваше много усилия да го

навия да извърши в неделя медицинско изследване на трупа на Ким, или по-просто казано — аутопсия.

Около четири часа всичко беше свършило и ние седяхме в кабинета на завеждащия моргата. Розовски, изхлузил тънките си очила на края на носа, каза:

— Хайде, Саша, да вдигнем завесата на тайнствеността около това дело. Вие сте пръв.

Аутопсията не минава за удоволствие, а отварянето на трупа на Ким ми подежда толкова угнетяващо, че аз с мъка се заставих да говоря:

— Двама с кожени якета позвънили на вратата. Ким вече си е била легнала. Както си е била с нощницата, тя дотичала боса до вратата. Погледнала в шпионката, видяла е само единия, когото може би добре е познавала, възможно е и да е била в интимни отношения с него, защото не наметнала пенъор, а веднага отворила. Имаме сведения, че Ким се е страхувала от някого — тази фраза произнасям с дървенияшки глас, — но този, на когото е отворила, не ѝ се е струвал опасен. После тя видяла втория и се хвърлила към кухнята...

— Да, ама не! Изобщо не! — зарадвано закрепця Розовски. — Помните ли как лежеше тя? Тогава, когато я намерихте. Тя е тичала, не споря. Но не към кухнята! Бягала е към външната врата! Убиецът влиза — не знам колко са били — и моли, настоява, изисква някакви документи, снимки или дявол знае какво. В определен момент моята пациентка решава да избяга: хуква от хола към коридора и... — Розовски скочи от креслото и изтича до вратата. Замерзана с вдигнати ръце. — И я застига страшен удар. Нож или, ако щете, кинжал се забива под лявата ѝ лопатка и прерязва дъгата на гръдния прешлен! Бил е метнат от разстояние не по-малко от два метра. Знаете ли каква скорост може да достигне нож, хвърлен от такова разстояние? Десет-дванайсет метра в секунда! А нашето момиче е тежало не повече от 45 килограма. Този удар просто я е запратил в кухнята. Че защо, кажете ми, ще бяга там? Да не би да ги гощава с чай!

— Рома, той трябва да е професионалист, този убиец!

— Аха, това е правилната дума. Този човек е професионален убиец! Него са го учили да убива! Търсете го сред ловците или циркаджиите. А може би сред военните?...

[1] Научно-технически отдел. — Б.пр. ↑

5.

Съученици и приятелки на Ким, студенти от Юридическия факултет, работници от магазин „Хиляда и една стоки“, жители на блока над магазина... В кабинета на Грязнов на „Петровка“ 38, който окупирах още в осем сутринта, един след друг влизаха свидетели по делото. Никой от тях не беше очевиден в буквалния смисъл на думата, но според нашия закон всяко разпитано лице е свидетел.

— Саша, ти си като нашия районен зъболекар — будалкаше ме Грязнов. — Десет минути, и зъбът ти го няма! Давай следващия! И опашката при теб е като в районната поликлиника — половин километър.

Аз се виждах повече като навита играчка, на която са й задали програмата — въпрос, отговор, въпрос, отговор, подпишете се... Бързах. Все очаквах, че ей сега ще се отвори вратата, ще влезе още един свидетел и ще каже... Но всички говореха едно и също, понякога даже с едни и същи думи, и нямаше нито фраза, нито думичка, за която да се закачиш: стоп, ето го! И пак въпрос, отговор, въпрос, отговор, подпишете се... Обикновена ученичка, нормална студентка. Тя затова и кандидатствала в Юридическия, защото нямала способности нито по математика, нито певчески или художествени заложи. Само в една област е била компетентна — сексът.

— Бива си го мацето, за една година на седмина е бутнало — резюмира Грязнов.

„На осем“ — уточних наум с раздражение. На глас измърморих, като внимателно разглеждах ръба на бюрото:

— Проучи ги тия седемте. Искam да знам всичко за тях. Не мога да разпитвам заподозрените слепешком. И, второ, бъди човек, моля те: разпитай Лагина, майката на Ким. Днес тя ще пристигне от Якутск. Майките знаят за дъщерите си повече, отколкото бащите: особено за интимните им връзки. А аз отивам в прокуратурата. Удрям ключа, та никой да не ми пречи. Трябва да прегледам всичко, което вие сте

събрали през тия дни, да съчиня рапорт до главния прокурор и план за следствието...

Само че нищо от това не успях да направя — в прокуратурата имаше голям тараш. На нашия професионален жаргон това значеше, че началството провежда вътрешноведомствена проверка. Този път в капана падна експертът криминолог Семьон Семьонович Мойсеев. Някой донесъл на Пархоменко, че Мойсеев е организирал разпивка в лабораторията по криминалистика.

Зам.-прокурорът на Москва Пархоменко трепереше от страх — ами ако отгоре разберат за пиянството и лепнат този факт към криминалната смърт на стажантката. В страната се разгаряше невиджана кампания срещу алкохола. Постановленията на партията и правителството изискваха да се наказват ръководителите на ведомствата, които допускат пиянство на работните места.

— Александър Борисович, кой беше организаторът на това безобразно пиянство във вторник? — Пархоменко зададе въпроса, като че ставаше дума най-малкото за влаковия обир на века.

— Съвсем случайно стана. Ние...

— Случайно? Добре, аз ще ви кажа подстрекателя: Семьон Семьонович Мойсеев.

— Ама моля ви се, Леонид Василиевич! На другаря Мойсеев му е болен черният дроб. Той е трезвеник.

В подобен дух вървяха вероятно и „разпитите“ на другите участници в разпивката. Само едно ме тревожеше: дали Пархоменко няма да попита нещо за Ким. Обаче се надявах, че никой не знае за моето приключение.

— Освен това съм затънал до гушата в работа. И да ме отвличат от делата, контролирани от висшите партийни органи, противоречи на указанията на партията за заздравяване на дисциплината — добавих аз, демонстрирайки своите постижения в изкуството на демагогията.

Той нервно размърда уши и изглади бръчките от челото си.

— Защо така не ме обичате, Турецки? — разстроено попита шефът.

— Леонид Василиевич, вие не сте Ромео, а аз не съм Жулиета! Защо да трябва да ви обичам?

Очите на Пархоменко студено блеснаха зад стъклата на очилата му:

— Вървете да работите, Турецки...

В резултат на тази идиотщина на всички беше наредено да си траят за станалото, а Пархоменко издаде заповед за отнемане на стажантите от Мойсеев и предаването им под ръководството на другаря Меркулов.

На бюрото ми лежеше планина от документи. По делото на Ким Лагина бяха събрани доста повече материали, отколкото предполагах. Но и прекалено малко, за да пипна убиеца за гушата. Знаех, че ще го открия, исках сам да го хвана. Не мислех за това, че са били двама, за мен те се сливаха в един човек и ми се струваше, че мога да го разпозная на улицата.

Един господ знаеше колко се лъжех...

Но сега трябваше да сортирам тази планина от хартия, да я подвързва в гланцов картон, да номерирам страниците.

Ето няколко листчета — Меркулов още в петък беше разпитал стажантките. Увереният почерк на Светлана Белова: „Учехме в различни групи, почти не я познавах, виждах я само на общите лекции... Вчера се прибрах вкъщи към три часа през нощта. При необходимост този факт може да бъде потвърден.“ Стана ми леко обидно, че Лана нарича това „факт“. Но пък и какво ли можеше да каже — че в нощта на убийството е спала със следователя, който води делото? И въобще защо Меркулов е задавал на студентките въпроси от рода на — „Какво правихте в деня, когато е извършено престъплението?“ Сякаш ги подозира в съучастие. Но аз все пак трябва да поговоря с Лана, нали вече знаем как изглеждат престъпниците. Тя е умна и наблюдателна, може нещо да си спомни — случайна среща в университетското барче, на игрището или в клуба...

Всичките ми опити да я извикам обаче се оказаха безрезултатни. Когато и да надзърнех в кабинета на Гречаник, където тя беше заседнала, помагайки на Жозеф по делото за взрива в метрото, някой стоеше край бюрото ѝ. Облечена беше в тъмносин костюм и колосана бяла блуза. И строгостта на това облекло още повече подчертаваше необикновената съблазнителност на целия ѝ облик. Силно подозирах, че Гречаник, а понякога и самият Пархоменко просто си търсят повод да се доближат и да я заговорят, давайки ѝ поредната очевидно

ненужна инструкция. Тя ги изслушваше много сериозно, но в зелените ѝ очи отгатвах лека ирония — Лана несъмнено знаеше силата на своята привлекателност.

В края на краищата ми омръзна да душа наоколо като разгонен пес. И прекратих това по най-примитивен начин. Набрах номера на Гречаник и ревах в слушалката:

— Стажантката Белова да се яви в кабинета на следователя Турецки!

Според мен Гречаник изобщо не загрея кой звъни...

Тя застана на вратата, почуквайки с химикалката по дланта си. Не знам колко щеше да продължи нашето мълчание, ако Лана накрая не беше попитала с дълбокия си, тих глас:

— Да седна ли?

Тя се усмихна и на мен ужасно ми се прииска да я целуна. Обаче трябваше да ѝ задавам въпроси, а тя — да ми отговаря, и ние старателно изпълнявахме задълженията си, мислейки за съвсем друго. За това какво е било и какво ще стане с нас, с нея и с мен, когато всичко отmine — неприятностите и мъката — и остане единствено щастieto...

Тя седеше пред мен, леко навела глава и чертаеше нещо на лист хартия, вдигаше очи, изслушваше поредния въпрос и пак разглеждаше сложния орнамент на рисунката си. И тогава аз виждах малката зелена панделка, която сякаш по чудо се крепеше в косите ѝ.

Разделяше ни бюрото, на което лежаха сто страници за живота и смъртта на Ким и като детектор за метални предмети на някое летище не ни позволява да прекратим невидимата линия: протегнеш ли ръка, ще зазвъни сигналят за тревога.

И за да премина опасния участък, аз попитах:

— Какво ново при вас за взрива?

Лана остави химикалката и аз по-скоро почувствах, отколкото чух как тя въздъхна облекчено:

— Ти беше прав: тоя Святот, който е взривил църквата, няма никакво отношение към бомбата в метрото. Сам се е наклеветил. Оказва се, че в момента на поставянето на взрива се е намирал цял ден на изследвания в онкологическата клиника. Но ние успяхме да напипаме друга следа...

„Ние“ — тя го каза с нескрита гордост.

— Засечена е група арменци, които се занимават с тероризъм. Опитвали се да предизвикат взрив по време на демонстрациите в Ереван. Ако се съди по почерка, експлозията в метрото е тяхна работа.

— Те признаха ли си?

— Още не, но ще признаят. Всичко ще си кажат — твърдо отвърна Лана. — Помага ни опитна бригада от КГБ...

В очите ѝ имаше нещо особено, притаено, сякаш тя се разграничаваше от мен — „ние“, „КГБ“... Какво да се прави, романтизъм на начеващия следовател, аз също го бях преболедувал. После, след годинка, всичко се превръща в делнична рутина — преследванията, работата с агентите, кагебистките операции. И тогава, сбогом романтичен ентусиазъм на следствената работа.

Изведнъж звънна телефонът. Погледнах часовника си, беше пет и половина следобед.

— Добър ден, другарю генерал! — чух характерното подхилване на Грязнов и подхванах майтапчийския му тон:

— Привет, гвардейски полковник! Как е на фронта?

— На втори турски без промяна: противникът настъпва, ние както винаги сме до шията в лай...

Аз силно притиснах слушалката към ухото си — от капитан Грязнов можеш да чуеш и по-пиперливи приказки, но стажантката Белова безстрастно изучаваше наполеоновските черти на новия генсек от висящия над главата ми портрет.

— Добре, Саша, сега по ред на номерата. Днес опипах с помощта на районното тия... нейните секспартньори. Никой не пасва на нашите фотороботи. Петима имат алиби, с двама още се мотая, но струва ми се, че версията ни няма да мине. Току-що разпитах майката на момичето, нищо смислено не каза. Щерката ѝ писала за някакъв войник, уверявала я, че „с него е на сериозно“. И толкова. С една дума, другарю генерал, малшанс!

На вратата цъфна изнежената физиономия на Гречаник:

— Лана, знаех си, че си тук. Ела, трябваш ми.

Тя стана и ми прошепна само с устни:

— Ще ти позвъня... — После тръгна към вратата, поклащайки тесните си бедра, опнали синята пола.

— Гречаник пак ли ти отмъкна мадамата? — тюхкаше се Грязнов на другия край на жицата. — И това ми било самбист! Да му беше

треснал един в шкембето — и дим да те няма!

Въртеше ми се една мисъл из главата, въпросът сам изскочи от устата ми:

— Слушай, Грязнов, прегледа ли пощата?

— Какво? — не ме разбра отведнъж той. — Чакай, чакай. Чия поща — на Лагини ли? Естествено, че изпълних задачата ти — занесох в местния клон твоето нареждане за изземане на пощенско-телеграфната кореспонденция. Дойде ли нещо, адресирано до момичето, веднага ще ти го пратят.

— Не става дума за това, Слава. Днес е понеделник, седемнайсети. Убийството е станало в петък. Огледа извършихме в събота. А нали сутрешната поща пристига до осем сутринта, разбираш ли?

— И повече ще ти река, другарю генерал, някога за писмата са ходели до пощата, но през последните век и половина писмата ги носят по адресите, сецаш ли се?

— Стига си се кривил! — Вече бях ядосан. — Веднага се връщай и огледай пощенската кутия на Лагини! Вероятно родителите ѝ не са я поглеждали, сега не им е до писма.

— Александър Борисович — гласът на Грязнов изведнъж стана сериозен, — след десет минути имам среща с един „мой човек“, нали разбираш?

На жаргона на оперативниците това значеше среща с личен агент на Грязнов и според секретната инструкция никой друг не можеше да отиде на нея. Дори началникът на криминалната милиция.

— Добре, сам ще се оправя — казах лаконично и затворих слушалката.

Всички забравихме за пощенската кутия, мислех си и яко настъпвах газта. Убийците явно са търсили нещо сред документите. А Ким е криела снимката на войника от Афганистан. Никак не е изключено в събота или днес, в понеделник, да пристигне писмо от него. Ама аз май съвсем откачих?! Писмо от сержант Дубов можеше да дойде единствено... от оня свят.

Майката на Ким Лагина, мъничка корейка, с опустошено от нещастieto лице, безмълвно ми протегна през вратата ключа от

пощенската кутия и веднага затвори. На мъждивата светлина от стълбищното осветление едва открих върху огромния метален блок номер 322. Ключът не влизаше в ключалката. Какво става, по дяволите! Ръцете ми, кой знае защо, почерняха. Извадих запалката си и видях... следи от сажди по повърхността на кутията. Някой вече се беше опитвал да я отвори, счупил е ключалката, без да успее, затова просто е пхнал клечка кибрит в дупката отдолу и изгорил това, което е било вътре.

Качих се при съседите на Лагини — Корабелникови.

— Абе тук ония, пънкарите, често се забавляват. Боядисват си косите оранжеви, пушат коноп и давай да идиотстваме: беснеят, пощенските кутии палят! — възмущаваше се Корабелников, мъжага с външност на свободен художник, раздърпан и космат не по-малко от московските пънкари, които критикуваше. — Някой в неделя сутринта направо запали пожар! Димът се усещаше през целия ден...

От Корабелникови звъннах в прокуратурата. За мой късмет Мойсеев още не си беше тръгнал — отработваше алкохолните си прегрешения.

Докато го чаках да дойде, се изнесох до кантората по поддръжката на жилищата и домъкнах двама подпийнали шлосери.

След половин час Семьон Семьонович долетя с дежурната кола, въоръжен до зъби с криминалистката си техника, и започнахме огледа на пожара, като осветихме предварително стълбищната площадка с мощна подвижна лампа, която експертът измъкна от специалния си куфар.

Шлосерът от поддръжката избута с длето езичето на секретата...

Изгорялата топчица хартия със сиви, трептящи като ресни крайчета, ми припомни гадаенето на моята баба по Йордановден: ето, тя смачква странички от тетрадка, слага ги на порцеланова чинийка и драсва клечката... „Виждаш ли, Сашенка, пак война ни се пада. — Баба очертава с пръст на стената сянката от изгорялата хартия. — Гледай, воин с шлем, а в ръката му — копие!“ Аз се покатервам на колене върху твърдия стол с извита облегалка, вирам се старателно в очертаванията на сянката. Никакъв воин в шлем не виждам, но по стената плува чудо невиждано — рибата кит, за която днес възпитателката ни чете в детската градина. Кой знае защо, най-често бабините сенки ми напомняха за старинни кораби...

Ето и сега видях как в дъното на пощенската кутия се поклаща от вятъра овъглена фрегата, готова да се разпадне при първото докосване. Това беше всичко, оцеляло от някакво писмо.

Ние разположихме шлосерите като кордон, призван да пази главния вход, за да не би вятърът да разсее плахите ни надежди. Шлосерите с радост поеха репресивните си функции и не пускаха никого в блока, а Семьон Семьонович през това време внимателно и ловко с помощта на малка шпатула и гумирана пинцета пренесе „корабчето“ в кутийка с памук, застлан отгоре с цигарена хартия.

После, като потърка целулоидни пластини по коляното си, притегли върху наелектризираната им повърхност откъсналите се малки парченца. Накрая извади от следствения си куфар гумена круша със стъклена тръбичка, напомняща за детска клизма, и всмука в нея и най-малките частички пепел.

Той правеше всичко това с изненадваща бързина, а аз потръпвах при всяко негово движение.

— Недейте да нервничите, Александър Борисович, „болният“ е още жив, операцията премина успешно — обобщи Мойсеев, докато затваряше кутийката. — Сега остава заключителната част — да възстановим текста на изгорения документ. Ще трябва да минем през някоя аптека. — Той помълча, замислен над нещо свое, после предложи: — Ако не възразявате, ще извършим тая работа у дома. Моите момчета обещаха да приготвят вечерята. Днес става година, откакто си отиде моята Аня...

Жената на Мойсеев, Ана Петровна, завеждаща нашата канцелария, умря миналата година от рак, като остави на Семьон Семьонович двама 16-годишни близнаци — Миша и Гриша. Аз не само че не възразявах срещу отиването у Мойсеев, но и непременно държах да присъствам, защото бях уверен, че той ще прочете унищоженото от огъня. Някъде в периферията на съзнанието ми проблесна: Лана обеща да ми се обади — но тутакси изчезна като нещо второстепенно. Мойсеев освободи дежурната волга и притискайки внимателно кутийката с пепелта до гърдите си като новородено, седна в моя москвич.

Докато близнаците подреждаха масата, Семьон Семьонович обработваше върху парче стъкло изгореното писмо с глицеринов разтвор от пулверизатора. Пред очите ми спечените парченца започнаха да омекват, да се отпускат и изправят. Експертът ги подравни върху стъклената повърхност с шпатулата и ги затисна с друго стъкло.

— Надявам се, Александър Борисович, че писмото е било написано с химикалка. Ако е така, все нещо ще видим. Не обещавам много, но нещо трябва да излезе.

Мойсеев ме заведе в килера — домашната му лаборатория по криминалистика. Направи трийсетина снимки на инфрачервена лампа, осветявайки по някакъв загадъчен начин повърхността на изгорелите листчета с различно наклонени огледала.

После пхна филмчето във ваната с проявителя.

— Саша, имаме двацет свободни минути, докато се проявява лентата. Хайде да поменем Анюта... — Той акуратно наля по равно водка от кристалната гарафа. — Тая гарафа Аня я купи за моя рожден ден, преди да разбере за болестта си. Тя обичаше красивите вещи. Обаждаше се, изглежда, дворянският ѝ произход... Аз самият съм от бедно еврейско селско семейство, та тя винаги гълчеше, че ми е все едно от какво ям и пия и какви завеси има на прозорците.

Той изтри очите си с длан. Отпихме мълчаливо. Миша и Гриша се нахвърлиха на пачата и салатата, тяхно собствено производство, и като се заситиха, отидоха в другата стая да гледат по телевизията футболен мач.

Пийнахме още по една и вътрешното напрежение, което ме стегна, когато стояхме пред пощенската кутия на Лагини, малко спадна.

Мойсеев отиде да промива и да суши филма, а аз заставах до прозореца. Обичам да гледам вечерната Москва и да слушам уличния шум. На моята „Фрунзенска крайбрежна“ вечер е тихо, виждат се само светлините на централния парк „Горки“, но глъчката му не се чува. Изглежда, Москва река поглъща всички звуци. А тук, в центъра, през цялата нощ не спира движението. Но сега не мислех за това. Чаках. Страхувах се. Боях се, че нищо няма да излезе на филмчето на Мойсеев. Че изгореното писмо е безполезно, кой ли не и за какво ли не може да е писал. Но и вярвах... Надявах се, че сега ще разгадаем

тайната. И тази тайна, разкрита от мен, ще ми помогне да намеря убиеца на Ким...

Куцайки на ранения си крак, Мойсеев влезе в стаята:

— Елате, Александър Борисович, струва ми се, че има нещо.

В килера върху стара масичка стоеше микроскоп, под обектива на който беше опъната фотолентата.

— Само внимателно, Александър Борисович, още не е съвсем изсъхнала. Не се страхувайте, седнете на стола и гледайте ето тук.

Погледнах в микроскопа, но нищо не видях. По-точно имаше размазано жълто петно с едри сиви точки. Погледнах объркано към Мойсеев.

— Седнете по-удобно и гледайте право в окуляра! — повтори той.

Преместих се с разклатения стол плътно до масичката и по указание на Мойсеев завъртях винта на микроскопа. И тогава от сивите точки отчетливо се образува: „п.к.“. Просто чух как сърцето ми силно затупа. Пощенска кутия. Военна част. Афганистан. А може и да не е? Просто някой, който работи в секретно предприятие, там, някъде в Караганда? Или пък може да е закъсняло писмо от родителите ѝ от геоложката експедиция.

Мойсеев ме извади от вцепенението, като придвижи внимателно следващия кадър. Колкото и да се стараех, не можах да съставя от точките му даже намек за цифра или буква.

— Кадрите вървят в логически ред, Саша. Отначало това, което е оцеляло от плика, а после самият лист.

„Е, да, пликът и листът — помислих си, — пепел, поставена в друга пепел...“

Кадър след кадър, милиметър след милиметър, час и половина ние се мъчихме над микроскопа. Аз записвах онова, което успяхме да разчетем. „... 22... К. Лаг... п.к. ...“ Това беше всичко, останало от плика.

По-нататък вървеше самото писмо:

„авейте ъпа лечн К Пише ви гар риятел ксей Д
с разбира ече ла траг ест Льоша загин лнявайки
интер ълг

в Афг Полу посмър збира се дичка
Ге“

Очите ми започнаха да сълзят. Престанах да различавам каквото и да е. И дяволски се развълнувах. Трябваше да прекъсна.

— Елате, Семьон Семьонович, да ударим по още една малка, а?

Мойсеев наля водката:

— Е, драги, наздраве — за успеха на безнадеждното дело!

Дъвчех солената краставичка, а в главата ми се въртяха всевъзможни комбинации от полупрочетените думи.

— Давайте на глас, Александър Борисович! Може нещо да помогна.

— Хайде, хайде, не се преструвайте, Семьон Семьонович, пред вас аз съм като невежа мишка.

— Значи тъкмо старият плъх да помогне.

— „Здравейте, скъпа и далечна Ким! — започнах аз. — Пише ви другар на вашия приятел Алексей Дубов.“ По-нататък е за трагичното събитие, защото има „трагич“.

— Аз мисля, че е така: „До вас, разбира се, вече е стигнала (или долетяла, но по-вероятно — стигнала) трагичната вест, че Льоша загина...“

— „... изпълнявайки интернационалния си дълг в Афганистан“!

— Е, вече имаме нещо, Александър Борисович. А по-нататък, бога ми, не знам — за някаква дичка... О, не, не дичка — звездичка!

— Звездичка на Герой?! „Получи, посмъртно разбира се, звездичка на Герой.“ А дали не си съчиняваме, Семьон Семьонович? Хайде да видим какво има по-нататък.

И пак милиметър след милиметър, буква след буква...

„Но Льо агина от душма куршум,
ой Той беше ка че ви е изпратил
менти за мръсоти в Афган ойниците
им жекции, за да Но Льо
ласи и да спори с командир. Льо
че има в Мос лизка, ято учи за юрис азкаже където
трябва.

Скъпа К Лъжа Ъоша е крил рдите си
командира от куршумите. Те с ожове. И... ома кла
приятел ят инж ари“

В следващата секунда аз едва не съборих микроскопа на пода,
защото съвсем ясно различих думата... Фауст. Не вярвах на очите си,
стори ми се, че имам алкохолни халюцинации.

Придвижих лентата обратно:

„леке ФАУСТ, тоест вършат прест ние ещу държа
Скъпа Ким! Запазе шините докум всем
скоро ще ви пиша пак и даже ще дой а дреса ви.
Тези менти тряб се едадат на исши
ласти
и К С.
аш непозн ятел А. Мо ов“

— Ето ти сега и ребус! Главоблъсканица. — Мойсеев
безпомощно разроши косата си.

— Защо да е ребус? „Но Лъоша загина от душмански куршум...“

— Не мисля, Александър Борисович. Между „Лъоша“ и
„куршум“ не са две букви, а повече. По-вероятно е: „Но Лъоша загина
не от душмански куршум, а от...“ Съвсем кратка дума!

— ... а от свой! Семьон Семьонович! — примолех се аз. —
Почакайте за минутка. По-точно запишете всичко, което успеете да
отгатнете.

Излязох в коридора, запуших и седнах на някакъв допотопен
сандък. Що за Фауст ми се стовари на главата? И не са ли твърде много
Фаустите за една седмица? Или това е един и същ — този, който
взриви метрото, и оня — в писмото от Афганистан? Тръсках пепелта
право на пода, неудобно ми беше да седя върху наклонената
повърхност на сандъка, а виковете на футболните запалянковци зад
вратата не ми позволяваха да се съсредоточа. Чаках Мойсеев да ме
повика, но когато извадих третата цигара, започнах да се съмнявам в

това. Отворих вратата на килерчето: Семьон Семьонович, склонил побелялата си глава на масичката, мирно похъркваше.

Взех изписания от Мойсеев лист.

„Но Льоша загина не от душмански куршум, а от свой. Той ми беше казал, че ви е изпратил документи (?) за мръсотиите в Афганистан... на войниците... А Льоша не се съгласи(?) и взе да спори с нашия командир. Льоша ми беше казал, че има близка в Москва, която учи за юрист... да разкаже където трябва(?) Скъпа Ким! Лъжа е, че Льоша е прикрил с гърдите си командира от куршумите. Те се биха с ножове. И... закла (?) вашия приятел... Алексей (?) Фауст, тоест вършат престъпление срещу държавата. Скъпа Ким! Запазете Льошините документи. Аз съвсем скоро ще ви пиша пак и даже ще дойда на адреса ви. Тези документи трябва да се предадат на нашите висши власти и в КПСС. Ваш непознат приятел А. Морозов? Молоков? Мосолов?“

Прибрах лентата и записките в куфарчето си и събудих експерта...

Разхождах се от единия до другия ъгъл в стаята си, без да паля лампата. Не знаех какво да правя. Проведох обиск по всички правила на следствената наука и в барчето на телевизора намерих почти половин бутилка коняк. Хладилникът беше празен, само един портокал пламтеше в бялото безмълвие. Настаних се с бутилката и портокала в удобното кресло. Пиех направо от шишето на големи глътки и стръвно забивах зъби в киселите ледени резенчета. Пълното физическо отпускане прочисти мозъка ми — сега вече можех да мисля, да анализирам фактите...

Както е известно, следствената версия е вероятно обяснение на разследваното събитие, на неговите обстоятелства и на отделните факти. Разбира се, доколкото версията е една вероятност, допустимо е тя да е погрешна. Трябва да се проверят всички достатъчно обосновани версии. От които между другото нито една може да не

излезе в крайна сметка правилната. Теоретическите спорове как да се класифицират проверките на версиите, с оглед на тяхната последователност — една след друга или едновременно — се свеждат до едно: трябва усилено да се проверява най-опасната версия.

И тъй, преди всичко аз виждах връзка: бомбата в метрото е поставил човек на име Фауст, в писмото до Ким се говори за някакъв Фауст. Мойсеев му даде и име — Алексей. Затова в писмото има част от думата „лекс“. Но това е под голям въпрос. Засега е само догадка. Ами ако Ким е знаела за взрива в метрото? Защо тогава не каза на никого в прокуратурата? Тя беше весела и безгрижна до последния си ден. За какво искаше да говори с мен и Меркулов? Изобщо — по какъв начин войната в Афганистан може да има връзка с експлозията в метрото? И как е могла военната цензура да пропусне писмо с такова съдържание, че даже и през границата? И накрая съвсем необяснимото убийство на момичето.

Аз размествах фактите, извеждах някои на преден план, после други — но с всеки нов опит усещах, че нищо не се получава. От една страна, описанието на остриганите момчета в якета си пасваше с новобранци и Афганистан. От друга, Розовски твърдеше, че ударът с камата е нанесен от професионална, тренирана ръка, което пък не се връзваше с новобранците.

Както и да е, трябваше скоростно да проверя най-опасната версия: експлозията в метрото — афганците — убийството на Ким. Значи налага се да ровя из армията, да опипам военните окръжия на Москва и Подмосковието, да посетя армейските части, да вляза във връзка с Главната военна прокуратура и със самото Министерство на отбраната... В нашата страна въоръжените сили не са само армейски части. Те се състоят от три вида войски: освен Министерството на отбраната има вътрешни войски на МВР и гранични войски на КГБ... Хубава работица се заформя. Съмнявах се, че ще ми се отдаде да се справя със следствено-оперативни мероприятия в такъв обем, даже ако утре целият отдел на Романова постъпи в мое разпореждане. Изцедих от бутилката последните капки коняк в гърлото си и без да се събличам, легнах на неоправения диван.

6.

В седем сутринта паркирах пред 78-и пощенски клон. Независимо от безсънната нощ и наднорменото количество алкохол се чувствах доста бодър. Началничката на клона, настъпвайки срещу мен с огромния си бюст и мигайки с виолетовите си мигли, зачурулика:

— Ах, другарю Турецки, Александър Борисович, скъпи! Нима можем да помним някакво си писмо? Известно ли ви е какво огромно количество пощенски пратки минава през ръцете ни?!

Отстъпих пред натиска на деколтето ѝ в ъгъла и се плъоснах на един стол. Началничката седна до мен и ме обгази с аромата на остър парфюм и не по-малко отровния дъх на пот.

— Знаете ли, че нашата съветска поща пренася десет милиарда писма годишно, а това е шестнайсет пъти повече отколкото в царска Русия през 1913 година — не ме оставяше началничката. После неочаквано гръмко се разкиска и добави: — Представяте ли си, тогава те са пренасяли пощата на пощенски коне със звънчета!

— Извикайте, моля ви, пощальона, който обслужва блока над „Хиляда и една стоки“ — казах.

Тя си затвори устата, излезе в коридора, като въртеше обидено задника си, и изрева:

— Афанасиева! Следователят те вика, Афанасиева! Колко пъти да ти повтарям!

След минута вече разпитвах в опразнения кабинет на началничката съвсем младо момиче с наивни сини очи.

— Кажете, Афанасиева, можете ли да си спомните хората, на които носихте поща в събота, петнадесети?

— Всички — едва ли, но някои мога — спокойно отвърна момичето, докато оправяше полата си.

— Интересува ме кореспонденцията на апартамент 322.

— Така и си мислех. Да, имаше едно писмо за Ким Лагина.

— Вие познавате ли я? Тоест познавахте ли я?

— Да. Завършихме едно и също училище.

Бива си я! И нашите ченгета — такъв свидетел да пропуснат!

— Какво беше това писмо — нормален плик или триъгълник, военен образец?

— Писмото беше обикновено, с марка, пуснато в Москва.

— От къде знаете?

— На плика имаше печат „Москва, ПЖДП, Казанската гара“.

— Не помните ли адреса на подателя?

— Не. Но според мен там имаше само номер на пощенска кутия и неясен подпис.

— Нима може да помните това при такъв поток от писма?

— Може — без да се смущава отвърна Афанасиева. — Ким ме помоли да ѝ предавам лично писмата от нейното момче Дубов, от Афганистан. Но писма от него отдавна нямаше.

— Знаете ли, че някой подпали пощенската кутия?

— Да. Това често се случва при нас. Просто хулигани.

— Уверена ли сте, че са били само хулигани?

— Да, аз ги познавам, шестокласници от моето бивше училище, тършуват за марки. Ако не успеят да отворят ключалката, палят пощенската кутия. Ние имаме препис от акта, милицията ги задържала в съседния вход в неделя сутринта. Сега ще трябва да се сменят ключалките. Шлосерите още вчера трябваше да го направят, но нашата началничка не успя да се свърже с тях.

— Тя нищо не ми каза за това.

— Нашата шефка е малко... невнимателна.

Ама че мърлячи, такова доказателство да изпортят!

— Знаете ли какво се случи с Лагина?

— Разбира се. Целият район го знае.

— Имате ли някакви подозрения... Кой би могъл да го направи?

— Не. Подозренията не са моята професия...

Беседите с Меркулов винаги ми доставят естетическо удоволствие. Това е точната дума — именно естетическо. Разговорът ни се лее лениво като на чаша бира в пивницата. Но тази леност е само привидна: ние претегляме думите, търсим точните определения. И постепенно картината се изяснява.

Обаче разговорът, който водехме с Меркулов тази сутрин, не ми доставяше никакво удоволствие. Още по-малко пък проясняваше картината.

Меркулов стоеше до прозореца, приплеснал нос в стъклото, и гледаше как вятърът набива капките дъжд в малки ручейчета, и ги навява по дограмата. Наближаваше буря.

От време на време Меркулов се обръщаше към мен и тогава виждах тъмно петънце на върха на носа му — от праха по стъклото. Князът малко се състари през последната година. Грижите на началник следствения отдел на Московската градска прокуратура добавиха сиво към русата му коса и издълбаха две дълбоки бразди покрай носа към брадичката му. Но небесносивите очи на моя шеф наблюдават околния свят както и преди — изпитателно и разбиращо. Той ме прекъсва много рядко, предимно за забележки от сорта на: „Повтори още веднъж, но без теории, само фактите“, или: „Сега кажи какво направи после, но предположенията си запази за неопределено време.“ Но аз въпреки това и теоретизирам, и предполагам, защото иначе въобще нищо не се получава, фактите взаимно се опровергават. Насаме с Костя още повече ме потиска съзнанието за собствената ми вина: ако тогава бях изслушал какво иска да ми каже Ким...

— Ял ли си днес? — неочаквано ме прекъсна Меркулов и без да дочака отговор, отвори вратата към приемната. — Клава, моля ви, донесете ни от бюфета кафе и някакви сандвичи... шест парчета.

— Ой, Константин Дмитриевич, какво ви има на носа? — изплаши се секретарката и извади от чантичката си напарфюмирана кърпичка и пудриера с огледалце.

Малкият инцидент с носа на Меркулов някак си ни разведри и аз действително усетих ужасен глад. Меркулов порови в шкафчето на бюрото, извади оттам вестник и подчерта с нокът някакъв материал на последната страница.

— На, чети...

Секретарката домъкна на поднос кафе и сандвичи с шунка. Меркулов сръбна от горещото кафе, нацупил по детски устни, и тръгна към вратата.

— Отивам за малко при шефа. А ти, докато си хапваш сандвича, почети.

Зад прозореца вече плющеше проливен дъжд, святкаше и гърмеше. Включих настолната лампа и седнах в креслото на Меркулов. Вестникът на московския военен окръг „На стража на Родината“ беше отпреди два месеца. Материалът се наричаше „Десантници“. И докато нагъвах хляб с шунка и ги прокарвах с безвкусното кафе, започнах да чета.

„... Взводът отработва похватите на ръкопашния бой. Не на тепиха в спортната зала, а върху грапавия като шкурка асфалт. Под ръмвящия дъжд момчетата се «мушкат» един друг с щикове, «бият се» с прикладите на автоматите и сапъорските лопатки, стоманата на ножовете святка. Докато бойците са увлечени в занятието, вдигам един нож. Наточен е като бръснач...

— Вие какво си мислехте — че е бутафорен? — усмихва се командирът на батальона. — Условностите не са за нас. Какво трябва да преодолее преди всичко младежът с барета на десантник? Страх!

Меркулов едва ли ми е пробутал този вестник случайно. И аз внимателно започвам да чета всяка дума, написана от кореспондента — как му беше името? Савкин.

„... Сегашните спецчасти с влизащите в тях танкови, артилерийски, сапъорни и други подразделения са в състава на въздушнодесантните войски на Министерството на отбраната на СССР. Хвърлени като тактически десант, те са в състояние самостоятелно да завземат острови, военни бази, пристанища и летища.

Службата в спецчастите изисква особена подготовка. Сред тези, които възпитават и командват младите десантници, няма случайни хора, отбиващи службата, без да ѝ отдават цялото си сърце, всичките си сили. Ето например един от батальонните на спецчастите. Сержант Алексей Дубов...

Машинално набутах в устата си целия сандвич и допих остатъка от кафето на Меркулов.

„... Сержант Алексей Дубов е на 23 години. Съдбата неведнъж е изпитвала издръжливостта му. Той е израснал в железничарско семейство, в Бирюлев, под Москва. Попада във въздушнодесантните войски със специално предназначение. Неговата част бива прехвърлена в ДРА^[1]. Веднъж... впрочем нека сам разкаже.

— Помагахме на войните от афганистанската армия да евакуират ранените от едно село, нападнато от душманите. Влязох в една къща и усетих нечий поглед. Обърнах се рязко: някакъв як мъжага се хвърли насреща ми с кинжал. Успях да подложя приклада на автомата. Отбих удара, но острието разряза китката на ръката ми. Съборих с подсечка душманина. При падането той се опита да ме прободe с кинжала. Но не успя. Моят нож беше по-бърз...

— Броили ли сте колко такива схватки сте имали — очи в очи?

— Защо, броил съм ги. Не можеш да ги забравиш. Двадесет и две...”

Оставих вестника. Коя от тях — двадесет и третата или двадесет и седмата — е била фаталната за теб?

Бурята утихна. И като в хубав спектакъл на прага изникна Меркулов. Той огледа със задоволство опразнените чашки и чинийки. После измъкна от чантата си още един вестник.

— Какво, политзанятия ли имаме?

— Занятия по криминалистика — отвърна Меркулов с тона на учител, който обяснява урока на някой изоставащ ученик.

Този път репортажът беше от „Красная звезда“, а заглавието „Стъпка към безсмъртието“.

„... Взводът, командван от Владимир Ивонин, получи заповед да се укрепи на удобен рубеж край една клисура в провинция Кунар. Натам според наличните данни се беше насочила голяма банда душмани. Командирът на взвода назначи в караул сержантите А. Дубов и А. Морозов, и редниците Халилов и Смирнов. Задачата им беше да не допуснат внезапно нападение на противника откъм тила.

И в този момент срещу командира на взвода лейтенант Ивонин от упор откри огън картечницата на притаил се в храстите душманин. Но само миг по-рано на пътя на оловната струя се изправи сержант Дубов и с гърдите си защити своя командир...”

Хвърлих вестника на бюрото.

За първи път от трите дни след смъртта на Ким в главата ми се оформяше нещо повече от безкрайните, многозначителни предположения... Това още не беше истината. Меркулов го наричаше „да мислиш предметно за бъдещето“.

Ако авторът на писмото е сержантът от взвода на Ивонин с фамилията Морозов, значи можем да намерим един свидетел на гибелта на Алексей Дубов. И ако двамата с Мойсеев правилно сме разчели писмото до Ким, то нейното убийство има пряко отношение към връзката ѝ с Дубов. Нали тя е пазела някакви документи, които той ѝ е изпратил. Съдейки по всичко, този Морозов знае тяхното съдържание. Убийците вероятно са търсели при Ким тези документи и са ги намерили... Трябва да се издири военната част, по-точно взводът, който преди няколко месеца е бил командван от лейтенант Ивонин. Също така да се намерят редниците Халилов и Смирнов. Трябва да разберем какво е станало в действителност там при тях, в Афганистан, защото всичко това е едно кълбо, оплетено по невероятен начин. Но преди всичко ни е нужен сержант А. Морозов...

— Нали се разбрахме, Саша, че вземаме само отделните факти и ги оглеждаме от всички страни, без да ги свързваме. Засега...

Весела история! Даже не бях забелязал, че сам си говоря, възседнал шефското кресло, а Меркулов послушно стои до мен.

— Обаче ми се струва, че присъствието на „Фауст“ и в моето разследване, и в това на Гречаник не е случайно — казвам аз упорито. — Трябва да помолим Жозеф и оня кагебист Балакирев да ни помогнат в оперативната разработка на военнослужещите. Кагебистите имат повече възможности да напипат подходи към военните, за да изяснят участието им в тези две убийства. Не съм ли прав?

— Ако искаш комитетчиците да ти отмъкнат следствието, прав си... Не ме гледай тъй стръвно, трябва да мислиш предметно за бъдещето. Да, именно предметно, и не въздишай така иронично. Няма да ходим при другарите от „Лубянка“. Ще отидем при „болярите“.

С титлата „боляри“ при нас величаят Главната военна прокуратура. Първо, защото тя се намира в старинен болярски дворец на улица „Киров“, бивша „Мясницка“, и, второ, военните прокурори и следователи фактически са подчинени на друго ведомство — военното — затова в сравнение с нас, цивилните, явно печелят откъм заплати и всякакви привилегии. Военната прокуратура има и определена власт над КГБ. В случай че сътрудник на Държавна сигурност се провини, неговото дело попада на бюрото на военния прокурор...

— И ще приемем, че това — продължи Меркулов — е началото на операция под кодовото име... „Фауст“.

— Костя, ти подиграваш ли се?

— Че какво му е лошо на името? Названието е симпатично, като в детективски роман. Още повече че за него, както и за самата операция не трябва да знае никой, освен нас двамата.

Той се приближи до огледалото, издокара се, намигна си сам и пропя:

*„Защо си все нацупен, Саша,
я по-добре се усмихни!
Животът ни си е прекрасен
във слънчевите дни!“*

Засмях се:

— Е, ти си попей, пък аз ще натракам една задачка на Грязнов.

— Само по-бързо, защото трябва да успеем преди обяд. Дай на Клава да я препише, тя ще помоли за подпис, да речем, Гречаник и ще

я прати в милицията.

Аз вече съчинявах ориентировка за Грязнов — да определи местонахождението на сержант Морозов и редниците Халилов и Смирнов. След петнайсет минути докладвах на Меркулов, че съм готов.

— Да паля ли мотора, Константин Дмитрич?

— Пали, Александър Борисич! — Но когато вече бях на вратата, той ме спря: — Саша! Трябва ни особена предпазливост. И конспирация.

Честно казано, така и не разбрах шегуваше ли се, или говореше сериозно.

Двамата с Меркулов седяхме сами в грамадната приемна на главния военен прокурор. На мен лично тая аудиенция ми трябваше колкото на рибата чадър. Седи и чакай милостиня от главния болярин — всички военнослужещи и работници от военните предприятия са под юрисдикцията на военната прокуратура. По мои сметки това са около петнайсет милиона души. Ако зависеше от мен, досега да съм драснал в Шереметиево, качвам се на самолета — и в Афганистан. Там щях да се оправям кой, защо и как. Но без височайша заповед не биваше, чужбина е все пак.

— Костя, как мислиш, колко наши има сега в Афганистан? Имам предвид този „ограничен контингент“.

Меркулов ме погледна и се засмя:

— Не ти препоръчвам да използваш това словосъчетание с такова явно отвращение.

— Ега ти кошмара! От какво е ограничен този контингент? Всеки път, когато видя тая измишльотина във вестника, усещам как искат да ме убедят: значи афганистанците заслужават да хвърлим срещу тях пет милиона, но ние — не. Ние много ограничено пращаме на оня свят и вашите, и нашите.

— Точно така стоят нещата, Саша. Точно така... Аз мисля, че в Афганистан постоянно воюват около двеста хиляди от нашите. А тъй като частите постоянно се сменят, през тая месомелачка са преминали повече от милион. И са загинали не по-малко от дваайсет хиляди наши

войници. Потрошени са поне петдесет милиарда рубли. Но доколкото това са, тъй да се каже, непроверени данни, моля да не ги разгласяваш.

При тези думи Меркулов замислено разглежда кристалния полилей под гипсовите орнаменти на тавана.

Генерал-полковник Артьом Григориевич Горни не изглеждаше блестящо: жълто отекло лице, тъмни кръгове около очите. До него на малката масичка — бутилка с минерална вода, кутийки и шишенца с лекарства.

— Как се накани, драги? — Горни тежко се надигна иззад бюрото и пристъпи към нас.

Това беше първият меркуловски сюрприз, той се познаваше добре с главния военен прокурор.

— Сядайте, млади хора, но само не пушете, не понасям тютюневия дим... Нещо ми има на дробовете.

Меркулов ме представи и премина към същината на проблема. Горни го слушаше внимателно, макар че току си пръскаше в гърлото с пулверизатор и отпиваше от минералната вода.

— Е, Константин Дмитриевич — тежко задиша Горни, — както се казва, услуга за услуга.

Той натисна копчето за повикване. На вратата щръкна адютантът му.

— Извикай Бунин!

След минута в кабинета влезе двуметров дангалак със съвсем изрусяла коса и усмивка до ушите.

— Майор Иван Алексеевич Бунин, пълен съименник на знаменития руски писател. От днес постъпваш на разположение на московския градски прокурор. Ти току-що се върна от отпуск, така че още не си обраснал с дела. Засега те давам за две седмици, а после ще видим. Ясно ли е всичко, Иван Алексеевич.

Пълният адаш на знаменития писател неочаквано прошиптя с простуден или паднал глас (а може и да му беше такъв по рождение):

— Тъй вярно, другарю генерал-полковник!

— Желая ви успех. Свободни сте — приключи аудиенцията главният военен прокурор и ние излязохме в коридора.

— Другарю Бунин, оставям ви своя следовател, разрешете ми да се разделя с вас — каза Меркулов и вежливо се поклони. Но аз имах подозрението, че пълният адаш не му хареса много.

Почаках, докато Меркулов се отдалечи на прилично разстояние, и чак тогава викнах след него:

— Константин Дмитриевич, момент!

Догоних го почти на изхода.

— Той защо ни пробута тоя майор? За надзирател ли?

— Не се тревожи. Иначе няма как да проникнем в нито една военна организация. Горни няма да ми погоди номер.

— Толкова ли си сигурен? Защото си му направил някаква услуга?

— Това няма значение...

Бунин ме викаше с нетърпеливи знаци. Ама че ентусиаст ми падна на главата...

— Все пак?

— Прекратих следствието срещу неговия брат. Беше се напил и буйствал на стадиона, а после и в районното управление на милицията. Те там го ритали с ботушите по главата, а пък той ги нарекъл фашисти... Порядъчен човек между другото.

— Слушай, Саша, как си с жилището? — задушевно прошепна Бунин веднага щом се озовахме в кабинета му.

— Имам... Защо?

— Самостоятелно ли е?

— Да, еднотаен...

— Дай ми, моля те, ключа. Налага се да изучукам една чувашка.

Аз се шашнах, но на глас казах само:

— Няма проблеми, Иван Алексеевич! Все някак ще те измъкна!

— Абе какво „все някак“! Сега! Тя вече ме чака пред „Детски свят“. След два часа ти го връщам. А ти можеш да поседиш тук. — Той отвори шкафа си и измъкна няколко порносписания. — Развличай се... Утре ще бъде късно, разбираш ли — тя се връща с мъжа си в неговото поделение. Докато нейният човек тича по задачи, ние ще се оправим...

Той се суетеше край мен, виждайки, че молбата му не ми доставя огромна радост. А аз мислех как най-добре да се възползвам от ситуацията. Бунин разкопча китела си, вдигна ризата и яростно се зачеса по загорелия корем.

— Да ти кажа, последния ден от отпуската изгорях на плажа. Сега ме сърби — ужас!

— А какво ти има на гласа?

— Абе от студената бира. Аз, разбираш, съм як мъж, обаче гърлото ми е калпаво. От най-малкото нещо — ангина. Или пък гласът ми пада. Гласните ми струни са слаби. А пък ужасно обичам студена бира... Ще ми дадеш ли ключа, или ще ме мотаеш?

— Виж какво, Ваня, няма никакъв смисъл да вися в кабинета ти. Ясно ли ти е? Работа ме чака. Та ето какво, Ваня. Аз ти давам ключа, а ти почвай да въртиш телефона където трябва и ми организирай искането. Аз отивам в спецчастите за пропускател, а ти към „Детски свят“.

Бунин ме гледа десет секунди като треснат, после вдигна слушалката.

— Дай ми данните си.

— Трябва ми пропускател за частите със специално предназначение на територията на Съветския съюз и... Афганистан.

Той тръсна слушалката и пропищя:

— Слушай, ама аз още нищо не знам за твоето следствие... мамка му! Афганистан!

— Ами върви тогава при Горни да ти обясни. И не забравяй да му споменеш, че те чакат до „Детски свят“.

Обаче това още не беше всичко. Знаех, че сам ще ми бъде трудно. Затова не му цепех басма.

— Второто искане за пропускател да напишат на името на инспектора от Московската криминална милиция капитан Вячеслав Иванович Грязнов...

Според мен той беше готов да се разплаче.

Взех от специалния отдел на военната прокуратура писмото за издаване на пропускател за частите със специално предназначение и се понесох към „Голяма Пироговка“, за да стигна в Главното управление на военновъздушните сили преди края на работното време. Обаче там ме чакаше първото разочарование. Посивяла глава в прозорчето на пропускател ми съобщи, че спецчастите нямат никакво отношение към

ВВС. Питам към кого са проклетите спецчасти. Посивялата глава заговорнически присвива очички:

— Не мога да знам, младежо, това е държавна тайна. Информирайте се в Министерството на отбраната, не искам да си имам неприятности заради вас...

Тук ударих на камък. Отивам на „Фрунзенска крайбрежна“ в нашия съветски Пентагон. Но и там ядец. Госпожица сержант ми прави справката, спецчастите принадлежат първо към ВМС, тоест към военноморските сили, и второ — към сухопътните войски. После ми дава адреса: щабквартирата на сухопътните войски се намира на същата „Пироговка“, до ВВС, откъдето току-що дойдох, а ВМС са дислоцирани до Червената врата.

Паля и поемам курс обратно към „Пироговка“. Моята каруца нещо хич я няма: нещо в запалителната система или стартерът... Вече е 4:15. Военните учреждения работят до пет.

В щаба на сухопътните войски чувам най-после членоразделна реч. Един генерал с юнашка стойка, с когото се сблъсках във фойето, ми обяснява спокойно онова, което служителят от ВВС нарече „държавна тайна“. Оказва се, че отскоро спецчастите са на пряко подчинение на ГРУ^[2] при генщаба на СССР, тоест на военното разузнаване и неговия шеф — маршал Николай Архипович Агаркин. Пердаша като откачен към „Хорошевка“. Дежурният лейтенант ми съобщава безстрастно, че приемът е приключил и че въобще маршал Агаркин не приема посетители. При неговия зам.-генерал Рогов — трябва да се запиша предварително. След което ми предлага услугите си:

— Мога да ви запиша. За след три седмици...

Този път двигателят изобщо не ще да пали. Бая над дроселната клапа, развивам свещите. Глухо като в цистерна. Звъня на един познат автомонтьор и колкото се може по-професионално му обяснявам какво ѝ е станало на колата. Монтьорът псува страхотно: на какво, значи, ви учат там, в университета, не можете да различите дросела от газта. Но това още не е всичко: съобщавам му, че го моля да ми ремонтира колата на вересия. Монтьорът дълго мълчи. После примирено казва:

— Добре, сега ще дойда, да те вземат мътните.

Той се мотае с двигателя цели два часа, а аз умирам от глад и умора.

След втората чашка кафе с коняк бях готов да заспя направо на масата в кафенето. Платих сметката, едва се довлякох до колата и усетих необичайната лекота на ключодържателя си... Да те вземат мътните, майор Бунин! Съвсем забравих, че му дадох ключа от жилището си, който той трябваше да „подхвърли“ в прокуратурата. Резервния ключ държах в чекмеджето на бюрото си. Седнах зад кормилото и видях Лана. Тя вървеше по някакъв дълъг коридор, толкова дълъг, че не се виждаше краят му, и златните ѝ коси пружинираха в ритъма на нейните крачки. Вървеше бавно, а аз тичах след нея, но все не можех да я догоня. Ето, тя наклони глава, закри лицето си с длани и започна да се смее гръмко и неестествено. И аз разбрах, че не се смее, а плаче, и зелената панделка в косите ѝ се развърза, а аз все се мъчех да дръпна ръцете ѝ от лицето, но панделката лепнеше по дланите ми... Накрая тя откри лицето си и здраво ме прегърна през врата. И на мен ми стана така леко и весело, защото това не беше Лана, а Ким. „Обичам те, Ким! Обичам те!“ — крещях силно аз, но свирките на локомотивите от товарна гара Бирюлево заглушаваха моя вик...

— Гражданино, събудете се и моля документите ви... Разсвирили сте се, глей, над цяла Москва... А, вие ли сте, другарю следовател! Извинете, разбира се, но се налагаше...

Взирах се тъпо в своя бивш квартален.

— Да не ви е зле нещо? Или, извинявам се, да сте пийнали?

— Всичко ми е наред, Василий Иванович, здрав съм и не съм пил. Просто капнах. Благодаря, че ме събуди.

— Как я карате на новото място, другарю следовател?

— На новото място? Като че ли всичко е нормално.

— Май забравихте старата си квартира? Половината бабички измряха, а във вашата стая живее пианистката. Помните ли я, една такава префинена, племенницата на покойната Клавдия Петровна? Е, със здраве.

Старият квартален затропа с ботушите си по Гоголевия булевард. А аз едва не ревнах на глас от мъка, че живата Ким беше само сън. Готов бях да я обичам цял живот, само и само да оживее. Господи, пак ми е каша в главата. Да е жив и здрав Василий Иванович, че ме събуди. Но това май вече го казах. Аха, ето какво: господ да го поживи, че ми напомни за моята стара квартира...

Вратата ми отвори Ирка, племенницата на неотдавна починалата ми съседка. И веднага занарежда:

— Шурик? Колко хубаво е, че намина. Само че не Шурик, нали? Ще те наричам Саша. Аз спя на дивана в твоята стая — ама ти какви ли не вехтории си оставил там! Намерих някакви книги, доста хубави според мен.

— Добре, Ирка, после ще се оправим. С моите ключове стана една глупост. Мога ли да преспя тук?

— Ама разбира се! Стаята на леля Клава още е празна. Аз ще ти постеля на нейното легло. Не, по-добре лягай на моя диван, а аз ще ида на нейното.

— Не съм суеверен, Ира. Мога да спя и на леля Клавино легло. Разхубавила си се! И пушиш?

— Ами... в консерваторията всички пушат. И аз свикнах.

Влязохме в моята някогашна стая — тясна като линейка.

За Ирка наистина беше малка — пианото заемаше половината обем.

— Ей сега ще ти постеля. Искаш ли чай, имам и една франзела, ще си я разделим.

— Франзелата си изяж сама, а чай ще пия.

Ирка зашляпа с изтритите си токчета към кухнята. Помнех и полата ѝ от онова време.

— Как я караш, Ирка? — попитах, когато тя се появи на вратата с чайник в ръка.

— Оправям се — бодро отвърна тя, — със стипендията, пък и... припечелвам с уроци. При Лидочка два пъти седмично ходя, благодаря ти за препоръката.

„Каква е пък тая Лидочка?“ — зачудих се аз.

— Твоят Константин Дмитриевич много я обича, като родна дъщеря. И жена му е много мила.

Загледах се в Иркините котешки очи и си помислих каква свиня съм все пак. Цяла година не вдигнах слушалката да я попитам просто как живее. Наистина, аз винаги съм подозирал, че Ирка беше тайно влюбена в мен. Сега вече няма начин да не ѝ е минало.

— А в личен план? — Не бях сигурен, че формулирах най-правилно въпроса.

— И там всичко е наред — също тъй бодро ми отвърна Ирка, та ми стана съвършено ясно, че нищо хубаво нямаше в живота й. С изключение може би на музиката...

---

[1] Демократична република Афганистан. — Б.пр. ↑

[2] Главно разузнавателно управление. — Б.пр. ↑

7.

„До   др.   старши   следовател   от
Мосгорпрокуратурата^[1]
А. Турецки, юрист 2-ри клас

СПЕЦДОНЕСЕНИЕ

Аз, капитан В. Грязнов, старши инспектор от МУР^[2],
проведох в съответствие с вашите писмени указания
следните следствени действия, насочени към установяване
местопребиваването на свидетеля Алберт Ивановия
Морозов...”

Законът, в частност член 127 от Наказателнопроцесуалния кодекс, предоставя широки пълномощия на следствените органи, тоест на милицията, която извършва оперативно-издирвателната работа по откриването на престъпници и важни свидетели. Това налага съгласуваните действия на следователя от прокуратурата и сътрудниците на милицията. На практика това изискване на закона често предизвиква търкане между нашите служби. Може и да съм самонадеян, но мисля, че успех да постигна тази съгласуваност в работата с втори отдел на криминалната милиция, оглавяван от Шура Романова. А и направо ми провървя, че провеждам това следствие заедно с капитан Вячеслав Грязнов: за три години обща работа ние се научихме да се разбираме от половин дума. Нашата професия е от така наречените „рискови“: и следователите, и оперативниците работят в критични ситуации. Юридическата диплома и многогодишната служба не са достатъчни. Трябва да има и малко божи дар. Това „малко“ капитан Грязнов го имаше предостатъчно.

„Обстоятелства по случая: съгласно данните, получени от 5-о управление на ГРУ, сержант А. И. Морозов е бил откомандиран от 4-а армия, дислоцирана в Афганистан, за обучение в Рязанското висше въздушнодесантно училище, подготвящо офицери за секретна служба в ГРУ при генщаба на СССР — спецчастите. Морозов е пристигнал в Рязан, бил е приет в курса за подготовка, настанил се е в общежитието на училището. Обаче вчера той е изчезнал. Командирът на Рязанското училище генерал-майор А. Е. Слюсар е предприел мерки за издирване на курсанта Морозов, но досега няма положителен резултат.

Капитан Грязнов“

— Аристократичен подпис вадиш — казвам на Грязнов.

— За да не го подправят — пояснява той. — Колко пъти разни мошеници са опитвали да ме подпишат, за да измъкнат от пандиза хората си, и всеки път ги пипвахме, суяците му...

— Слава, разбираш ли, че тоя Морозов ужасно ни трябва?

— Знам, Саша. И ако се съди по обстоятелствата около случая, не е пропаднал просто така.

Аз се опитвах трескаво да съобразя на кого беше известно, че ние „засякохме“ този Морозов. Меркулов — един, аз — двама, Горни — трима... А на Бунин? Не, на него вчера не му беше до това. Обаче нещо тук не ми харесва. А може да е случайност?

— Саша, можеш ли да отгатнеш коя наша служба е най-могъща? Мислиш КГБ? Трънки! ГРУ. Този Слюсар ми разказа някои нещица. Той е получил за Афганистан геройска звезда...

Не можех да позная Грязнов: или беше пребледнял още повече, или отслабнал. Във всеки случай изглеждаше подмладен. Но когато зяпнах острата му брадичка, разбрах каква е работата: Грязнов беше обръснал брадата си. Машинално потърках собствената си четина. Грязнов се разсмя.

— Май загрея намека, гражданино началник. Наложил се да ликвидирам брадичката си. Между другото по твоя вина брадата е силно идентифициращ белег, че и рижа на всичкото отгоре! Макар че в

морален план понесох загуба... На моята Люска с брадата ѝ приличах на Висоцки, а сега тая Марина Влади за чий ще ми легне. Ега ти живота... Саша, дай по капчица, сигурно имаш нещо.

Наливам в чашите разреден спирт от иззетото „веществено доказателство“ — десетлитрова туба. Тя беше конфискувана при обиск по случая с бардака и бързо стана център на внимание в следствената служба. Обаче задължението да изпратя след време в съда тези десет литра се пада на мен. И аз поставям условие на всеки мераклия да използва животворния източник: отлееш ли сто грама спирт, налей сто грама вода. В сегашния исторически период концентрацията на течността беше спаднала до нормалните четиридесет градуса. Ние дръннахме по сто без мезе и Грязнов продължи:

— Значи така. От думите на този Слюсар разбрах, че спецчастите не отстъпват по сила на Държавна сигурност. В техния състав има повече танкове, отколкото във френската и немската армия, взети заедно. А знаеш ли колко подразделения на спецчастите има в Москва?

— Точно не, но мисля поне шест батальона.

Грязнов неочаквано ми намигна и без да иска позволение, си отля от бидончето още една стограмка.

— Слушай сега внимателно. Има някои факти, достойни за размисъл...

И той измъкна от куфарчето си книга. Сkochих от стола и я дръпнах от ръцете му.

— Говори де! — креснах аз.

Вече знаех каква беше тази книга, дебела, доста пораздърпана, със странен виолетов цвят. И с някакво вътрешно зрение видях как убиецът на Ким се качва по стълбището с това томче под мишница.

Старши инспекторът повъртя празната чаша в ръце и накрая каза:

— Включих в издирването на престъпника по фоторобота му своите момчета, тоест агентите ми. Досега всичко беше дрън-дрън, че пляс, пълна безнадеждност. Но имам един Стасик, културен човек, завършил е Строгановското училище. Той не иска да си има работа с боклуците и си изпроси културния фронт. В неделя Стасик се черпил по столичните кръчми, закусил в „Национал“, обядвал в клуба на актьорите, бил в „Жигули“. Не си пилеел времето, между другото

разпитвал сервитюрките, оберкелнерите и портиерите за посетителите — имайки предвид нашите фигуранти. Та в „Жигули“ един келнер изпял, че е виждал мутрата на оня, по-якия тип. „Мутрата“ била в компанията на автора на текстове за песни Дербеньов и художника от списание „Смяна“ Карасьов. Седели си те там, розови като след баня, и пердашли водка с бира. Стасик, като човек професионалист, загреял каква е работата и отишъл при Карасьов на Таганка. Той има там някаква полусрутена къща...

Без да прекъсвам с въпроси Грязнов, въртя из ръце и прелиствам романа на Александър Дюма „Виконт дьо Бражелон“. Няколко пъти машинално препрочитам подзаглавието на първата глава: „Тук става ясно, че ако не можеш да се спазариш с един, то нищо не ти пречи да се спазариш с друг.“ На вътрешната корица има лепенка с написан на ръка мастилен номер „12773/81“. Библиотечна книга. Титулната страница е откъсната. Отварям на седемнайсета страница, където обикновено удрят печата на библиотеката. Няма ни печати, ни дявол...

— ... Карасьов, макар и да е знаменит къркач, все нещо си припомнил: да, наистина се запознали в Сандунските бани с някакъв атлет, представил им се като „Дима“ и им намачкал ръцете сякаш с клещи. От дума на дума, цялата компания се повлякла към „Жигули“, там ги познават и влизат без ред. Поседели около три часа, обърнали по дузина чешки бири. Разбрали се да се срещнат на другия ден пак в Сандунските бани. Целия понеделник дебнах в банята тоя Дима. Поетът и художникът почти се задушиха от парата вътре, но оня тъй и не се весна. Натиснах Карасьов и Дербеньов както си знам и нещичко измъкнах. Поетът си спомни, че Дима забравил в банята някаква книга и много се тюхкал заради нея. На Дербеньов оня му се сторил някак си чалнат. Все ги плашел, че идва нова ера и на земята трябва да останат само супермените. Или нещо подобно. После, като се отцепил яко, казал, че след два дни изчезва в Афганистан.

— В Афганистан?

— Да. Така че, вижда се — все същата банда. С една дума, намерих тоя „Виконт“ при теляка в шкафчето с изтривалките. Сега ти я прелистваш, аз също я душих отвсякъде...

— Чакай, Слава — озарява ме една идея, — трябва да помолим тоя художник Карасьов да нахвърля портрет на Дима по памет.

— Ако ще ме прекъсваш постоянно с мъдрите си съвети, никога няма да стигнем до края. Защо по памет? Карасьов си има навик: щом срещне нов познат, и веднага го рисува.

Грязнов бърка в куфарчето си и вади четвъртито парче картон: кръгла глава, косата едва порасла на таралеж, белег на брадичката, раздалечени очи...

— Трябва да покажем веднага тая мутра на Корабелникова.

— Вече е сторено. Разпозна го.

Според мен ръцете ми треперят. Сплитам пръсти, за да ги овладея.

— Та значи, прелиствам си аз книжката... Саша, удари му още едно, че нещо съвсем се скапа. Гледам си аз... и между страниците намирам парче индиго. Старо, изобщо не цапа пръстите. Срещу светлината все нещо може да се различи — цифри, няколко букви. Търча в научно-техническия отдел, висях им над главите, докато те правеха магии над своята апаратура. Между другото скоро са я получили от ГФР, последен писък на науката...

— Майната й на науката, карай нататък!

— Заключение е: индигото е използвано при писане на сметки за електричество и газ. Текстът върху индигото гласи: улица „Дибенко“, блок 27, апартамент 3. Не се пули, в Москва на улица „Дибенко“ 27 се намира научноизследователски институт и няма жилища. Нашата Шура намери консултант и той даде списък на всички улици в страната с имена на герои от гражданската война. Изпратихме около трийсет запитвания в управленията на вътрешните работи на градовете, където има улици, наречени „Дибенко“. Сега висях и чакам да ми светне.

— Къде е тоя списък?

Грязнов бърка за трети път в куфарчето си. Двайсет и осем града: Ленинград, Краснодар, Орел, Караганда...

— Ти разбираш ли, че е невъзможно? Няма за кога да чакаш да ти светне.

— Да си чувал за асансьорните убийства?

— Какви асансьорни?

— Най-нормални. Причаква някакъв тип самотни жени късно вечер в асансьорите, изнасилва ги. Десет жени уби. Старият площад^[3]

нареди да го открием, и без обяснения. Целият ни отдел вече се включи в този случай, а ти викаш невъзможно!

Нямах какво да възразя. На ченгетата да не им е само моето следствие на главите, добре, че още не са ми отнели Грязнов.

— Последна справчица, Саша. От московските библиотеки книгата „Виконт дьо Бражелон, или Десет години по-късно“ с инвентарен номер 12773/81 не е изчезвала...

От московските, да... А общо в страната имаме около четиристотин хиляди библиотеки...

— Така че, гражданино началник, засега ще спрем на тази мъртва точка. Имай предвид между другото, че Дима не идва непременно от Дмитрий. Има и други такива имена като Демян, Дементий, Вадим, Никодим... Макар че едва ли точно Никодим — тъжно казва Грязнов и започва да прибира трофеите си в куфарчето.

— Чакай, Слава. Я ми дай тоя списък. Да се лети в двайсет и осем града едва ли е целесъобразно, но нали може да им се обадим по телефона. Имаш ли копие?

Грязнов удивено наблюдава как разкъсвам листа на четири равни части, всяка с по седем града.

— Колко време каза, че имаш — един час? Ето ти, върти шайбата колкото успееш! Той кога е казал, че отпрашва за Афганистан? След два дни? Значи днес. Може и да успеем, а? Отиваме при Меркулов, той има два телефона...

В коридора, облежната на прозореца, стои Лана. Не бях я виждал цяла вечност. Нашите предишни срещи започваха да ми се струват нереални, съществуващи само във въображението ми. Искаше ми се да получа потвърждение, че всичко това наистина се е случило.

— Лана...

Тя даже не се обърна.

— Почакай ме тук, ей сега ще се върна.

Дори не чух, просто се досетих, че тя отвърна „добре“ и кимна към прозореца, като че това се отнасяше за някои на улицата, а не за мен.

— Бива си я, дума няма — зашепна в ухото ми Грязнов, — само че е някак равнодушна.

Равнодушна ли... Не, по-скоро горда.

Меркулов изслуша моето кратко резюме върху донесението на Грязнов. — Дай! — протегна той ръка за списъка. — Порция за двама, аз ще помоля и Пархоменко да се включи.

— Какво ти става, Костя! Има си хас той да вземе да върти телефона! Аз щях да помоля Гречаник, нали все пак има допирни точки в следствията ни.

— Не, недей с Гречаник. Вячеслав, ето ти телефона, върти. А Леонид Василиевич ще се радва да се отърве от канцеларщината и да се заеме с оперативна работа — усмихна се Меркулов.

Знаех защо Меркулов избра Пархоменко. Не искаше да изтича информация. Пархоменко си падаше педант и бюрократ. А кабинетът на Гречаник е в преходна стая, там всеки влиза и излиза. Стоп... Гречаник ми предаде ключа от моето жилище, който му оставил Бунин. Майорът не ми се видя да е от мълчаливите, спокойно може да е издрънкал при разговора, че видиш ли, Турецки издирва сержант Морозов от спецчастите. Е и какво — Гречаник да е пратил някого при Морозов? Защо му е?

Целувах хладните ѝ устни, та свят ми се виеше. Лана протегна ръка към бравата и врътна ключа. И всичко си дойде на мястото. Намирахме се в моя кабинет, откъдето почна всичко — разпивката, Ким, „Турецки, трябва да ти кажа нещо“... Лана се дръпна от мен, явно усети, че вътрешно се скапах.

— Ще дойдеш ли тази вечер при мен? Само че не знам кога ще се освободя.

Заради тази жена бих пратил всичко по дяволите. Само не и делото на Ким.

— Аз ще те чакам. Можеш да ми дадеш ключа от квартирата си, ще бъда там.

— Не съм много сигурен, че е оправена.

— Все ми е едно...

„Потръгна“ ми: три от седемте града напълно отпаднаха — в дом 27 на улица „Дибенко“ нямаше апартамент номер 3, това бяха малки частни къщи. В четвъртия град улица „Дибенко“ не беше газифицирана, следователно не можеха да пишат квитанции за

използвана газ. Тъкмо атакувах Караганда, където началник на паспортния отдел беше някакъв пълен кретен, който отказваше да дава справки по телефона, когато на вратата цъфна Пархоменко. Пратих паспортника на майната му, а заместник-главният прокурор на Москва се намръщи, сложи на бюрото ми лист хартия, изписан със ситен, акуратен почерк, и безшумно се измъкна.

„Игор Трофимович Викулов, роден 1941 година, живял в град Краснодар на адрес: улица «Дибенко» 27, ап. 3 от 1958 до 1984 година. Блокът е газифициран, сметките за газ и електричество се пишат под индиго. В края на миналата година се е преместил в Москва. Работи в министерството на селско-стопанското машиностроене на СССР. Живее на адрес...“

Понесох се към Пархоменко:

— Благодаря ви, Леонид Василиевич!

Пархоменко записваше нещо, притиснал с рамо към бузата си телефонната слушалка.

— Благодаря ви, другарю, значи блокът не е газифициран... Това е, Александър Борисович, единственият засега положителен резултат. И, така да се каже, вероятността да е вашият човек става все по-голяма...

Да си беше останал заместник-главният прокурор оперативен работник — цена нямаше да има. На своя сегашен пост той просто достигна нивото си на некомпетентност. Това е толкова разпространено явление, че вече никой не му се чуди. Седи си такъв номенклатурчик до пенсия, сграбчил номенклатурния си стол с две ръце сакън, да не му го вземат. За работа не го търси...

Портиерът услужливо ми каза номера на стаята на И. Т. Викулов и аз излетях със скоростния асансьор на шестнайсетия етаж. Главният специалист се оказа весело дебело човече, което никак не се смути при вида на моята служебна карта и веднага си призна весело, че той е „гепил“ „Виконта“ миналата година от санаторийната библиотека в

Кисловодск. Как е попаднало индигото между страниците на книгата, той не знаел, но наистина ползвал индиго за попълване на сметките за газ и електричество.

— А къде го намерихте?

— Кого?

— „Виконта“ естествено!

— Точно това исках да ви питам, Игор Трофимович, как е могъл да попадне този роман у някой си Дима?

Викулов не познаваше никакъв Дима и изобщо не помнеше как е изчезнала книгата от него. И доколкото авантата не се брои, той не беше разтревожен от повторната кражба. Но когато погледна рисунката на Карасьов, Викулов се зарадва:

— Че това е Вовка!

Майчице, все повече се закучва...

— Сега се сецам какво се е получило, другарю следовател! Или трябва да казвам, гражданино следовател?

— Казвайте както ви харесва. Как можем да открием този... Вовка?

Викулов разтри смешно носа си и той заприлича на цвекло.

— Работата е малко деликатна. Но се досещам, че не го търсите просто така. Имате ли кола? Да вървим тогава към театъра на ВТО^[4] в пресечката до улица „Ермолова“. Знаете ли я? Нищо, ще ви я покажа. Както пееше Висоцки: „Где твой чернѣй пистолет? На Большом Каретном!“ Е, това е там.

През шестте минути път Викулов успя с южняшка скоропоговорка да ми изложи историята на запознанството си с Вовка — Дима.

Преди седмица повелителката на неговото сърце, актриса от този театър, весела и общителна жена, но за съжаление (или за щастие) омъжена, нахлула на гости при Викулов със своята приятелка Ляля, актриса в същия театър. Ляля доведе със себе си младеж с атлетично телосложение — Вовка. Седели, пили глинтвайн^[5], приготвен от Вовка, слушали Аркадий Северни и Хулио Иглесиас. Приятелката и Вовка в единайсет часа си тръгнаха, а на сутринта лъснала загубата — изчезнали били сребърната запалка и табакерата, инкрустирани в ретро стил, които Викулов държал на бюрото. Там, както той си спомнил после, лежал и приватизираният от Вовка роман на Дюма. Неговата

дама веднага отишла при Ляля — защо, значи, водиш бандити в порядъчни къщи да ми обират приятелите. А другата ѝ се озъбила: как смееш да обиждаш познатите ми. И се скарали.

— Сигурен ли сте... — започнах аз.

— Сигурен съм, сигурен, всички тия вещи бяха една до друга...

— Не, Виктор Трофимович, исках да ви питам, уверен ли сте, че са го наричали Вовка?

— И в това съм сигурен. Изобщо той беше някак изперкан все се опитваше да ни докаже, че всички човешки беди идват от пренаселеността на земята, трябвало да се унищожат слабите и да се оставят само достойните. Себе си явно причисляваше към втората категория. На което аз му отвърнах, че светът е чувал тая теория още преди петдесет години. И тя не е довела до нищо хубаво...

— Даже не подозирах, че има такива красиви милиционери — протяга ми Ляля морната си длан.

— Аз между другото съм от прокуратурата.

— Ето какво било. Това, естествено, променя коренно нещата — подсмивва се Ляля. Обаче на мен не ми е до майтапи.

Актрисата ме слуша внимателно и клати глава.

— Кълна се като пред бога, запознах се с него същия ден. Миналата събота беше. Отидох след репетицията да пия едно кафе... Къде? В градината на кафене „Ермитаж“, на чист въздух. Там седяха те двамата...

— Двама?!

— Знаете ли, аз съм късогледа, но не ми се иска да си го признавам пред красивите младежи. И предпочитам да не нося очила. С Вовка имаше някакъв юноша и аз му правех мили очи, просто така — по навик. Но той не ми обърна особено внимание. Имаше в него нещо странно, знаете ли. Като че ли беше педи. Разбира се, не съм сигурна. После младежът някъде се изпари, а Вовка нахално се присламчи на моята маса...

Показвам на Ляля фоторобота на втория убиец на Ким.

— Ами, знаете ли, прилича. Косата му на таралеж, както и на Вовка между другото. Обаче не бих се заклела в живота си, че това е той. Рисунката е някак размазана. Но ако го видя, ще го позная. Поне

така мисля... Как бяха облечени? И двамата в черни кожени якета, това добре помня...

На следващия ден след убийството на Ким двамата престъпници си седят точно срещу криминалната милиция и си пийват кафенце. Убийците са лишени от инстинкт за самосъхранение: вместо да се забутат в някоя дупка и да си кютат там, тресейки се от страх, че ей сега ще ги пипнат, те се размотават из Москва, свалят мацки, проповядват хитлеристки идеи...

Ляля не може да допълни повече към разказа на Викулов. Тя не попитала оня за фамилията му. Повече не се срещнала с него. Не, той не споменал къде живее и с какво се занимава. Изпратил я онази вечер до вкъщи. Между другото, даже не се натискал да я целува. Задавам още няколко насочващи въпроса, но на нито един не получавам смислен отговор.

И едва накрая:

— Ах, да! Той каза: „Знаете ли, Лялечка, аз съм като Пепеляшка — точно в полунощ трябва да съм пред вратата.“ Питам го: „Далеч ли трябва да пътувате, Володя?“ Какво ви стана, Александър Борисович?

Ама че съм идиот! Разбира се, че е тъй — Вовка-Володя-Владимир-Дима!

— Не, няма нищо, продължавайте. Вие сте го попитали: „Далеч ли ще пътувате, Володя“...

— Да, казвам му значи: „Далеч ли ще пътувате, Володя? Защото вече минава единайсет и половина.“ — „Не, вика, петнайсет минути с автобус. След пет минути по разписание тръгва автобусът ми.“ Това е всичко.

— Къде живеете, Ляля?

— На улица „26-те бакински комисари“, до станцията на метрото „Югозападна“.

— Има ли тук телефон?

Набирам 02, казвам днешната парола за справки — „Крила на съветите“ — и след половин минута получавам отговор: в 23:36 часа в събота от станцията на метрото „Югозападна“ заминава автобус номер 258 по маршрут „Станция на метрото Югозападна“ — Висши офицерски курсове на Министерството на отбраната на СССР „Изстрел“. Времетраене на целия курс — 15 минути.

Много ми се иска да вярвам на тези хора, на дебелака Викулов и на актрисата Ляля Истомина, и им вярвам. Убеден съм, че няма да се затърчат веднага щом вратата се затвори след мен, да звънят на този Дима-Володя. Но аз просто нямам право да изпитвам съдбата и затова им предлагам.

— Извинете ме, но ще трябва да се разходим заедно до тези курсове.

Главният специалист от Министерството на селскостопанското машиностроене според мен просто се радва, че ще участва в приключение. Актрисата вдига рамене и пита:

— Май тази „Пепеляшка“ е задигнала нещо повече от запалка?

Надявах се всичко да мине съвсем не тъй както наистина се случи. Струваше ми се, че ще ида в това военно градче, бащиния на генерал-полковник Драгунски, и незабелязано някак, като препатил оперативник, ще разуча нещата около тоя Дима-Володя. А после ще включа момчетата на Романова и без шум, крясъци и съпротива ще задържа този гад по подозрение в убийството на Ким Лагина. Тогава ще ми заподскача той! Такъв кошмар ще му устроя, че ще го пречупя за отрицателно време без „куки“ и разработки в килията, та и дяволът след мен ще му се види ангел.

Във военното градче „Изстрел“ ме посрещна не генерал Драгунски, а дежурният сержант, който извика дежурния капитан. Той насади моите спътници в ленинската стая, набута им вестници, а мен поведе към щаба, при дежурния по поделение. Подполковникът си свали фуражката, почеса плешивото си теме и започна да се ровичка из дебелия дневници: изобщо не се допита до компютрите. Само уточни, като се намръщи и свали очилата си:

— Владимир значи? Този, дето е на портрета? Да, зададохте ни задача! При нас идват стотици офицери. Виж, ако бяхте казали фамилията или частта му, съвсем друго щеше да бъде!

— Ако знаех фамилията или частта му, тогава едва ли щях да дойда при вас, другарю подполковник.

Той разбиращо кима и започва да звъни по телефона — вика комендантите на общежитията.

Те влизат в щаба един след друг. Разглеждат мълчаливо портрета, нарисуван от карикатуриста Карасьов. Накрая един от тях — наконтен

прапорщик произнася:

— Че това, другарю подполковник, е Героят на Съветския съюз лейтенант, по-точно вече старши лейтенант Ивонин. Той живееше при мен в петнайсата казарма. Дойде в Москва от Афганистан, за да си получи звездата в Кремъл. Сигурно сте чували за седемте герои. Лично Андрей Андреевич Громико им връчи златни звезди за Афганистан. Всичките бяха отседнали при нас, без Дубов естествено. На него му присвоиха званието посмъртно...

Сърцето ми спира:

— Къде е сега този старши лейтенант Ивонин? В общежитието ли? Или е някъде в центъра на града?

— Защо в общежитието? Защо в центъра? Той замина тази сутрин за Афганистан...

Отворих вратата и реших, че не съм си вкъщи — някак много чисто и странно подредено беше. Понякога при мен чисти моята майка: лъска тенджерите и тигана, мие хладилника. Но сега ясно се виждаше, че това не е „маминият почерк“. Тя изобщо не беше много силна в чистенето и моят пастрок обикновено събираше в собствения си дом захвърлените по столовете поли и сутиени. Правеше го безропотно, защото знаеше, че майка ми е напълно лишена от чувство за „собственото място на вещите“. Това поне наследих напълно от мама: оставях си обувките във ваната, вратовръзката си закачах на вратата в кухнята, а на бюрото натрупвах изпраното бельо от обществената пералня. Всичко това сега по някакъв вълшебен начин беше намерило истинското си място, а в кухнята под мивката беше проснат чисто изпран парцал (моят стар анцуг).

Чух и шум на плющяща вода от банята. Боже мои, нима Лана е подредила квартирата ми?! Внимателно надзърнах в банята — зад прозрачната найлонова завеса, в конуса на стичащата се от душа вода стоеше Лана с тюрбан от навита около главата ѝ кърпа и вдигнати като в източна молитва ръце. Просто се вкамених пред необикновената красота на голото ѝ тяло. А тя, без изобщо да се смути, каза обидено.

— Защо каза, че при теб е разхвърляно? Според мен е по-чисто от всякога.

И тогава разбрах тайната на чудесното преобразяване на жилището ми: само Буниновата майорша го беше излъскала.

— На какво се смееш?

— Просто така... Радвам се, че си тук — излъгах. Тоест действително се радвах на това, но ми беше смешно по съвсем друга причина. Кой знае защо си представих дебелата мадама на Бунин, която точно си знае мястото: поигра си, а сега хващай метлата...

Лана стоеше все още в молитвена поза със затворени очи, загоряла като тъмна мед, силна и грациозна едновременно. Завих кранчето на душа и тя, без да отваря очи, сложи ръцете си на раменете ми...

---

[1] Московската градска прокуратура. — Б.пр. ↑

[2] Московската криминална милиция. Съкращенията са запазени предимно в подобни документи. — Б.пр. ↑

[3] Московският адрес на ЦК на КПСС. — Б.пр. ↑

[4] Всеруско театрално общество. — Б.пр. ↑

[5] Греяно червено вино с подправки. — Б.пр. ↑

8.

Дойдох на работа позорно рано — даже дежурният милиционер се учуди. Само че напразно се старах: Меркулов, който ме събуди с телефонното си обаждане, още не се беше появил. Реших да не се качвам в кабинета си, а да изчакам шефа под липата на улицата, да попуша на чист въздух. В този момент пред входа на градската прокуратура спря една от ония приказни лимузини, в каквито се вози само най-висшето началство: министрите — и то не всички — и членовете на Политбюро. От лимузината несръчно се измъкна Меркулов. Тъмното стъкло на задната врата запълзя надолу и от него се показва квадратната глава на главния военен прокурор Горни:

— Здравейте, колега. Моля да ме извините, задето задържах Константин Дмитриевич. При Павелецката гара имаше ужасно задръстване. Дори ние не можахме да минем.

— Нищо, Артьом Григориевич, нямам бърза работа — снизходително заявих аз на Горни, а той ми махна с ръка и черната грамада отплува от нашата резиденция.

— Наложих се да замина снощи на вилата при Горни — каза Меркулов, без да чака насочващия ми въпрос. — Той ме поексплоатира — изля си душата, разказа за заговорите срещу него... А пък аз му измъкнах разрешение за арест на този лайнян герой... Ивонин. Сега е твой ред, отивай на „Хорошевка“ в Главното разузнавателно управление при генерал Рогов. В девет часа на входа ще те чака Бунин...

Паркирах таратайката си край павилиона за продажба на вестници до знака „Спирането забранено“. Закрепих на предното стъкло табелка „КАТ“, а отзад метнах една милиционерска стоп-палка — като превантивни мерки срещу заяжданията на държавната автомобилна инспекция. За да не стърча сред потока от хора, застанах на около десет метра от вратата на модерното здание от стъкло и

бетон, наречено на жаргона на военните разузнавачи „Аквариума“. Бунин още го нямаше и аз се зах да изучавам тълпата, извираща от всички страни. Спокойни, сити, добре избръснати физиономии. Дори самодоволни. Предимно висши офицери и млади генерали. Мяркаха се, разбира се, засукани мацета и валутни мадами, очевидно секретарки и преводачки.

— Прощавай, старче — зашептя зад гърба ми Бунин, — при нас в Очаково не се живее. На гарата пак имаше ремонт, сменяха траверсите. И вкъщи е пълен бардак. Синът ми има грип, тъстът се е запил, тъщата... нея я изписаха без предупреждение от Столбовата болница.

Бунин се усмихна и аз реших, че той се шегува, разказва ми някакъв виц в собствен вариант. Но усмивката му беше някак жалка, неподходяща на неговото кръгло лице и на цялата му едра фигура. И аз забелязах, че кителът му е измачкан, якичката не е от най-чистите, а обувките му не са лъснати. Изглежда, не от добър живот гонеше чуждите жени... Бунин прехвърли огромната си чанта в другата ръка и ние се здрависахме.

В приемната на ГРУ с мотаещи се на поста си дежурни офицери не се задържахме дълго — пропускът ми вече беше поръчан. Дежурният капитан ме премери със стоманен поглед и някак неохотно ми върна удостоверението: явно много му се искаше да задържи поне един шпионин пред портите на ГРУ.

Когато вратата с табела „А. С. Рогов“ се отвори, видях широкия гръб на генерал-полковника пред отворения сейф. Той остави дебела папка в дъното на масивния железен шкаф, завъртя шайбата с цифровите комбинации и се обърна към нас. Беше едър мъж със съвсем оплешивяла глава и черна превръзка на лявото око (дали не го е изгубил в бой с душманите?). Вече знаех, че Рогов, един от заместниците на маршал Агаркин, началника на ГРУ, наблюдава Пето управление, в състава на което влизат спецчастите.

— Чувам, че се стягате за Афганистан, момци. Не се ли страхувате? Там на нашите момчета не им се отваря много парашута с мюсюлманките, щото ония чалнатите азиатци, душмани и муджахидини шантави, стрелят, при това доста точно, всеки гад е снайперист!

Бунин стоеше мирно, все пак беше на прием при голям шеф. Помислих си, че не само афганистанците стрелят и мятат ножове, а на глас казах, все едно че пред мен стоеше някой от моите апаци в прокуратурата:

— В такова време живеем, другарю Рогов, че не знаеш къде по-лесно ще си опазаш главата — дали в Афганистан, или в родната Москва. Може би сте чували за асансьорните убийства?

— Не, не — оживява се Рогов, дори се подсмихва с някакъв добричък, треперлив смях. — Ние тук сме като в казарма, не знаем даже какво става зад ъгъла — в Боткинската болница или на хиподрума...

Сядаме и завързваме разговор. Съвсем нелош при това. Мъжки, нормален. Рогов постоянно присвива единственото си око и откровено разказва, че Афганистан е врящ казан със здраво набит капак. Но колкото и да го затягаш, все тая — парата ще избие.

— Маршал Агаркин измисли щурмовите отряди на партията, събра в един юмрук спецчастите, разпилени по различните ведомства: ВВС, ВМС, сухопътните войски, и създаде от тях специален военнотактически комплекс, пряко подчинен на ЦК и Политбюро, а после зачисли тези войски към ГРУ на Генщаба на СССР. Сега в Афганистан действа 17-и полк със специално предназначение. Задачата му е да ликвидира въстаническото контрареволуционно движение. В истински бойни условия. Полкът е комплектуван от професионални спортисти. Дори командирът — генерал-майор Серий — е заслужил майстор на спорта... Така, а сега ще заповядам на специалния отдел да ви командирова по всички правила на военната наука: да ви издаде пропуски, разрешителни листи, карти за безплатно пътуване и прочее...

Картите и листовете, разбира се, са ни необходими, но причината, поради която дойдохме тук, въобще е друга. Трябва ни разрешение от Рогов за арестуване на старши лейтенант Ивонин. Аз имам нареждания от заместник главния прокурор на Москва Пархоменко и главния военен прокурор Горни, но на територията на Афганистан те не важат. Разрешение за задържането на човек от спецчастите може да даде само неговото най-високо началство. И сега Рогов ни обяснява много популярно защо му е дадена такава власт.

— Другарю генерал-полковник — казвам аз, — надявам се че Артъм Григориевич ви е изложил същината на случая? Отиваме в Афганистан, за да арестуваме опасен престъпник, убиец. Трябва ни вашето разрешение за задържането на старши лейтенант Владимир Ивонин.

— Ивонин?! — Бузата на Рогов се сгърчи като на припадничав. Той се втренчи в мен с единственото си око и в погледа му се появи нещо, което преди това не бях забелязал. — Разрешение?! Разрешение, викаш, прокурорче посрано! Ти кого искаш да арестуващ бе, сополанко. Героя на Съветския съюз! Нашата гордост! Гвардееца на партията искаш да окошариш, а?

Каква беше тая метаморфоза? Досещах се, че и преди Рогов играеше театър — добрия селски чичо, — обаче чак пък толкова. На мен не ми пука от военните, а още по-точно — не мога да ги търпя, откакто изкарах двегодишната си служба в Улан-Уде.

— Благоволихте значи! Разрешение, видиш ли, им поднасяй! — не мириясваше Рогов.

Бунин триеше със захабена кърпичка струйките пот от челото си. Отвърнах колкото се може по-спокойно:

— С такъв тон, генерале, можете да разговаряте на обяд у шурей си. А тук се постарайте да бъдете поне коректен. Аз между другото съм длъжностно лице.

— Какъв шурей те е... — щеше да избухне пак Рогов, но в този момент един от телефоните замига с червено оченце.

Рогов вдигна слушалката и аз забелязах как целият се стегна под своя кител. Той почти нищо не казваше, освен „слушам“ и „тъй вярно“. Но по някакъв начин ме споходи усещането, че това обаждане има пряка връзка с нашата визита. Генералът внимателно остави слушалката и пред нас отново беше простоватият военен със селски произход. Само че сега аз вече знаех колко струва неговият треперлив, добричък смях. Той дори виновно премигна към нас няколко пъти и каза примиренчески:

— Извинете, прекалих. Не понасям, когато арестуват бойни другари, това ми е останало от войната.

Рогов отново вдигна слушалката и помоли някакъв полковник Нежни да ни оформи документите за пътуване до Афганистан, в 4-а

армия, 17-и полк от спецчастите с командир генерал-майор Серий. После измъкна от бюрото си бланка за арест.

Меркулов педантично подравняваше с дългите си пръсти ръбовете на папките, старателно построени върху бюрото му. При това той бързо премятеше цигарата от единия към другия край на устата си. Нещо не бях забелязвал досега подобни навици у него.

— ... Значи самолетът ни излита късно тази вечер, кацаме в Ташкент в два часа и рано сутринта сме в Кабул — довършвам аз жизнерадостно рапорта си, сякаш ми предстои не полет през воюваща страна, а увеселителна разходка с кораба „Одеса“. — Не се вълнувай, Костя, ние сме много, трима все пак. Само Грязнов колко струва!

Меркулов остави папките на мира, угаси цигарата си и каза, сякаш без връзка с доклада ми:

— Във въздуха се усеща мирис на стремително насилие. Ерата на умиращите генерални секретари свърши. И откровено казано, аз не знам дали това е за добро, или за зло. Може би в магазините ще се появят повече салам и модни обувки. Това винаги е добре и всички го разбират. Просто е. И нагледно. А що се отнася до военизирането на нашето общество, то за повечето хора остава скрито. Щурмови отряди на партията — само това ни трябваше! — Меркулов счупи пластмасовата химикалка и хвърли парчетата в кошчето. — Нещо не се съгласува всичко това с някои напъни за демократизация на нашето общество, с призивите за гласност, с публикуването на разобличителни материали в печата. Нещо тук не се връзва...

— Костя, домъкнах ти делото на Ким, заключи го в твоя сейф. За Афганистан ще си взема само необходимите копия. — И аз му тръснах здраво натъпканата чанта.

Меркулов набута папките в огнеупорния шкаф, приближи се до мен и даже се опита да ме целуне по ухото.

— Е, желая ти бързо завръщане. И не се навирай между шамарите. Животът ти тепърва почва...

9.

Щом светна надписът: „Затегнете коланите. Не пушете!“, суматохата от настаняването в самолета веднага утихна. По лицата на пасажерите се изписаха безметежност и дори сънливост, сякаш всичките им тревоги и надежди, успехи и провали останаха назад. Самолетът започна да ускорява за многочасовия полет. Погледнах Грязнов: луничавото му лице беше напрегнато.

— Саша, не те ли е шубе? Имам предвид да летиш във въздуха.

— Случва се — признах си.

— А мен направо ме е бъз. Докато не се приземим, ще треперя цели седем часа.

— Нещо ме пързаяш! — усъмних се, като знаех отчаяната смелост на Грязнов в някои рисковани операции.

— Не, ей богу, страхувам се. Нали помниш Женка Жуков? Изобщо не можеш да си представиш по-смел човек, а като трябва да лети нанякъде, направо му треперят мартинките.

Той се облегна на креслото, притвори клепачи, но пак се надигна:

— Между другото — как можах да забравя! Женка сега е в Кабул, строи джамии. Неотдавна си идва в отпуск, нямаш представа какви ужаси разправя...

Имаше си хас да не помня Евгени Жуков! В милицията се разказваха направо легенди за неговата смелост и изобретателност. Княз Меркулов и досега се тюхка по повод тъжния случай с Евгени Жуков, който влезе в неписаната история на Московската криминална милиция под името „Сага за капитан Жуков“.

Преди две години в края на един пролетен ден двама солидни московчани излезли от ресторант „Яр“ и пресекли улицата по диагонал. В този момент видели как някакви псуващи хулигани влекат към подлеза дърпащо се момиче. Възмутени от равнодушието на публиката, солидните граждани побързали да се притекат на помощ и почти успели: единият извил ръцете на хулигана с шапка, а другият

започнал да налага с дебелия си кафява чанта втория хулиган, който бил облечен с шлифер. Но по някакъв непонятен начин хулиганът успял да отнеме чантата. Солидният гражданин направил опит да си възвърне собствеността, в резултат на което била откъсната дръжката на чантата. По още по-непонятен начин цялата група попаднала в районната милиция.

Разследването на случая, започнато и завършено още същата вечер от служителите на милицията в Ленинградски район на Москва, внесло някои корективи във версията за произшествието, изложена от единия солиден гражданин — Жуков. Било установено, че на 24 май 1984 година в 20:30 часа двама отрядници помагали на старата болшевичка и почетна пенсионерка Полина Василиевна Воронина да слезе в подлеза на „Ленинградски проспект“. В същото време двама силно нетрезви граждани, които пресичали проспекта, грубо нарушавайки правилата за движение, по посока на хотел „Съветски“ (задържаните постоянно го наричали „Яр“, което още от ликвидацията на НЕП^[1] не отговаря на истината), се нахвърлили срещу отрядниците. Единият от тях, който впоследствие се оказал гражданинът Бакин, без определено занятие, извил зад гърба ръката на старата болшевичка Воронина, но след като получил удар в корема с острия връх на обувката ѝ, паднал върху разделителната линия на булеварда. Вторият, същият Евгени Жуков, старши инспектор от криминалната милиция, започнал да удря лежащия на асфалта свой приятел Бакин с чанта, тип дипломатическо куфарче, кафяво на цвят. Отрядниците му взели чантата тъкмо преди пристигането на патрула. Но гражданинът Жуков се измъкнал от ръцете на милиционерите, подгонил случаен минувач и взел да му дърпа от ръцете черната чанта, вследствие на което нанесъл повреди по личната собственост на професора от Московския институт по хранене Ю. А. Сидоров — откъснал му дръжката на чантата. А собствената чанта на гражданина Жуков, в която имало един том от следствено дело, била загубена...

В резултат на този печален случай капитан Жуков бил уволнен от милицията. Два месеца той си търсил работа, започвайки деня с вдигане на тежести и крос около стадиона на пионерите — стараел се да не губи форма. Но търсенията му се оказали неуспешни. Характеристиката на Жуков вървяла навсякъде пред него: „Непригоден за работа в критически условия, заради склонност към употреба на

алкохол.“ Той почти се устроил на работа като юрисконсулт в някаква организация с мистичното име „Управление на вагон-ресторантите от югозападното направление“, но след два месеца напуснал, защото не могъл да изтърпи откровените кражби, с които се занимавали всички в управлението: от чистачката до директора. Всяка сутрин той вдигал гирите и тичал. На рождения си ден, 1 септември, купил с последната си десетачка торта и бутилка водка. Като се прибрал вкъщи, установил, че жена му го е напуснала. Той изпил водката сам и на другата сутрин не излязъл да тича около стадиона, а извадил забравената си диплома от строителния техникум и се записал за някакъв строеж на дявола в кътника...

Не знаех, че сега Жуков строи джамии в Кабул.

— И за какво разправяше той, Слава? — попитах просто колкото да върви разговорът. Но още докато питах, си помислих: „Жалко, дете не знаех, че Жуков е в Афганистан. Трябваше да му взема адреса.“

— Набутал се в една каша. Нашите момчета се скарали с афганистанците, били се с ножове и Женка си изпатил.

— С муджахидините ли?

— Ами, с какви муджахидини, с войниците на Кармал^[2]. Нашите от спецчастите се били напушили или набоцкали с някаква гадост...

Грязнов млъкна и аз видях как небесносините му очи изведнъж потъмняха. Той извади цигара, дълго драска кибрита и накрая дрезгаво произнесе:

— Да не мръдна от мястото си... Боклук да стана, ако лъжа! Те наричали това... „Фауст“.

— Какво! — прошепнах аз колкото се може по-тихо, но по това как взеха да ме поглеждат другите наоколо, разбрах, че крещя. — Я повтори!

— Честен кръст, Женка разправяше, че те вземат или дори им предписват... някакъв „Фауст“, еликсир за смелост или дявол знае какво... Не, не съм си го измислил, господ ми е свидетел! А може и да съм под въздействието му, а, Саша?

— Под какво въздействие?

— Ами... все някакви Фаусти наоколо... Може да ми се е присънило?

— Слава, Грязнов! — задърпах го аз за ръкава на непривичния нов граждански костюм. — Припомни си всичко както трябва! Ами че

това преобръща надолу с главата цялото следствие!

— Що се карате, а не се биете?

Пред нас цъфна Бунин с бутилка коняк в ръката.

— Едва дочаках да махна тая сбруя. Имате ли чаши?

Двамата с Грязнов обърнахме по сто и петдесет грама от пластмасовите чашки. Ароматната течност приятно опари вътрешностите ни, а аз с все сила настъпих Грязнов, да не би да се раздрънка пред Бунин за този „Фауст“...

Грязнов слушаше мърморенето ми и от време на време си посипваше главата с пепел:

— Ама че съм тъпак безмозъчен, пропих си акъла на кучето в задника... оперативник смотан! Трябваше на нокти да се изправя, още щом чух за твоя „Фауст“! А пък то... Саша, първата ни работа в Кабул е да намерим Женья. Знаеш ли, той е прекарал седем години като дете в Кабул: баща му е бил първи секретар на посолството. Фарсито му е като роден език. Точно затова от криминалната милиция той ръководеше практиката на афганистанските полицаи, дето се учеха при нас на „Ленинградски проспект“ — в Академията на милицията. МВР има в Афганистан отлична агентура, къде-къде по-надеждна от тази на КГБ. Това е заслуга на Папутин, зам.-министъра, лека му пръст!

От другата страна на пътеката Бунин завистливо поглеждаше към нашите кресла...

Докато дремя, отново и отново се опитвам да възстановя попълно текста на изгореното писмо от сержант Морозов: „... Но Льоша не загина от душмански куршум, а от свой. Той ми беше казал, че ви е изпратил документи за мръсотиите в Афганистан...“

После там идваха думите: „ойници“, „жекции“, „за да... страхуват“. Може би „на нашите войници им бият инжекции, за да не се страхуват (или страхуваме) от нищо. Но Льоша не се съгласи и се скара с нашия командир. Льоша казваше, че има в Москва близка, която учи за юрист, и тя ще разкаже всичко където трябва. Скъпа Ким! Лъжа е, че Льоша е прикрил с гърдите си командира от вражеските куршуми. Те се биха с ножове. И командирът закла вашия приятел. Нас ни бият инжекции с ваксина. Тя се нарича...“

Ами да, разбира се! Еликсир ФАУСТ! Семьон Семьонович мислеше — Алексей Фауст, но това е безсмислица. Просто Морозов не е знаел как се пише думата „еликсир“. Останали бяха само буквите „лекс“. „Тя се нарича еликсир ФАУСТ, а те вършат престъпление срещу държавата...“

Самолетът прехвърли хребета на планината и започна да се снишава в каменната чаша на Кабулската долина. И едва тук ме порази усещането за чужда земя. Видях я чак когато самолетът пробви облачната вата и се гмурна в огряното от слънце пространство. Всичко наоколо беше жълто: мръсножълта рекичка, жълти камъни, жълт въздух. И навсякъде гола земя, олияла, жълто-черна, с плешивини от неотдавнашни пожари.

— Къде ни довя, а, Саша? — Грязнов разстроено гледаше през илюминатора.

Самолетът кръжеше над военното летище, един кръг, втори, трети... Сега вече всички гледаха надолу, където наред пистата пламтеше в жълто един бензиновоз, а около него се суетяха полуголи хора с пясъчноструйни апарати.

— Афганците пак са пуснали от планината някоя ракета.

— Ами, може и да са свои, кармаловците.

Зад нас си приказват двама отпускари — смугъл ефрейтор с източни очи и светлорус старшина.

— Ти да не си оглупял, Куназ? Серий ще ти даде едни „свои“, не дрънкай повече.

Значи бяха от спецчастите: заместник-началникът на ГРУ Рогов ни беше казал, че генерал Серий командва 17-и полк.

Най-после самолетът каца на пистата и ние излизаме сред нажежения въздух. Под краката ни пропукана земя, над главите небе — но не синьо, макар че слънцето пече с всичка сила и няма нито едно облаче. Небето е месингово жълто. И върху всичко лежи тънък месингов прах: по лицата на войниците, върху корпуса на вертолета, с който ще летим при военния прокурор на 4-а армия.

— Стреляли ли сте с автомат?

Почернелият майор с избеляла от слънцето коса, който ни посрещна на летището, си знаеше обстановката.

— Разбира се — припряно отговорих, — преди седем години. А защо?

— Ясно — въздъхна майорът. — АК-то ще го връчим на другаря Бунин! Ето ви граната — вземете.

Опитах да напъхам граната в джоба на джинсите, но не влизаше. Тогава я мушнах в чантата с делото на Ким.

— По-внимателно. Това е за краен случай. Дръпвате за халката и в най-гъстото...

Той се вгледа в лицето ми и махна с ръка, което означаваше покана да се озърна: наоколо се виждаха дупки от бомби, следи от обстрел...

Веднага след като се приземихме, Грязнов скорострелно ми пошушна в ухото:

— Аз се чупя, Саша, кротувай и не клати лодката, после сам ще ви намеря...

И Грязнов наистина се „чупи“, аз дори не успявам да забележа кога. Сега Бунин командва парада, разправя се ту с един офицер, ту с друг, затова не забелязва веднага, че Грязнов е изчезнал, а когато все пак се усеща, е късно да „клати лодката“ — вече сме в кабинета на военния прокурор.

Слабичкият като момче прокурор на 4-а армия слага пред мен секретното досие на Владимир Ивонин.

В съветското наказателно право има два вида следствие: дознание и основният вид разследване — предварително следствие. Дознанието предхожда следствието по сложни дела или милицията го провежда при по-незначителни случаи. Личните досиета на дознавателите във военните части в Афганистан се съхраняваха в касата на прокурора на 4-а армия. Сред тях бе и досието на дознавателя от 17-и самостоятелен полк от спецчастите В. Ивонин.

От снимката ме гледаше съвсем различно лице от онова, което си бях представял по милиционерския фоторобот и скицата на Карасьов. Зализана коса вместо „таралеж“, ниско чело, хищен нос, тънки устни. Старецът Ломброзо би останал доволен от тази мутра: всички признаци за явно изразена склонност към престъпление бяха налице. Чета подробната справка. Бащата — известен поет. Майката — учителка по пеене. Когато Владимир станал на 10 години, родителите му се развели. Майката постъпила на работа в галантерийната секция на универмаг, след две години се омъжила за началника на гаража в същия магазин. Характеристики от учителите на Владимир: по

литература — слаба грамотност, добра памет. По математика — заложби за точните науки, грубост и високомерие. По физкултура — физически слаб, не проявява интерес към спорта.

След завършването на 7-и клас постъпва в Ленинградското суворовско училище. Офицерът наставник отбелязва в справката, че по военните предмети Ивонин има добър успех, представя се като отличен спортист. С връстниците си е груб и надменен, с наставниците — почтителен. Отношения с майка си и втория баща не поддържал, цялото си свободно време прекарвал в семейството на чичо си, брата на баща му, завеждащ районния клуб в Репино, Ленинградска област. През 1978 година Ивонин е бил посетен от майка си, която вече се била развела с втория му баща заради неговия алкохолизъм. В 1979 година е зачислен за курсант в Ленинградското висше командно училище на спецчастите „Киров“ и след завършването му по негова молба е изпратен в ограничения контингент съветски войски на територията на Демократична република Афганистан. През 1983-а е приет за член на КПСС. Характеристика от командира на 17-и самостоятелен полк Серий: „Ивонин е истински военен, препоръчвам го за дознавател при провеждането на разследвания на военни престъпления в поверения ми полк.“

Препрочитам няколко пъти досието на Ивонин. Сравнявам противоречивите характеристики. Противоречиви само на пръв поглед. Всичко му е наред на този Ивонин. Налице са повечето признаци на така наречената социална шизофрения. Вторият баща се гаври с физически слабото момче. Майката отива за пари в търговията. Краде, естествено. Защото иначе няма да изкараш повече от година в съветската търговия: или сам ще напуснеш, или ще те изхвърлят крадците взаимно се поддържат. Измъква се от семейството си — избягал, добре — и си мисли, че вече е захвърлил товара на миналото. Но още не знае, че никога няма да може да бъде такъв, какъвто някога му се е искало. Щяло му се да тресне един напияния шеф на гаража, втория му баща, когато оня биел неговата майка. Но бил слаб. Сега е станал силен и... сам може да убие жена. Това е финалът. И той не е моя фантазия. Стотици такива примери са приведени в засекретената дисертация на професор М. Б. Сингал. В съдебната психиатрия това така и се нарича — синдром на Сингал.

Прокурорът на 4-а армия разбиращо кима с глава:

— В практиката ми е имало дела, когато на пръв поглед човека можеш направо да го запишеш в отряда на космонавтите. Пък като изпозастреля половината си рота, експертите казват: ама той е завършен психар, това му е още от детството!

— Ами ако е нямал друг изход? — изведнъж казва Бунин. — Военнослужещият е длъжен да изпълни заповедта.

Гледам Бунин като някакъв идиот.

— Каква заповед, Ваня? На кой командир му е притрябвало да заповядва убийството на Ким? А?

Бунин упорито съзерцава бюрото.

Изведнъж ми стана ужасно тъжно, като на погребение. Долятах в чуждата страна, през гори и планини, за да арестувам убиеца на Ким. А сега имах усещането, че разследвам съвсем непознат случай, който ме отклонява встрани от основната ми задача. А и Грязнов пропадна някъде. Само да не му се е случило нещо. С едно пицовче срещу ръжен не се рита...

Сега Бунин се опитваше да улови погледа ми, но аз тъпо зяпах из пространството.

— Саша, дай една цигара.

Излязох от вцепенението.

— Ти нали не пушиш?

— Абе нещо ме пипнаха нервите...

Гласът на Бунин пак започна да пада.

— Положението е следното, другарю Турецки. — Армейският прокурор ме поглежда сериозно. — Днес в четири часа Зайцев кани командния състав в бункера си. Ще има малък митинг. По-точно, събрание на актива: ще честват героите на Афганистан. Ивонин също трябва да бъде там, той получи в Москва златна звезда на Герой на Съветския съюз. Аз съм поканен. Мога да ви взема двамата с майора. Сега ще позвъня в щаба за разрешение. Отиваме ли?

— Да — отговарям, — отиваме.

Седим в тесничкия кабинет на военния прокурор на 4-а армия. Часът е един след обяд по местното време. Зад прозореца е като в пещ. В стаята също. Гледам през прозореца — тесни глинени улички и дълъг модерен корпус — светло здание на седем етажа, наоколо зеленина...

— Това е Централната военна болница — пояснява прокурорът, като засича погледа ми. — Май такова нещо няма не само в Афганистан, но и в целия Среден изток.

— Ум не ми стига къде ще арестуваме този Ивонин. Затворен кръг някакъв — казвам аз.

Пътуваме с военна джипка през нажежения пъкъл. Насреща ни летят изподрани таксито, точат се грохнали автобуси, окичени с гирлянди от хартиени цветя, а арменският прокурор гълта жълтия прах и отсечено обяснява:

— Там, зад площада, е районът Дар Ул Аман, където е съветското посолство. Като крепост е... Мюсюлманите през тия години се научиха да се бият. И от американците, и от нас. Обстрелват центъра с ракети. Пердашат по Кармаловото министерство на отбраната. Ама и ние го отнасяме.

Той плюе няколко пъти през прозорчето и на мен ми се струва, че и моята уста е пълна с пясък, чак скърца между зъбите ми.

— Само през юни терористи взривиха шест бомби. На 13-и хвърлиха граната срещу армейски патрул, петима наши ги намерихме на парчета. На 14-и край щаба на армията се взриви кола, натъпкана с експлозив. Целта е бил Зайцев, командващият. Но му провървя — заминал беше в базата Шиндад... Тези дни свалиха вертолет, там беше кореспондентът на армейския вестник Савкин. Загина, разбира се.

Пресякохме търговската част на града по посока към магистралата. Тесни улички, навсякъде разпънати сергии, какво ли няма по тях. Опитвам се да ги разгледам при спиранията: ето най-новите марки японски касетофони, топчета индийски платове, китайски чадъри. Трябва да купя за Лана един такъв. Само че как ще ѝ обясня от къде е подаръкът. Нито тя, нито някой друг в прокуратурата, освен Меркулов и Пархоменко, подозира за моята разходка до Кабул... Ето пък сега купища стафиди, печени орехи, сушени кайсии...

Кореспондентът Савкин... Савкин. Ами че нали неговия материал за Дубов четохме двамата с Меркулов! А пък аз исках да поговоря с него, да го разпитам за срещата му с Дубов, Морозов, Ивонин...

— В самия Кабул всяка сутрин намират трупове на афганистански чиновници и офицери от ХАД, това е кабулското КГБ.

Тях ги остави, но и нашите загиват — това е трагедията. Вчера убиха в центъра на Кабул двама наши генерали.

Търговските сергии свършиха така неочаквано, както се и появиха. Излязохме на бетонната магистрала. Генерал-майорът от правосъдието свали фуражката си и поглади с длан потното си теме.

— Грижи дал бог. В армията цари разпуснатост. Недоволстват заради лошата храна и болестите, особено стомашните и хепатита.

— Сигурно и наркоманите са много?

Този въпрос задава Бунин.

— Беда — пак казва прокурорът, — това е просто напаст. А от тук и убийствата, и изнасилванията... на двата пола, постоянните коления с ножове. Свой със свои се трепят. Ето това е най-страшното. Редовните части враждуват със спецслужбите на ГРУ, КГБ и МВР. Мотострелковаците не искат да отиват на бой с десантниците от спецчастите: те, видиш ли, стреляли в гърбовете им. Ръце не ни достигат да се оправим с всички дела, няма кадри, само зелени хлапаци. Горни си пази опитните юристи, не ги праща тук... А трябва да се оправяме, няма как. Особено ако са замесени спецчастите. Те за най-малкото нещо се жалват. И не къде да е, а направо в Москва. Там си имат здрава гърбина: маршал Агаркин и дума не дава да се рече срещу тях. Застъпва се за своите. А да спориш с него, все едно да пикаеш срещу вятъра. Такива ми ти работи...

Стоманената врата се плъзва встрани. Слизаме по бетонните стълби. Все по-надълбоко и надълбоко. Влизаме в тесен тунел, огрян от меката светлина на плафониерите. Завой. Още един. Стъпките ни звънко кънтят в пълната тишина. Подземният проход стига до херметическа врата-люк. Тя ни пропуска и веднага се захлопва. Опитай да се измъкнеш от тук без помощта на охраната. Влизаме в асансьор. И пак надолу.

Опитвам се да броя пробягващите етажи, но обърквам сметката...

Най-после асансьорът меко чуква върху железобетонното дъно и спира. Стоманените врати се разтварят и встрани зад тях — командният пункт на армията. Един майор казва нещо в някакъв микрофон и пред нас се отваря още една врата. Голяма стая. Меко

осветление. Полирани дървени мебели, килими, цветен телевизор. Млади офицери в сини парадни униформи със звездички на герои на Съветския съюз пушат край огромен пепелник, положен върху мощна бакърена подставка.

И в този миг аз видях... няколко Ивонини. Пет парчета. Те всички бяха кръглоглави, с къси прически „таралежчета“ и раздалечени очи. Всеки беше лепнал на физиономията си усмивка, която не открива зъбите. И всички бяха сиви. Люда Корабелникова беше казала: „Те нямаха цвят. Бяха сиви.“

В този момент светват ярко полилеите на тавана и тази „сивота“ престава да бъде тайна: при мъждиво осветление силният загар изглежда като сив.

Стълбището на блока над „Хиляда и една стоки“ се осветяваше от една нацвъкана от мухи самотна лампичка, затова убийците на Ким са изглеждали сиви...

„И командирът им е Серий“^[3] — ни в клин, ни в ръкав помислих аз и тогава видях „истинския“ Ивонин.

„Вие сте задържан по подозрение за убийството на Ким Лагина през нощта на 13 срещу 14 юни.“ Това трябваше да кажа според сценария на моето разследване. Но не можех да го произнеса. Ивонин стоеше сред групата нему подобни и спокойно ме гледаше право в лицето. После прехвърли поглед върху Бунин, каза нещо на офицерите, извади от горния джоб на китела си металическо гребенче, среса несъществуващата си грива и... се насочи към нас. Останалите петима го последваха.

— Оставих си автомата в джипката — чух да проговаря Бунин. Той изпсува и добави: — Можех да му пусна един пълнител...

Погледнах Бунин и силно се усъмних, че би могъл да „пусне един пълнител“ на когото и да е. Едрото му лице беше съвсем бяло и по тая палачинка се стичаше пот на вадички. Вероятно и аз изглеждах жалък в ковбойката и джинсите си, с огромна чанта в ръка.

— Е, как е времето в Москва? При нас си го бива. Топло. Чух, че сте искали да поговорим. Фамилията ми е Ивонин. Хайде, казвайте какво има, не се бойте!

Той ни гледа спокойно и учудено, сякаш иска да каже: „Момчета, защо сте такива невесели?“ Не, това не е театър. Някой е успял да му съобщи за нашата мисия, но на него просто не му пука от нас.

— С вас, гражданино Ивонин, ни предстои дълъг разговор. Ще трябва да дойдете с нас във военната прокуратура в Кабул за разпит, тъй като сте заподозрян в извършването на тежко престъпление — изстрелва Бунин, който изведнъж си е възвърнал нормалния човешки глас.

Ама че го отпердаши тоя Бунин! Щракам ключалката на чантата си и изваждам заповедта за задържане на Ивонин. Той поглежда удивено сега вече към безмълвните си „братя“ и разтяга устни в още по-широка усмивка.

— Е сега вече нещо бъркате, другарю майор. И ще разговаряме в това помещение. Защо да не поговорим.

Ивонин се смее, без да отваря уста, като издава през нос грухтящи звуци.

Та той е дебил! Съвсем истински дебил, на когото аз, следователят Турецки, позволих да убие Ким...

— Моля, другари, всички да влязат в залата. А вие, другарю Ивонин, и другите наградени, заемете места в президиума — раздаде се резкият глас на един пълничък полковник. Не ни оставаше нищо друго, освен да се качим, обградени от групата на Ивонин, по ескалатора на горния етаж, където в центъра на залата седеше на председателското място дебелият командващ, армейски генерал Зайцев.

Докато Ивонин с другите офицери минаваше напред, се обърна и ни намигна като на добри приятели. Ние с Бунин тъпо пристъпвахме от крак на крак, докато пълничкият полковник не ни предложи да седнем.

Зайцев внимателно огледа събралите се:

— Другари генерали и офицери, нямаме време за чесане на езика. Всеки си има предостатъчно работа. Затова ще проведем нашето заседание оперативно и без излишни приказки. Откривам събранието със следното съобщение: на седем военнослужещи от спецчастите в нашата армия е присъдено почетното звание Герой на Съветския съюз. Шестима от тях се намират в тази зала. Един от нашите другари получи това почетно звание посмъртно. Става дума за сержант Дубов...

Зайцев остави листчето, в което поглеждаше, докато огласяваше списъка на наградените, и помачка с пръсти тройната си гуша:

— Моля да почетем с минута мълчание паметта на Героя на Съветския съюз сержант Дубов, загинал със смъртта на храбрите!

... Къде ли е все пак Грязнов? Безднадеждността на ситуацията беше очевидна. Двамата с Бунин няма да намерим подкрепа на това сбирще. Струваше ми се, че ако Слава Грязнов беше с нас, той щеше да намери решение. Не знам какво. Без капитана бях просто като без ръце...

Когато всички седнаха по местата си, командирът на армията продължи:

— Развивайки марксизма — ленинизма в новите исторически условия, Политбюро възприе тактиката на проникване на комунистическите идеи на територията на други страни. Създадено бе понятието „интернационален дълг“. По молба на правителството, въстаналия народ или комунистическата партия, на територията на коя да е страна, в случая Афганистан, се въвежда ограничен контингент съветски войски. В бъдеще съветските ограничени контингенти...

Но аз така и не успях да разбера какво ще правят в бъдеще съветските „ограничени контингенти“, защото забелязах, че тлъстият полковник, който дежуреше до вратата, ми маха с ръка.

Скочих от мястото си.

— Викат ви на телефона, другарю Турецки!

Той ме съпроводи до стаята на дежурния по щаб.

— Сашка, при мен е пълен ажур! Едва те намерих! — крещеше с все сила Грязнов, но въпреки това аз едва го чувах. — Женя си е на мястото, патъците също!

— Какви патъци, Слава?

— Американските! От които е отпечатъкът върху пясъка в котешкото цукало! Къде ще заповядаш да пристанем с Женя? Само имай предвид, че тук с транспорта си таковало мамата! Сега сме в кабулското полицейско управление. Да ви чакаме ли тук?

— Слава, хуквайте веднага насам! С всички възможни средства. Ако щете — и на камили!

— Какво? Не чувам! Какви мили?

— Ти самият си камила, Грязнов! Отпрашвай насам, вземай такси и потегляй!

В слушалката половин минута се чуваше някакво кукуригане, после запищя сигналът свободно.

Тръгнах към залата вече със съвсем друго настроение. Погледнах през процепа на вратата — на трибуната стоеше Ивонин. Заслушах се:

— „Горяха ни в локомотивни пещи, в земята живи ни заравяха, в устата ни изливаха олово... Отречете се!“ — Но изгорените гърла отронваха три думи само: „Да живее комунизмът!“ — Ивонин рецитираше Маяковски.

Затворих плътно вратата, минах по коридора и се озовах в бюфета. Там на една масичка вече седяха Бунин и прокурорът на армията и пиеха водка.

— Къде беше? Тръгнах след теб, а ти изчезна някъде. Та ние решихме... — Бунин чукна с пръст по бутилката. — Сядай, Саша! Удари една чашка, ще ти олекне. Знаеш ли къде се намираме?

— В бункера, Ваня. В бункера на командващия.

— Ха! А да знаеш що за подземна крепост е това? Знаеш ли че тук, в силози са скрити стратегически ракети. Ако Зайцев заповяда, бойният разчет ще ги изстреля срещу натовските бази. Това е пускова установка за ядрен удар.

— Сега ще дойде Грязнов с един... инспектор от милицията — Реших да върна на Жуков предишната му длъжност.

Не беше задължително Бунин да научи печалните подробности от кариерата на Жуков.

— Чудничко! Трябва да вземем още една бутилка.

— Ваня, предстои ни операция за задържането на опасен престъпник...

Бунин ме погледна стреснато:

— Каква ти операция! Я се опомни! Кой ще ти даде да го арестуваш? Да върви на майната си тоя Ивонин. Няма да си подритвам службата заради него!

Келнерът донесе мезето. Изпих още половин чаша и замезих със сельодка.

— Е, щом е тъй, аз сам...

— Александър Борисович — много сериозно каза военният прокурор, — аз също мисля, че обстановката не предразполага...

— Знам, че не предразполага — прекъснах не много вежливо генерала юрист и се сетих, че досега не съм научил името му. — Простете, как е вашето име?

— Славомир Василиевич.

— Та значи, Славомир Василиевич, извинете ме, но аз имам лични сметки с този тип. Не ми пука за обстановката.

Но си мислех: „Дано по-бързо дойдат момчетата“.

— Единственото, с което мога да ви помогна, е да извикам Ивонин на разговор с вас — един на един. Освен офицер от спецчастите, той е и мой дознавател. Ще му кажа, че ми е нужна помощта му. Той е длъжен да изпълни заповедта ми. Искате ли?

— Славомир Василиевич, но това е капан, нарушение. Заради какво го правите?

— Хайде да приемем, че просто лично ви симпатизирам... Между другото, това грузинско вино „Ахашени“ е прекрасно, тръпчиво, с чуден букет от аромати. Искате ли да опитате?

Прекрасно разбирам, че работата тук съвсем не е в личните симпатии. Най-вероятно действа професионалната солидарност. Затова се отказвам от виното и приемам помощта.

— ... През нощта на тринайсети срещу четиринайсети юни тази година вие, гражданин Ивонин, Владимир Алексеевич, роден през 1959 година, руснак, неосъждан, военнослужещ в Съветската армия...

Гласът ми кънти сред бетонните стени на бункера и изкривеното ехо отново се връща при мен, а Ивонин се е разположил удобно във въртящия се стол и сякаш не възприема думите ми. Наистина, той леко се поклаща в ритъма на речта ми ту назад, ту напред. Това клатене ме ядосва. Разпитът е двустранен процес: следователят притиска заподозрения, той пък — следователя.

— ... чрез удар с нож в жизненоважни органи, сте убили гражданката Ким Артёмовна Лагина, която е починала от получените рани на местопрестъплението...

Мъничките му светли очи ме гледат с откровена наглост. Освен това в този поглед се промъква и насмешка към мен, следователя. Той въобще не ме възприема сериозно. „Не се задържай на дреболиите — би казал сега Меркулов, — провеждай си спокойно собствената линия.“ Но аз не съм Меркулов, този обрат на нещата ме засяга.

— Накратко казано, вие, Владимир Алексеевич, сте обвинен в предумишлено убийство при утежняващи вината обстоятелства

съгласно параграф 102 от Наказателния кодекс. Признавате ли се за виновен?

— Какво ми разправяте? Какво отношение имам аз към това? — учудено пита Ивонин и продължава да се поклаща.

— Къде бяхте през нощта на тринайсети срещу четиринайсети, четвъртък срещу петък?

— Не си спомням.

— Постарайте се!

— Нямам такова намерение.

Вадя от чантата си копия от показанията на свидетелите — актрисата Истомина, инженер Викулов и коменданта на офицерското общежитие. Търпеливо ги чета на глас. Но нищо не може да разтревожи Ивонин.

— Нещо бъркате, другарю следовател. Никого не познавам и не ща да ги знам.

Пак се клати.

— А кой беше вторият с вас през деня, когато е убита Ким Лагина?

Той рязко спира. Мълчи. И отново се залюлява. Но ме гледа вече с известна предпазливост.

— Следващия ден след убийството на Лагина вие сте били с него в градината на кафене „Ермитаж“. Кой е той? Военнослужещ? От спецчастите ли е?

Изглежда, правя някакъв гаф, защото Ивонин грухти, без да отваря уста, а очичките му весело се извъртат встрани. Прибирам протоколите си в чантата и ръката ми напипва грапава метална повърхност...

— Слушай — смее се Ивонин, — я се разкарай в твойта столица, докато си още жив. Че ако заповядам на момчетата от ротата, с плюнка ще те удавят бе, сопол пиклив! Това аз ти го казвам, а не някой смотан кашик, ясно ли е?!

Спокойно, много спокойно започвам да произнасям думи, за смисъла на които почти не се замислям:

— Следствието спрямо вас, Владимир Алексеевич, аз тепърва започвам... — От мен до Ивонин има четири метра — пресмятам разделящото ни пространство. — И време за разговори, надявам се, ще имаме достатъчно... — Вляво има врата към коридора, с периферното

си зрение виждам, че е само притворена. — Само това ще ви кажа: млад сте още, предстои ви дълъг живот... — Преструвам се, че ровя в чантата си за някакъв документ. — Имам разрешение да ви закарам в Москва... — Стените тук са бронирани, ще го разкъсам на парчета, а аз самият ще се хвърля през вратата... ще кажа, че той ми е скочил. — А пък ако съдът ви отреди най-тежкото... — Остава, само да дръпна предпазителя и да хвърля гранатата в ъгъла, където седи Ивонин...

Но аз не успявам да го направя, защото вратата на нашия капсулован отсек се отваря и на прага се появява командващият армията Зайцев.

— Моля да ме извините, спешно ми трябва старши лейтенант Ивонин... Какво ви има, другарю следовател?

Не отговарям, пък и всъщност даже не чувам какво ми говори командващият армията. Осъзнавам въпроса му едва няколко минути по-късно, когато отново седя до Бунин в бюфета. Някакъв баянист свири като откачен „Прощаването на славянката“, а аз си наливам мълчаливо една чаша и постепенно идвам на себе си.

— Ваня, току-що едва не убих човек.

— Не пикаай глупти, Туецки. — На Бунин му се губят буквите, което говори за доста висока степен на опиянение. — Ай да пийм!

— Ваня, исках да убия Ивонин. И ако не ми бяха попречили, щях да го размажа.

— Него няа как да го азмаиш. За него ти тряа ганата.

— Аз това и щях... — Отварям леко чантата. Бунин кълве с нос вътре и моментално изтрезнява.

— Саша, аз изясних някои неща. Те тук са дупе и гащи. Няма да ни дадат Ивонин. Трябва да действаме другояче. Да позвъним на стареца Горни. Той е умник, мъдра змия. Ще го уреди някак.

— Александър Борисович — чувам тихия глас на военния прокурор, — най-добре е да изчезнем тихичко от тук. Недалеч от Кабул е станал инцидент — въоръжено сблъскване между наши военнослужещи. Пратили са ротата на Ивонин да ги усмирява.

Генерал-майорът произнася всичко това изправен до мен, като внимателно оглежда залата.

— Казват, че са загинали 80 души...

Покрай нашата маса се мотка адютантът на командващия, явно подслушва.

— Хайде да продължим разговора при мен в прокуратурата. Тук ни следят. Ставайте и вървете към асансьора, после към джипката. Бързо, без излишно суетене.

— Вижте, стоят до вратата — и там, и там... Саша, не изоставай от генерала. Пред него няма да посмеят да ни пипнат... — Гласът на Бунин пак е паднал.

— Ти, Ваня, сега виждаш всичко двойно — ободрявам го аз, но за всеки случай ускорявам крачка.

Вече цял час се опитвам да заспя, но Бунин реже с юнашкото си хъркане не само нашата стаичка, но и цялото офицерско общежитие за сътрудниците на прокуратурата. Цигарите ми свършиха и сега пуша хавански пури „Партагас“, които ми подари военният прокурор, а от тях ми драци на гърлото. Пълният адаш на великия писател не се събира в кревата и аз виждам огромните му ходила върху възглавницата на третото, свободно легло. Крясвам в ухото му с всичка сила:

— Ваня!

Той се събужда мигновено:

— Какво, Грязнов ли дойде?!

— Никой не е дошъл. Но ужасно хъркаш и си цопнал краката си върху чуждо легло.

— Да го вземат мътните... Леглото, разбираш, не е разчетено за мен. Ала хъркането — извинявай, забравих да те предупредя. Ти само ми подсвирни — ето тъй, и аз ще спра...

---

[1] Нова икономическа политика, въведена от Ленин през 20-те години, за стимулиране на дребното производство и услугите. — Б.пр.

↑

[2] Бабрак Кармал — последният просъветски лидер на Афганистан. — Б.пр. ↑

[3] Сив (рус.) — Б.пр. ↑

10.

Събуди ме силна жажда. Устата ми беше пресъхнала, а езикът ми шумолеше като есенен лист. Зад прозореца някой плачеше — истерично, с хълцане. Надигнах се от възглавницата, но наоколо беше тъмно като в рог. Заслушах се и изведнъж осъзнах, че плаче Бунин. Сънува ли, или какво? Вече се канех да го събудя, когато чух тихия му дрезгав глас на фона на неспиращите ридания:

— Не се съсипвай така, Мансур. Ще измислим нещо. Сега ще събудим Саша. И още едно наше момче трябва да дойде. Къде ли пропадна...

— Нищо... не можеш... му направи. Зад гърба му седи генерал Серий — хлипаше някой невидим.

Напипах копчето на нощната лампа.

— Юнашки сън имаш, Саша. А положението е кофти. Запознай се — военният следовател Мансур Мансуров. С братлето му се е случила беда.

Погледнах часовника си. Тъкмо минаваше един през нощта: значи бях спал три часа Бунин седеше на леглото си по бельо заедно с младичък лейтенант. Той издърпа от таблата на кревата хавлиена кърпа и дълго си духа носа и кашля. Когато се успокои, каза с извинителен тон:

— Прощавайте. Вие си имате тук свои грижи, не се товарете с чуждите... А аз тоя Ивонин ще го пипна въпреки всичко, кълна се в Аллаха!

— Чакай, Мансур, стига се кле. Разкажи на Турецки, тоест на Саша, всичко с подробности... Слушай, има ли тук нещо за пийване? Че всичко отвътре ми гори.

— Водата в Кабул е много лоша, не пийте от чешмата, ще пипнете дизентерия или някоя друга гадост. Сега ще донеса нарзан^[1] от хладилника.

— При тях стават едни работи! — каза Бунин, когато лейтенант Мансур Мансуров излезе в коридора. — Докато ти си хъркаше като

къпан, той такива ми ги изплака...

Не само на Бунин му пареше отвътре. Не можех да мисля за нищо друго, освен за чаша леден нарзан. Едва успях да разлепя пресъхналата си уста и да прошепна:

— Какво му се е случило?

— Не на него, на братлето му. Разбираш ли, ротата на Ивонин, спецчастите значи, избила населението на кишлака Керал. По погрешка. Пратили ги в друг кишлак, където мъжете отишли при партизаните. А мъжете от този Керал ги взели в Кармаловата армия.

— Чакай, Ваня. Как така нашите избиват населението? По погрешка или не — каква е разликата?

Бунин се намръщи, сякаш му зададох кой знае колко труден въпрос.

— Ами това е то... Спецчастите съществуват точно за такива наказателни задачи. Войниците от другите части не воюват с мирното население. А „духовете“ после отмъщават на нашите, без да питат кой е от спецчастите и кой не.

— Какви „духове“?

— Нашите наричат така душманите.

Бунин здраво беше задълбал в ситуацията, докато аз съм спал.

— И какво отношение има към това лейтенант Мансуров?

— Ами това. Войниците от гарнизона освирепели заради лошата храна. А спецчастите са на специално снабдяване. Плюсат като в кремълски санаториум. Едно войниче излязло от кожата си. В стола станало. И рекло на ония всичко, дето си го мислело. Казал им, че получават консерва с хайвер за всеки труп. Някакъв офицер от спецчастите го наругал. А пък той, хлапакът, го нарекъл гад и бандит. И тогава офицерът го разстрелял от упор с пистолета си. Войничетата от гарнизона се сбили с тия от спецчастите. Отначало с юмруци. После се стигнало и до престрелка. Гарнизонните, които останали живи, се скрили в казармата и се барикадирали. Тогава извикали Ивонин. Той си знае как да изпълнява „интернационалния дълг“, докарал оръдие пред казармата и я попилял на парчета.

— А там е бил братът на Мансур?

— Да!

— Загинал ли е?

— Той нали затова напират натам. Може брат му да е тежко ранен...

Мансуров се появи в стаята с две запотени бутилки. Беше успял да се стегне: всички копчета на китела му закопчани, черната му блестяща коса сресана безупречно на път. Беше необикновено красив — направо за корицата на „Огоньок“ с текст „Място на подвига — Афганистан“. Той ни протегна бутилките. Ръцете му бяха, както се казва, изваяни, само ноктите му бяха изгризани.

— Сега е нощ. В Баглан без вертолет не може да се стигне. А аз тъй или иначе съм длъжен да им платя за брат си. Но не искам да ви намесвам. Аз владея ножа не по-зле от ония бандити.

— Че къде ще го намериш този Ивонин? — опитваше се Бунин да охлади горещата източна кръв на Мансур. — Ще загинеш за тоя, дето духа!

— Пеш ще ида, ще го намеря това псе! — не мирясваше лейтенантът.

— Май наистина ще тръгне — объркано се завъртя към мен Бунин.

И аз виждах, че Мансуров не може да се успокои.

— Мансур, ние ще дойдем с вас. И аз имам лични сметки с Ивонин.

— Знам. Иван ми разказа как е заклал вашето момиче. Но аз сам ще му платя за всички. Вие не трябва да рискувате.

Обаче Бунин вече се вмъкваше в панталона си:

— Сега ще организирам един вертолет... Имам идея. Видях тук един свой земляк, ростовчанин — пилот на вертолет. Тази нощ е дежурен.

— Нима ти си от Ростов? — учудих се.

— Не е важно, Саша. Щом трябва и ростовчанин мога да играя.

Седях на пейката пред офицерското общежитие и гледах ярките звезди върху небесното кадифе. Ако целта на афганистанското слънце е да разтопи мозъка на друговеца, да го превърне в безформена мусака, съвсем друга е тукашната нощ с нейните аромати от буен цъфтеж, които нахлуват на гъсти талази. Бледи лунни лъчи осветяваха планинските върхове. Тишина. Афганистанското небе прилича на

местните килими: дълбок черно сребърен небосвод, обсипан с десетки хиляди възелчета звезди. Казват, че за един местен килим със средни размери отиват две години труд на няколко тъкачки...

Изведнъж трепнах от изненада. До пейката стояха двама мъже.

— Колко е часът? — попита единият.

— Един и половина — отвърнах, като подложих ръката си под лъча на фенерчето.

Исках да попитам тези момчета дали не са вертолетчици и не са ли виждали един висок майор. Но не успях да кажа нищо. Страшен удар ме събори от пейката на земята...

Първото, което видях после, бяха собствените ми колене — почти опираха до брадичката ми. Опитах се да размърдам устни, но те бяха стегнати от здраво залепена лента. Опитах да я сваля, обаче и ръцете ми бяха завързани зад гърба. Изведнъж от силния тласък блъснах челюстта си в коляното: возеха ме някъде с камион. С мъка успях да извърна глава. На пейките седяха мъже в петнисти гащеризони и барети. Те поглаждаха дулата на калашниците си и тихичко разговаряха. В този момент силно се блъснах в канатата — колата беше спряла. Тропот на войнишки ботуши, команда „Строй се!“

Хванаха ме под мишниците и ме повлякоха...

— Дойдохте ли на себе си, Турецки? — попита мъжки глас.

Мъжът беше бос, по спортни гащета и фланелка с емблемата на спортния клуб „Динамо“. Полуобърнат към мен, той ме гледаше право в очите, като насочваше насреща ми ярката настолна лампа.

Мълчах. Мъжът кимна със сивата си, късо подстригана глава и войниците се хвърлиха да махнат превръзката от устата ми.

— К-кой сте вие? — на свой ред попитах аз.

— Фамилията ми не ви трябва. Аз съм командирът на тази част.

— К-каква част? — попитах пак, заеквайки. Болеше ме, като мърдах устните си. — Кармаловска, душманска?

— Съветска, съветска част... Стига сте се правили на глупак.

Той се разтъпка из стаята, сякаш загриваше пред гимнастически уред. Лицето му беше прорязано от бръчки, но ръцете и краката працияха от мускули, които издаваха професионалния спортист. Гимнастик или акробат.

— Добре — каза „спортистът“, — развържете му ръцете... Сядайте!

Стоварих се на подложения стол.

— Тъп сте като коркова тапа. Но да си говорим откровенно. Отвялякохме ви, за да решим: или — или. Или да ви очистим, и скрито-покрито. Или да се разберем за вашето сътрудничество...

— Допуснахте грешка, другарю Серий! Моите приятели ще загреят, че спецчастите са ме отвлекли!

— Охо! Вече сте ме засекли! Слушайте, ама вие ми харесвате! Искате ли да пийнете?

— Искам.

Серий извади от хладилника, монтиран в железен шкаф, запотена бутилка „Московска“, чиния сандвичи със салам и кашкавал, буркан кисели краставички и бутилка „Боржоми“^[2]. Сложи всичко на масата и наля водката по чашите.

— Да пийнем!

После наля минералната вода.

— Знаете ли — каза той, като си пое дъх след глътката, — мога да разпозная всеки шпионин по това как пие водка. Чужденецът пие, без да меша спирта с вода. За разлика от нас, руснаците.

Усмигнах се.

Серий внимателно ме изгледа. Очите му бяха някак странни. Воднисти, като че пълни със сълзи.

— На какво се смеете?

— Не очаквах, че ще пия водка в Афганистан при такива условия. Голям смях ще падне, когато разкажа после в Москва...

— Не мисля, че ще ви се отдаде. Впрочем, ако стигнем до общ знаменател, моля — може и да разказвате в Москва за... гостоприемството на генерал Серий.

— А ако не се разберем?

— Тогава... тогава костите ви ще изгният тук, на афганистанска земя.

— Само не ме плашете!

— Аз не ви плаша. Казвам ви самата истина. — Серий въздъхна, после се усмигна. — И тъй, по работата. Кажете ми, моля ви се: за какво дойдохте тук, в Афганистан?

— Нали знаете — да арестувам и да закарам в московския затвор един от вашите подчинени.

— Кого?

— И това знаете отлично. Дойдох за Ивонин.

— Така значи! За Ивонин! — Той се намръщи, ноздрите му се издуха, а челото се събра в дълбоки бръчки. — И какво е направил той?

— Разследвам убийството на сътрудничка на градската прокуратура. — Реших да повиша значимостта на воденото от мен дело. — Случаят е под контрола на ЦК на КПСС, а срокът, който са ми предоставили, е минимален.

— По-нататък.

— Имам доказателства, че именно Ивонин е убил тази жена, когато е бил в Москва, за да получи своята награда. Той ѝ е нанесъл смъртоносния удар. Сега според закона трябва да го покажа на свидетелите за разпознаване, да проведе очни ставки...

— А не е ли възможно да сте сбъркали? Знаете как става при нас — разстрелят някого, а после се изяснява, че убийството е извършено от друг.

— Грешка няма.

— И вие вече имате разрешение за арест.

— Да.

— Къде е то?

— В чантата ми.

Той отиде до шкафа с пружиниращата си походка, взе моята смачкана чанта и ми я протегна...

Серий пушеше, докато разглеждаше подписите на Меркулов, Горни и Рогов.

— Какъв е тоя член деветдесети? — поинтересува се той.

Обясних като на изпита по наказателно право:

— Следователят има право да задържи заподозрения десет дни. Ако за това време събере достатъчно улики, той предявява обвинението и заподозреният остава в затвора до съдебния процес.

— Ами ако не ги събере? — притисна ме Серий.

— Ако не успее, следователят е длъжен да го пусне — накъдето му видят очите...

— Така значи! — зарадва се генералът. — Ако съм ви разбрал правилно, вие смятате да арестувате един от най-добрите офицери от частите със специално предназначение! Така да се каже, рицар без страх и упрек! А доказателствата ви са нула и половина?

— Да съм ви казвал, че не ми стигат уликите? Вие попитахте, аз ви обясних закона.

— Свидетели, очни ставки! Ама че глупост! Свидетелят може да потвърди всяка небивалица! Само да река на моите момчета и те където искаш ще потвърдят, че никакъв Турецки не е бил на територията на нашата част. Момчета, ще потвърдите ли?

Войниците се засмяха.

Серий погледна часовника си и се разбърза:

— Да оставим това. Кажете ми нещо друго: какъв е процентът на разкриваемост за убийствата при вас, в Москва?

Не можах да отгатна ребуса. Не разбихах накъде бие.

— Средно за Москва се разкриват осемдесет — осемдесет и пет процента от умишлените убийства.

— От десет виновни двама се разхождат на свобода... Това е добре.

— Че кое му е доброто? Убил и си хойка по улиците. Биричка си пийва...

— Хубавото е това — твърдо каза Серия, — че в тези двацет процента вие ще включите Ивонин! Иначе няма да се измъкнете от тук!

И той втренчи в мен сълзящите си очи.

— Какво, искате да ме уплашите ли?

— Не. Да ви презавербувам.

— Но това е забранено от правилниците. Сътрудниците на прокуратурата нямат право да работят за други служби. Включително и за КГБ.

— За КГБ — не. Но за партията — да. Спецчастите служат единствено на партията. При това само на централните й органи. Така че не е презавербуване, скъпи мой — това е нещо друго.

— Няма да стане — парирах аз. — Изпускате едно логическо звено. За да покриете следствието, не е достатъчно да се договорите само с мен. Трябва да се разберете още най-малко с пет души! И всички те не са тук, а в Москва.

— Това не е твоя грижа. В Москва ще се разберат без нас. Моята работа е да се договоря с теб, с Турецки. Такава е заповедта.

— Чия заповед? — попитах аз.

Той не отвърна, отиде пак до шкафа и извади някакъв пакет.

— Слушай ме внимателно! Сега ще ти се отблагодаря, че ти ще намериш начин да прекратиш следствието срещу Ивонин. Ще ти дам пари. Много пари. Тук има десет хиляди. И ти ще вземеш тези пари пред свидетели. И разписка ще ми дадеш за това, че следователят Турецки от своя страна се задължава да извади от следствието Владимир Ивонин. И прочее в тоя дух. Знаеш какво...

Той се приближи плътно до мен и отвори пакета — дебела пачка сторублевки. После внимателно го остави върху коленете ми.

Блъснах пакета на пода.

— Не вземам рушвети. И... изобщо не играя в тая игра.

Серий невъзмутимо си седна на мястото. Но пръстите му трепереха.

— Не се ли договорим, прощавай, но нямам право да те пусна. Макар че ми харесваш...

Генералът се обърна към войниците:

— Отведете го в килията!

А към мен:

— Чакам два часа, Турецки! Само два. Или — или!

Докато седях в единичната килия със зарешетено прозорче, превъртах в главата си разговора със Серий. Общо взето, нищо не ми струваше да му напиша каквато ще разписка. И бих се измъкнал. Меркулов поне щеше да ми повярва, че съм нямал друг изход и чисто и просто съм си спасявал главата. И той щеше да намери точния ход — можеше да се свърже чрез Емелянов с най-висшите другари. Можех да излъжа генерала! Ей богу, сам си се чудех, докато се излеждавах на нара, защо не го направих. Обаче не всичко е загубено. Серий ми даде време за размисъл. Всичко ще изглежда съвсем естествено: преценил съм ситуацията, решил съм, че не си струва да гина млад и зелен. Вземайте си вашия Ивонин, до смъртния си час не ща да го видя... Обаче работата беше там, че аз знаех, от самото начало знаех: при никакви обстоятелства няма да направя компромис. „Турецки, трябва да поговорим...“ Тя хвана ръката ми. Колко ледени са нейните пръсти!... И море от кръв, а сред него като островче, безжизненото тяло на Ким. „Кълна се, ще го пипна, Ким! Аз, следователят, ще открия твоя убиец“... Казват, че учените неотдавна са направили откритие. Така наречените рецептори на мозъка са програмирани от централната нервна система да възприемат избирателно въздействието на

лекарствата. Рецепторите на моя организъм избираха единствения приемлив начин на разсъждение — аз съм длъжен да обезвредя Ивонин. И същите тези рецептори не позволяваха да сключа никаква сделка, даже това да ми струваше живота.

Но ако трябва да бъда честен докрай, аз не вярвах, че те ще ме ликвидират. Ивонин е лишен от чувство за самосъхранение, това е ясно. Но генерал Серий е умник. Той поне разбира, че ще се наложи да отговаря за изчезналия следовател от московската градска прокуратура.

В килията влезе някой. Охраната, реших аз, дошъл е да ме отведе при Серий — двата часа минаха.

— Стален заповяда да питам какво си измислил?

Пред мен стоеше Ивонин. Но този път той беше в гимнастюрка без геройската звезда. И ми се стори, че е различен от онзи, в бункера. По-нормален сякаш...

— Какъв Стален?

— Серий, Стален Йосифович...

Ето какво било. Този Серий се казваше Стален, Сталин — Ленин, двама вождове в едно име, дали пък не му идваха много?

— Можеш да му предадеш: никакви разписки, никакви сделки.

Обърнах се към стената, без да ставам от нара.

— Ей, следователю! Как ти е името? Турецки, трябва да поговорим!

Усетих някакво безпокойство от тези нормално произнесени думи. Някаква нова форма на страх, като че хиената изведнъж е проговорила с човешка реч.

— Какво ще говорим. Още повече тук, в такава обстановка.

— Друг случай няма да има, чуваш ли, Турецки! Сега бих искал.

Той не изискваше, не заплашваше, макар да беше в печеливша позиция и просто можеше да ме ръгне с финката, както бе намушкарал Ким. Или дори да ми пусне куршум в челото. Той ме гледаше, както хлапетата гледат по-големия си другар, когато искат съвет как по-добре да прикрият белите си от родителите.

— Не разбирам съвсем. За какво искаш да приказваш с мен?

— За това нещо. Момичето, как й беше името, Ким ли? Аз я убих! Така е! Правилно си разследвал.

— Я виж ти! — Не бях очаквал такъв обрат на събитията, признавам си. — И защо я уби?

Ивонин седна на нара, после ми подаде пакет „Салем“ и запалка.

— Според устава я убих.

— Според какъв „устав“?

Запуших и устата ми се напълни с ментов дъх. На запалката имаше инициали „ИВ“. Ивонин Владимир? Как ли не — това значеше Игор Викулов! Оная същата запалка на инженера, със сребърните инкрустации...

— Такава ми е професията — въздъхна Ивонин. — Аз съм военен, изпълнявах заповед, по-точно не заповед, а устава. Ние си имаме наша библия, нарича се „Устав на афганското братство“. Там се казва, това помня наизуст, паметта ми е отлична: да се подготвя елитната младеж за война на живот и смърт не само за днес и утре, но и за по-нататък... На първо място трябва да се постави преобразуването на обществото, с цел да се избави то от баласта си, а после да се заемем с разширение и преобразуване на жизненото пространство, като и там провеждаме политика на прочистване на боклуците сред населението... За да се осигури нравствената чистота на народа, следва да се избиват най-лошите екземпляри и да се поощрява кастовостта, стратификацията... Поголовно изстребване на чуждото начало е залог за достигане на благородната цел... Няма по-подло занятие от това да бъдеш „мислител“ и няма по-благородно поприще от войнишкото. Интелигентът е роб на мъртвия разум, а войникът е господар на живота... Съдбата на човека се определя от неговата сила и порода. И за да не се изражда народът, да не се превръщаме в роби и работи, трябва да възродим и утвърдим навеки здравия и водещ към истинското безсмъртие култ — култа към войника, преминал изпитания с огън и меч в Афганистан. За това и се създава нашето „Афганско братство“...

Бях направо потресен от това безумие.

— Но това вече го е имало! Имало го е! „Цяла Европа е под краката ни. Ние сме раса на победители! Долу евреите, циганите, славяните и прочее!“

— Не! — спокойно отвърна той. — Такова нещо още не е имало. Нашето братство е решило да унищожи по-лошата част от населението, за да разцъфти по-добрата.

— И колко искате да унищожите? — изстивайки, попитах аз.

— Седемдесет процента. Може би дори осемдесет. Защо ни е стадото? То си е изпълнило мисията, народило е толкова, че не можеш да се обърнеш вече на земята! Тарапана! Най-добрите идеи са осрани заради тъпотията на стадото. То издига правителства по свой образ и подобие. А те, видите ли, се заемат с реформи. Не бива да се върви по свирката на тълпата. Това е недостойно за правителството. А щом и правителствата са недостойни, то те трябва да се унищожат...

— По какъв начин? Да се изколят с ножове?

— Защо с ножове? — възмути се Ивонин. — Това би било нерационално и... нехуманно. Има си бактериология, радиация, химически средства.

— Не разбирам как възнамерявате да го направите? С шепа войници? И на какъв принцип?

— На класов принцип. Събира се стадото и тра-та-та, няма ги вече. Пример? Ето ти пример. Слушай. В един прекрасен ден Сталин издава заповед да се приготвим.

— Какъв Сталин? Имаш предвид Стален? Стален Сериий?

— Не. Нов Сталин ще дойде. Всичко трябва да стане както преди. Знаеш ли колко атомни реактора имаме? Петдесет и един. Залага се взрив под пет от тях и буф... От експлозията няма да загинат много, двеста-триста хиляди. А от радиацията — милиони...

— От кои станции искате да почнете?

— Първа ще бъде Чернобилската, край Киев. Дубна край Москва — втора. Ленинград, Свердловск. Тези най-лесно могат да се взривят... Ние си направихме хубавичка репетиция. Едновременно гръмнахме московското метро и атомния реактор във Волгодонск. За метрото навярно знаеш. А за Волгодонск е известно само на посветените и... на тия, дето са вече в рая. Можеш да провериш.

Слушам, без да го прекъсвам. И с мъка успявам да осмисля думите на този безумец.

— А каква връзка има с това момичето, Ким? С какво е попречила на вашето братство?

По лицето му се плъзва противна усмивчица, онази предишната:

— Че как да не ни пречеше? Сам разсъди, Турецки! Ти си следователят. Онзи Дубов ѝ изпрати документите на нашето братство.

Секретните планове. Той ни предаде. И си получи своето. Тая кучка искаше да ги публикува.

Изобщо не можех да слушам как говори за Ким. Запалих още една цигара, върнах му пакета и запалката. Той я подхвърли на широката си лапа и я прибра в джоба си.

— Знаеш ли, нищо няма да се получи при вас. Смятате да унищожавате населението, а пък крадете запалки. Ще си прегризете един на друг гърлата за кутийка черен хайвер.

Мислех, че ще ме удари. Но той се засмя както тогава, в бюфета — загрухтя, без да си отваря устата.

— А оня, приятелчето ти, с когото убихте Ким, какъв е — войник? Офицер? В Афганистан ли е? Или в Москва?

Той спря да грухти, дълго гледа джоба на дънковата ми риза, сякаш се прицелваше право в сърцето.

— Това никога няма да научиш.

— Защо да не науча?

— Затова, Турецки, защото смъртта дойде за теб. След пет минути ще се яви прапорщикът Цегоев и ще те накълца на парчета... После ще ги подхвърли при афганистанците. Не при нашите, а при душманите. А на твоята майка ще ѝ съобщят, че си загинал със смъртта на храбрите... Може даже и звездичка да ти отпуснат посмъртно. Като на Дубов.

Пак ме возеха нанякъде, но не с камион, а в джипка, която караше Ивонин, а Цегоев — небръснат набит мъжага — седеше притиснат към мен, като ме обгазяваше с гнилия си дъх.

— Потърпи още малко, драги! — показва ми той жълтите си оредели зъби, което вероятно минаваше за усмивка.

Някъде съвсем скоро бях виждал тази мутра. И тези зли, зверски очички. Концентрирах се изцяло върху спомените си, сякаш от това зависеха животът и спасението ми.

Вглеждах се в лицето му и виждах как тези очички, попадайки под лъчите на изгрева, от тъмносиви се превръщаха в прозрачнозелени.

И тогава си спомних: беше сред телохранителите на Зайцев, стоеше зад гърба на генерала, когато той влезе в капсулата — отсек, за

да ми отнеме Ивонин.

— Сега ще видим „Горичката на славеите“ — уточни Цегоев и като разбра, че тази информация нищо не ми говори, добави: — Бойно местенце, цялото го прострелват. Куршумите пищят като славеи...

И за илюстрация аз видях изгорелия скелет на автобус, преобърнал се в канавката, а на асфалта — кафяви петна кръв. Вглеждах се в храсталака на градините: поне душманите, дявол ги взел, да ни нападнаха...

Склонът с всяка крачка ставаше все по-стръмен. Пътят, който досега пружинираше като каучук, стана целият на дупки и се заизвива покрай самия край на клисурата, притискаше се до отвесните скали. Тишина царуваше над прозрачния планински въздух. Искаше ми се тази тишина да бъде разкъсана от спасителни звуци. Помислих си още, че ако те наистина ме ликвидират тук, няма да има наказание за палачите, никой няма да отмъсти за разправата с Ким. Защото за това аз трябваше да довърша своята работа, да изпълня професионалния си дълг... Обаче знаех, че на света няма чудеса и ми е спукана работата...

Цегоев и Ивонин ме извлякоха от джипката и ме поведоха. Вървахме доста дълго.

— Тук — каза Ивонин.

Подпрях гръб към ствола на един кипарис и вдигнах глава. Малиновият изгрев озаряваше върхарите на дърветата. Небето беше осеяно с малки облачета, също като родното, московското. Някой дишаше до мен, трескаво, с хлипане. Аз дишах така. Боже мой, нима плачех!

— Свали му превръзката, нека отдъхне, да подиша преди смъртта — каза Ивонин.

— Не бива, ще вдига шум, после ще я свалим. А и преди смъртта няма да се надишаш — каза Цегоев.

Той замахва с огромния си, фантастично грамаден юмрук, в който стиска бокс, и аз разбирам. Това е смъртта!

И аз правя подсечка както някога, на тепиха в Двореца на тежката атлетика, където се провеждаше московското първенство по самбо. Тогава за пръв и последен път станах шампион на столицата в средна категория, спечелих срещу непобедимия Радионов. Изпълнявам коронния си номер. Това е страхотен удар, двамата с треньора ми търпеливо го отработвахме. Ритам Цегоев с левия крак по ръката,

която стиска бокса, и веднага с десния — в стомаха. Силата на удара, умножена по изненадата, върши работа и Цегоев като камък полита на земята, гълтайки с отворена уста. Хвърлям се срещу Ивонин с ръце, извити зад гърба, и уста, стегната под лепкавата лента — яростта ми влива сили. Удрям мощно с глава брадичката на Ивонин. Той пада под моята атака и се оказва на земята. Тегля му един ритник. Ивонин обаче е пъргава гадина, ненапразно е от спецчастите. Падайки, той парира удара ми и на свой ред ми пласира един шут — под лъжичката. Аз се сгъвам, но не падам, хвърлям се пак срещу Ивонин. В напора ми има толкова отчаяна смелост, че той отскача, като ми нанася в скулата рязък, но не много силен удар. Прицелвам се и знам: сега ще скоча както тогава, на тепиха в Двореца на тежката атлетика, ще направя във въздуха кулбит^[3] и така ще го ударя, че повече да не стане — ще му счупя гръбнака...

И ето, вече съм готов, отскачам... Но някой ме удря в гърба. Аз политам нанякъде, тялото ми се свлича. Жесток удар с бокс се стоварва върху мен. Цегоев! Окопитил се е гадът...

Аз падам по лице като подкосен. Остра болка изгаря ушите и носа ми. Цегоев е над мен. Рита ме с ботуши по ребрата, по корема. Аз се претъркалям, стенийки, по тревата, през корените и тръните. А той рита ли, рита сгърченото ми тяло с подкованите си ботуши. Чувам собственото си изхлипване — поне ушите ми не са залепени с лейкопласта. Те слушат хлиповете, излизаци от носа ми. Вече не мога да вдишам въздух в подбитите си дробове, не мога да въздъхна...

А палачът Цегоев къса дрехите ми, дънковата риза пращи, летят копчетата.

— Ще го нарежа на парчета този гад! — реве Цегоев и аз виждам кинжала в ръката му. Опитвам се да се отклоня, но боксът си е свършил работата — загубил съм координация. И движенията ми са тромави и несръчни.

— Довършвай го! — крещи Ивонин. — Бързо! Могат да ни попречат.

— Неее... — Това е моето последно изхлипване.

Кинжалът удря... Успявам да се превъртя настрани и острието просвистява край ухото ми на милиметър от кожата.

— Дръпни се, Цегоев! — вика Ивонин. — Аз сам!

Отгоре ми стои Ивонин. На три крачки от себе си виждам изкривеното му от злоба лице — мутра на психар.

— Край, наживя се, законнико... — съска той и насочва срещу мен пистолета си.

Той стреля. Един път, втори, трети! Чувам изстрелите, те са един след друг — в откос...

И аз пропадам в друг свят, където всичко е по-добро. Но в този нов свят не загивам, а побеждавам... Ивонин полита към мен, строполява се и в някаква странна конвулсия крещи:

— Ааааз! Тебееее!...

И запълзява срещу мен. Натиска ме, набутва ме в миришещата на плесен земя, после пролазва нататък. Пропълзява в тъмнината. Той изчезва, а аз съм свободен. Защото Цегоев също го няма. По-точно тук е, но се стоварва на метър от мен. Даже ми се струва, че чак земята потрепери като при земетресение. Ръцете ми са стегнати както преди, устата също, но краката ми, моите крака са свободни. Надигам се на обезсилените си нозе и виждам душманите афганци, които търчат срещу мен...

Подпирам гръб на кипариса. Това е на тоя свят. На този свят притичва до мен приятелят ми Грязнов. Нищо че прилича на душманин — в някакъв раиран халат и с чалма. Вие ми се свят и черепът ми се цепи от болка. И тогава разбирам, че не съм умрял. На оня свят не боли глава. Пелена застила очите ми и аз нищо не виждам. Задавам се, в очите ми нещо смъди. Но чувам познатия глас на Грязнов:

— Ще се измъкнем, Шурик, не се бой!

Зрението ми се връща. Виждам — Грязнов е, моят рижав Грязнов...

— Да се омитае, братлета, после ще се прегръщате — казва той и ние се „омитае“. При това вече ми е леко да вървя, ръцете ми са свободни и мога да издавам звуци, макар още не съм членоразделни. Само главата ми не си е на мястото — в буквалния смисъл на думата, — тя се клатушка някъде из въздуха на нивото на нечий ръце с тънки, почти изящни пръсти, които изтриват с носна кърпичка окървавен нож. После виждам как тези ръце пхат ножа в кончова на офицерски ботуш. Не мога да си спомня фамилията, но знам, че това е оня офицер узбек от военната прокуратура. И тогава

осъзнавам, че не вървя, а ме носи Бунин, който е праметнал тялото ми през рамото си. Аз бурно протестирам, но той ме държи здраво за краката с ръчищата си и не обръща внимание на мученето ми.

Обръщам с мъка глава от едната на другата страна. Нашият малък отряд се движи по тясна пътечка през храсталака и излиза до някакъв кишлак. Гърбът на Бунин се надига от тежкото дишане.

— Иван Алексеевич, пуснете Саша, нека да опита сам — чувам един много познат глас и когато Бунин внимателно ме пуска да стъпя на крака, виждам, че това е Женя Жуков в същата афганска чалма, както и Грязнов. Започвам да крача бодро заедно с другите, но забелязвам, че нашата група забавя ход. Не усещам болка, обаче ми се гади и къщите подскачат пред очите ми. Наоколо има само квадратни слепи фасади с бойници, напомнящи за декорите на някакъв спектакъл за Афганистан. Сякаш кишлакът е измрял. Някой говори бързо на непознат език — съпровождат го двама „истински“ афганистанци с автомати.

— Какво казва? — пита Грязнов.

— Кишлакът е изклан и не е установено кой го е направил — превежда Жуков.

Край пътя се търкаля трупът на млад афганистанец. Потръпвам: и аз можех да лежа така, устремил неподвижен поглед в барутносиньото небе.

Още няколко крачки, завихме покрай подножието на заснежения връх и пред очите ни се откри изгорена от слънцето долина, по която бяха разхвърляни някакви древни жилища. До ручея стоеше вертолет МИ-24.

А тишината беше така осезаема, просто да я вземеш в ръце и да си я носиш.

— Почивка. Идваме на себе си и отлитаме. Защото Саша има шок. Главното е да не му даваме да заспи. Трябва да го ободряваме. Чуваш ли, Саша — пей, крещи, псувай, само не заспивай!

Слушам тъпо Грязнов, после пак тъй тъпо поглеждам Бунин: той ми прави муцуни, опитвайки се да ме разсмее. Разглеждам чернобрадите афганистанци, които си шушукат с Жуков, но мозъкът ми — всемогъщ господар на тялото — сякаш е атрофирал, само фиксира околната обстановка, без да я анализира. Не ми се иска да пея, да креща или да псувам. Най-много от всичко ми се иска да спя...

— Ех, глупаво стана, момчета! Трябваше да ги пипнем живи. Започнахме нормално операцията, а не успяхме да я завършим — възмущава се Грязнов.

— Я върви на майната си! Ако не бях мушнал тоя Цегоев, той щеше да заколи Саша! — шепти Бунин — гласът му е съвсем паднал — и се изсеква в мръсна кърпичка.

— Аллах вижда, аз също не можех да постъпя иначе. Ивонин уби брат ми. Моя е отговорността. Ще се явя пред трибунала.

— Никакъв трибунал. Никой никога няма да разбере какво се случи тук. Женя, преведи им...

Афганистанците слушат Женя и правят някакви странни движения с ръцете, молят ли се, или бог знае какво...

— Всичко е наред — казва Жуков.

Грязнов обяснява, като се обръща само към мен:

— В един часа по обед от Кабул излита специален самолет. Прокурорът на армията изпраща група контрабандисти. Ще летим с този полет, аз вече се договорих. Сега трябва да изчезваме, иначе сме мърша! Отлитаме с вертолета за партакешите на нашия приятел Жуков — той също няма за какво да остава тук... Женя, това не е задължително да го превеждаш.

Подхващат ме под мишниците и ме настаняват в кабината на вертолета.

— Ей, приятел, имаш ли пластмасова торбичка, ако на нашето момче му стане лошо? — пита Грязнов пилота.

Той кима и ми протяга пликчето.

Парех се с горещия чай, зъбите ми чаткаха по ръба на порцелановата чашка. Беше ми страшно, искаше ми се да плача от страх, опитвах се да сдържа сълзите си, но те все пак току се изтръгваха от очите ми и капеха в черния чай — кап-кап...

— Няма нищо, Саша, скоро ще свърши цялата бъркотия. Само да се наспят момчетата, ще идем с теб на доктор — и сбогом, Говнистан! Виждаш ли, вече се усмихваш.

Жуков надзърта в лицето ми със своите сини-пресини очи. Според мен той изобщо не се е променил за двете години, през които

не съм го виждал, само е почернял страхотно. И русата му коса е почти избеляла от афганистанското слънце.

— Не искаш ли чай?

— Чай ли... — Жуков поглежда часовника си. — Смяташ, че за водка е рано?

— Защо, имаш ли?

— Спирт. Една позната докторица ме снабдява. Ще му цапнеш ли?

— Давай, Женя. Че нещо съм се скапал.

— Ама и ти ги дрънкаш, Саша! Скапал се! Така да се каже, с единия крак тю-тю — вече беше на оня свят.

Пием чист спирт и замезваме с някакъв невиждан от мен плод с космата люспа. И веднага започвам да усещам болка по цялото си тяло: пробжда ме в гръбнака, притиска диафрагмата ми, бръмчи в главата. И ужасно ми се иска да спя...

— А, не, Саша. Не бива да заспиваш. Хайде да си говорим за нещо.

Опитвам се с всички сили да вдигна тежките си клепачи и да си спомня — за какво исках да говоря с Жуков? Това, което исках да го питам, беше нещо много важно.

— Слава ми каза, че доста сте се шашнали с тоя Фауст. Ситуацията е следната...

Да, разбира се, Фауст!

— Една позната е лекарка в Голямата болница. Тя ми разказа, че имат секретно отделение, където държат наши болни войници с халюциногенни разстройства. Представяш ли си какво значи това?

— Малко.

— И аз толкова. Тези разстройства били следствие от инжекции с препарата, наречен... — Жуков вади от джоба си листче. — Фенол-алкалоид-ултрастабилизирац. Загриваш ли? Не? Повтарям: фенол — Ф, алкалоид — А, ултра — У, стабилизирац — Ст. ФАУСт. Не съм сигурен, че това е официалното му съкращение, но действието му като че ли си прилича с това на еликсира на младостта на доктор Фауст от едноименното произведение на Гьоте. Всички тези експерименти се пазят в най-строга тайна. Ние със Слава измислихме план как да проникнем в това секретно отделение. Денем там не бива да се ходи,

лекарите пристигат на работа в осем часа. Нощем дежури само един доктор. Охрана, разбира се, колкото щеш. Но трябва да ги измамим.

— Женя, нещо трудно схващам. Може би трябва да поговоря с тази твоя... дама на сърцето.

Жуков погледна часовника си:

— След половин час тя ще дойде в болницата. Ако до това време научиш фарси, то напълно ще можеш да се разбереш с нея.

— Тя какво... афганистанка ли е?

— Е и?

Действително пълен шаш.

— Аз така или иначе трябва да те заведа в болницата, нека тя да ти провери кратуната. И гръбнака. Останалото е дреболия... Да, яко са те очукали... — Жуков сваля раирания халат и оглежда тялото ми. — Здравото място нямаш.

— Майната им на синините — казах му и продължих да мисля на глас: — Не съм умрял все пак! Женя, не мога да отлетя с вас в Москва.

— Ясно, главата ти не е съвсем наред. Ние летим с теб, а не ти с нас. Налага се спешно да те евакуираме от тук.

— Още не съм приключил разследването, което планирах в Афганистан, имах намерение да намеря едни набори на Дубов и да изясня причината за смъртта му. Имам фамилиите им — Халилов и Смирнов. Няма да замина, без да съм говорил с тях. Те могат да ме насочат към втория убиец на Ким. Та той съществува, Женя! И за мен даже е по-важен. Именно него е познавала Ким, на него е отворила вратата. Ивонин не лъжеше — той я е видял за пръв път в деня на убийството.

— Много впечатляващо. Само че ако не излетиш от тук веднага, едва ли някой ще те спаси от юнаците на генерал Серий. Колкото до Смирнов и Халилов, ние със Слава изровихме списъците на взвода на Ивонин: след гибелта на Дубов трима са откомандировани на курсове, седем са загинали... Уточнявам: към днешна дата — девет... Останалите са в болница.

— Ранени ли са?

— Това е неясното. Всички наши ранени постъпват в Голямата болница, не се задържат повече от денонощие в полевите лазарети. Но

нито един от предишния взвод на Ивонин не се числи в списъците на ранените. Анаит подозира, че те са в секретното отделение.

— Кой е този Анаит?

— Той е тя. Моята... позната.

Жуков извади от джоба на дънковото си елече сгънат на четири лист и ми го подаде. Върху бланка от Главното медицинско управление на Министерството на отбраната на СССР беше написано:

„До началника на централната болница
на град Кабул (Афганистан),
Генерал-майор от медицинската служба Валоят
Хабиби

Уважаеми другарю Хабиби,
За изучаване на културата на вирусния щам на меробиуса при Вас се командирова микробиологът от Главното медицинско управление при Министерството на отбраната на СССР, майорът от медицинската служба др. Виктор Петрович Клочков, и главният психиатър на ташкентското отделение на Централния институт за усъвършенстване на лекари, кандидатът на медицинските науки др. Борис Илич Осипов.

Предлагам Ви да подсигурите указаните другари с необходимите материали (истории на заболяването на лицата, намиращи се на лечение в отделение АБ на Вашата болница), а също и контакт с болните по предоставения списък. Доколкото действието на вируса меробиус, преносител на който се явява азиатският комар мероби, се оказва молекулно-активен в значително по-висока степен, отколкото предполагахме, моля незабавно да окажете на другарите Клочков и Осипов пълно съдействие.

Началник на Главното медицинско управление
При Министерството на отбраната на СССР,
Генерал-полковник от медицинската служба...“

— Кои са тия другари Клочков и Осипов? — попитах аз Жуков, докато напрегнато четях редовете и се опитвах да разбера смисъла им.

— Мисля, че микробиологът си ти, а психиатърът — аз... Не се напърай, Саша, освен истинските фамилии на генералите всичко останало е псевдонаучна дрънканица, която съчинихме вчера със Слава. Но се боя, че нямаме повече време. До идването на лекарите остават само два часа. Не знаехме, че с теб ще се случи такава бъркотия, трябваше да идем през нощта.

— Женья, отиваме в болницата веднага, разбираш ли — сега... Само че как да се движа в този вид?

Жуков изпитателно ме погледна и плесна с длан по масата:

— Добре.

Той отиде в другата стая, откъдето се дочуваше разногласото хъркане на Грязнов и Бунин, и се върна с костюм на закачалка в едната ръка, а в другата — с някакъв пакет.

— Тъй като моята Анаит успя да задигне само една униформа на военен лекар от вещевия склад, налага се аз да си остана цивилен.

— Чакай, Женья. Никакъв микробиолог не става от мен, един термин не знам, че и с тая синина под окото...

— Синината сега ще я гримираме. А в терминологията и мен ме няма. Просто трябва да издаваш звуци като микробиолог. Тази нощ дежури лекарката диетолог Клопова, тя се пада и жена на главния хирург. От микробиология разбира колкото теб. А от психиатрия — по-малко от мен.

— Слушай, а този комар — как беше? — мероби — наистина ли съществува?

— Доста е възможно — невъзмутимо отвърна Жуков, докато нахлузваше синята риза. — Между другото, тръгвам с едно условие: отначало нека Анаит да провери кратуната ти и гръбнака. Тя ще дойде специално за това в шест и половина.

— Женья, сега не ми е до това.

— Е, тогава си свалям новите панталони.

— Добре. Но не повече от десет минути.

— Хайде, навличай униформата, а аз ще изкарам мотоциклета от гаража.

Много ми се иска да изглеждам по-мъжествен пред тази изумително красива жена, затова правя огромни усилия да не се мръщя

от леките докосвания на пръстите ѝ до моите натъртвания и драскотини. Само че стоицизмът ми хич не трогва Анаит: тя гледа към Женья Жуков през рамото ми, по-точно гледат се и двамата, при това така, сякаш в кабинета освен тях няма никой. Очите ѝ са толкова сини, че просто недоумявам откъде са се взели такива сини очи у жена на име Анаит Садък.

Тя каза нещо на Жуков и той преведе:

— Трябва да минеш на рентген. Два удара по главата и един по гръбнака не са шега. И те моли да не се преструваш, че ѝ бъркаш клиническата картина.

Анаит се засмя и аз заподозрях нещо:

— Знаете ли руски?

— Да, разбира се. Завършила съм Първи медицински институт в Москва. Само че акцентът ми е ужасен...

Показах юмрук на Жуков.

— ... И невинаги намирам подходящите думи.

— Може би ще мина и без рентген?

— Не. Няма.

Охо. Имаме си характер.

— Бързо ще стане. Десет минути. Или трябва да кажа „скоро“?

— Вие хирург ли сте? — кой знае защо се поинтересувах аз.

— Неврохирург. Карах си практиката в института „Бурденко“.

При тези думи те така се споглеждат с Жуков, че аз се досещам — запознали са се в института. Жуков прекара три месеца там по някакво разследване, което водеше преди две години и половина. Досещам се още, че главната причина за бягството му в Афганистан въобще не е било владееенето на фарси.

— Трябва да изчакаме две или три минути — каза Анаит, след като ми направи десетина снимки на различни рентгенови апарати и ме заведе в малка стаичка.

Някъде свиреха на китара и пееха. Помислих си: „Не им се спи на момчетата.“ Отворих вратата и се ослушах. Мелодията ми беше позната, но думите чувах за пръв път:

„Издуха вятър пушеците сиви над Кабул.

И моето момиче се разхожда с друг.

*Това момиче казваше: «Ще те дочакам аз».
Изчезна името ѝ като ланшен сняг...*

*Ридае майката, безмълвна сянка е бащата.
Как много са на незавърналите се сърцата,
как много са, невкусилите от живота,
които се завръщат в ламаринени сандъци...“*

— Можете да се облечете — чух гласа на Анаит. — Случило ли се е нещо?

— Н-не... Може ли да погледна кой пее?

— Харесва ли ви? Много хубаво пеят. Повечето тъжни песни.

Анаит отвори вратата към болничната стая: на леглата седяха съвсем млади момчета, както се полага на ранени — кой в главата, на кого ръката превързана.

— Привет! — казах им май прекалено гръмко.

Анаит ме погледна учудено. Не можех да ѝ обясня, че трябваше непременно да видя тези момчета. Защото ми се стори — мъртъвци пеят.

— Няма мозъчно сътресение, гръбнакът не е повреден, черепните кости не са спукани...

Анаит следи с показалката по бяло-сивите петна на осветения екран.

— Но трябва да се избягват... да се избягват стресът, шокът, половин — даже цяла година, защото има вътрешночерепни хематоми.

Слушам я без особено внимание и демонстративно поглеждам часовника си. Едно е ясно: трябвало да си осигурия безметежен живот най-малко през следващите шест месеца. Точно това сега не мога да обещая.

Дежурната лекарка Клопова размахва дебелиите си ръчички и морно въздиша:

— Е, разказвайте, как е там в Москва? Защото тук е такава провинция, такъв провинциализъм...

Подозирам, че мадам Клопова е минавала през Москва само транзит, но аз съчувствено ѝ кимам с глава и твърдо казвам:

— Другарко Клопова, времето ни е много ограничено, защото активизирането на меробиуса приема застрашителни размери... С най-голямо удоволствие ще се отдадем на спомени, след като приключим работата си.

— Да, да, другари, разбира се. Да вървим.

— Молим да ни придружава и другарката Садък — добавя Жуков, — тъй като ще ни трябва нейната помощ не само като лекар, но и като преводач.

— Разбирам, разбирам.

Какво разбира тя, е трудно да се каже. За наше щастие мадам Клопова е тъпа като тапа.

Дежурният прапорщик ми козирува и стои мирно като пред старши по звание. Аз умишлено съм праметнал през ръка белия халат, за да се виждат майорските ми пагони. Той проучва внимателно „писмото от министерството“. Чакам със страх всеки момент да ни поиска документите. Но прапорщикът неочаквано се усмихва широко и като оглежда лицата ни, безпогрешно се насочва към Жуков:

— Ама вие сте ми земляк! Аз съм от „Хоспитална“. А вие къде живеете, другарю Осипов?

Дъхът ми замира. Но само за секунда, защото Жуков весело плясва прапорщика по рамото:

— В самия център! На „Дванайсетте тополи“.

— Че това е съвсем до мен. Вече три години кисна в тоя Говнистан... ама какво ли ви задържам, земляци. Да вървим, всичко ще ви покажа. Само дето документите се пазят в касата на другаря Хабиби, ще трябва да го изчакате. Но той скоро ще дойде.

— А къде е кабинетът му?

— На първия етаж. А пък сейфът с историите на заболяванията е зад тази врата — радостно съобщава прапорщикът.

„Твърде хубаво, за да е вярно“ — казват в такива случаи англичаните. Наистина велика е силата на землячеството далеч от родните места.

На вратата има табелка: „Отделение АБ“. Войник в афганистанска униформа лениво отваря по знак на прапорщика. Дълъг коридор. Масичка до прозореца. На нея седи младичка медицинска

сестра. Прапорщикът се обръща към нея с началнически нотки в гласа — демонстрира пред земляците властта си.

— Оля, дай списъците на болните.

— На всички ли?! — изплашено пита Оля.

— А много ли са? — осведомявам се аз.

— Около двеста.

Нищо работа...

Двамата с Жуков преглеждаме списъците.

Веднага виждам: Смирнов. На следващата страница — още един Смирнов. Съвсем не на място си припомням детското стихче: „На света има много Смирнови, но по-малко от Иванови“...

— Ще започнем от четвърта стая — казва Жуков, — всички другари са свободни, с изключение на доктор... простете, забравих фамилията ви...

— Садък — едва чуто отговаря Анаит.

В четвърта стая лежат двама. На таблите на леглата им висят картончета с фамилиите и кратки анамнези на латински. Но аз и без тях знам, че единият е Халилов. Той прави летящи движения с ръце, после, като ни вижда, се смее и пъха глава под одеялото. Анаит сваля картончетата.

— И двамата са тежки случаи. Разпадане на съзнанието. Амнезия.

— Можете ли да го върнете към реалността по някакъв начин?

— Това е много опасно. Мога да му направя инжекция. Това... как казахте... ще го върне към реалността, но за не повече от пет минути.

— Моля ви, Анаит.

Тя рязко дръпва одеялото и взема вялата ръка на Халилов. Момчето въобще не реагира на убождането. Но лицето му постепенно придобива нормален израз — изплашен е.

— Здравей, Булат. Аз съм лекар. Искам да ти помогна. И на всички вас. Ти трябва да ми разкажеш какво се е случило с Дубов, Алексей Дубов. Помниш ли го?

— Альоша, Альоша. Аз помня, помня. Той умря, умря.

Булат Халилов плаче тъничко, с извивки. Жуков излиза от стаята безшумно като сянка и взема със себе си списъците на войниците.

— От какво умря той, Булат?

— От ножче умря.
 — Кой го закла с това ножче?
 — Командирът.
 — Как му е фамилията.
 — Лейтенант Ивонин се казва.
 — Защо го направи лейтенантът, Булат?
 — Альоша много се кара. Много сърдит беше на командира.
 — Защо се сърдеше?
 Халилов пак започва да вие пискливо.
 — Защо се кара Альоша с командира, Булат?
 — Альоша не искал да му бодат инжекция. Не искал на нас да бият инжекция.
 — Кой ви биеше инжекции?
 — Не знам как го казват? Лош доктор. Казвал „смел бъдеш“?
 — Руски доктор или афгански?
 — Руски доктор, лош.
 — Булат, кой още видя, че командирът уби Альоша?
 — Сержантът видял. Никой не знае, че той видял.
 — Как е фамилията на сержанта?
 — Морозов фамилията. Той писмо писал в Москва. Альоша момиче имал. Хубав такъв момиче. Морозов му писал писмо. Голяма бой станал. Никой не видял. Морозов видял. Сержант Морозов казал на мене: „Мълчим, Булат. Убият нас.“
 Халилов замлъква за миг и изведнъж започва да пее на татарски.
 — Булат, чакай, не пей. С вас е бил още Смирнов. Редникът Смирнов.
 Изплашеното изражение изчезва от лицето на Халилов. Той пак размахва ръце, като че се готви да излети.
 — Това е всичко, Саша — казва Анаит.
 Държа в ръка фоторобот на втория убиец, копието на Грязнов — моето остана заедно с чантата при генерал Серий. Не успях да покажа фоторобота на Халилов. Сега ми трябват Смирнови.
 В стая номер две лежи Виталий Смирнов. За мое щастие (и за щастие на всички останали Смирнови в болницата) именно той се оказва оня Смирнов от ротата на Ивонин. Но той не знае нищо за обстоятелствата около смъртта на Алексей Дубов. Тоест знае, но официалната версия. Не, той никога не е виждал човек, приличащ на

изображението от фоторобота. Кой е правил инжекциите? Доктор Зинаида Павловна. Анаит ми подсказва тихичко — доктор Головко. Знае ли той защо са им били инжекциите? Да — за да не се страхуват от нищо.

Чуствам, че не издържам повече в отделение АБ, сърцето ми се къса от жалост към тези момчета. Напускаме отделението. Аз влизам наред във всички стаи, където има „обикновени“ ранени — показвам им фоторобота. Не, никой никога не е виждал този момък...

— Саша, Анаит, да се омитаме! — чувам гръмкия шепот на Жуков. — Хабиби дойде!

— Какво значи „да се омитаме“? — тревожно пита Анаит. Жуков бързо изстрелва нещо на фарси и я прегръща.

Вървим по дългия коридор в противоположна посока на изхода. Жуков се обръща през цялото време. Стигаме до някакво стълбище, което води надолу. Жуков се спира и гледа няколко секунди неподвижно назад, където в края на коридора се вижда тъничката фигурка на доктор Анаит Садък.

— Ще я вкараме в беля, Женя.

— Не. Версиите са разработени. Тя ще се справи. Хайде, спускай се в мазето, там има изход към една странична уличка.

С мъка издърпвам тежката желязна врата. Жуков я затваря плътно след себе си и... страхотно псува. Не успявам да схвана веднага, че сме отворили друга врата. Това не е мазето, а котелното. Не можем да отворим вратата отвътре без ключ. Ние сме в капан.

Наоколо всичко свисти и шипти в пълна тъмнина. Единственото, което знам за котелните от лекциите по противовъздушна отбрана, е, че котлите имат свойството да избухнат.

— Имаш ли запалка? — пита Жуков. — Моята остана в джинсите ми.

Намирам запалката си и ние бавно обхождаме задушното и влажно помещение. Жегата е навярно петдесет градуса.

— Тук някъде трябва да има вентилационен люк, дявол да го вземе! — крещи Жуков.

Е, той по-добре знае. Нали е строител.

— Женя, не може да се диша, дай да се съблечем — жално се примолвам на Жуков.

— Аха! Ето го! Виждаш ли решетката?

Нищо не виждам освен пламъчето на запалката. А и не мога да погледна нагоре, към тавана, където сочи Жуков, защото главата ми ужасно се върти и аз едва удържам гаденето, което се качва към гърлото ми. Жуков с отбрани псувни се катери по тясната метална стълбичка на един от котлите и крещи отгоре:

— Саша, събличай се по гащи, намерих дупката! Сега ще се измъкнем.

Вдигам глава. Жуков стои на капака на котела, държи в ръце грамадна решетка и аз виждам небето. Малко квадратче небе. Съвсем мъничко. И това квадратче започва бавно да се върти, после все по-бързо...

Идвам на себе си от студена струя, която силно бие в лицето ми.

— Фу, Саша. Изплаши ме, старче. Добре, че намерих маркуч и кран. Газта на запалката свърши. Налага се да действаме на тъмно. Ти си седи, аз ще се оправя сам. Дръж маркуча, сега ще измайсторя една стълба... Кретени, не са сложили електрически ключове вътре в котелното, само отвън...

През вентилационния люк все пак прониква слаба светлина. Свалям дрехите и оставам по плувки. Водата от маркуча е ледена, обливам се от главата до петите. Жуков навързва с ловки и бързи движения един за друг халатите, панталоните, коланите.

— Мисля, че има седем метра. Можеш ли да се качиш на котела? Аз ще се опитам да изляза през люка и да ти пусна тая джаджа отгоре. Ще завържеш куфарчето ми за ей тая фланелка, ще мине през люка — премерих го. Не забравяй куфарчето, там е фотолентата с тоя... ФАУСт. Сейфът на началника на болницата не ми създаде особени проблеми... Облей ме с вода, Саша!

Следя силуета на Жуков в шахтата на вентилационния люк. Изглежда, че той пълзи нагоре въпреки физическите възможности на човека, като се отдалечава бавно от мен, толкова бавно, че ми се струва, сякаш се движи на място — лакти, гръб, колена... лакти, гръб, колена... Напрягам се в ритъма на неговите движения и под диафрагмата ми започват спазми. Опитвам се да не гледам повече нагоре, с нищо не мога да помогна на Женя. Просто чакам. Седя в локва вода и чакам. Сигурно цял час. Когато все пак вдигам глава, виждам пак далечното квадратче на небето в края на празния люк... После чувам леко свистене и върху котела пада „стълбата“. Завързвам

за нея куфарчето на Женя и затягам под мишниците си примка от здравия войнишки колан...

Влетяхме с мотоциклета в двора на Жуковата къща, където под сенчестия дувар седяха на пейката Бунин и Грязнов, облечени и сресани, готови да отлетят към родината. И физиономииите им бяха подходящо тъжни. Като ни видяха, те изведнъж, кой знае защо, престанаха да тъжат, даже напротив — направо щяха да се задавят от смях.

— Какво става, юнкери! — обиди се Жуков. — Хората, така да се каже, едва са се измъкнали от грапавите лапи на смъртта, а те се хият като деца в цирка!

— Абе я се обърни, синко! — хлипаше Бунин и ни пляскаше по голите рамене.

— И ти си ми един Тарас Булба! Какво смешно има? — възмутих се аз.

— Погледнете се само, братлета! На какво приличате! — припаднаше от смях Грязнов.

Двамата с Жуков се втренихме един в друг: голи, само по гащета, мръсни, с бохчи мокри парцали, но за сметка на това — в блестящи металикови мотоциклетни шлемове и с елегантното куфарче на Жуков. Сега вече цвилехме и четиримата.

— Представяш ли си... през столицата... на Демокра... Демократична... република... Афганистан... — задавяше се от смях Жуков, — и нито едно полицейско... куче не засече руските „шурави“!

— Виж в Москва в такъв вид на първото кръстовище катаджията щеше да се интересува — от коя лудница си избягал? — веселеше се Грязнов.

— Язък, Женя, че сега не може да те види военната лекарка Садък! — подигравах се аз на Жуков. — Губиш много!

— Ти по-добре разправи как седеше в локвата и пицеше: „Мамо, искам вкъщи!“ — върна ми го той. — Между другото, плюска ми се до невъзможност. Ние със Саша отиваме под душа, а вие, момчета, опустошавайте хладилника. Всичко трябва да се излапа, че не се знае кога ще се върна...

Той натъпка в кофата за боклук на двора остатъците от своя костюм, майорската униформа и болничните престилки.

Когато излязох изпод душа, на масата вече чакаше гигантски омлет, произведен от фирмата на Бунин, а Грязнов измисляше салата от десетина вида зеленчуци. Жуков истерично крещеше по телефона:

— Ще предадеш на директора, че спешно съм отлетял в обединението да изпрося фондове. За две седмици... Разбра ли, Аркадий Абрамович? Не забравяй да подпишеш нарядите за другия месец, защото ще оставим хората без заплати! И хайде да ми пратиш колата, да речем, след половин час. Разбра ли, Аркадий Абрамович?... Всичко разбра, старият му козел.

Последната фраза Жуков естествено произнася, едва след като затваря слушалката.

---

[1] Марка минерална вода. — Б.пр. ↑

[2] Марка минерална вода. — Б.пр. ↑

[3] Превъртане, кълбо. — Б.пр. ↑

11.

— Граждани пасажери — каза стюардесата сержант, минавайки между креслата, — нашият самолет извършва специален полет до Москва. Ще има едно спиране — в Ташкент. Моля да закопчеете предпазните колани и категорично да се въздържите от пушене.

— Тия какво да ги закопчават — бутна ме отстрани Бунин, — те и така са си закопчани... към съпровождащите.

Вгледах се — наистина всеки пътник бе заключен с белезници към конвоирация го войник. Бунин се усмихна и обясни.

— Разбираш ли — военната прокуратура разследва крупно дело — за трийсет милиона... Ей тия красавци, големи клечки от гранични застави, митници и прочее организации, заедно с търговци от Афганистан прекарвали в Ташкент и Москва хероин и японска електроника... в цинкови ковчези. Като покойници... Оформяли документите, уж че возят убити генерали и офицери. А от Москва тук, в Афганистан, прикрити като медикаменти и денкове със списания, докарвали златце, диаманти, антиквариат... Схващаш ли? Виждаш ли го оня дебелак на първия ред? Това е Раджанов, бивш министър на правосъдието на Таджикистан, а после — първи секретар на нашето посолство тук. Да знаеш какви далавери е въртял, свят ще ти се завие! Подкупил митничарите. На негово име изпращали злато от различни страни. Той го предавал на афганистанските търговци, те пък — на муджахидините. При митническа проверка в Шереметиево била отворена една подозрителна пратка от Саудитска Арабия на негово име. В нея имало двадесет и три килограма злато на обща стойност — не можеш да отгатнеш — един милион рубли! Схващаш ли, Саша, с какви хора летим!

Не схващаш особено. Повече ме интересуваше местонахождението на санитарния пакет. Накрая го открих в джоба на предната седалка, точно пред носа ми.

— Да не ти е лошо? — попита Бунин.

— Засега не — отвърнах не много уверено.

Пред нас двамата с Бунин седяха Грязнов и Жуков и нещо пишеха на съгваемите масички, предназначени за хранене. По-точно пишеше Грязнов. А Жуков, облегнат на седалката със затворени очи, нещо му диктуваше.

— Какво правите? — поинтересувах се аз.

— Спи си там. После ще разбереш — намигна ми Грязнов.

— Слушай, Саша — пак ме ръгна в ребрата Бунин, — армейският прокурор ми подхвърли едно материалче. Оказва се, че той води разследване за незаконно използване на наркотични вещества. Те са изобретили някакъв нов препарат...

— Кои „те“?

— Дявол ги знае. Лекарите вероятно. Изпробвали са препарата върху офицери. Той е много скъп. Всяка инжекция е около шест хиляди рубли, затова не са могли да си позволят подобен разкош спрямо войниците. Този, който е инжектиран, не усеща страх и е готов да изпълни всякаква заповед. В състава на това нещо влиза някакъв стабилизатор, именно той струва луди пари. Стабилизаторът уравновесява действието на наркотиците и не настъпват вредни последици. Единствената странична реакция е разфокусирането на зрението, така нареченият обратен астигматизъм.

Знаех за какво говори Бунин. За препарата ФАУСт. „Те“ го бяха изпробвали и върху войниците. Само че в опростен вид. Без стабилизатора. И сега тези момчета — двеста и петдесет души — се търкаляха в Голямата болница. С необратими изменения в мозъка. А офицерчетата, Ивонин и компания, си спечелили астигматизъм — очичките им се кривят настрана.

— Ваня, но това е страшно престъпление. Защо военната прокуратура не е съобщила където трябва?

— Нямали са доказателства. И сега нямат много. Славомир Василиевич ми даде материал за Горни. Аз вече му позвъних сутринта, докато вие с Жуков лазихте из котелното. Утре ще се явя при него с доклада... Очите ти се слепват, Саша, хайде дремни му.

— Ваня... Благодаря ти.

— За какво?!

— Задето ме спаси.

— Ама че си чудак! Ти какво щеше да направиш на мое място?

— Тогава... ти... щеше... да ми кажеш... благодаря...

Пропадам в дълбок сън без сънища и отварям очи едва когато нашият самолет се приземява в Ташкент. Оставаме само четиримата в салона — престъпната група я извеждат от самолета и аз виждам през илюминатора как до борда се приближава затворническата кола. Сега до мен седи Грязнов, а Бунин хърка отпред, клюмнал върху рамото на Женья Жуков.

— Успя ли да дремнеш? А сега прочети за развлечение една детективска история. — Грязнов ми подава няколко листа, изписани с познатия му почерк.

„Строго секретно.
В един екземпляр.
Да не се прилага към следственото дело

До Началника на следствия отдел
на Московската градска прокуратура К. Д. Меркулов
— старши юридически съветник,
До старши следователя от Московската градска
прокуратура А. Б. Турецки
СПЕЦДОКЛАД

По Ваше поръчение във връзка с разследването на убийството на Ким Лагина аз, старши инспекторът от МУР при ГУВД на Мосгориспълком капитан В. И. Грязнов проведох на територията на ДРА оперативно-агентурна дейност. В операцията участва и Е. И. Жуков, бивш старши инспектор от МУР, сега изпълняващ длъжността Директор на строително-монтажно управление № 1 от Спецмонтажтрест № 4. Работата беше насочена към откриване на лицата, извършили убийството, а също и на свидетелите, притежаващи важни данни по обстоятелствата на това дело.

При оперативно-агентурната разработка беше установено:

Евгени Жуков е успял да запази значителни връзки в полицията на Кабул. Някои от неговите «източници» са се

издигнали служебно при правителството на Бабрак Кармал (Генерал Саид Халег например е станал първи заместник-министър на Държавна сигурност — ХАД), а други са отишли при партизаните и са ръководители на съпротивата (така един от висшите офицери в Афганската полиция Голам Нираки сега оглавява Кабулското градско партизанско движение). Естествено всяка от страните има разклонена агентурна мрежа на територията на Афганистан. По моя молба Жуков влезе в контакт с генерал Саид Халег и генерал Голам Нираки и получи ценна информация, а също ми предостави възможност за оперативна работа.

Използвайки агентурните връзки на Жуков, успях да проникна в казармите на офицерите от спецчастите и да иззема от шкафчето на В. Ивонин принадлежащите му обувки, американско производство, с които той е бил при убийството на К. Лагина. (Тъй като на местопроизшествието е оставена следа от тази обувка, даденото вещественно доказателство беше иззето от мен за присъединяване към материалите по делото.)

Генерал Халег е личен приятел на генерал Серий. Те прекарват заедно свободното си време, като се развличат из знатните места на Кабул, посещават ресторанти и нелегални бардаци. Общуването със Серий дава на Халег ценна информация, която той споделил с Жуков.

Конкретно става дума за преустройството на системата за лична охрана на членовете на политбюро. Ръководителят на спецчастите — Маршал Агаркин — успял да убеди генералния секретар на ЦК на КПСС в ненадеждността на личната му охрана, състояща се от сътрудници на КГБ, които снабдявали ръководството на държавна сигурност със сведения за личния живот на предишните генерални секретари на Партията. Преди два месеца е била сформирана нова служба за охрана на членовете на политбюро, състояща се от офицери от спецчастите, преминали подготовка в Афганистан. Понастоящем длъжността началник на личната охрана на

генералния секретар изпълнява майорът от спецчастите Едуард Троян, бивш командир на батальона, където е служил В. Ивонин. Троян и Ивонин са близки приятели. Троян е ходатайствал за откомандиrowането на Ивонин в състава на охраната на генсека.

Съобщавам също и за това, че с помощта на Голам Нираки и неговите партизани успяхме да спасим от гибел следователя Турецки. Той беше отвлечен от десантниците и затворен в килия. При опита на престъпниците да убият Турецки, който не пожела да се договори с генерал Серий и да прекрати следствието срещу Ивонин, ние бяхме принудени да ликвидираме Владимир Ивонин и съучастника му Цегоев.

Поради това, че по-нататъшното пребиваване на нашата оперативно-следствена група в Афганистан е опасно за живота на членовете на бригадата, беше решено да прекратим работата в ДРА и да се върнем в Москва.

Моля да унищожите този спецдоклад, след като се запознаете с него.

23 юни 1985 година,
Ст. Инспектор от МУР,
Капитан В. Грязнов“

— Интересно дали този Троян също е „инжектиран“?

— Мисля, че ще разберем в Москва — като проявим филмите. — Грязнов посочи с палец нагоре, където на етажерките за ръчен багаж лежеше куфарчето на Жуков... — Ууух! Пак въздушна яма. Не ги обичам тия дупки, Саша. Твоите уши заглъхнаха ли вече? Има да летим още два часа. Дано по-скоро кацнем, да го вземат мътните...

— Може да пийнем нещо, а? Аз между другото проспях обяда.

— На борда на самолета е забранено да се употребяват силни спиртни напитки — прозвуча хрипкавият баритон на Жуков със зле прикрито съжаление.

— Тогава да вземем две бутилки ризлинг — оживи се Бунин, сякаш не хъркаше до този момент като мечка в бърлогата си.

Устройваме си с помощта на стюардесата сержант пикник на борда на самолета: смъкваме облегалките на седалките, за да импровизираме маса, вземаме три бутилки ризлинг (развивайки ценното предложение на Бунин), а момичето сержант ни домъква четири порции студено пилешко и посипани със захар сладкиши.

Докато се гмуркаме във въздушните ями и се промъкваме през плътните облаци, разработваме план за по-нататъшното разследване. След час се изясняват две обстоятелства: първо, трябва ни още една, не — две бутилки ризлинг, а, второ, поради силна буря в района на Москва нашият самолет ще кацне на военното летище край Калинин^[1]. Налага се да внесем някои корекции в плана за разследването и ние попадаме в Москва едва в десет вечерта, след като сме се друсали три часа в електричката с крайна спирка Ленинградската гара. Обаждам се от там на Меркулов. След като изслушва краткия ми рапорт, прекъсван от време на време от хълцане (следствие на въздушните ями или — по предположение на Жуков — от киселото вино), Меркулов предлага всички да се наспим хубаво и утре да се явим в дванайсет часа в прокуратурата.

Колко е хубаво така, без да палиш светлината, по чорапи да минеш през стаята към креслото, като пътем натиснеш копчето на касетофона! Вкъщи съм си. Колко време не съм бил тук! Месец или година? Я стига си мелил сантиментални глупости, Турецки. Само два дни. Даже прахта върху полираните подлакътници на креслото не е успяла да се струпа повече от нормалното. Два дни?! Сложих ръка върху телефона. Дали да се обадя на мама? Да ѝ кажа, че съм жив? Тя дори не знае, че съм пътувал някъде. Слушалката леко трепна под ръката ми — звънесе се. Преди да отговоря, си помислих: няма нужда вече да крещиш в мембраната като в Кабул, просто вдигаш слушалката и спокойно казваш:

— Слушам.

И тогава чух дълбокия гръден глас:

— Върна ли се...

— Колко хубаво е, че си тук... Не, колко хубаво е, че аз съм тук — шепнех някакви безсмислици, докато прегръщах прохладното тяло на Лана. — Мислех, че вече никога... че повече няма да се видим...

Много ми се искаше да ѝ разкажа за кабулските си приключения. Щеше ми се Лана да ме пожали — като войничка ранения си мъж. Грязнов беше казал — тя е безчувствена, а аз бях помислил — не е истина, просто е горда. А може би и едното, и другото заедно? Не, аз не знаех каква е тя. Не знаех изобщо нищо за нея. Само усещах колко силни и искащи са ръцете ѝ. Тя бе най-красивата жена, която съм имал, и каквато никога повече няма да имам...

Запалих цигара. Лана се приповдигна на лакът:

— Сега знам защо не искаше да палиш лампата.

Тя гледаше бузата ми, където се мъдреше огромен оток.

— Това украшение си струваше сведенията, които утре ще докладвам на Меркулов.

— Утре е неделя.

— Няма значение... В дванайсет се събираме в прокуратурата. Знаеш ли, ние, общо взето, разкрихме убийството на Ким.

Усетих как се напрегна тялото ѝ.

— Откри ли убийците?

Не, тя не е безчувствена. Видях как очите ѝ блеснаха в тъмнината като два изумруда.

— Единия.

— А те колко са били?

— Това е доста сложна история...

— Разбирам, следствена тайна.

Усмигнах се. Въобще тя беше права.

Лана се облегна на възглавницата и затвори очи. И пак се отдалечи някъде от мен, както и преди, в оня ден, когато за пръв път я видях на улицата: ето, тя влиза в метрото и изчезва завинаги... Почти със страх чаках как ще каже: „Аз си тръгвам“...

Тя погледна часовника и се изплъзна изпод ръката ми.

— Тръгвам си.

Затворих очи и се зарях някъде високо над жълтата земя. Вратата едва чуто се затвори след Лана и заспивайки, аз пак чух както някога звуците на химна. Точно полунощ... Ако се вярва на питагорейците, всичко в живота се повтаря. Но не можеш да си припомниш кога се е случило. Сигурен си, чувстваш, усещаш — всичко беше точно същото, обаче не можеш да си спомниш кога: вчера? Преди година? В предишния живот? Точно така каза тя тогава:

„Тръгвам си“, вратата се затвори едва чуто и аз долових в просъница далечната мелодия на омръзналия ми химн...

... В котелното беше влажно и задушно. Ние с Бунин се катерехме по мократа и гореща стълбичка. Ето стълбичката свърши и ние увиснахме във въздуха, само минута още — и ще рухнем в пламтяща огромна дупка от снаряд. И тогава зазвъня телефонът. Искрах да викна на Бунин — не вдигай слушалката, тук няма телефон! Но се събудих. Светнах лампата. Дванайсет и двайсет. Телефонът мълчеше. Сторило ли ми се е? Станах, отидох в кухнята и взех нов пакет цигари. Изведнъж усетих, че пред входната врата някой пристъпва от крак на крак. Извадих туристическата си брадвичка и рязко отворих. На прага стоеше Ирка Флоровска. Лицето ѝ беше такова, че нямаше нужда да я питам случило ли се е нещо?

— Саша, някой отвори колата ти. Аз ти звънях от една кабина, но твоят телефон не отговаряше. Извинявай, че нахълтвам така, но...

— Ти звъня ли на вратата?

— Ами да, поне пет минути.

Понесохме се надолу с Ирка — асансьорът в нашия блок след дванайсет не работи надолу. Както си бях — само по гащета и бос — изскочих на „Фрунзенска“. Моят Москвич самотно стоеше до блока.

— Изглежда, са избягали — задъхано каза Ирка. — Знаеш ли, пъхнаха една такава металическа пластинка с дупчици между стъклото и вратата. Аз веднага изтичах до телефона при магазин „Тимур“. Звъня, звъня...

— Телефонът ми беше изключен.

Отворих вратата на колата и се огледах вътре. Всичко си беше на мястото — радиото, западногерманският блокиращ катинар, в жабката си стояха ръкавиците ми и талонът. Отворих капака на двигателя — като че ли нищо нередно.

— Може да са искали да я задигнат — неуверено предположи Ирка. — Нали не мислиш, че си фантазирам.

— Ирка, какво ти става — изобщо не си мисля такова нещо. А ти какво правеше тук по това време?

— Ами просто минавах. Така, разхождах се...

Нещо тук не беше наред. Ако Ирка е минавала по улицата, как се е осмелил той някой да отваря чужда кола?

— По-точно аз си вървах, а после реших да поседя на пейката в градинката.

— Сега вече си измисляш. В дванайсет през нощта изведнъж решавах да поседиш на пейката на чуждо място. Така ли правят хората, дето всичко им е наред — киснат в полунощ по пейките в чужди градинки?

Ирка се смее, наистина не много убедително. А аз забелязвам, че стоя полугол наред улицата — и с томаха в ръката.

— Слушай, Ирка, хайде да се качим у нас, там ще ми разкажеш всичко, става ли?

Ирина никак не успява да изтръгне думичка от себе си и на мен ми се струва, че очите ѝ са насълзени. Смътна догадка се мярва в мозъка ми и аз решително я хващам за ръката.

— Хайде, да вървим, че съвсем замръзнах.

Почти насила я набутвам в асансьора и когато вече седим върху набързо оправения диван, а от чашката дими приготвеното от Ирина кафе, аз ѝ устройвам пристрастен разпит, макар да си давам сметка, че е жестоко.

— Често ли седиш така пред блока ми?

— Не, не много често.

— И отдавна ли?

— Да.

— До кога смяташ да го правиш?

— Не знам... Докато това не свърши.

— Кое това?

Ирина дръпва дълбоко от цигарата и спокойно взема чашата с кафето.

— Щом те притеснявам, няма да го правя повече. Ако не беше днешният случай, никога нямаше да разбереш.

— Ира, Ирка... Аз ли съм единственият за теб?

— Да. Във всеки случай — сега.

И дявол да го вземе — противно на волята си, усещам необикновено удоволствие от нейните думи. Тя оставя чашката на масичката, пак дърпа от цигарата си и говори дълго, изприказва се като за последно.

— За теб никоя няма да е единствената. И за нея също. Тя е студена. Ти не ѝ трябваш. Вие няма да отидете заради другия на края

на света. Мразя я. Макар че нямам право — тя не е заела моето място. Рита беше... другата. Тя те обичаше. А всичко останало... всичко, което си имал преди Рита и след нея... то е така, за убиване на времето. Не исках ти даже да се досетиш за мен. Но и това ще мине. Аз така... все чакам това да свърши...

— Ира, ей богу, не съм си и представял такова нещо.

— И да си го беше представял, нищо нямаше да се промени.

— Ирина...

— Само не ме утешавай, моля те, че ще взема да те намразя или... ще се разплача, а това вече е съвсем ужасно... Е, аз си тръгвам.

— Не си отивай, Ира. Искаш ли да ти разкажа за Афганистан?

И аз ѝ разказвам всичко от самото начало — за Ким, за изгореното писмо, за спецчастите и еликсира ФАУСт, за болницата в Кабул. Но нямам усещането, че нарушавам „Правилника за следователя“, където е казано, че следователят трябва да бъде бдителен, да пази служебната тайна, да не допуска изтичане на данни от предварителното следствие и други сведения, неподлежащи на разгласяване. Ирка слуша, подпряла с юмрук брадичката си. В стаята става хладно и аз затварям прозореца. На небето не се виждат звезди, кратката юнска нощ свършва.

— Ирка, я лягай да поспиш. А аз ще сложа възглавниците от дивана на пода и също ще дремна няколко часа. Сутринта ще те закарам до вас.

Ирина протестира слабо, но аз измъквам зад гърба ѝ възглавниците и си устройвам легло.

След пет минути тя заспива, свита на кълбо върху широкия диван.

Стори ми се, че току-що съм заспал, когато се звънна на вратата. Само че вече минаваше осем и половина.

— Кой е?

— Аз съм, Бунин!

Отворих и Бунин връхлетя в бърлогата ми. Ирка объркано се оглеждаше, хванала с ръце главата си. Беше разчорлена и на лявата ѝ буза червенееше смешен триъгълник — белег от неудобното спане. Бунин я зяпна.

— Добър вкус имаш!

Ние с Ирка се разхилихме, а аз го попитах:

— На какво дължа визитата ти, Ваня?

— На какво ли! Телефонът ти не работи! Меркулов изобщо не можа да ти се обади.

Вдигнах слушалката и чух продължителен сигнал.

— Телефонът ми си работи. Откъде ти хрумна...

— Сега нямаме време да изясняваме кое ти работи и кое не.

При тези думи Бунин хвърли игрив поглед към Ирина.

— Меркулов ни моли спешно да отидем в прокуратурата.

— Мен и теб? А останалите?

— Той нищо не каза и аз не го питах. Спомена, че всичко се е променило, затова му трябваме в девет часа.

— Сега ще му се обадя.

— Къде? Той вече е тръгнал! Хайде, стягай се, аз ще изляза да се поразтъпча. — И Бунин тръгна към вратата, като изпрати на Ирка въздушна целувка.

— Чакай, Ваня. Вземи ключовете от колата, тоя малкият е от блокиращия катинар. Загрей двигателя. Аз ей сега слизам.

— Какъв смешен чичко — смее се Ирка, когато вратата се затваря след Бунин.

Гледам я и подсъзнателно ми се върти една мисъл: „Не искам това да й мине.“ Но не успявам да помисля нищо повече, защото от улицата в стаята врхлетява невероятно силен гръм. Ние с Ирина притичваме до прозореца. Там, където стоеше моят Москвич, беснее огромен жълто-син пламък.

---

[1] Сега град Твер. — Б.пр. ↑

12.

Вече шести час се точеше разследването на обстоятелствата около взрива на автомобил „Москвич“ МТЦ 24–75, гибелта на помощника на главния военен прокурор майор Бунин и опитът за убийство на старши следователя от Московската градска прокуратура Турецки. Пожарникарите бяха залели с някаква смес останките от колата, всички свидетели наоколо бяха разпитани, включително гражданите Флоровска и Турецки, веществените доказателства бяха събрани. Оперативниците от районната милиция също си бяха отишли. Следствено-оперативната група от „Петровка“ 38 проведе оглед на местопроизшествието. Отнесоха това, което беше останало от Ваня Бунин, в най-близката морга на Втори медицински институт. Следователите от различните ведомства — прокуратурата, милицията, Държавна сигурност — и всевъзможните експерти изказаха различни предположения. Но аз нямах никаква надежда, че това престъпление някога ще бъде разкрито...

Възприемах като насън онова, което ставаше в моето малко жилище, окупирано от десетки висши и низши чиновци от най-различни ведомства. Дори не се опитвах да затварям вратата, хората се тълпяха в коридора и на стълбищната площадка. Разговаряха и кимаха към мен, даваха съвети.

Слушах като насън следователя от военната прокуратура — те щяха да водят разследването. На него, разбира се, му било жал за колегата Бунин, но сега главното било да се намерят убийците. А това много зависи от милото момиче, тоест Ирина Флоровска. Тя трябва да направи словесен портрет на терористите, които са проникнали в колата на другаря Турецки. И черновеждият красавец, който знае защо, прочита на Ирка цяла лекция за процедурата по съставяне на синтетичен портрет на заподозрените. Не разбирам за какъв дявол й демонстрира ерудицията си и пространно обяснява, че названието „фоторобот“ е измислено от Пиер Шабо, полицейски комисар от Лил, а

„айдентикит“, тоест идентификационният набор, е бил предложен от Хю Макдоналд, помощник-шериф от Лос Анджелис.

Подозирам, че той просто сваля Ирка, и когато черновеждият се заема с мен и с гадна физиономия ми задава още по-гадни въпроси — откъде имам кола за осем хиляди при месечна заплата от двеста рубли и от какъв зор съм дал ключовете на другаря Бунин, а не съм отишъл сам до колата си, ами съм останал насаме с гражданката Флоровска, — и просто ми се иска да му счупя главата. Но не успявам да направя някоя глупост, защото точно в два и половина на вратата изниква върлинещата фигура на Меркулов. Той се обяснява с този следовател и с шефовете от градското управление на КГБ, след което всички като по команда се омитат от къщи. А Меркулов ни гледа двамата с Ирина, после ни повежда към служебната волга, шепне си тихо с шофьора и той ни кара из московските улици, а после по околоръстното шосе — към селцето Уделное.

Огряната от слънцето малка тераска на вилата на Меркулов, летният обяд с таратор (до който едва се докоснахме), тупкането на волейболните топки и гласовете откъм брега на Малаховското езеро, както и останалите атрибути на вилно веселие — всичко това правеше околния свят съвсем непоносим, защото вече го нямаше Иван Бунин. Ние се разхождахме край плажа, бродихме из рядката горичка, отново седяхме на терасата и пихме чай с ягодово сладко, сварено сутринта от Льоля Меркулова. Говорехме за абсолютни дреболии. За предполагаемото прочистване на езерото, за летните промени, за скъпотията на ягодите, за успехите на тринайсетгодишната Лидочка с пианото, немалка заслуга за които имала Ирина Флоровска. Без да се уговаряме, не засягаме събитията от тази страшна сутрин, докато над селцето Уделное не пада прохладна нощ. Тогава отидохме с Меркулов на брега на езерото и седнахме на една пейка, която още пазеше дневната топлина.

Всичко наоколо беше утихнало, звездите проблесваха сред водната мъгла... И аз отново се върнах в оня свят, където беше жив Бунин, който губеше гласа си от студената бира. Женкарят и мърльото Бунин — приятелят, който ме спаси от смъртта.

Меркулов слушаше разказа ми така мълчаливо, че от време на време обръщах глава да видя още ли е тук — и виждах бледия му профил и начупените му устни, които дъвчеха някаква тревичка. Не пропуснах нито един детайл, нямаше нужда да се напругам, за да си спомня — „ами после?“ Сякаш седях в киното, гледах филма „Трийсет часа в Афганистан“ и преразказвах съдържанието му на Меркулов, който не вижда екрана.

Само на едно място в моята киноповест, когато разказвах за документите, които предаде на Бунин военният прокурор, Меркулов ме спря:

— У теб ли са?

— Всичко изгоря заедно... заедно с колата. Обаче ни остана филмчето на Жуков.

Премълчах само за срещата със Светлана Белова, защото тя нямаше ни най-малко отношение към случая...

Меркулов каза без всякакъв преход:

— В „Правда“, под рубриката „В Комитета за държавна сигурност на СССР“, беше публикувана малка бележка за това, че особено опасният рецидивист Ф. А. Кеворкян е напълно разобличен за убийството на седем и раняването на 37 московчани, които са имали нещастieto да пътуват в оня вагон на метрото, в който той заложил бомба. Също, че следствието е приключено в съкратен срок и делото се предава на Върховния съд на СССР. Преди да утвърди обвинителното заключение, както ти е известно, прокурорът е длъжен да провери обосноваността на обвинението. Този прокурор бях аз. Съмненията ми, доколко е обосновано обвинението, се появиха веднага след като ми стана известно, че в деня на експлозията Кеворкян се е намирал в Ереван. Първото, което направих, беше да разпитам обвиняемия. „Единствената ми вина е, че оставям две деца сирачета. Знам, че ще бъда разстрелян за престъпление, което никога не съм извършвал“ — ми каза той и аз му повярвах. Показанията на повече от сто свидетели потвърждават невинността на Кеворкян.

Меркулов гледа, без да мига, високото ултрамариново небе, сякаш чете текста по звездите.

— ... През 1978 година като студент в политехническият институт той основал Национална обединена партия на Армения — НОПА, която си поставила за цел да постигне с мирни, конституционни

средства независимостта на Армения в рамките на съветската федерация. За което и бил осъден на четири години затвор. Според повечето показания той е бил противник на терора, в частност — осъждал е действията на своите другари, които подпалили стенда с портрета на Ленин в центъра на Ереван. След излизането от затвора Кеворкян не променил възгледите си и се опитал да се откаже от съветското поданство заради отрицателно отношение към съветския режим. Не му дали да продължи следването си, той постъпил на работа в цирка, отначало като работник, а после влязъл в атракциона на жонгльорите... Нещо стана влажно, Саша. Ако не възразяваш, да се приберем в къщата. А и жените ни седят сами. Аз, между другото, имам много хубаво коняче...

Отново седнахме на терасата, където Ирка с Льоля и Лидочка играеха на война с карти. Меркулов измъкна отнякъде бутилка коняк и наля в керамични чашки.

— Ако жените искат да се присъединят, то да се обслужват сами. А децата да си лягат, минава полунощ.

„Детето“ малко протестира, но все пак отиде да спи, като на сбогуване направи някакви тайнствени знаци на Ирка.

Сега Меркулов говореше, втренчен в чашата с коняк, като внимателно разглеждаше съдържанието ѝ. Вероятно така се концентрираше.

— В деня на експлозията в московското метро са били намерени още две бомби, които не се взривили — едната в кошче за боклук в ГУМ, а другата — също в кошче — на Червения площад. Неоспоримите доказателства за вината на Кеворкян са били: първо — потно-мастни следи от средния пръст на лявата ръка на Кеворкян върху вътрешната страна на стъклото на будилника „Слава“, чиито деформирани части са били открити във вагона на метрото. А също и отпечатъци от малкия и безименния пръст на лявата му ръка върху часовниците „Победа“ и ЗИМ, монтирани във взривните устройства, намерени в кошчетата. Второ — изветия от квартирата му лист с нарисувани схеми на електрическата верига за самоцелно взривно устройство. Надписите са на арменски език и според заключението на графологическата експертиза са изпълнени от Кеворкян. Аз помолих Семьон Семьонович Мойсеев да провери изводите от експертизите. Както и очаквах, „неоспоримите“ доказателства бяха фалшифицирани:

записките на арменски език са били прерисувани, макар детайлите на почерка да съвпадаха. Стъклото на будилника „Слава“ в бомбата, взривена в метрото, беше счупено и отпечатъците от пръсти не можеха да бъдат идентифицирани. Що се отнася до бомбите, намерени в кошчетата, там отпечатъците не бяха оставени от пръсти, а преснети от вече съществуващия дактилоскопически картон към досието на Кеворкян... Ей, Льоля, Льоля! Пак палиш цигара! Тази ти е най-малко третата!

Меркулов направи много разстроена гримаса и отново наля коняк в чашите ни.

— По-добре пийни, но не пуши. Тя не харесва моите „Димок“, обаче появи ли се някой със „Столични“ или още по-зле — „Аполо-Съюз“, то непременно ги изпушва — оплака се Меркулов.

— Вината е моя, Константин Дмитриевич, аз днес свършвам вече втора кутия — оправда Ирина жената на Меркулов.

— Я по-добре си лягайте, дами. Утре всички ще ставаме рано.

— Обещах на Лида да спя в нейната стая. Може ли? — попита Ирка.

Меркулов махна с ръка — това значи не го засяга — и ние останахме сами.

— По-нататък. Разпитах отново трима случайно избрани свидетели на обвинението, осъдени за членство в НОПА, които кагебистите докараха в Москва от лагера „Горски“ в Мордовия. Според показанията им на лагерните срещи Кеворкян им казвал, че смята след като го освободят, да извършва терористични актове. Те ми признаха, че са дали показанията под натиска на следователя от КГБ Балакирев и... нашия Гречаник, които им обещаха да им уредят укази за помилване. Много ме интересува някой си Бабаян: показанията му бяха прекалено обширни и той ги беше допълвал многократно. Той бил влюбен в сестрата на Кеворкян, който ѝ забранил да се жени за Бабаян. Бабаян бил картаджия мошеник, по-рано членувал в НОПА, но го изключили за лъжи. Към делото са приложени неговите показания — той бил виждал в дома на Кеворкян три броя часовници и точно — будилник „Слава“, ръчни часовници „Победа“ и ЗИМ. Кеворкян е убеден, че Бабаян е агент на КГБ. Ти, разбира се, помниш анонимното обаждане на „Петровка“ в осем часа и седем минути на оня ден?

— Помня, естествено. Тогава влезе Гречаник и си извъртя джуките до ушите: „Бомбичката в метрото е поставил Фауст.“

— Не си измисляй. Той каза „бомбата“, а не „бомбичката“. Та научно-техническият отдел успя да разшифрова заглушената част от фразата: „Бомбата в метрото постави Фауст Кеворкян, ръководител на националноосвободителната партия на Армения“... Не бързай да правиш разочарована физиономия, Саша... Момчетата от НТО успяха още да определят, че звукът, който е заглушил последните думи на обаждането, е бил грохотът на пробивна машина, която кърти асфалт. Не представляваше голяма трудност да разбере, както сам се досещаш, че край блок 53 на „Проспект мира“, където в шести апартамент временно живее Бабаян, има телефонен автомат и там са работили по прокарването на нови комуникации. На следващия ден след взрива в метрото работниците са започнали работа край блок 53 точно в осем сутринта. Както ми обясни техническият ръководител, пет до седем минути отиват за загряване на агрегата. Показах му снимката на Бабаян — дали не го е виждал нея сутрин. Шансовете, разбира се, не бяха големи, но техническият веднага разпозна този човек от източна националност, който псувал работниците от телефонната кабина... Знам, знам какво си мислиш сега, Саша: „Казвах ли аз от самото начало, че следствието е фалшифицирано от кагебистите!“ Но работата е там, че успях да изясня още нещо (как, това е дълга история) — Бабаян е бил агент, само че не на КГБ, а на ГРУ. Прякорът му е „Сержик“... Направи сега изводите, Саша, и се вмести в три изречения.

— Мога и в едно, ако ми позволиш запетаи.

Меркулов се усмихна:

— Щом се сърдиш, значи си наред. Е?

— Взривяването на бомбата в метрото, организирано от спецчастите, е послужило като повод за КГБ да опорочи дисидентското движение както в очите на съветския народ, така и на международната общественост и да докаже, че дисидентското или всяко друго освободително движение неизбежно се плъзга от проблемите за правата на човека към терор срещу народа, а именно с тази цел по внушение от ГРУ Комитетът за държавна сигурност е скалъпил делото срещу Кеворкян.

Меркулов изобщо не реагира на блестящото ми резюме и продължи:

— А сега епилогът. Заедно с градския прокурор Скаредов отидох при прокурора на РСФСР Емелянов, после и тримата се явихме при генералния прокурор Рекунков. Той се свърза с председателя на КГБ Чебриков и получи следния отговор: „Моите хора доказаха, че Кеворкян е враг на нашата система. Те представиха безспорни улики, че взривът е дело на вражеска организация. «Правда» вече съобщи за това, осведомено е и Политбюро... Дайте ми друг доказан случай и аз ще освободя Кеворкян.“ Член на Политбюро казва това на член на ЦК, схващаш ли субординацията?

Ние дълго пушихме мълчаливо.

— И ти мислиш, че можем да му дадем това доказано дело?

— Точно на този въпрос, Саша, имам пределно ясен отговор — не зная...

Меркулов се надигна и взе от масата двата препълнени пепелника.

— За днес край. Хайде да си починем.

— Извинявай, Костя, последен въпрос: защо промени времето на срещата днес сутринта?

— Какво имаш предвид?

Той замръзна над кофата за боклук, пепелта се сипеше право на пода.

— Кой ти каза, че съм променил времето? Аз ви чаках в дванайсет часа.

— И не си се обаждал на Бунин, защото моят телефон не работел?

Задавам този въпрос повече по инерция, тъй като вече знам какво се е случило. Те са решили да ни ликвидират — мен и Бунин. Покушението не е било само срещу мен, двамата е трябвало да станем на парчета, преди да успеем да съобщим информацията, събрана в Афганистан.

— Костя, кой друг знаеше, че трябва да се срещнем в дванайсет часа?

— Никой. Ти ми се обади от гарата и тогава аз реших да бъда в дванайсет.

— Но разбираш ли, Бунин каза: „Всичко се е променило, Меркулов ни иска в девет“... Блъфирали ли са?

— Не мисля. Нещата са били предварително планирани. Те са знаели, че не можеш да провериш, те са имали информация, че аз смятах да поработя в неделя и в девет трябваше да отида в прокуратурата, бяхме се разбрали за това с Пархоменко още в петък.

— Значи имат човек в прокуратурата?

Меркулов все пак успя да събере фасовете в кофата, изми пепелниците и отново каза:

— За днес край. Лягаме си... — После добави: — Още сутринта отиваме при Горни.

13.

В десет часа на другата сутрин слязохме с Меркулов от нашата служебна волга пред входа на Главната военна прокуратура. Току-що беше минала поливална машина и мокрият асфалт блестеше като излъскани обувки. Миришеше на липи, по улица „Киров“ ги има много.

— От градската ли сте? — козирува дежурният лейтенант. — Чухте ли вече? Лошата вест лети като мълния. За секунди стига.

Не можахме да разберем скоропоговорката му, докато не влязохме във фоайето и... изтръпнахме. В червения кът стоеше портретът на Артьом Григориевич Горни, обрамчен с траурна лента и годините 1912 — 1985.

Нищо не разбирахме: как така? Нима е умрял? Кога и от какво?

Пъргавото старче гардеробиер ни обясни всичко:

— Вчера починал значи, на вилата си. Пред очите на заместника си Попков. Той, види се, ще замени сега Артьом Григориевич. Трийсет години отслужихме с него в тази, значи, сграда. Ти само си представи как се седи на таквоз кресло толкоз години. Само той можеше, царство му небесно, умен човек беше — държавен мъж!

Качихме се на втория етаж и Меркулов докладва на помощника за идването ни. Буквално след секунда ни прие първият заместник на главния военен прокурор генерал-лейтенант Попков. В очите му, прикрити зад тъмните стъкла на очилата, имаше сълзи:

— Добре, че минахте, другари. Артьом Григориевич се интересуваше за вас... Такова нещастие, такова нещастие за всички ни! Та той е незаменим, направо незаменим! Казвам го с цялата отговорност...

— Да-а — разстроено проточи Меркулов, докато сядаше в креслото, — Артьом Григориевич беше силен мъж, умен...

Попков затресе главата си:

— Разбирате ли, другарю Меркулов, какво стана. Вчера беше взривена колата, в която се намирал помощникът на Артьом

Григориевич — Бунин. Впрочем вие знаете за тоя случай повече от мен... Нашият дежурен събщи за случая на Артьом Григориевич. Почивните дни той прекарва на вилата си в Барвиха. Както обясни дежурният, новината развълнувала Горни и той заповядал да ме намерят. Аз бях в апартамента си в Москва и веднага дойдох до Барвиха. Артьом Григориевич не се чувстваше добре още от сутринта, прие ме и каза, че трябва да проведем отговорен разговор по повод събитията в Афганистан. Той чакаше някакви важни документи от прокурора на 4-а армия Бодак, но те изчезнаха в огъня при гибелта на Бунин. На Артьом Григориевич му беше много зле — виждах го. Той имаше тежка астма и гълташе лекарства. Предложих му да извикаме лекар от кремълската болница, но той каза, че имал по-важна работа. Чакал всеки момент връзка с Кабул, а после щял да поговори с мен. Но Артьом Григориевич не успя да разговаря с Бодак: дежурният телефонист в Кабул събщи, че докато пътувал към работата си, неговият шеф се натъкнал на мина, заложена от бандитите душмани. Тази новина парализира Артьом Григориевич. Той не можеше да диша, получи спазъм и се помина в ръцете ми...

— Простете, другарю генерал, а как бяха първите две имена на другаря Бодак? — прекъснах аз Попков. Не ми се искаше да повярвам, че онзи славен мъж, който ме черпеше в Афганистан с ароматното вино „Ахашени“, е загинал.

Попков се порови из документите и сухо каза:

— Славомир Василиевич.

После вдигна очи от бюрото и лицето му пак доби плачлив израз. Но аз вече не вярвах на страданията му. На него не му пукаше за гибелта на слабичкия генерал, прокурора на 4-а армия Бодак. И хич да не ми се преструва, че се съсипва заради своя началник Горни. Навярно се радва, че сега ще заеме мястото му, сигурно поне десет години е чакал това събитие... Хвърлих поглед към Меркулов, сякаш той можеше да прочете размирните ми мисли, но забелязах хладния поглед на Костя. Изглежда, и той споделяше подозренията ми.

— А сега и тези проблеми с погребението, нали знаете — плачливо се жалваше Попков, изпращайки ни до вратата. — Главната военна прокуратура би искала да погребем другаря Горни на Червения площад до Кремълската стена. Но от администрацията на Министерския съвет отговарят: не са му достатъчно заслугите, по ранг

на вашия шеф му се полага погребение в Новодевичето гробище... Но там ние бихме искали да погребем Иван Алексеевич Бунин. Обаче сега пък Градският съвет не дава: майорът заслужавал в най-добрия случай Ваганковското. А ако се опъвате, казват, и това няма да ви дадем — ще го карате във Востряково или Николско...

В колата беше горещо, затова съблякох самото и го метнах на коленете си.

— Добра идея — каза Меркулов, който седеше до мен на задната седалка и извърши същата процедура.

Пътувахме от „Кировска“ към „Трубна“ успоредно на булевардите. Москва живееше в своя особен летен ритъм, без да обръща внимание на трагедиите, които сякаш се разиграваха пред очите ѝ. Двамата с Меркулов дълго мълчахме, докато съберем мислите си. Първи доби дар слово Костя.

— Отиваме на „Петровка“. Ще кажа на Романова да ти изпише пистолет. Бързо, без обичайната бюрокрация...

— Защо? — искрено запротестирах аз. — Сега не ме заплашва нищо такова... гибелно.

— Сигурен ли си?

— Напълно. От момента, когато ти разказах всичко за Афганистан, аз не представлявам интерес за тях. Сега ти повече се нуждаеш от оръжие и безопасност, Костя. Така е. Не се шегувам. От вчера насам ти се явяваш не само носител на опасна за тях информация, но и лице, облечено във власт. Ти можеш и да задържиш когото си поискаш, и да се свържеш с властта на най-високо равнище. А това е опасно за тях!

— За кои тях? Хайде в края на краищата да конкретизираме това местоимение. Кой играе срещу нас? Или по-точно, против кого трябва да действаме? Срещу КГБ? Или срещу ГРУ? Спецчастите? Или накрая „Афганското братство“, за което ти е съобщил безумният Ивонин? — Меркулов извади своите „Димок“ и запали. През времето на моето отсъствие той беше минал на предишния си, нормален начин за пушене и повече не чупеше на две цигарите. — Ние трябва да определим субекта и...

— ... да започнем да мислим предметно за бъдещето! — Махнах с ръка така, че избих цигарата от ръцете на Костя. Меркулов ловко я подхвана, докато тя падаше, и като че нищо не е станало, я бутна обратно в устата си.

— Знам, че имаш идиосинкразия към този израз, Саша — спокойно каза той, разтривайки изгорената си длан, — но какви са конкретните ти предложения?

— Все ми е тая срещу кого ще насочим усилията си. Просто трябва да хукнем към Стария площад и да крещим колкото глас имаме, че терористите от спецчастите са взривили вагона в метрото, убили са няколко невинни граждани, а утре ще вдигнат във въздуха петдесет атомни реактора и глобусът ще стане на парчета! Това не е НОПА, това вече е сериозно! А ние с теб търчим към „Петровка“ 38, за да се въоръжим с един-единствен осемзаряден пистолет! И какво стана с евристичното мислене, за което ти призоваваше на занятията със следователите?

— В дадения случай не виждам никакво противоречие между евристиката и метода на пробите и грешките. Засега едно ми е ясно: членовете на прословутото „Афганско братство“ са организирали взрива в метрото, те са убили Ким Лагина, отвлекли са следователя Турецки и са се опитали да го убият. Вероятно (забележи — вероятно) те са убили майор Бунин и военния прокурор Бодак. Обаче спецчастите са държавни войски, такива като граничните. Докато „Афганското братство“ е нелегална терористична организация, срещу която ние трябва да хвърлим сега всичките си сили. Ако спецчастите изпълняват държавни задачи, ние не можем да се намесим в този процес с нашите, следствени действия. Това е същото, като да доказваш чрез примера на един колхоз, че пазарното стопанство е по-ефективно от плановото. С такива въпроси специалистите трябва да влизат във висшите си органи по принадлежност. Ако ние докажем, че „Афганското братство“ е извършило всички тия престъпления, ще спасим от смърт невинен човек...

Мълчах. Трудно беше да не се съглася с Меркулов. И се почувствах неловко заради несериозните ми финтове.

— Знаеш ли, Попков ужасно не ми хареса — казах аз, за да променя темата на разговора.

— Мен също не ме очарова. Не вярвам на хленченето му. Но сега ние с теб отиваме в държавната къща, наречена „Петровка“ 38, при една немлада жена, на която аз вярвам, може да се каже, безгранично...

До кабинета на началника на 2-ри отдел на криминалната милиция, полковник Романова, имаше мъничка стая ниша с ниска масичка, кресла и лампион. Там седеше, потънал в креслото, Женья Жуков с вид на беден роднина, на когото са казали да спи в коридора. Като ни видя, той скочи от креслото и двамата с Меркулов започнаха да се прегръщат и да се тупат по раменете, както и се полага на мъже след дълга раздяла.

— Как така успяха с Ваня... — каза Жуков, обръщайки се вече към мен. — Какъв гаф стана...

— А ти защо седиш тук като изгонен?

— Ами... стопанката не е в настроение. Грязнов кисне в лабораторията, сега ще станат снимките, които направих в болницата. Качеството не го бива много, фотоапаратът ми е любителски. Обаче Шура не ме пусна там. Не може да забрави как я подведох в оня случай... е... когато ме изгониха. Като че аз нарочно...

— Ако беше нарочно, щеше да те убие на място.

Полковник Романова стоеше пред вратата на своя кабинет и на главата ѝ имаше дявол знае какво — някаква кула от метал и пластмаса. Аз дори не забелязах веднага, че Шура е заменила сивата милиционерска униформа с елегантна сребриста рокля с дълбоко деколте, което позволяваше да се лицезре царствената ѝ гръд.

— Влизайте в кабинета... И ти също, Жуков.

— Александра Ивановна, помагам тук на един другар да си напише молбата... — Действително в нишата седеше разчорлен посивял човек и нещо пишеше. — Двама с мустачки и жокейки му продали „Волво“, парите взели — 20 хиляди, а колата забравили да му предадат и отцепили с нея в неизвестно направление.

— Добре. Като свършиш с тоя другар, чукни три пъти и влизай!

— И Романова показва закачената на вратата табела: „Съвещание“.

— При мен такива с мустачки и жокейки на ден по две десетки минават. Примитивно е като гъбена чорба, а на кукичката се хващат все такива будали — говореше Романова, мушкайки глава под електрическия сушилник.

Ние удивено се огледахме: кабинетът беше превърнат в салон на красотата, из който сновяха две колоритни женчета, очевидно козметичка и маникюристка, демонстрирайки ни дупетата си в кожени панталони. „Оперативното съвещание“ се ръководеше от мъж, приличащ на Грегори Пек.

— Александра Ивановна, лошото изсушаване е враг на прическата, моля да не се отвличате със странични неща.

— Добре де, Всеволод, седя — послушно се съгласи полковникът от милицията и веднага започна да се оплаква на Меркулов, надвиквайки жуженето на сешоара:

— Не мога да мръдна от работа, а на всичкото отгоре пристигнала делегация от американски юристи, начело с някакъв професор Хазард. На нашия шеф Котов му заповядали да ги приеме по всички правила, да им даде обяд и всички да бъдели с жените си — като на Запад. А жените отде да ги вземеш? Едни се разпилели по вилите, други началниците им не ги пускат. И Котов ми нареди: „Шура, ти ще ми бъдеш жена!“ Каква „жена“ съм аз? Цяла година не съм събличала униформата, забравих кога за последно съм ходила на трайно къдрене, на токетчетата се кандилкам като крава върху лед... Затуй и съм зла като кучка. Жуков ми падна пред погледа и... Но което ме вбеси най-вече тогава, още не мога да го забравя, как на следващия ден, когато вече бил трезвен, цапнал по мутрата оня професор от института по хранене, Сидоров...

— Да, ама той, Александра Ивановна, нарече началника на районната милиция „боклук“ — обади се влезлият в кабинета Жуков.

— Това го чуваме по десет пъти на ден. Всички ли да ги млатим по мутрите?

— Обаче ония са измет, а тоя все пак беше професор.

Ние с Меркулов се посмяхме на желязната логика на Жуков, докато „Грегори Пек“ довършваше магиите си над Шурината глава.

— Шура! — каза изумено Меркулов. — Ти си направо кралицата на бала! Изобщо не могат да ти се дадат твоите... няма даже да казвам колко!

— Говори ми, Константин, приказвай, че другите ще си помислят — шестдесет!

Шура доволно се гледаше в огледалото.

— Да, ти наистина си вълшебник, Всеволод. До обяда има още един час, навреме се справихме. Грязнов ми организира тоя фризьорски салон и те се постараха — да си комбина с нашего брата сега също е дефицит, нали, Всеволод?

И на мен ми се искаше да направя комплимент на Шура, наистина не можеше да ѝ се дадат нейните четиридесет и осем. И дори четиридесет. Но не бях успял още да отворя уста, когато Романова налетя срещу мен:

— Ти какво се моткаш по улиците? Малко ли те млатиха по тиквата? Какво искаш, да те застрелят? Костя, вземи му купи едни черни очила, че синините му съсипват целия чар!

— Точно затова идваме, Шура.

— Чакай, Константин, да изпратим вълшебниците, тогава ще поговорим за работата...

Меркулов разтри с длани бузите си, сякаш да ги размрази, макар в кабинета да беше поне трийсет градуса, и каза:

— Оформи, моля те, другарко Романова, един „Макаров“ на старши следователя Турецки. По всички правила на милиционерската бюрокрация, обаче бързо.

— Разбрах, Константин. Виждаш ли — вече вдигнах слушалката, набирам номера... Кой там, Михайлов ли? Романова на телефона... Подбери един добър „Макаров“, но да стреля без засечки... Абе какво ми губиш времето, като не си Михайлов! Я бързо ми го дай!

Докато Романова даваше указания на Михайлов, пристигна сияещият Грязнов с тесте още неизсъхнали снимки и ги разположи на Шуриното бюро.

— Не са съвсем лоши — небрежно каза Жуков и въздъхна с облекчение.

— Направо са супер! — възкликна Грязнов.

— Не крещи, Вячеслав, не виждаш ли, че говоря по телефона — стопира го Романова и като продължи да се препира с Михайлов, хвърли едно око на фотографиите.

Грязнов продължи шепнешком:

— Филмчето ти, Женья, е пълен ажур — очи не можеш откъсна от него. Как успя толкова бързо да преснимаш такива кадри, акъл не ми стига! Направо Щирлиц в тила на врага! Нашите експерти в лабораторията са опитни, апаратурата им е лукс!

Меркулов проучва снимките дълго и внимателно. Ние не му пречехме, само Шура поглеждаше часовника си. Най-после той отново разтри бузите си и чак тогава бавно заговори:

— Моля те, Александра Ивановна, да свикаш оперативка и да запознаеш твоите сътрудници с този списък. В него преди всичко фигурират войници, които в резултат на инжекции с възбуждащ препарат са откачили и сега са на лечение... накратко, чакат смъртта си в Голямата болница в Кабул. Уви — на тях вече не можем да им помогнем. Следващите в списъка са офицерите, на които е даван така нареченият стабилизатор. Повечето продължават да служат в Афганистан. Но има и такива, които са получили назначения в Москва, ГДР, Унгария и други места. Освен това в списъка има и демобилизирани, които са се пръснали по градове и паланки. Те ни интересуват особено. По-нататък в този списък са включени изпратените да учат в академии и висши военни училища. Тези хора също са обект на нашето внимателно разследване... Трето: имам идея. Доколкото разбрах от доклада на Александър Борисович, а също и от материалите, които вече прегледах, хората от „Афганското братство“ са психически непълноценни. А такива яко ги пере сачмата, тоест извършват не съвсем обичайни престъпления. Вие знаете — има престъпен свят, където хората извършват рутинни престъпления, но има и престъпен антисвят, където се извършват необичайни престъпления. За този антисвят бих искал да поговоря с вашите сътрудници, да ги насоча към издирване на такива необичайни, бих казал, откачени престъпници...

Шура го прекъсна:

— Костя, дай да погледна още веднъж внимателно тоя списък. Нали знаеш, окото ми е рентген... Чини ми се, че мярнах една фамилия...

Романова отново взе фотографиите със списъците, теменужените ѝ очи бяха възбудени. И ръката ѝ се протегна към вътрешния телефон.

— Погорелов, ела при мен. Без „не мога“. По-живо!

Скоро влезе дебелият майор Погорелов, мой и на Меркулов стар познат. Той се здрависа с нас, намигна на Жуков и каза, пъхтейки:

— Ега ти жегата, няма начин да не излезе буря...

Романова сечеше снимките като тесте карти.

— Валентин, нещо да ти говори фамилията Гудинас?

Погорелов я изгледа нацупено и разтри с длан редките косми на темето си:

— Ако е оня Гудинас, дето извъртя номера в Третяковската, то ми „говори“. Как го викат — Юргенас Гудинас?

Романова разгърна снимките с фамилии на „г“, после присви очи:

— Юргенас Гудинас, 27-годишен...

— Служил ли е в Афганистан? Той е — моментално отвърна Погорелов. Знаеше си работата, дай боже всекиму!

— Казах ви, че окото ми е рентген! — Шура цъфна в доволна усмивка.

— Александра Ивановна, любима жено, трябва да тръгваме! — На вратата се появи едрата фигура на Котов, началника на криминалната милиция. — Разузнаването докладва, че американците скучат в „Будапеща“. Хайде!

— Момчета, скоро ще се върна. Тогава ще проведем оперативката. А засега нека Погорелов да ви разкаже за тоя случай от... антисвета. Валентин го бива по тия разкази.

— Дали пък да не ударим по една бира, нещо твърде жежко стана — предложи Погорелов, когато вратите се хлопнаха след началството.

— С най-голямо удоволствие — неочаквано го подкрепи Меркулов. — Саша, тичай до бюфета, донеси и някакви пирожки.

Той бръкна в джоба си за пари.

— Аз черпя! Все пак имам валута — заяви Жуков. — Тук намира ли се... да речем, червен хайвер?

— Виж го ти баровеца! — поклати глава Грязнов, но не възрази повече.

След петнайсет минути кабинетът на началника на 2-ри отдел преживя второто си за тоя ден прераждане — този път в кръчма. Докато хрускаше пушената минога, Погорелов задочна да ни разказва:

— Също като хората, и произведенията на изкуството си имат своя съдба, преживяват понякога много напрегнати драми. През януари 1913 година в Третяковската галерия...

— Валентин! Какво ти става? За чий ни е 1913 година? — прекъсна Грязнов майора.

— Като не искаш — не слушай! — миролюбиво го парира Погорелов, изтри с длан от устните си бирената пяна и продължи в същия дух: — Значи така. През януари 1913 година в Третяковската галерия лудият фанатик Балашов се нахвърлил с нож върху картината на Репин „Иван Грозни и синът му Иван“. И точно след 72 години и четири месеца става нещо подобно.

На 13 май в 12:30 в Репиновата зала се раздал детски вик: „Ой-ой! Вижте, вижте! Един чичко убива царя!“ Дежурният милиционер изскочил иззад изложбената витрина към този вик. И видял обезобразения шедьовър: на бедрото на цар Иван Грозни зеела разкъсана „рана“, а по лицето му шупвало пенесто, вонящо вещество. Пред картината стоял неестествено сгърчен човек с обгорено лице, в черно кожено яке. С дясната си ръка притискал към гърдите си бурканче, а в лявата държал нож. Кратката схватка завършила с победа на сержанта от милицията. Обгореният човек крещял: „Аз убих генерал Серий!“

„Наистина. Серий прилича на Репиновия цар — помислих аз. — На старини ще бъде точно негово копие... Ако доживее.“

— ... Накратко, ето какво установихме. Месец преди произшествието Гудинас се върнал от Афганистан. Там горял в бронетранспортър, пак там в болницата му поставили в счупената дясна ръка метална пластина — от китката до лакътя. В Москва живеел при леля си, без да е регистриран, готвел се за приемни изпити в Авиационния институт. Отправихме запитване до Вилнюското военно окръжие, където Министерството на отбраната било изпратило документите му. Стана ясно, че Юргенас Гудинас е бил старши лейтенант от спецчастите, охарактеризиран бе като отличен офицер. Минавал е за начетен човек, увличал се от колекциониране на хладно оръжие и... пишел стихове.

Заключението на съдебнопсихиатричната експертиза гласеше: „Астенохипохондричен синдром, предизвикан от дълбок потрес, възможно е от гледката на мъчения на хора... Подобни преживявания водят до разрушаване на духовно-нравствените ценности на личността, събуждат низки чувства и стремежи. Гледката на мъченията е особено опасна за юношите и младите мъже... В настояще време болният страда от хронично психическо заболяване във формата на шизофрения, което го лишава от способността да си дава сметка за

действията си.“ На това основание съдът прати Гудинас на принудително лечение в психиатричeskата болница „Ганушкин“, където е и сега — завърши своя разказ Погорелов.

— Запазиха ли се при вас работните материали по делото?

— Сега ще ги донеса, Константин Дмитриевич.

Без да дочака завръщането на Романова, Меркулов откри нашето микросъвещание в съкратен състав. Погорелов мушкаше дебелината си ръка в конопеното чувалче, сякаш играеше на отгатване, и вадеше оттам предмети с най-различна форма и предназначение.

— Това нещо трябва ли ви? — питаше неуверено, изваждайки бурканче с киселина. — А това? — Той внимателно постави в ъгъла на бюрото ловджийски нож „лисица“.

— Имате ли експертиза за тая „лисичка“? — попита Жуков.

Погорелов отвърна точно, сякаш четеше нещо написано:

— При стереоскопичното изследване на острието се откри, че към него са полепнали влакна от маслената боя и платното. И нищо повече. Човешка кръв по тази „лисица“ нямаше. Ето вторият екземпляр от заключението — двайсет и пет странички, плюс шестнайсет снимки.

После той започна да трупа на купче парчета хартия с различни бележки. Меркулов внимателно оглеждаше всяка и ни ги подаваше.

— А ето снимка на повредите по картината. Между другото, специалистите така я закърпиха, сякаш нищо не ѝ се е случвало.

Но ние с Меркулов гледахме само хартийките. И веднага отделихме една настрана — откъснато от бележник листче: „Брат, трябва да се видим, обади ми се довечера на телефон 319-85-58. Анатолий“.

— Той има ли братя? — попитах аз Погорелов.

— Не, единствен син е.

На Погорелов не му беше много ясно защо се гледаме един друг така особено. „Брат“ — от „Афганското братство“ ли?...

— Телефонът веднага да се вземе за разработка. — Меркулов протегна бележката на Грязнов и той изчезна зад вратата.

— И тая хартийка е подозрителна, написано е нещо на литовски, не е фамилия или име. Но телефонът — 225-23-44 — явно е московски, при това на някакво правителствено учреждение.

Погорелов измъкна и последната си находка — тетрадка в сива подвързия.

— По всичко личи, че това е дневникът му, вижте — има дата на някои страници. На литовски е.

— Саша, заеми се с това. Намери спешно някой литовец... И май че ще вземем всичките материали от Валентин. Пиши нареждане...

Грязнов се върна:

— Телефонът принадлежи на Анатолий Андреевич Туманов, живеещ на адрес улица „Чертановска“ 118, блок 3, апартамент 102. Дадох задача на момчетата от районното. Сега ще научим всичко за това „братче“.

Жуков взе списъците и провери на буквата „т“ — нямаше Туманов.

— И тъй — обобщи Меркулов резултатите от огледа, — разследваме контактите на този експецназовец с бившите му набори. Разработваме и телефоните, дявол знае, току-виж сме напипали връзката. Вячеслав, ще се справиш ли?

— Може. Ако номерата са московски — направо е дреболия.

Заедно с Меркулов и Грязнов прегледахме десетки папки с оперативни сводки — сведения за престъпленията в страната. Търсехме престъпници, приличащи по описанията на младежа с якето, който е отишъл с Ивонин на „мокромто“ дело, но не намерихме такъв. Затова пък обърнахме внимание на особено дръзките престъпления, извършени през последния месец. В село Марусино, Белорусия, група терористи хванала милиционера и две жени с искане за откуп. В Ленинград двама късо подстригани младежи убили инкасатор. В пристанище Северодвинск избухнала бомба.

Накрая отидох в оръжейния склад и получих новичък „Макаров“ в кобур, който можеше да се скрие под мишницата, а Меркулов през това време натрака на машината задача за милицията и определи десет въпроса, на които групата на Романова трябваше да даде отговор в близките дни.

Бюфетчийката ми остърга останките от някакво полуястие с полуцензурно име: „Пържена белдюга“. След нападението на прокурорската орда над нашия бюфет в четири часа вече не беше

останало нищо. Прекарах белдюгата с ошав и в този момент в бюфета влетя секретарката на Меркулов:

— Турецки, Константин Дмитриевич ви търси!

— Идвам — отвърнах ѝ, но не се мръднах от мястото си: ще почака малко, докато изчопля с вилицата сливите от утайката на ошава.

— Търси те Грязнов — каза Меркулов, без да вдига очи от документите. — Преди един час са убили инкасатор и задигнали голяма сума пари. Бандитите, по описание на очевидци, са късо подстригани младежи в черни якета. Единият прилича на убиеца на Ким.

Набрах номера на Грязнов.

— Сядай в колата и драпай насам! Отваря се бачкане! — делово каза Слава.

— Първо, нямам с какво. Колата ми е вече там — на небето. И второ, какво става? Кажете поне нещо!

— Първо — „Латвията“ смятай, че вече е спряла долу. Второ — нещото го казах на Меркулов. Подробности — на място. Отбой!

Меркулов се откъсна от бумагите и ми се усмихна. Лицето му беше бледо, а очите зачервени.

„Телефонограма

До Началника на МУР при ГУВД на
Мосгориспълком

Др. полковник В. Н. Котов

Съобщаваме Ви, че днес в 17:30 часа край спестовна каса №1558/149 в град Москва, разположена до станцията на метрото «Преображенска», трима неизвестни са извършили бандитско нападение над инкасатора Гарусов и шофьора Шмельов. Гарусов и Шмельов се опитали да оказат съпротива и извадили оръжие, но престъпниците започнали да стрелят, като при това убили Гарусов и ранили тежко Шмельов. Тримата неизвестни взели инкасаторската чанта, в която бил оборотът на спестовната каса в размер на 234 500 рубли, и избягали от

местопрестъплението със същата волга, която докарала инкасатора.

Вследствие на действията за намиране на очевидци на престъплението, бяха открити следните лица: гр-ката И. Б. Роом видяла двама мъже, които се приближили до колата. Гр-нинът А. Б. Мохов чул от балкона на квартирата си изстрели, гр-нинът О. А. Филченко чул как един от нападателите викнал на другия: «Вале». Подробни белези на тримата бандити даде шофьорът Шмельов. Той казал на притичалия дежурен милиционер Ф. И. АГАПОВ, че и тримата са били облечени в черни якета, а прическите им били къси. Първият — 27-29-годишен, вторият — 25–27, а третият — 22-23... Огледът е проведен от оперативно-следствена бригада на МУР. Тялото на убития инкасатор Гарусов е пратено в моргата на първа градска болница, а раненият шофьор Шмельов с «Бърза помощ» е откаран в института «Склифасовски»... За разследване на престъплението е създадена оперативна група от МУР и Куйбишевската районна милиция, начело със старши инспектора от МУР майор В. И. Погорелов.

Началник на криминалния отдел
при Куйбишевското районно управление на
вътрешните работи,
Подполковник И. И. ЧЕРНОВ“

Прочетох докрай телефонограмата, щракнах запалката си, запуших и духнах дългия пламък:

— Къде е сега Погорелов — на местопроизшествието ли?

Грязнов припали от цигарата ми.

— Мисля, че не. Той ни е отлична хрътка, макар и дебела. Навярно вече е надушил следата и тича след тези типове... Погорелов ги догонва, а ние трябва да догоним него. Скачай в колата. Там ще ти разправа нещо интересно...

— Сър, вие ли се интересувате от гражданина Анатолий Анатолиевич Туманов? — пита ме Грязнов вече в колата.

— Кой беше тоя?

— Паметта ти, Саша, е направо кокоша! Говоря ти за номера, дето го намерихте в торбата на Гудинас. Сети ли се? Точно тъй. Между другото, интересен типаж. Инвалид от афганската война, и двата му крака липсват. Ходи с протезите не по-зле от Мересев. Майор от запаса, гръдта му е бронирана с награди, домът му — отворен за офицерите, идващи от Афганистан. Най-добрият приятел на генерал Серий. Когато той идва в Москва, се отбива при него. Загряваш ли?

Загрявах. Този безног герой явно беше от трагическата приказка за „Афганското братство“.

— И какво интересно съобщава местната милиция?

— Нищо особено. Справката взех от кварталния. А главното според него е, че Туманов не се напива до смърт с водка, не хулиганства и няма жалби от домоуправителя. Той да не ти е дисидент! Не са му прикрепили кагебисти да го дебнат на всяка крачка...

— Значи трябва ние да се заемем.

— Прощавайте, другарю следовател, ние сме от село — не се сещаме... Вече разработвам тая жила, Саша.

Отиваме на местопроизшествието — просто така, за обща култура. Народът се тълпи. Когато е трябвало да се намерят свидетели — с трън да ги търсиш. Виж, сега е цирк. Има си хас, такава тема за дърдорене. Какво ли не чухме тук: че е действала „Черната котка“ — внуците на членовете на бандата решили да продължат дядовия си бизнес, че това са американци — нарочно всяват паника да плашат хората. Дори, че са китайци, а може и да са лудите, дето преди три дни избягали от Столбовата психиатрия...

До Грязнов притича някакво мъжленце с вид на отрепка, прошепна му нещо в ухото, повдигайки се на пръсти, и заситни обратно, като оправяше ходом препатилото си каскетче.

— Твой агент ли е?

— Подполковник Чернов — усмихна се Грязнов. — Каза, че Погорелов има новини... Когато тия плъхове се прекачвали на своята кола недалеч от тук, на улица „Потешна“, изтървали квитанция за глоба от КАТ заради превишена скорост. Москвичът принадлежи на Московския театър „Ромен“. Фамилията на шофьора е Бирюков. Игор Бирюков...

Върнахме се на „Петровка“. Сега ни интересуваха експертите по балистика: гилзата и куршумът при определени обстоятелства могат

много да разкажат.

— Старче, връщам си дълга — каза Грязнов на един възрастен експерт със сивкав нос.

— Точно навреме, Слава — зарадва се човекът, докато прибираще от ръцете на Грязнов десетачка.

— Старче, има ли нещо по нашия случай? Имам предвид оня с инкасатора на „Преобреженка“.

Експертът потри сивкавия си нос и се разсмя:

— Голям бързак си, Слава! Изучил си лафовете от твоята клиента. Балистиката да не ти е курва от Трите гари, че да я оправиш за десет минути! Случаят кога стана? Няма и два часа. Аз кога успях да приложам куршумчетата? Погорелов ми ги даде преди двайсетина минути, не повече... Ела, Слава утре, тогава ще си погукаме...

— Абе я не ме мотай! Ти вече всичко си изчислил. Хайде, говори, че иначе никога вече няма да те взема с мен в Клуба на журналистите на вносна бира.

— Изобщо не е редно — каза Козлов и се огледа настрани, дали не идва началството. — Но, разбира се, погледнах. Стреляли са от два пистолета. Единият е „Валтер“, вносна работа, другият е наш, роден — ТК, експериментален модел, от такъв са стреляли и по инкасатора в Ленинград. Вече се обадох в Питер, утре ще ми доставят куршумите, тогава ще ти кажа по-точно. Засега това е всичко, Слава...

Седяхме при Грязнов, докато чакахме Погорелов, който търчеше из града, за да търси Игор Бирюков. Обади се Женя Жуков, и той „ловувал“ целия следобед по разни инстанции, бил на прием и при министъра. Сега му беше хрумнала една много нестандартна идея — да се заформим тримата. И ние започнахме да разработваме тази операция, като един след друг вземахме слушалката, за да внесем конструктивни предложения за реализацията на идеята. В този момент в кабинета надзорна помощник-дежурният на „Петровка“.

— Грязнов, стига дрънка! Човек не може да те набере. На телефона чака едно момче от рязанското управление. Моли да те извикам. Спешно...

14.

Трупът на курсанта от Рязанското висше въздушнодесантно училище Алберт Морозов лежеше в приличната на окопче канавка, полускрита от клонеста елха. Оперативниците от Рязанското областно управление търпеливо очакваха нашето пристигане, за да започнем огледа. Като видя Грязнов, старшият на групата — следователят — викна на шофьорите:

— Момчета, включете фаровете!

Трите автомобила осветиха полянката и следователят махна с ръка: започваме. Рязанската група — следовател, съдебен лекар и криминолог — се насочи към трупa.

Морозов лежеше на една страна, дясната му ръка беше вкопчена в пръстта. Едра, селска ръка. Защо селска — дърпам си юздите. Това вече е съждение, основано на знание: намирам се под впечатление на писмото му към Ким, фразите бяха съставени някак по селски. Чувствам се непривично, не на мястото си — не участвам в огледа, а наблюдавам от страни. Тревата под светлината на фаровете изглежда синя, а елхите едва поклащат виолетовите си клонки. Всичко това прилича на някакъв спектакъл, който се разиграва за мен — зрителя.

— Аз обиколих тук да търся свидетели. Влязох и в селския магазин, бърбих с децата, с пенсионерите. Пълно е с пенсионери, макар вилчките им да са само летен тип — разказваше ми местният оперативния. Седяхме на едно повалено дърво, а Грязнов се бе присъединил към следствената група и лазеше с фенерче по тревата. — Едно старче, Варава му е фамилията, каза, че май е виждал това момче с някакво непознато момиче, нетукашно, със зелено шалче на косата. И то точно в този ден, когато Морозов е изчезнал...

Записвам си в бележника адреса на този Варава. Няма нужда да задавам въпроси на оперативника, той е старо куче, знае си всичко.

— Набелязал съм още един курсант, живял е в същата стая с Морозов и заминал в отпуск при семейството си точно този ден.

Проверих — качил се е на влака в седем часа вечерта, когато Морозов е бил още жив. Утре трябва да се върне.

Нанасям в бележника фамилията на курсанта и чувам гласа на Грязнов:

— Намерих куршумчето! Ей го де блести — под милиционерската джипка!

Виждам по лицето на оперативника, че още не ми е разправил всичко, затова оставам на мястото си.

— Така. Тук има едни момчета, близнаци значи, доста са палави, но нищо, това за нашата работа даже е по-добре, щото навсякъде си врат чипите носове. Тая вечер, тоест това вече е вчера, когато намерили трупа, естествено веднага тръгнали всякакви приказки... Та тия значи близнаци като че ли са видели въпросната мадама, само че с други младежи. Май чуждата „леля“ е била със зелено шалче в косата. Е, за десетгодишните хлапета всички „лелки“ и „чичковци“, които са над шестнайсет... Но все пак си отбележете. Това като че е всичко...

Дребната възрастна жена — съдебен лекар — съобщава първия си извод: куршумът е проникнал в слепоочието, изстрелът е произведен отблизо — косата е обгорена, както и кожата около раната. Смъртта е настъпила преди около седем денонощия.

Присъединявам се към рязанския колега и двамата оглеждаме внимателно — метър след метър — едва забележимата следа от влаченето на трупа. Тя води към друга, пооткрита поляна, където се ваят празна бутилка от червено вино и две картонени чашки.

— Кой го е открил? — питам следователя, използвайки паузата, докато той чака да засъхне гипсовата отливка от обувката на престъпника.

— Един пенсионер си разхождал кучето. То измъкнало изпод храста сако, в него била курсантската книжка на Морозов. Човекът я донесе в милицията, а там вече имаха вашата ориентировка. Дойдохме на мястото, намерихме го в канавката. Телефонирахме ви — случаят все пак си е ваш. И после чакахме четири часа. Неизвестно защо...

Съчувствам на рязанския събрат по оръжие и разбирам недоволството му. Сега е ясно, че са можели да проведат огледа и без нас. От разстояние винаги ти се струва, че може нещо да сбъркат.

— Утре, независимо от всичко ще направим повторен оглед на дневна светлина. Ако останете да нощувате, моля, заповядайте при

мен, надстройката вкъщи е празна и има точно три легла.

Към три часа сутринта следствено-оперативната група започна да си събира такъмите.

— Слава — обърнах се към Грязнов, — ти си отивай, ако искаш. Аз ще се прибера утре с влака. Искам нещо да проверя тук. Става ли?

— Съвсем не, ваше благородие. Хич даже не става. Оставя ли ви сам, ще вземат пак да ви задигнат. Чух, че колегата си предлага таванчето за хотел, пък и шофьорът ни капна.

— А, нищо ми няма, Вячеслав Иванович — мърмори шофьорът. — Аз си поспях три часа, докато вие тук лазихте, но да карам сега, честно казано, хич не ми се ще...

Грязнов се зае с хлапетата близнаци и пенсионера Варава. А аз разговарях в общежитието на Рязанското висше въздушнодесантно училище със съседа по стая на Алберт Морозов. По няколко пъти му задавах едни и същи въпроси, а той търпеливо ми отговаряше. После заедно с него огледахме шкафчето и гардеробчето, претръскахме леглото. После отново задавах въпроси на командира на курса, на телефонистката от централата, на преподавателите, на началника на училището и заместника му по политическата част и пак на съквартиранта на Морозов. Слушах отговорите, докато не се върна Грязнов и вече заедно с него обиколихме автогарата, магазина и клуба, а по пътя до Москва преповтаряхме зададените от нас въпроси и получените отговори, като се опитвахме да си изясним картината на нещастieto, станало с курсанта Морозов...

Около един часа по обяд на 18 юни, вторник, потърсили Морозов по телефона. Обаждала се жена, гласът ѝ бил млад — съдейки по говора, московчанка. Трудно е да се каже откъде е звънила, телефонната връзка с много градове, включително и с Москва, е автоматична. Командирът на курса отговорил, че курсантът Морозов е на занятия, но жената настоявала да го извикат на телефона, работата била много важна. Извикали Морозов от часа по електротехника, той много се развълнувал от това обаждане и веднага се обърнал към курсовия с молба да му разреши градски отпуск. Казал, че трябва да се срещне в пет часа с някакъв човек, че работата не е само лична, но сега не може да разкаже нищо повече. Морозов, макар и съвсем скоро

дошъл в училището, се ползвал с добро име, а и характеристиката му от Афганистан била прекрасна, отзивите на другите курсанти за него — също. Курсовият се съгласил и му разрешил извънреден отпуск.

На съквартиранта си Морозов казал, че при него в пет часа ще дойде едно момиче от Москва, приятелка на загиналия му другар. В пет без двайсет той излязъл, а около пет и половина приблизително се върнал много разстроен, търсел някакви документи. На въпроса „Случило ли се е нещо?“ махнал с ръка и продължил да търси. После казал, че онова момиче не дошло, но той трябва да намери едно писмо, което забутал някъде, а там имало много важен телефонен номер. Към шест часа излязъл пак и повече не се видели.

Пенсионерът Варава потвърди своите показания, че май Морозов стоял на автобусната спирка в седем и няколко минути, точно срещу неговата къща. Бил с някаква девица с яркозелено шалче на косата, тъмни очила и панталон. Той не разгледал лицето ѝ, но му се сторила доста здрава. Морозов държал в ръка загъната във вестник бутилка, а девичката — бяла чантичка и два пакета.

Продавачката от смесения магазин в селото, разположен край автобусната спирка, ентусиазирано докладва, че някакъв младеж в син раиран костюм купил от нея във вторник, осемнайсети, бутилка червено вино, салам и още нещо. Тя запомнила това, защото вече било седем часът вечерта и не се отпускали повече спиртни напитки. Но той казал, че му идва на посещение момичето от Москва, и я помолил да му продаде поне вино.

Шофьорът на автобус № 6 си припомни, че двойката — около двайсет и три годишен младеж в тъмно сако и момиче със зелено шалче и тъмни очила — го помолила да спре автобуса на спирка по желание край селския клуб. Това е на десет километра от Рязан (и на двеста метра от мястото, където е намерен трупът).

Служителите от клуба не забелязали младеж в синьо сако и девойка със зелено шалче, затова пък запомнили двама младежи в черни якета до червен Москвич с московски номер, МОГ или МОЕ.

Близнаците видели една „чужда лелка“ със зелено шалче и тъмни очила в четири и половина недалеч от клуба. Тя излязла от червен москвич, а с нея били двама „чичковци“, които носели на ръце „мотоциклетни“ якета.

— Гадини! Все пак са успели да очистят момчето — каза Грязнов след дълго мълчание. — Значи твоят Халилов не е бил в час. Тия „афгански братя“ са знаели, че на Морозов му е известно за Дубов и... за ФАУСт.

— Тогава защо не са го очистили веднага? Нали самият Ивонин е подписал командироването му в училището. Следователно той не го е подозирал.

— Да, Саша, пет пари не струва животът ни. Живеело си селското момче в тайгата, родителите му избрали чуждоземско име — демек техният ще бъде по-особен, и на ти сега...

Грязнов продължаваше да философства тъжно, а аз съпоставях фактите.

В понеделник, седемнайсети юни, ние с Мойсеев отворихме пощенската кутия на Лагини. До късна нощ седяхме в квартирата му, на сутринта Меркулов ми връчи да чета вестниците, а преди да идем във военната прокуратура, аз дадох на Клавдия, секретарката на Меркулов, да ми напише на машина поръчение за Грязнов.

— Слава, можеш ли да си спомниш кога получи от мен поръчение да издириш Халилов, Смирнов и Морозов? Имам предвид точното време.

— Пакетът дойде с куриер веднага след обяда, към два и нещо. Засега не се жалвам от слаба памет, гражданино началник. Беше запечатан с восък, „Строго секретно“, всичко както си му е редът.

На Морозов са му се обадили около един часа, преди Грязнов да научи имената на издирваните.

— Само че защо казваш „от мен“? Поръчението, в смисъла на член 127 от Наказателния кодекс, беше подписано от Гречаник.

От Гречаник! Ами да, ние с Меркулов бързахме и той каза — нека Клава препише черновата и да го даде после за подпис на Гречаник... Гречаник води следствието за взрива в метрото заедно с КГБ, те там правят шашми с доказателствата, дърпат конците на агента на ГРУ Сержик, а спецчастите са подчинени на ГРУ... Сигурен бях — почти сигурен, — Гречаник е!

Лицето на Жозеф Гречаник беше загрижено — разговаряше по телефона. Наблюдавах как играят пухкавите му устни и веждите, без изобщо да вниквам в смисъла на думите. Според мен той се опитваше да намери някакво лекарство. Във всеки случай звучеше като лекарство. Накрая остави слушалката и взе да ми обяснява, че се е появило изумително средство, произведено в ГДР, но е абсалютно (така прозвуча) невъзможно да го намериш, а пък то е великолепно и за дневна и за нощна употреба, и миризмата му е неповторима...

— За какво говориш, Жозеф?!

— Как за какво?! Лосион (прозвуча като ласион) за коса, разбира се! Укрепва корените на космите и спира оплешивяването. Много подобър е от брилянтина и крема „Златното петле“...

Не можех да отрека, но пък и ми беше трудно да се съглася, защото през целия си съзнателен живот се оправях без подобни илачи.

Гречаник така ми досади с „ласиона“ си, че направо хванах бика за рогата:

— Слушай, Жозеф, миналия вторник си подписал по молба на Меркулов една хартийка, адресирана до криминалната милиция. Клава ти я е дала, секретарката на Меркулов...

Лицето на Гречаник изведнъж се изопна и той засъска:

— Писнало ми е от теб, Турецки! Какво искаш от мен? Сами сте го написали, сами подписвайте. Вечно ме набутваш в разни авантюри, а после аз ви сърбам грешките...

— Ей, Жозеф! Какви ги редиш? Какви грешки?!

Значи той не е чел документа! Ей богу, не го е чел!

— Защо си се лепнал за мен тогава?

— Абе я се успокой... златно петле такова!

Запътих се към вратата.

— Глупак! — чух след себе си.

Щях да затворя вратата, но размислих и отново пъхнах глава в кабинета на Гречаник.

— На твое място не бих бил толкова категоричен — казах заплашително.

„Все пак нищо не пречи да проверя“ — помислих си и се отправих към Меркулов.

Секретарката му Клава седеше зад бюрото и се гримираше около очите с яркосиньо. Като свърши с миглите, извади от чантичката си

друга кутийка и започна да лепи по клепачите си сребрист прах. После остави огледалцето на бюрото и ме видя:

— Ох, Александър Борисович...

— Много красиво. Отива ви. Защо не го правите винаги?

— Днес Константин Дмитриевич няма да дойде. Струва ми се, че не му харесва, когато съм гримирана. Разваля му се настроението и започва да се заяжда за глупости.

— Знаете ли, Клава, аз не си рисувам очите, но той и с мен се заяжда доста често. Така че, мисля си, това е съвпадение... Между другото, дали не бихте могли да си припомните нещо... Само че трябва да си остане между нас.

Опитах се да си придам тайнствено изражение, струва ми се, че това би трябвало да впечатлява секретарките на шефовете.

— Миналата седмица във вторник ви помолих да напишете на машина и да дадете за подпис на Жозеф Алексеевич едно малко послание до „Петровка“. Опитайте се да си спомните кога го подписа Гречаник, с точност до час. Ще можете ли?

— Да не съм объркала нещо?

— Клавочка, вие сте самото съвършенство. Трябва да знам само времето.

— Значи така... Вие с Константин Дмитриевич заминахте, аз отидох при Жозеф Алексеевич. Той вече беше на обяд. После той дойде и... Все не можех да се вредя при него... Ой, Александър Борисович, сега ще ви кажа... Вижте: в 13:50 куриерът е взел пощата за „Петровка“ 38 и аз точно в тоя момент успях да хвана Жозеф Алексеевич, той даже не го прочете...

Стана ми малко по-леко независимо от жегата. И макар че не можех да понасям Гречаник, се радвах, задето поне този път подозренията ми не се оправдаха. Но не вярвах и в съвпадения. Как все пак става така, че на Алберт Морозов му се обажда някаква жена (която явно се е нарекла Ким Лагина) веднага след като аз дадох на Клава да препише на машина моето искане? Трябва още веднъж да я попитам дали някой друг, освен нея не е чел листа. Но когато ми хрумна това, вече седях във вагона на метрото, придвижвайки се към „Петровка“, където майор Валентин Погорелов втори ден се мъчеше с Игор Бирюков, шофьора на червения москвич, възможен съучастник в убийствата на Ким и сержант Морозов.

Погорелов седеше в кабинета си и изгаряше от жегата, независимо от „вилните“ условия — бръмчащия вентилатор и преполовената бутилка с квас. Майорската риза се валяше на съседния стол, а собственикът ѝ седеше по потник с неопределен цвят и мърдаше пръстите на босите си крака. Всичко това не му пречеше да чука съсредоточено като картечница с един пръст по машината.

— Привет, Валентин!

— Привет... Искаш ли квас? — попита той, без да прекъсва пукотевицата.

— И още как!

Той издърпа страницата от валяка и ми наля квас в една чаша.

— Фуу... Изписвам се тук. Цяло денонощие работих с краката, а сега и с ръцете трябва. За главата не остава време... — Погорелов гарнира беззлобния си хумор със сочна псувня. — На мен, да знаеш, от тая канцеларщина вълна ми расте на тила, като на вълк! Направо се поболявам!

И в потвърждение на думите си той започна още по-енергично да мърда пръстите на краката си.

— Беда ти казвам, спарват ми се краката, ама какво да правя — заради тоя пършивец ще трябва да нахлузвам чорапите. Той, видиш ли, е крадец и убиец, а ти не можеш да си бъдеш какъвто си.

Погорелов седеше в позата на Роденовия мислител, оглеждайки обувката в ръката си. После решително захвърли обувката и започна да облича ризата си.

— Хвърли му едно око засега — кимна той с глава към бюрото.

Взех гъсто изписания лист и седнах на креслото в ъгъла. Преди да потъна в четене, посъветвах майора:

— Не си навличай чорапите. Пъхай крака в обувките и си седи кротко.

— Ценна идея — напълно сериозно каза Погорелов и се обади в ДПЗ^[1].

„Обзорна ориентировъчна справка

С цел разкриване на особено опасно престъпление, попадащо под чл. 77 от наказателния кодекс на РСФСР (бандитизъм), моята бригада проведе определени

мероприятия, в резултат на които бе задържан един от тримата членове на бандата, извършила нападение над инкасатора Гарусов с цел грабеж, а именно — Игор Бирюков, 23-годишен...

Биографични данни:

Раснал и възпитаван нормално... Служил година и половина в Афганистан, а последната половин година в интендантската рота на Министерството на отбраната на СССР. След уволнението се уредил в автобаза. Сега работи като шофьор в циганския театър «Ромен». Временно живее на квартира у артисти, които са на гастроли... Не е осъждан..."

Конвоиращият милиционер вкара в стаята висок привлекателен блондин. Късо подстриган, светли очи, загорял... Мислено го сравнявах с вече оформения образ на втория убиец на Ким. Прилича, не ще и дума. Само дето няма вид на хомосексуалист. Младеж като всички...

Погорелов започна да му задава въпроси и веднага стана ясно, че Бирюков няма намерение да им отговаря.

Продължих да чета справката. От време на време прекъсвах, но чувах само: „Не знам... не съм бил... нищо не съм вземал... никъде не съм ходил..."

„Бирюков бе задържан късно вечерта в квартирата на директора на театъра И. И. Иванов, когото той вози. При задържането не оказа съпротива, но на разпитите се държи затворено, отрича участието си в нападението срещу инкасатора. Обискът на жилището му не даде резултати, но в багажника на автомобила «Москвич-412» МОГ 33–34 бе намерено мъжко спортно яке, кожено, черно на цвят, в джоба на което имаше неразпечатана пачка пари на стойност десет хиляди рубли (в банкноти по сто). В гаража, собственост на театър «Ромен», в скривалище (каналът за ремонт) бе намерен 9-милиметров пистолет «Валтер», а също и два пълнителя с патрони..."

— Ама това са ми го подхвърлили циганите! Нашите, от театъра! Такива са им шегичките — цигански.

— Защо артистите ще подхвърлят такива пари? Да не би да са им излишни?

— Не знам. — Вдига рамене.

„Бирюков бе представен от мен за разпознаване на очевидците при убийството на Гарусов. Свидетелката Роом заяви, че единият от мъжете, които приближили до волгата, бил Бирюков. Свидетелят Филченко разпозна Бирюков и поясни, че единият престъпник се обърнал към него, наричайки го «Вале».“

Погорелов се опитваше с всички сили да уличи Бирюков в лъжа, но той и не мислеше да се „пречупва“. Държеше се точно както Ивонин. „Нямам такова намерение“, „Това не помня“, „Всичко обърквате“. Не, с него не бива така. С него не става по-човешки. Всъщност неговите признания не ми трябваха. Вече го разпознах няколко души, по валтера стояха неговите отпечатащи, с други думи, да се докаже участието на Бирюков в трите престъпления безусловно беше възможно, но това щеше да стане след дълъг и къртовски труд. На нас с Меркулов ни трябваше доказано дело за съществуваща терористична организация сега, докато още не беше станало късно да се спаси Кеворкян от разстрел за неизвършения от него взрив в метрото.

И този Бирюков беше единствената нишка, за която можеше да се хванем.

Направих незабележим знак от своя ъгъл към Погорелов и майорът, бляскайки с белите си глезени, излезе от кабинета.

Седнах на мястото му. Канех се да играя театър. Спектакъл за един актьор с един-единствен зрител, когото трябваше да привлече в играта, да го накарам да повярва, че аз съм с него, че принадлежа към бандата на Серий и Ивонин, че и аз съм такъв, какъвто е той, Игор Бирюков, по прякор „Валето“. Още не знаех какво трябва да говоря,

обаче ми предстоеше да се превъплътят в своята противоположност: следователят трябваше да стане престъпник.

Не гледах към Бирюков. Съсредоточих се върху спомените за онова бълнуване, което бълваше Ивонин, докато се готвеше да ме ликвидира. И аз започнах да говоря бавно и тихо, повтаряйки всяка фраза по няколко пъти:

— Интелигентът е роб на мъртъв разум, а войникът е господар на живота... Интелигентът е роб на мъртъв разум, а войникът — господар на живота... Трябва да възродим култа към войника, водещ към истинското безсмъртие... Трябва да възродим водещия към истинското безсмъртие...

Главното беше да не спирам, ето така монотонно, едва усилвайки ритъма, малко по-силно...

— Трябва да възродим култа към войника, минал изпитанията с огън и меч в Афганистан...

По-скоро почувствах, отколкото видях как лицето на Валето трепна. Още малко по-бързо, още малко по-силно...

— Трябва да унищожим това стадо. Ние ще изпълним заповедта. Ще дойде Сталин и ще заповяда: пригответе се...

Сега гледах Бирюков право в очите и мелех врели-некипели за освобождаването на населението от измета, за преобразуването на жизненото пространство и още дявол знае какво. Той не разбираше какво става. Беше разстроен от своето неразбиране. А аз мислех само за едно — да не спра, да не изляза от темпото. Пак започнах всичко отначало, вече крещях:

— Ние ще изпълним заветите на нашия устав! Ние с теб сме братя, да — братя! Никой не може да победи нашето „Афганско братство“! Ще съберем стадото и тра-та-та — край! Долу подлите мислители!

Бирюков ме гледаше като хипнотизиран. Очите му се разшириха и се втренчиха, без да мигат, в една точка.

— Ние ще взривим този свят, ще го направим на парчета, както взривихме бомбата в московското метро! Ще ги убиваме, както убихме оня предател — курсантчето от Рязан! Пистолетът до слепоочието — и край! Нож в гърба — хряс! И край на оная пикла — Ким! Тя беше срещу нашето братство! Ние ще убием всеки, който е срещу „Афганското братство“! Ще убиваме и ще грабим! Трябват ни пари!

Пари — за нашата революция. Ние сме господарите на живота! Ние ще победим!

Бирюков стисна с ръце главата си и започна да я клати от едната на другата страна, брадичката му затрепери, на челото му се появиха капчици пот. Комедията отиваше към финала си.

— И ти, Вале, си боклук! — закрещях аз истерично. — Ще те гръмнат в слепоочието и край — няма те! На кого си нужен? На Сталин?! Никакво Вале не си — ти си шестак! За такъв като теб и куршумът ще им досвидее! Една бутилка по черепа ти стига!

Валето изви страшно и главата му се срути върху бюрото. През вратата нахлу Погорелов с някакъв оперативник, който държеше изваден пистолет. Замахвах с ръце срещу тях, самият аз бях готов да тупна в безсъзнание.

Ако Меркулов беше видял спектакъла, който разиграх, това щяха да са последните минути от работата ми в Московската градска прокуратура. За него понятието „морален избор“ не съществуваше. Той изцяло и напълно пренасяше недопустимостта от компромис с морала в практиката на наказателното право. Не признаваше тактическите методи, основани върху използването на ниските инстинкти на подследствия. И това, което извърших сега, беше безнравствено и противозаконно, но аз нямах друг изход. Защото знаех: ако намерим истинските престъпници и докажем вината им, ще спасим Кеворкян. Но за мен не това беше главното. Вторият убиец на Ким все още ходеше по земята. И целта ми — да го пипна — оправдаваше средствата.

Погорелов включи магнетофона на запис и започна да слуша Валето, без да го прекъсва. Само на два пъти, докато сменяше касетата, той се опита да спре Бирюков, но оня не му обръщаше никакво внимание. Виждаше само мен, своя „брат“. Аз му се бях посветил изцяло и незабелязано дирижирах показанията му — тази симфония от кошмари, като му задавах насочващи въпроси. Сега ми беше нужно да измъкна от този безумец информация за „Афганското братство“ и за премахването на Морозов, а сведенията за двете други убийства оставях за десерт на Погорелов...

— И не съм убивал оня мургавия в Ленинград. Аз тогава стоях в отцепление...

— Чуй ме, брат, кой е за теб най-главният войник в нашето братство? — насочвах го към нужната тема.

— Най-главният? Брат? Войник? Ами Цезар е главният. Аз приемах доброволно три пъти вместо него „закаляването на духа“. Ей това... ударите по тялото, те такова, тоягите са най-добрият учител, закалката на духа...

— Кой е той — Цезар? Как му е името, фамилията?

— Цезар си е Цезар. А фамилията му е Куркин. Валера Куркин, той ми беше първият командир там... в Афганистан. Цезар ме прие в братството, той беше командир на нашата тройка. И изпи с мен първата чаша шампанско... с моята кръв. Ние тогава се заклехме, че винаги ще бъдем заедно. Заедно ще извоюваме победата... над тези... над мислителите и стадото.

— Вале! А кой те преведе от Афганистан в Москва? Ти си работил в обслужването на самото Министерство на отбраната, преди да се уволниш.

— Цезар ме доведе. Първо него самия го взеха в академията. После той ме прехвърли в Москва. Никак не е лесно. Но той е мой брат. Той ме обича!

На мен, разбира се, ужасно ми се искаше да кажа на Бирюков, че „братлето“ му Валерий Куркин навярно е същият дръвник като самия него. И той сигурно се бори за осемдесетпроцентно унищожение на населението. Само че всяка реплика сега можеше да изпорти работата, затова аз го попитах:

— В коя академия учи Цезар?

— В академията „Дзержински“. Не тая, военноинженерната, а специалната — за разузнаването и спецчастите.

— Цезар беше ли оня път, когато се разправихте с предателя — с Морозов — в Рязан? — попитах аз и целият се стегнах вътрешно.

— Аха, беше. Той претрепа оня глупак, боклука курсант. Искаше да предаде нашето братство. Цезар разправяше — оня искал да обнародва нашия устав. Как може, уставът е секретен.

— А момичето? Какво беше това момиче, дето идва с вас в Рязан?

— Със зеленото шалче ли?

— Същата.

— Не знам. С нея не се занимава Цезар, а нашият главен.

— Кой е главният?

— Ти нали знаеш, че действаме по тройки. Главен е Малюта Скуратов, после Цезар, после аз — Валето.

— И ти нищо не знаеш за, това момиче? Коя е? От къде е? Как я наричат, къде живее?

— Не... Не знам. И не ми се полага, аз спазвам устава. Тогава и мен ще ме назначат главен — в друга тройка.

— Какво знаеш за Малюта Скуратов? Кой е той?

— Нищо не знам.

— А инжекции биха ли ти в Афганистан?

— Срещу страха? За да съм смел? Биха ми! Аз в цивилния живот бях много страхлив — факт! Много се боях от кръв, плачех, когато децата в нашия совхоз мъчеха котка или куче. Но в Афганистан не можеш да бъдеш такъв. Там са нужни смели хора. Затова ни биеха инжекциите...

— И какво? Стана ли смел след инжекциите?

— Шегуваш ли се! Разбира се!

Той ми пусна същата усмивчица, както тогава Ивонин.

— Аз постоянно тренирах. Всички норми покрих — при нас в братството, за да получиш званието „войник на доблестта и честта“, трябва да пропълзиш 36 метра за 25 секунди, да уцелиш десетката с пистолет, да поразииш мишената „в сърцето“, хвърляйки ножа.

— Ти беше ли в метрото, когато сложиха бомба във вагона? — попитах аз и зачесах нервно брадичката си.

Бирюков изхъмка и поклати глава:

— Цезар беше там... Мен не ме взеха. Там ходиха специалисти по експлозивите.

— От къде тогава знаеш, че е ваша работа, щом не си бил? — попитах, откъсвайки се от бележника, в който записвах основните факти от показанията на Валето.

— Съобщиха ни...

Бирюков се сепна, изглежда, не искаше да говори за сборищата на братството.

— Кажи, брат, къде се събирате? Имам предвид събранията на „Афганското братство“.

— Не знам точно... В някакви катакомби, под земята. Слизях на станция „Москворечие“. Там ме чакаше Цезар. Вкарваше ме в кола,

слагаше ми превръзка на очите и ме возеше нанякъде. Конспирация трябва. После, когато победим, ще излезем от нелегалност. А сега трябва конспирация. Ние и в катакомбите седяхме на тъмно, за да не се виждаме един друг.

— А какво си говорехте в катакомбите? Кога Сталин ще издаде най-главната си заповед?

— Казаха — скоро! Може даже този месец.

— За какво ще е заповедта? Какво трябва да правите? Конкретно?!

— Конкретно — не знам. Ще убиваме стадото и мислителите! Ще правим революция! А конкретно ще обявят заповедта на Сталин пред всички наши тройки в навечерието! В навечерието на нашата революция!

Погледнах от упор Бирюков и креснах:

— Брат! Гледай ме в очите!

— Гледам.

— Отговаряй! Само че честно, като войник! Кога ще издаде Сталин заповед до „Афганското братство“? Отговаряй!

— Не знам! Не знам!

— Лъжеш!

— Не, не лъжа. Аз не знам. Тогава всичко ще излети във въздуха и ще дойде нашето време. Нашият час! Повече нищо не знам.

— Добре, успокой се. Вярвам ти. Кажи: на кого дадохте инкасаторската чанта с парите?

— Не му знам прякора. След „Преобреженка“ се прехвърлихме в моя москвич и изоставихме волгата им. После докарах братята до станция „Варшавска“ и Малюта отнесе куфарчето — ние прехвърлихме парите в куфарче, а инкасаторската чанта изхвърлихме по пътя — на някакъв мъж. Не видях лицето му, кълна се! Този мъж взе куфарчето и го понесе към един „Запорожец“...

— Какъв мъж? Опиши белезите му! Само не лъжи!

— Върнеше някак странно, като пиян. Друго не запомних.

— Защо реши, че е пиян?

— Клатеше се ту на едната, ту на другата страна, но някак равномерно. Странно...

— Последен въпрос. — Аз се напрегнах и забодох очи в неговите разширени сякаш от беладона зеници. — Кой уби Ким?

— Ким?! Не знам този прякор. Аз не съм го убивал! Не го познавам!

— Ти си бил в блока над „Хиляда и една стоки“ с Ивонин през нощта на 13 срещу 14 юни. И някой от вас е намушкал с нож едно момиче, Ким...

— Не познавам Ивонин! Никога не съм бил в този блок!

— Спомни си къде беше и какво прави в нощта на 13 срещу 14 юни, четвъртък срещу петък.

— Не знам. Не мога така. Не помня!

— Успокой се, брат. Това е било преди десет дни. Спомни си!

— В Ленинград бях! Ние пристигнахме там на 12-и през нощта, а на 13-и нападнахме инкасатора и драснахме обратно в Москва с нощната „Стрела“.

— Добре, Вале — примирително казах аз. — Сега ще обявим обедна почивка — ще те нахранят. А после подробно, чуваш ли — подробно, ще разкажеш всичко на другаря Погорелов.

— Какво ще стане с мен? Ще ме разстрелят ли?

Отвърнах сериозно:

— Ако и в трите дела си бил шестак и по теб няма кръв от инкасаторите и техните шофьори, ако не си убивал Морозов, както казваш, няма да умреш, ще живееш!

— Истина ли казваш, брат?

— Истина — твърдо отвърнах аз и добавих: — Но първо трябва да разкажеш всичко на майор Погорелов и да подпишеш показанията си. Разбра ли?

Той пак се усмихна измъчено:

— Разбрах.

— Браво! — каза Погорелов.

Така и не разбрах за кого се отнасяше тази реплика — за Бирюков или за мен...

Искаше ми се да попуша и да размисля, но тръгнах към Романова, за да я помоля веднага да включи своите хора, ако трябва цялото управление, за издирването на другите двама от тройката на Валето: Цезар и Малюта Скуратов. Трябваше да ги открием веднага, буквално за един час...

Романова ме изслуша внимателно, без обичайните си шегички. Записа всичко и отиде при Котов, началника на криминалната милиция.

— Турецки! — гръмко извика влезлият в кабинета на Шура помощник-дежурен. — Някакъв шеф от Министерството на отбраната те търси на телефона. Зам.-прокурорът Пархоменко му бил казал, че си при нас. Да ти го прехвърля ли на този телефон? Или не трябва?

— Прехвърли го! — казах, без още да се досещам кой ме търси, навярно някой от военната прокуратура по делото за гибелта на Бунин. Все пак аз бях потърпевш в случая. — Турецки слуша!

— Радвам се, че ви намерих. Рогов е на телефона. Нали не сте ме забравили?

— Не, не съм — отговорих колкото се може по-сухо.

— Разбирате ли, трябва спешно да се видя с вас! Работата е важна: готвим справка за Политбюро относно дейността на нашите части в Афганистан. Вече половин година мина, откакто са сформирани тези подразделения, и партийното ръководство иска да знае оправдало ли се е това начинание.

— А аз каква връзка имам?

— Много голяма даже. Разбирате ли, там, горе, стана известно, че вие сте летели в Кабул. Пък и това нападение срещу вас... Гибелта на майор Бунин... Внезапната смърт на главния прокурор Горни тук, нещастният случай с неговия прокурор там... С една дума, вашето мнение за нас, за ЦК, е много важно. Ако искате, аз сам ще ви навестя. Или, ако не възразявате, елате при мен. Ще ви изпратя кола. Да пращам ли?

— И защо? — предизвикателно попитах аз.

— Как защо? — шашна се Рогов. — Нали ви казах, че вашето мнение като външен човек, бил в Афганистан, е много важно.

— За кого?

— За ЦК на КПСС, важно и за нас — за ГРУ!

— Нямам време, чака ме работа — опънах се аз. — Разследвам отговорно дело. Между другото, също важно за ЦК на КПСС.

— Александър Борисович, усещам, че не сте в настроение и прочее. И тъй, ако откраднете свободна минутка, обадете ми се. Ще си уговорим среща. Имайте предвид, че тя е нужна не само на мен. На вас също. Засега довиждане, Александър Борисович.

И аз чух в слушалката сигнала „свободно“.

Слязох да похапна на първия етаж — ченгетата имат един от най-добрите столове в Москва. Стопанската милиция наблюдава управлението на столовете и ресторантите и зорко следи търговската мрежа на столицата да краде равномерно, без да се самозабравя. За което крадците проявяват благодарност — снабдяват милицията с хубави продукти...

Като се върнах в кабинета, изслушах отчета на Шура Романова за това, че издирваният от нас капитан Куркин е изчезнал, разтворил се е в секретната мъгла и тайнственост, от която просто боледува нашето военно ведомство. В общежитието на академията казали, че Куркин е на занятия, а началникът на курса съобщил заговорнически, че още вчера през нощта била получена заповед отгоре и цялата група С-34, в която учи и капитан Куркин, била отправена в пълен състав в Алабино, където има военно летище. Къде е била засилена после — никой в академията „Дзержински“ не знае: военна тайна.

— Странна история — каза Романова и се закашля на финала на своя разказ. Къде ли беше успяла да си лепне грип при такава жегата?

След като е разбрал за арестуването на Валето, някой много могъщ премахва Цезар и прекъсва връзката. Защото Валето знае всичко за Цезар-Куркин. Обаче нищо за следващото звено — нито за Малюта Скуратов, нито за тези над него.

Истинският Малюта Скуратов, началник на опричниците^[2] на Иван Грозни, бил дясната ръка на самия цар бащица... Ако следваме тази логика, логиката на непознатия ми антисвят (между другото Меркулов мисли образно), то се получава, че Скуратов стои на самия връх на йерархията в „Афганското братство“... Стоп! Какво беше казал оня, побърканият Гудинас? Той викал, докато насочвал ножа си в сърцето на Репиновия Иван Грозни: „Аз убих генерал Серий!“ Още веднъж стоп... Значи „Иван Грозни“ е самият генерал Серий, той стои на върха на тази престъпна организация. А Малюта Скуратов явно е помощник на Серий... Те е трябвало на всяка цена да вземат под защита Цезар — не дай боже, вземе да се пречупи в милицията... Тогава им е спукана работата на всички, и на първо място на Иван Грозни — генерал Серий... Но той е не само главатар на „Афганското

братство“, той е и голям шеф в спецчастите — щурмовите отряди на ГРУ и ЦК на КПСС. Значи всичко това е известно на генерал-полковник Рогов, един от ръководителите на този легион, а той сам се натиска за контакт с мен. Следователно, за да открия изход от лабиринта, трябва да приема този контакт. Може би точно от това имам сега най-голяма нужда...

Навъртях номера на Рогов.

— Обажда се Турецки. Можете да ми изпратите кола — ще открадна един час за среща. След двацет минути излизам пред главния вход на управлението.

— Чудесно — удовлетворено отвърна генералът.

Рогов ме разглеждаше, пийваше коняк и... говореше, говореше за съвременната атомна война и за морално-психическите пренатоварвания и стресовите, на които все по-трудно издържат съветските военнослужещи, особено в онази специфична служба — спецчастите...

— Без лъжлива скромност ще кажа, че аз пръв поставих въпроса за това, че поведението на човека, а следователно и на войника, се регулира не само от неговото съзнание, но и от подсъзнателната сфера на психиката му... Преди всичко — от инстинкта за самосъхранение. А тези отрицателни прояви на човешката психика могат да се окажат критични в условията на съвременната война. И тогава — край на нашите социалистически завоевания... Разбрахте ли ме? Край!

Рогов наля минерална вода в кристалната чаша и оправи черната превръзка на окото си.

— Съществуват три направления в психологическата подготовка за бъдещите сражения. Първото е развиване на системата за контрапропаганда, борба с информацията, разпространявана от емигрантските организации и вражеските „гласове“. Второто — използване на данните за поведението на хората в условия, близки до съвременната война: земетресения, аварии в атомни електростанции, атомните бомбардировки на Хирошима и Нагасаки и накрая — афганистанската война... И третото направление — това е подготовката на частите със специално предназначение. Именно на спецчастите — така да бъде, ще ви открия една малка тайна — именно

на тях се възлагат най-важните стратегически задачи в атомната война. Действайки в отдалечени райони, в пълна изолация, когато не знаеш дали някъде се е съхранило нещо живо, в условията на пределна опасност, тези части имат нужда от сигурен личен състав. Но системата от твърди критерии за подбор в тези части е несигурна, на земята няма супермени... Именно затова ние се решихме на крайни мерки — прибягнахме към еликсира на младостта, възпят още от Гьоте в неговия „Фауст“... Ние се ориентирахме към този препарат, изобретен в нашите лаборатории. В тях е спасението — в инжекциите „ФАУСт“... Този препарат влива на нашите спецчасти безумна смелост, сподавя страха, присъщ на нормалния човек... Но няма на вас да ви обяснявам, че медалът винаги има две страни. Докато изпробвахме този продукт в условията на афганистанската кампания, ние се сблъскахме и с отрицателни явления: прекалена жестокост, цинизъм, склонност към престъпления, когато войниците се връщат към нормалния живот... Помолиха ме да ви обясня, че препаратът не е самоцел, а средство с огромна важност за държавата... Не бива да се допуска обществеността — наша и чужда — да узнае нещо за препарата ФАУСт. Това би била крупна политическа грешка! Вие ще попитате, какво се иска от вас? Само едно — да се откажете от разследването на това дело... ако не намерите удовлетворителен начин да го прекратите. Както виждате, не искаме невъзможното. Ние разбираме вашите човешки реакции.

— Кои „ние“?

— Съветът по отбраната на СССР, висшият орган на нашата съветска власт — каза генерал Рогов и се наежи.

Оставих хиперболата на генерала без коментар, защото не се канех да му изнасям урок, че засега според нашата конституция най-висш орган на държавната власт се явява Върховният съвет на СССР. Безпокоеше ме друго: моите надежди да измъкна нещо на тази аудиенция бяха илюзорни и се пръснаха като сапунен мехур. Бесен бях на себе си заради самонадеяната ми наивност — намерих си помощник, ръководителя на спецчастите! Не трябваше да идвам. Не ми трябваша неговите обяснения, които оправдаваха убийците на Ким, на Ваня Бунин, на непознатите ми Дубов и Морозов. Той се осмеляваше да ме моли да простя на убийците на онова хлапе, разкъсано от бомбата в метрото!

— Опасявам се, генерале, че ще ви се наложи да плащате за прикриването на престъпления.

— Вие да не се опитвате да ме заплашвате? — усмихна се Рогов.

— Не се опитвам. Заплашвам ви. Мисля, че на маршал Агаркин ще му бъде интересно да разбере как неговият заместник прикрива кървавите дела на терористичната организация „Афганско братство“, а също и това, че в повереното му медицинско управление незаконно се използват силни наркотични средства, които предизвикват необратими мозъчни изменения и даже смърт.

Рогов пак се превърна в простоват селянин, скръсти ръце на корема си и започна да върти палци. Раз-два-три — в едната страна, раз-два-три — в другата. Нямаше за какво повече да говоря с него и аз започнах да прибирам бумагите си в чантата. И тогава Рогов проговори тихо, много тихо:

— На маршал Агаркин също ще му бъде небезинтересно...

Той така отронваше думите, че аз едва го чувах. Дори после ми се струваше, че нищо не е казвал, че просто ми се е причуло. Че това е било шумоленето на моите листове...

— На маршал Агаркин също ще му бъде небезинтересно да разбере, че следователят Турецки спи с жена му...

И той се заля в ситен, бих казал даже угоднически смях.

За част от мига ръката ми замръзна във въздуха и сърцето ми подскочи към гърлото. Какво каза той? Това беше нелепо, несвързано, безумно бълнуване. „Турецки спи с жена му“... Аз ли съм този „Турецки“? С чия жена? „На маршал Агаркин също ще му бъде небезинтересно...“ Жената на Агаркин?! Но аз дори не я познавам!

— Това какво е — шантаж?

— Обсъдете, хе-хе, този въпрос с вашата дама, хе-хе...

Имах сили колкото да напусна кабинета на Рогов без бързане и като ми се стори, независимо.

Вървах по „Хорошевка“, без да си представям много ясно накъде: дали към центъра, или напротив. Когато осъзнах, че стоя на пресечката с „Бегова“, направих две открития. Първото: все пак вървах в правилна посока. Второто: Светлана Белова е жена на маршал Агаркин. Но цялото ми същество се възпротиви — не може да бъде, не

е тя! Дори си казах доста силно на глас: „Разбира се, че не е тя!“ После енергично затичах надолу по ескалатора на станция „Бегова“, като си повтарях в ритъма на стъпките: „Разбира се, че не, разбира се, че не“... Убеждавах се, уговарях се, но просто с кожата си усещах — тя е. Влязох в препълнения вагон, после на „Барикадна“ се прекачих в околоръстната линия. Тук хората бяха по-малко, аз седях до „Парка на културата“ и отново си успокоявах душата: и какво, ако е жена на маршала? На него трябва да му е зле, че ме е предпочела, а не обратното. Той е излъганият мъж, а аз щастливият любовник. Но това си бяха само думи, хич не се чувствах щастливец. Нищо не можех да сторя със себе си — исках да знам истината. Само че как — да обходя всичките московски съвети? Ами ако не са регистрирали брака си? Но тогава пък Рогов не би казал „жена“. Ами ако са се разписали не в Москва, а например в ГДР — там, където е сега маршалът?

Този едноок гад предложи „да обсъдя въпроса“ със самата Лана. Не, той каза: „с вашата дама“. Може би все пак не е тя?... Ами ако наистина просто я попитам: „Ти да не си омъжена за маршал Агаркин?“ Да предположим, че тя отговори „да“. Тогава аз трябва да ѝ кажа, че я заплашва опасност. Този маршал може като нищо да я застреля. Мутрата му е — стой по-далеч. Мутра на палач. Съвсем забравих, че доскоро ми харесваше волевото му лице... А ако отговорът бъде „не“, какъв ли идиот ще изглеждам в очите ѝ!

Прехвърлих се за втори път — на арбатско-покровската линия. Защо си отивам вкъщи? Нали още е само три часът следобед, имам още толкова да работя, а аз съм зацепил към дома... „Влакът отива до станция Университет“, следващата спирка е „Фрунзенска“ — обяви гъгнив глас по репродуктора. И тогава се появи решението.

Сега ще използвам служебното си положение за лични цели. Пък ако ще да ме осъдят за това по-старшите другари. И по-младшите също. Даже никой да не разбере — все едно, това е низост. Но сега ще ида в Юридическия факултет на Университета и ще кажа... Какво да кажа... Вижте, при нас, в прокуратурата, са на стаж тия и тия... И нашият отдел „Личен състав“ ми поръча, не — довери, да съставя за всеки от тях комплексна справка за... За какво? Абе какво значение има — комплексна справка и толкова... „Влакът не пътува по-нататък, моля да освободите вагоните. Станция «Университет». Влакът не отива по-нататък...”

Напразно се старах: в приемната на юридическия факултет седеше Галка Малахова, моя бивша състудентка, а сега аспирантка и секретарка на декана. Беше наше момиче, обаче глупава като патка. Сближаваше ни едно обстоятелство: с Галка ходеше (за което знаеше целият ни курс) моят приятел Боря Немировски, който сега живее в Ню Йорк и е собственик на фотостудио. Така че имахме тема за разговор. След което можех направо да кажа — дай ми сега личното дело на Белова от пети курс. Но аз все пак взех отначало папката на Николай Степанюк и даже си записах някои неща. После погледнах в бележника си и безстрастно казах:

— Светлана Николаевна Белова...

— Белова, Белова... къде се е дянала? Аха, тя стои все още на „А“.

— Защо на „А“?

— Защото по мъж е Белова.

„По мъж! Значи, не е тя!“

— Моминската ѝ фамилия е Аралова.

От малката снимка ме гледа лицето на Лана с къса, почти момчешка прическа. Такова познато лице, отдавна познато... Бавно прелиствам страниците... Бащата — министър на комуналното стопанство на РСФСР, майката — домакиня... Сребърна медалистка от шампионата на страната по лека атлетика... Второ място по петобой в мача СССР — САЩ... Светлана Аралова!

— Турецки, какво ти стана?

— А?...

— Какво видя там? Лицето ти е като замръзнало.

— Не знаех, че Аралова учи в нашия факултет.

— Ти ей там виж — тя се е прехвърлила при нас от Института по международни отношения. В трети курс. Имала някаква тъмна история, цяла година е пропуснала. Виждаш ли, справка за академичен отпуск. Сега вече не помня, но казваха, че била болна. Или нещо от сорта.

— Още ли е омъжена за този... Белов?

— Като че ли да. Знаеш ли, тя е една такава — нежива. С никого не дружи. Зарязала е спорта. А беше толкова известна!

Така значи. Светлана Аралова. „Вечно втората.“ А вечно първа беше Ана Чуднова, ръст метър и деветдесет, жената кон, която японците дисквалифицираха от международните състезания в Токио заради явни признаци на хермафродитизъм. Майната ѝ на тази Чуднова... Копие от студентската книжка на С. Белова — само „отличен“, с изключение на едно „не се зачита“ по физкултура. Адрес — улица „Садовски“, блок 5, апартамент 8. И телефонен номер. Запомням го за всеки случай... Заявление, написано от ръката на Лана: „Във връзка с регистрирания ми брак с гражданина Ю. М. Белов, моля да измените фамилията ми...“ Навярно Юрий. Или в краен случай Юлий. „Новият ми адрес... Телефон“. Запомням и тях.

Стоях дълго в празното фойе на университета и равнодушно зяпах някаква фотовитрина. После влязох в една от телефонните кабинки и набрах номера, който беше последен в личното ѝ досие.

— Алоо...

Ленив глас, изнежен бих казал даже. Би трябвало да принадлежи на дама в дълъг копринен пеньоар, с мазна маска на лицето. Погледнах през стъклото на кабината — нямаше никой наоколо — и пропищях с преправен глас:

— Може ли Светлана Николаевна?

Кратко мълчание, после същият глас произнесе на срички:

— Свет-ла-на Ни-ко-ла-ев-на не жи-ве-е в та-зи квар-ти-ра.

Отбой.

Нямаше смисъл да звъня повече, дамата в пеньоара явно нямаше намерение да разговаря. Дълго кашлях, после излязох от сградата и се помъкнах към метрото.

Може би все пак Рогов е имал предвид някой друг. Прехвърлях наум всичките си познати. Нито една от жените, с които съм бил в близки отношения, не ми изглеждаше на маршалска съпруга. Не, все пак имах една авантюра на Рижкото крайбрежие с красива тридесет и пет годишна блондинка, която, кой знае защо, наричаха „генералшата“. Може пък Агаркин тогава да е бил все още генерал. И докато стърча във фойето на станция „Университет“, отново набирам един телефон от бележника си — на светлорусата Виктория:

— Домът на маршал Агаркин ли е?

Сънен мъжки глас:
— Кво?!

Взех един душ и хванах вестника. Прочетох го от левия горен ъгъл на първата колона до десния долен на последната и не разбрах нито дума. Тогава започнах да играя сам срещу себе си шах, но не можах да направя повече от два хода. През цялото време си мислех: „Трябва да знам.“ Изведнъж се уплаших — стори ми се, че съм забравил телефона на Белови. Не, не го бях забравил. Помнех го. 291-43-58. Само че — Юрий или Юлий? Сега ще попитам: „Апалтаментът на Белови ли е? Може ли да се обади Юлий?“ А „дамата в пенъора“ ще отвърне на приятелчето, дето не може да каже „р“, презрително... Само че всичките ми приготовления рухнаха, защото в слушалката се разнесе весело момчешко гласче:

— Семейство Белови!

Ама че дявол... Аз изломотих:

— Пливет...

— Ами привет.

— Юлик може ли?

— Днес не е идвал.

— Родителите ти вкъщи ли са? — Прекратих идиотщината си.

— Не. Отидоха на театър.

— А брат ти при Светка ли живее?

— Не. Юрка се разведе с нея. Ожени се за Наташка.

— За коя Наташка?

— Как коя? За дъщерята на Михаил Сергеевич...

— А Светка какво?

— Отде да знам.

Дъщерята на министър, знаменита спортистка, красива, силна жена, изоставена от мъжа си, заради дъщерята на някой си Михаил Сергеевич. Учила в МИМО^[3], после някаква болест я извадила от релсите за цяла година, прехвърлила се в Юридическия факултет. Изоставила спорта. Вместо да хойка в чужбина, ще кисне в районната прокуратура или в юридическата консултация, или още по-лошо — в нотариата.

Ами ако все пак е омъжена за Агаркин? Тогава това променя коренно нещата. Може би тя е изоставила този Белов, а той от мъка се е оженил за дъщерята на Михаил Сергеевич. Нещо в тая история не ме оставяше на мира и пораждаше тревога. Както и очакване на нещо непоправимо...

Прелиствах бележника си. Десетки имена, които в дадения случай нищо не ми говореха... Аха, ето — Мишка Голиков, самбист от института по международни отношения. Преди няколко години заедно ходехме в спортния клуб „Наука“. Сега той е аспирант в института и поддържахме предимно телефонна връзка...

— ... Светка Аралова? И още как — звезда от първа величина! По-точно — от втора... Да, познавахме се, не много близки, нали знаеш — елит... Дъщеря на министър беше все пак, пък макар и най-смотания — на комуналното стопанство на РСФСР, че и после го свалиха... Между другото, аз учих в една група с нейния бъдещ благоверен Юрка Белов. Кариеристче, думи нямам! Там се завъртя една история... На нея нещо ѝ стана, разболя се сериозно, на нервна почва. Баща ѝ го свалиха, а Юрка едва не ревеше: оженил се за министерска щерка, мислеше, че кариерата му е в кърпа вързана... А от Светка знаеш ли при коя избяга?! При щерката на нашия нов генсек...

„Те със Светка се разведоха. Той се ожени за Наташка... Как коя? Дъщерята на Михаил Сергеевич!“ А пък аз на всичкото отгоре си мислех: някой си Михаил Сергеевич...

— Юрий ми разправяше под секрет, че Светлана искала да го убие, но после... Вместо това — Миша се засмя — взе че се омъжи за маршал Агаркин.

Сега вече знаех какво не ми даваше мира и пораждаше усещането за непоправимост. Името му беше *подозрение*.

---

[1] Предварителен арест. — Б.пр. ↑

[2] Царска войска, използвана за разгрома на болярско-княжеската опозиция в средновековна Русия. — Б.пр. ↑

[3] Московският институт за международни отношения. — Б.пр.

↑

15.

Секретарката на Меркулов Клава нещо не беше в настроение. Тя прекалено енергично напъха един лист в пишещата машина, измърмори в отговор на сутрешния ми поздрав: „За кого добро, за кого не“ — и започна да тропа по клавишите. Пукаше ми за нейното настроение! И изобщо за нищо не ми пукаше освен едно — да докажа на самия себе си, че Лана не е замесена. Трябваше да се избавя от подозрението.

— Клавочка, ще ви помоля да си спомните още веднъж: кой освен вас чете написаното от мен нареждане до Грязнов?

— Вие все това си знаете, Александър Борисович! Казах ви вече, че го дадох на Жозеф Алексеевич.

— Клава — прекъснах я, — опитайте се да си припомните кой би могъл да прочете този документ. Дори случайно. Може някой да е бил във вашата стая или вие да сте излизали и да сте оставили вратата отворена...

— Никъде не съм излизала. Ама вие в края на краищата какво...

Клава се задави, като видя изражението на лицето ми.

— Ами... знаете ли... След като излязохте, Пархоменко, тоест Леонид Василиевич...

— Хайде, Клава!

— ... ми донесе да напиша доклад за градския комитет на партията. Вика, другите бумажки ще почакаат. А вие казахте, че е много спешно... И аз помолих стажантката да го напише.

— Коя стажантка?

— Белова. Тя винаги седи при мен, когато го няма Константин Дмитриевич... И този път беше. Тя го преписа и веднага си отиде. Каза, че много я боли главата...

Семьон Семьонович Мойсеев седеше самотен в кабинета си и подреждаше картотеката. Обикновено той се занимаваше с тази

работа, когато беше в лошо настроение — казваше, че действа като пасианс — успокоява му нервите.

— Какво ново в криминалната статистика?

Мойсеев свали очилата си и присви очи:

— Вас нали не ви интересува това, Александър Борисович? Имате ли към мен въпроси, достойни за внимание? Побързайте, че като изляза в пенсия...

Значи пак е имал разговор с Пархоменко, че му е време да се пенсионира. Голям глупак е Пархоменко! Не разбира, че пред Мойсеев с неговия опит и трудолюбие един новак пет пари не струва.

— Семьон Семьонович, защо не се оплачете на градския прокурор? Или даже на генералния. Меркулов ще ви подкрепи.

— Как да се жалвам с моя... пети параграф^[1]? Да го забравим, Александър Борисов, не е тема за обсъждане.

„Трябва да поговоря с Меркулов“ — помислих си и казах:

— Семьон Семьонович, нали ще бъдете така любезен да дойдете с мен в тоалетната.

Мойсеев изобщо не се учуди на нелепото предложение и се надигна от стола си.

След като се уверихме, че сме сами сред писоарите, аз казах:

— Трябват ми спешно снимки на нашите стажанти. Задължително и на четиримата. Измислете си някакъв предлог за снимките, например за стенда...

— Няма нужда, Александър Борисович. Аз имам снимките — и не една, а на всичките ни пет стажанти. Фотографирах ги още в първия ден от практиката им, вас, спомням си, тогава ви нямаше. И онова момиче, Ким, беше още живо... Да вървим, ще ви ги дам и моля ви, не ме предупреждавайте, че това трябва да си остане между нас.

Меркулов се занимаваше с делото на една млада следователка. Тя седеше край него, надигнала късата си поличка до невъзможност, и докладваше фабулата на разследването.

— Извинете, Константин Дмитриевич — казах аз, — току-що ми се обадиха от административния отдел на градския комитет и ме помолиха да ида. По онова дело, дето е под техен контрол... Вие знаете.

Следователката ме изглежда неприязнено:

— Турецки, ние сме заети.

Но Меркулов бързо остави папката:

— Нели Фьодоровна, извинете. Ще се наложи да отложим разбора на вашето дело.

Следователката си взе папката и като тръсна букличките край ушите си, направи пълен кръгом.

Когато вратата след нея се затвори, Меркулов едва чуто попита:

— Какво е станало?

Наведох се над ухото му:

— Операция „Фауст“ навлиза в последната си фаза...

И високо, за подслушваните, ако ги имаше, тръснах басово:

— Извинете, но нали ме помолихте да запазя ред в бръснарницата. Обадиha ми се по телефона, че редът ни е дошъл.

Меркулов разтри обраслите си с червена четина бузи:

— Наистина, днес не успях да се обръсна.

Излязохме от прокуратурата и тръгнахме по „Новокузнецка“ към метрото. Лятната Москва трептеше с нежната си зеленина, а чистото, непомрачено от облаци небе сякаш ни гарантираше вечен живот.

Докато вървахме към бръснарницата, докладвах на Костя обстановката. Разказах му за вчерашната си визита при Рогов в ГРУ. Изпуснах само едно — за жената на маршал Агаркин.

— Седнете на стола — каза на Меркулов бръснарят Лившиц. — Аз ще изляза за минутка да си погледна колата и да сваля чистачките, че нали знаете как е у нас: докато кихнеш и половината автомобил го няма...

Това ни устройваше. Докато бръснарят Лившиц отсъстваше (той обслужваше сам своето червенознаменно стопанство — флагчето на районен първенец висеше в ъгъла), ние с Костя накратко обсъдихме създалата се ситуация по делото на Лагина.

— Какво ще правим, Костя? Да се борим, или да не се борим? — попитах аз с правото на водещ съвещанието. Бяхме сами в бръснарницата.

Меркулов боцна въздуха с глава:

— Разбира се, че ще се борим!

— Тогава предлагам следния план: да извадим една брънка, да се заловим за нея и да разнищим цялата верига. Определяме „обекта“ и

започваме разработката му. Имам предвид — агентурна разработка.

— А има ли обект?

— Да.

— Кой?

— Туманов — казах аз. — Помниш ли показанията на Бирюков? Ти ги чете и слуша записа. Той казваше, че прехвърлили парите в куфарче и го предали на някакъв странен човек, който дошъл до станция „Варшавска“ със запорожец. Валето видял този мъж откъм гърба. Оня взел куфарчето от Малюта Скуратов и го понесъл към своята кола. Вървял странно, клатейки се ту на едната, ту на другата страна — като пиян... Аз самият давам на пияниците по трийсет копейки да си купят нещо за изтавряване. Но не познавам пияници, на които да връчват четвърт милион... Знаеш ли какъв е номерът? Той ходи с протези. Оттам и впечатлението, че върви като пиян. Има и допълнителни сведения — Туманов живее в района на станцията на метрото „Варшавска“, кара запорожец, направен специално за инвалиди...

— И какво предлагаш? — сериозно ме попита Меркулов. — Искаш от мен нареждане за обиск и задържане?

— Така мислех първо, после реших, че не е правилно. Не бива да се плаши щуката, тя трябва да се лови със стръв, с примамка. Мисля да сложим ухо на телефона му. А едновременно да му лепнем и външно наблюдение. Освен това трябва по някакъв начин да му пробутаме Жуков. Той е подходяща личност: идва от Афганистан, в Москва не е бил отдавна.

— Александър Борисович, в нашата държава законът не е предвидил частни детективи — каза Меркулов и се отпусна на бръснарското кресло. Излишната твърдост, с която го каза, ясно доказваше, че Меркулов съжалява за този пропуск на закона. И добави: — Трябва да помисля.

— Какво ще мислиш? За тази операция не се изисква разрешение от прокурора, ти не носиш отговорност.

— Аз, Саша, говоря за спазване на законността, а не за отговорност.

— По конституция ние и агентурна служба нямаме, макар че цялото криминално следствие ползва услугите на доста разклонена агентурна мрежа.

— Да, но с разрешението на началника на криминалната милиция.

— Не се безпокой. Шура, дори грипава, пак ще измъкне разрешение от началника, сам знаеш...

Дойде Лившиц и започна да нанася върху бузите на Меркулов бели пенести облачета. Той затвори очи.

Търпеливо седях на свободния стол и следях в огледалото манипулациите на бръснаря над лицето на Меркулов. Когато той отвори очи, рязко го попитах:

— Е, и какво?

Меркулов се разсмя с плътния си гърлен смях:

— Добре, програмата ти се приема без поправки...

Пуснах в прореза на автомата монета от две копейки и набрах телефона на Романова.

— Меркулов се съгласи. Задвижвайте операцията по всички правила на вашата наука... Това не е заповед, Шура. Това е молба — на Костя и моя.

— Разбрах, Саша, не се тревожи. Всичко ще стане като в най-добрите лондонски къщи — каза Романова със своя спокоен и решителен глас и подсмръкна с нос. Грипът ѝ, изглежда, се развихряше.

Оставих слушалката, без да знам как е в най-добрите лондонски къщи, но в нашите — на „Лубянка“ и на „Петровка“ — умеят да подслушват чужди телефонни разговори и да снимат със скрита камера тайни срещи.

Седях в кабинета на Грязнов и Погорелов и пуших. Спокойно, дълбоко — димях и наблюдавах припламването на тлеещото огънче. Грязнов баеше над апаратурата.

— Я да чуем какво ни е записал отделът за подслушване. Първи запис: телефонно обаждане до номер 225-23-44, сещаш ли се?

— Това е същият номер, който хванахме у Гудинас.

— Между другото, в указателя го няма.

— КГБ? Или ГРУ?

— Слушай тука, както казва нашата майка началничка.

Грязнов включи записа.

„Туманов: Двадесет и шест и шест. Добър ден, Едуард Никитич!

Неизвестен: Шест и двадесет и шест по-точно. Какво има?

Туманов: Трябва спешно да се видим. Относно плънката за празничната баница.

Неизвестен: До празника има време. Ще се справим.

Туманов: Има неприятни новини.

Неизвестен: Добре. След един час на старото място.“

Грязнов натисна копчето и спря магнетофона.

— „Двадесет и шест и шест“ — това какво е, допълнителен номер?

— Мисля, че не, Саша. Видимо, парола. А отговорът е обратното: „Шест и двадесет и шест по-точно“. Днес е двадесет и шести, месецът — юни, тоест шести. Така ли е? Утре ще бъде — двадесет и седем и шест.

— Твърде примитивно.

— Знаеш ли понякога нещата от живота са твърде обикновени и изглеждат тъкмо такива, каквито са в действителност... Какво се хилиш? Да не мислиш, че само вие е вашия княз Меркулов можете да философствате... Добре, слушай нататък. Нашите момчета се лепнали за Туманов, който седнал в инвалидния си запорожец и ги завел, къде мислиш? До Илиинската врата, точно срещу сградата на ЦК. Туманов се настанил на пейката до паметника на героите от Плевен. Хранел гълъбите. После на пейката приседнал млад мъж в светъл костюм и започнал да си чете вестника. Нашите момчета обаче успели да го щракнат, преди да се скрие зад вестничето.

Грязнов натисна пак копчето:

„Неизвестен: Тамерлан, предупреждавах те да се обаждаш само в определеното време.

Туманов: Пи-пи-пи... Фют-фют... Валето се издъни, Малюта. Да не вземе да надрънка нещо.

Малюта: Че той какво знае? Цезар го разкарахме. Махнахме се от катакомбите. Няма следи.

Туманов: Не ми е спокойно.

Малюта: Ти затова ли ме извика?

Туманов: Трябва да бързаме. Плънката е малко. Налага се да измъдрим нещо. Няма хора, транспорт.

Малюта: Утре ще се заема с това.

Туманов: А трябва още днес.

Малюта: Днес няма да стане... Не четеш ли вестници?

Туманов: Пи-пи-пи... Не мога да ги трая тия гълъби. Целия перваз са осрали вкъщи... Е, чета. Особено за футбола.

Малюта: Знаеш ли кой пристигна?

Туманов: А, Мохамед Нангар ли? Голяма клечка е станал. Той започна при мен, когато наблюдавах неговия отдел в ХАД. Не лош оперативник, само че голямо дрънкало.

Малюта: Ти самият си дрънкало, Тамерлан... Така че днес в афганистанското посолство има прием. Утре ще се заема. Ще ти се обадя.“

Грязнов пренави лентата и попита:

— Сещаш ли се накъде се е запътил после този Малюта Скуратов?

— В сградата на Централния комитет на партията на Стария площад.

— Правилно. Бързо му засякохме физиомутрата — началникът на личната охрана на генсека, подполковникът от ГРУ Едуард Никитович Троян, собственолично. Затова сега гласим Женя Жуков за запознанство с него. Всичко вече е организирано. Женя е свой човек сред афганците, негови познати от Кабул също ще бъдат там. Така че веднага започваме да разработваме Троян. Туманов сега за нас е дребна риба, изпълнител. Ние с теб ще подсигурияме Женя отвътре. Той трябва да се подложи на Троян, да се натрапи за помощник по транспорта.

— Ще изпробваме ли паролата? Двадесет и шест и шест? Ами ако тя е само телефонна?

— Имаш ли други предложения?

— Да изчакаме. Да разберем какво имат предвид с тази празнична баница.

— Той тъкмо ще разбере довечера.

— Ами ако се провали? Ако Троян му сипе цианкалий в чашата с шампанското?

Но Грязнов пак зададе същия въпрос:

— Имаш ли други предложения? Ами ако те са набелязали „празника“ си за утре — тогава? Катакомбите ги прозяпахме. Какво мислиш, че са извозили от тези катакомби? Вероятно експлозив. Плънката за баницата е взрив. Трябвали са им пари — затова са ограбили и инкасатора. Някой купува динамит от военните интенданти на килограми. Кагебистите тършуват сега един арсенал: има липси за 150 хиляди рубли. Някъде са изчезнали 12 хиляди патрона, 500 ръчни гранати, тон и половина експлозив и дори пет малобагаритни ръчни ракети... Искат да пришият това дело към експлозията в метрото и арменската терористична организация. Видях документите при Гречаник... Какво си гледаш часовника? Отидоха ти тазвечерните срещички, преди полунощ няма да се прибереш.

— Кога ще дойде Жуков?

— В седем часа. Приемът в посолството е от осем.

— Значи имам един час. Налага се да посетя вашия предварителен арест — заради Валето. Бирюков.

— Добре, но не се бави. Трябва да отработим и системата си за сигнализация. Освен Женя още двама наши ще бъдат в посолството. Трябва да те въведем в нещата.

— Каква е тая сигнализация?

— Ама че сте необразован, другарю генерал. Ето например аз си приглаждам косичката по този начин. — Грязнов поглади с длан рижите си космалаци. — Това значи: следвайте ме. А ако е така — спрете преследването.

— Добре, веднага се връщам.

— Здравей, Вале.

— Те все едно ще ме разстрелят. В килията ми казаха, че няма начин...

— Не е истина, Вале. Аз ти го казвам. Ще живееш...

Той ще живее... Като Халилов, тримата Смирнови и още двеста войници в Голямата болница на Кабул. На Бирюков препаратът му е бил инжектиран без стабилизатор. Сега той още е в съзнание, но скоро то ще започне да му се изплъзва, ще настъпи необратима деградация на личността...

— Виж тези снимки. Познаваш ли някого?

Валето гледа напрегнато, после се отпуска:

— Това момиче беше с нас в колата, когато ходихме до Рязан. После тя се качи в автобуса и се върна след час, час и половина с Морозов. Цезар и Малюта Скуратов ги следяха. След половин час отидохме в гората. И там Цезар уби курсанта. Само че тя на снимката е по-красива, тогава беше с шалчето и косата ѝ не се виждаше. Тя командваше всички. Даже Малюта я слушаше. Гласът ѝ беше такъв тих и... заплашителен.

В нашите следствени органи — КГБ, МВР и прокуратурата — има специални секретни служби, така наречените „инспекции за личния състав“. Задачата им е да разследват тайно нарушенията и престъпленията, извършени от сътрудниците на тези следствени органи. И сега аз реших да си създам собствена такава служба — мой „Личен състав“, състоящ се само от един човек — моя милост. Като задача на новосъздадения орган възложих разкриването на нарушенията и престъпленията, извършени от стажантката от Юридическия факултет Светлана Николаевна Аралова-Белова, жена на маршала на Съветския съюз Агаркин и моя любовница...

Най-много от всичко на света желях да приключа това следствие с резолюцията „делото е прекратено предвид липсата на престъпен състав в действията на заподозряната“. Но знаех, че това не може да стане. И ще трябва да поема върху себе си още един кръст — на съдията, произнасящ присъдата. От тази мисъл така ме зацепи главата, че намразих света от болка. Вървах по коридора и всяка крачка ехтеше в главата ми като удар на чук по наковалня...

През вратата на Грязновия кабинет се разнесе пронизителен вик, преминаващ във вой. Отворих и престъпих прага едва удържайки стокилограмовата си глава. Нямам право да боледувам, трябва да ми

мине, опитвах се да си внуша, докато превключвах вниманието си към Грязнов.

— Нямате никакво право да го задържате! Плюя аз на съдебното решение! Вие ни провалите дело от държавна важност! Сега ще предам слушалката на следователя от Московската градска прокуратура Турецки. Той ще ви обясни всичко, както следва!

Грязнов прикри слушалката с длан.

— Насреща е съдебният изпълнител на Черьомушкински район Кошельова. Те там арестували Жуков за неплатени детски.

— Каквооо?

Мина ми дори главоболът за миг, но веднага се възобнови, макар наистина не толкова силен. Познавах Кошельова, една кокалеста кобила с мъжка мутра. Нямаше смисъл да се спори с нея: тя беше ужасна бюрократка. А колко много са такива — стотици, хиляди...

— Здравейте, другарко Кошельова. Можете ли да ми обясните какво е станало?

— Здравсти, ако не се шегувате. Станало е, че съгласно алинея 122 от Наказателния кодекс на РСФСР злостното отклоняване на родителите от изплащане на постановените от съда средства за издръжка на непълнолетни деца се наказва с лишаване от свобода за срок до една година или принудително заселване до три години — отсече Кошельова. — Извиках днес вашия гражданин от държавна важност с призовка заради заявлението на бившата му съпруга, че той се крие повече от година, не се появява на постоянното си местожителство и не ѝ плаща издръжката за дванайсетгодишната им дъщеря Ема. А вашият държавен деец, вместо да си признае вината и да се разкае, взе да крещи като откачен в присъствието на граждани, че всичко си е платил, и пак в присъствието на същите граждани започна да се изразява нецензурно... Вие не ме прекъсвайте, аз самата мога да прекъсна когото щете. Всеки може да си приказва какво ли не... Добре — при нас всичко е в една къща — и милицията, и съдът. Та го вкарахме в ареста на Черьомушкинското управление на милицията, където се намира и сега.

— Другарко Кошельова, сега ще се свържа с Министерството на правосъдието на РСФСР...

— Ако щете и на СССР! Свързвайте се с когото си искате. Докато не даде парите, няма да го пуснем.

— Какви пари?!

— Защо се изплашихте така? Да не мислите, че ви изнудвам за рушвет? Ха-ха-ха! Хиляда сто и четиринадесет рубли и седемдесет и три копейки — има изпълнителен лист за вашия незаменим. Като ги плати, веднага го пускам.

— Хиляда?! Че как ще ги плати, докато е в ареста?!

— Това си е негова работа. Да е мислил преди това.

— Другарко Кошельова, сега ще ви донеса парите.

— Казах, дойдат ли пари — пускаме го. Ако успеете преди седем часа, още днес ще си получите вашия безценен, злостен неплащач на издръжка.

Няколко секунди се гледахме объркано с Грязнов.

— Откъде смяташ да намериш такива пари за половин час, Саша?

— Дявол знае... Какво цвилиш?

— Не, не издържам, лицето ти... ужасно е траурно.

— Разбираш ли, нямам познати с такива пари.

— Аз бих могъл да намеря от моите клиенти, но те не си държат паричките вкъщи — пазят си ги в спестовните каси и в скривалища, щото се боят да не им прибере стопанската нетрудовите доходи... А времето ни е кът.

— Можеш ли да ми осигуриш кола. Имам една идея...

Ирка Флоровска веднъж ми беше казала, че открила в антресола старите ми книги. Моят покоен баща ги наследил от дядо ми. Един познат антиквар от книжарницата в Стария Арбат ме уверяваше, че струват луди пари. Антикварната книжарница беше на две минути пеша от моята стара квартира. Трябва да успея...

Поне пет минути безнадеждно натисках звънеца — в жилището нямаше никой. Това беше съвсем неочаквана издънка. В бившата ми резиденция винаги се моткаха из кухнята поне три-четири бабички. Излязох на улицата и обиколих къщата откъм двора. Някога — когато трябваше да се измъкна незабелязано — излизах от прозорчето в коридора върху покрива на съседната къща. Сега имах обратната задача. Но подобна операция посред бял ден ме заплашваше с фатални последици. Можеха просто да ме приберат за опит да извърша

жилищна кражба. Тези опасения успяха да ме спрат точно пет секунди. Качих се по „черната“ стълба на тавана, излязох на покрива и като внимавах да не се подхлъзна по стръмния скат, се добрах до стената на „моя“ дом. Паянтовото прозорче лесно подаде под ръката ми...

Ирка не беше сменяла секрета на стаята си, знаех как да го отворя без ключ — с дръжката на една лъжичка, която намерих в кухненската мивка сред купища мръсна посуда.

Събух кецовете си, вдигнах се на ръце, отблъснах се с крак от пианото и се намърдах в антресола. Веднага видях вързопчето с бащините ми книги, старателно завързани от Ирина. Под канапа стърчеше бележка с надпис „Книги на Саша“. Измъкнах връзката изпод купчина стари ноти, тупнах я, вдигайки облак прах и... видях Ирина. Тя стоеше в стаята и гледаше нагоре, без ни най-малко да се удивлява на странното ми местоположение. Котешките ѝ очи се смееха и сияеха като пламъче на газова горелка. Изведнъж съвсем ми се отця да ходя при антикваря, да подсигуриявам Жуков в афганистанското посолство и изобщо да се занимавам с каквото и да е, освен едно. Прииска ми се да остана в тази стая със старото пиано на леля Клава, да седя на тясното Иринино диванче и да я гледам в очите. Хвърлих книгите на пода, плъснах се не особено сръчно долу и аз, притеснен от съмнително чистите си чорапи.

— Извинявай, Ириша, за разбиването на твоята стая...

— ... с помощта на чаена лъжичка! — засмя се тя.

Хванах ръката ѝ и я придърпах към себе си.

— Какъв идиот съм, през цялото време съм бил идиот...

Целувах послушните ѝ и неопитни устни и все по-здраво притисках тъничкото ѝ тяло към себе си. Никога, ама никога не бях изпитвал такова неочаквано щастие както сега, докато стоях по чорапи в тази овехтяла стая, където живях някога шест години и където сега живееше Ирка, която беззаветно ме беше обичала през целия си живот...

— Трябва... да вървиш... Саша — едва чуто каза тя и ме прегърна през врата. — Не искам... да си ходиш... но трябва... знам.

— Разбираш ли, нуждаем се от пари. Получи се ужасно глупава история — проваляме сериозна операция.

— „Фауст“! Ти беше казал, че вашата операция се нарича „Фауст“.

— Меркулов я нарече така. Но такава операция изобщо няма — говорех аз, докато си връзвах кецовете. — Ела с мен при антикваря, ако имаш време.

Ирина винаги имаше време за мен.

— Знаеш ли какво значи Фауст на немски? — попита Ирка, слизайки леко по стълбището. — Просто юмрук. При това на немски юмрук е в женски род. Постоянно бърках склонението на този юмрук в училище. Някак бяхме свикнали, че е мъж. Имам предвид Гьотевия Фауст. И въобще не можех да превключа. Даже ми беше смешно — да наречеш мъж с име в женски род...

— Това томче може и да го докара до седемстотин рубли — казва антикварят, като отделя настрана книгата на Ган „Конструктивистите“ — харковско издание от 22-а година.

— Няма майтап! И тия книжки на господин Кручених за имажинистите — ще вървят по сто рубли за парче... „Гравюри върху дърво“, издание на „Алконост“, Петроград 21-а година. Стихотворенията на Кусиков... Това си е цяло състояние. На черно, разбира се, вие бихте взели за тях повече. Но аз не мога да ви дам повече от хиляда и седемстотин. Елате в понеделник, тогава ще ви приготвя парите.

— Как в понеделник?! На мен ми трябва спешно днес! Сега!

— При цялото ми благоразположение към вас, Александър, днес не мога — касата вече е издала на инкасаторите, в книжарницата няма пари.

Пълен провал... По-добре Грязнов да беше тръгнал по своите „клиенти“. Е, нямаше да отработим сигнализацията, но така пък е тотален гаф.

— Ами на черно? — чух гласа на Ирина.

— Какво значи „на черно“, прекрасна фейо? Аз съм държавен служител, после вашият младеж ще ме... Както някога изработи нашия директор.

— Вие ще ги купите от мен. Младежът няма да знае нищо за това. Той въобще не е бил тук.

Видях как очите на антикваря пламнаха алчно и налях масло в огъня:

— И феята ще ви ги даде за хиляда и петстотин.
— Не знам, наистина, дали ще намеря толкова пари...
— Ще намерите, ще намерите... Потърсете по-добре и без да бързате — успокой феята антикваря.

— Абе голяма бъркотия е станала — казва Жуков. — Ония там са осрали всичко — удържали са ми парите, а не са ги нанесли при съдия-изпълнителя. Пък моята крава набарала авантата — хем да получи парите втори път чрез съдия-изпълнителя, хем да ми направи сечено... Майната й! Днес се обадох на Анаит и тя препровери вчерашния ми разговор с моите приятелчета от ХАД. Серий наистина го няма сега в Кабул. Провежда в Пакистан суперсекретна операция — прави секир-башка^[2] на някакъв висш пакистански военен...

Включвам сирената на оперативната волга, настъпвам газта с всичка сила и прегазвам всички ограничения на скоростта в центъра на Москва, понеже така или иначе милиционерските правила ми го позволяват.

---

[1] От член 16 на Наказателния кодекс на РСФСР, за шпионаж в полза на чужда държава. — Б.пр. ↑

[2] Режи-глава. — Б.пр. ↑

16.

— Няма какво да се тревожиш, Женья! — приказваше Романова, докато стягаше Жуков за „афганската операция“. — Момчетата от дивизиона ти набутаха микрофончета из всички джобове, Слава и Саша ще стоят в „телевизионния“ фургон, за да слушат и записват всичко, което ще става в радиус един метър от теб. На Троян ще те представи началникът на първи спецотдел във вашето министерство: проверихме, той се познава с Троян от Афганистан, където често е бил по различни поводи. Аз се договорих с него за всичко. А там изцяло и напълно разчитам на твоята оперативна хватка. Главното е да не пришпорваш нещата...

Романова организира операцията наистина като „в най-добрите лондонски къщи“. Когато приближихме сградата на афганистанското посолство, Жуков се отцепи от нас, за да се присъедини към делегацията на своето министерство, което възстановяваше разрушения Кабул и затова беше поканено от посланика сред първите. Ние с Грязнов се вклинихме в групата от дивизиона за проследяване при Главното управление на вътрешните работи на Москва. За да приспи подозрителността на чекистите — те работеха както в самото посолство, така и на улицата, — началникът на дивизиона за проследяване обясни на „колегите“, че край сградата на посолството ще дежури специална бригада от управлението за борба с тероризма. Целта ѝ е да ликвидира всеки ексцес, който може да възникне наоколо. Каза им още, че момчетата от тази „целева бригада“ ще карат дежурството си, сменяйки се един друг, не само докато не си отиде нашият генсек, но и през всичкото време, докато тук се намира нашият висок гост — генералният секретар на Народнодемократичната партия на Афганистан...

Тази топла грижа за двамата генсеци така трогна комитетското началство, че минавайки покрай нашия фургон, един висш кагебистки генерал, който явно отговаряше за безопасността на афганистанското посолство, промуши птичата си глава в салона на „телевизията“.

— Браво, колеги! Благодаря за втория кордон!
„Афганската операция“ протичаше удивително успешно.

В осем и няколко минути до посолството спря дузина лимузини: пристигна нашият генерален с обкръжението си. Суматохата на приема продължи около час, после двамата генсеци се усамотиха да поговорят на четири очи. В тези минути, ако се съди по „шумовете“, които се чуваха в тонколоните, към Троян се приближи неговият познат от Афганистан — началникът на Първи спецотдел на Минспецмонтажстрой, кагебистки генерал от запаса. След като завърза разговор и представи Жуков на Троян, началникът на спецотдела се оплака от слабия си пикочен мехур и се отдалечи за минутка — какво пък, с всеки може да се случи, още повече със запасен генерал кагебист...

И ние ясно чухме гласа на Женя Жуков:

— Добър ден, Малюта! Двадесет и шест и шест.

— Какво има? Кой сте вие?

— Забрави да кажеш отговора.

Дълго мълчание. А може само да ни се е сторило. И накрая:

— Шест и двадесет и шест.

— По-точно... Не се плаши. Фамилията ми е Жуков, вече го чу от предишния оратор...

Гласовете на Жуков и Троян се разтвориха в шума и пак изплуваха след две минути:

— Той заповяда да ти помогна с транспорта... Имал си проблеми. Знам. А пък аз имам наряд. Утре ще получа от ЗИЛ колона камиони.

— Така...

— И мога да ти отстъпя два. Временно. Защо мълчиш, Малюта?

— Трябва да вървя. Нямам време за разговор. Хайде да се срещнем утре. Тогава ще се освободя по-рано. Шефът заминава на вилата си. Можем да се срещнем в седем в Манежа. Сега там има изложба на Глазунов. Народът се тълпи, удобно е. Значи там ще се срещнем, във фойето в деветнайсет нула нула.

Жуков напусна посолството заедно със „своите“ — началника на Първи спецотдел и още двама членове на колегиума на министерството. После се сбогува с колегите си, озърна се настрани — дали не го бройкат — и се шмугна в нашия „телевизионен“ фургон...

Късно вечерта тримата седяхме в този подслушвателен „център“ на колела и дъвчехме доста вкусни пирожки с ориз и яйца (доставяше ги в неограничено количество срещу „любовта“ на Грязнов новата му изгора — завеждаща производството в някаква фабрика кухня). Замезвахме след пресушаването на бутилка „Пшенична“, която Грязнов беше прекупил с надценка от един „пешеходец“ от дивизиона за проследяване.

Жуков анализираше разговора си с Троян:

— Разбирате ли, момчета, стори ми се, че той не ми повярва. Поточно направи се, че вярва, но заподозря, че го работя. И няма начин да не започне да ме опипва. Вероятно ще телефонира в Кабул — да препровери думите ми. Ще направи справчици при „братята“, при моите дейци в управлението и в министерството... С една дума, ще поразпита.

— Не бързай да се панираш — прекъсна го Грязнов. — Може да ти се е сторило, че те е заподозрял.

— Не ми се е сторило.

— Какво тогава? Отменяме ли операцията? Имам предвид внедряването на Женя в бандата? — попитах аз Грязнов, като хвърлих бърз поглед към Жуков.

— Разбираш ли, Саша, няма значение — каза Жуков и отхапа половин пирожка — дали ми е повярвал или не... Аз не съм оставял следи и срещу мен няма никакъв компромат нито в Кабул, нито в Москва. За копоите не бих работил, след като са ме изритали от криминалната, напротив, имам им зъб... А в „братството“ просто ме е приела първичната организация — мисля, че те са преписали структурата си от КПСС... Малюта не може да разбере дали влизам в „Афганското братство“, докато Серий не се върне в Кабул.

— Той кога се връща? — попита Грязнов.

— Казаха — не по-рано от петък.

— Значи имаме още едно денонощие. Даже повече...

— Всичко може да се случи. Ами ако този Серий изведнъж се върне? Или позвъни отнякъде в Москва. Внедряването ти, Женя, си е опасна игра! — резюмирах аз. — Ще вземат да те отвлечат извън града и да те пречукат...

— Че има ли нещо безопасно в живота? Вече и да преспиш с непозната мацка си е риск — разсмя се Жуков.

Грязнов изцеди бутилката в картонените чашки.

— Стига си чесахте езиците! Работата трябва да се свърши... И да останеш жив. Кое то зависи от това, дали Троян прави връзка между ареста на Валето и появата на Жуков на хоризонта. Това е въпросът!

Той погледна Жуков и попита:

— И тъй, Евгений Иванович, ще рискуваме ли като едно време, пък да става каквото ще, а?

Евгений Иванович уверено тръсна къдрите си и като вдигна глава, глътна на един дъх останките от водката.

Обърнах се към Грязнов:

— Слава, в наш интерес е да получим до утре разработката на този Троян. Трябва да я имаме, преди да пратим Женя в лагера на врага. Ще я направиш ли?

Грязнов мълчаливо кимна.

— Ириша, нали не спиш? Реших да ти звънна, просто така.

— Успя ли?

— Къде?

— С парите.

— Да, успех. Какво ще правиш в събота?

— Отиваме на фестивала в „Лужники“ с Льоля и Лидочка Меркулови. А после нищо...

— Звънни ми, когато се освободиш.

— Само не изключвай телефона — смее се Ирина — и поздрави Фауст...

„Само не изключвай телефона“... Бунин дойде сутринта: „Телефонът ти не работи.“ Някой му телефонираше и казал, че телефонът на Турецки не работи. Но нали аз включих телефона още през нощта, щом дотича Ирка... Когато Лана дойде при мен, издърпах кабела. Винаги правех така, когато тя беше при мен. И те не са знаели, че отново съм пхнал щепсела в контакта! Но им е било известно, че съм откачил телефона! Тогавка казах на Лана: „Утре в дванайсет се събираме в прокуратурата“... Значи е тя... Пак тя... Нима е искала да ме убие заедно с Ваня Бунин? Но може и да не е знаела, че те искат да ни унищожат и двамата? Просто е изпълнила волята им: съобщила е, че в дванайсет отиваме в прокуратурата, и толкова. Много ми се

искаше да повярвам на тая версия, но не можех. Бях сигурен, че тя е планирала тази акция заедно с тях, нали единствена знаеше, че телефонът ми не работи. По-точно мислела е, че не работи.

Ама и Ирка е една смешна... „Поздрави Фауст.“ Фауст на немски е юмрук. От женски род. А ние бяхме привикнали да мислим, че Фауст е мъж... Ние бяхме свикнали... Люда Корабелникова: „Струва ми се, че беше хомосексуалист“... Ляля Истомина: „Като че ли беше педи“... Ами ако въобще не е бил нито педи, нито мъж?! Казвахме — вторият убиец. Твърдахме — двама мъже в черни якета позвънили в квартирата на Лагина. Единият държал чадър. „Нима тогава е валило?“ Люда Корабелникова: „Да, много силно валише.“ Тогава аз погледнах часовника си — Лана попита колко е часът — беше два и нещо. Чух как дъждът заплющя по листата и колите на кръстовището започнаха да свирят с гуми по мокрия асфалт. Може би на „Ленински проспект“ дъждът е завалял по-рано?

Не бях предполагал, че метеорологическата служба работи с такава точност.

— В района на Голяма Москва през нощта на 13 срещу 14 юни 1985 година са отбелязани валежи от 23 часа и 50 минути до 0 часа и 25 минути, и после — от седем сутринта — непрекъснат дъжд през...

— Сигурни ли сте, че около два — два и нещо през нощта на „Фрунзенска крайбрежна“ не е валило?

— Повтарям: в интервала от 0 часа и 25 минути до седем сутринта в Москва не са зафиксирани валежи...

Може би те все пак грешат, помислих с тъжна надежда и усетих как лепкавите пипалца на страха сграбчват сърцето ми...

Загасих светлината и останах неподвижно в креслото със затворени очи. Трябваше да си спомня. Трябваше да си спомня всичко, както си беше... Не го исках, боях се, че с този спомен животът ми ще бъде непоносим. Но бях длъжен да го направя: „Ким, аз ще го пипна“... Длъжен съм да си спомня...

... Тогава се събудих от непонятен звук. И помислих, че ми се е присънил, защото беше много познат, звук, който не можеше да възникне наяве. Лана беше до мен, а зад прозореца шумеше дъждът. Лана попита шепнешком: „Колко е часът?“ Не, не: „Кое време е?“ Аз мислех, че е дванайсет часът, струваше ми се, че съм спал съвсем

малко. И когато светнах, бях удивен: стенният часовник показваше, че минава два.

Сега знаех какъв е бил тоя звук — трак-трак-трак... трак-трак-трак. Ако превъртиш с пръст стрелките на часовника... Тя си е подготвяла алиби: „Върнах се вкъщи около три през нощта. При необходимост този факт може да бъде потвърден.“ После тя се облече, а аз отново заспах и не чух как е излязла. Насън спорех с някого, разбирах, че е сън, но не можех да се събудя.

В деня, когато се върнах от Кабул, тя си тръгна от мен и аз чух през стената на съседната квартира звуците на химна по радиото в полунощ. Тогава се опитах да си спомня кога е било пак така — Лана си тръгна и свиреха химна. Сега знаех, че е било през нощта, когато е била убита Ким...

Запалих лампата и извадих от чантата си фоторобота на втория убиец. Взех жълт флумастер, с какъвто подчертават нужния текст в учебниците, и несръчно нахвърлях женска прическа. Пищен бретон — от челото до веждите, закрих с „коса“ ушите, дълги кичури почти до раменете... „Ние свикнахме да мислим, че това е мъж.“ Намерих зелен молив, лекичко оцветих очите и нарисувах над косата малка зелена панделка...

17.

На сутринта при мен дойде Меркулов:

— Саша, вчера, докато те нямаше, донесоха превода от литовски на оня дневник. Прегледах го, според мен е пълна абракадабра! Мисли на безумец, уморителни за нормалния мозък. Впрочем взemi го и виж сам, може нещо да забележиш. Аз тръгвам — днес ми е „утрото на помещика“, записали са се за прием цяла тълпа жалващи се.

Той стисна рамото ми със силните си пръсти и се отдалечи. Не направих опит да го спра, за да докладвам на началството до какви изводи е стигнала моята *инспекция „Личен състав“* при разследването на Аралова-Белова-Агаркина. В главата ми сега бродеха мисли, които напълно можеха да се родят у Гудинас или Ивонин — искаше ми се да изтрия от лицето на земята половината обкръжаващо ме човечество. Но не ми се щеше Костя да каже: „Саша, имаш всички признаци на параноята“...

Оставих дневника — така и така нищо не разбихах, беше написан на литовски — и развързах сивите шнурчета на папката, където се намираха листовите с превода. Колкото по-нататък преглеждах, толкова по-ясно ставаше: това не бе дневник в пълния смисъл на думата. Това беше безумният монолог на един безумен човек...

„... Светът очаква новия потоп, могъщ, зверски, сто пъти по-очистителен от първия! Новият потоп скоро ще настъпи — утре, вдругиден! Ние сме новите центуриони на този потоп! Ние ще го извършим! Ние сме не само братя — ние сме синове на новия потоп на Новата ера! Ние ще запалим факела и огънят ще погълне стария свят. За какво издигаме ние нашия нов чертог? Старото здание е несъвършено — то е пълно с плъхове, змии, мравки. Няма смисъл да се живее в този свят от нужда, вражда, лъжа...

Ние — братята, ние — героите, ние — личностите, ние...
Ще унищожим робството за един ден, за един час, за една секунда... А робството на земята се е просмукало в порите на потта и кръвта на човечеството, то ускорява злото стократно, не оставя време за размисъл: или ще изпълниш заповедта, или ще идеш в преизподнята! И след революцията, когато унищожим стадото и мислителите, ние ще кажем на оцелелите истината: МРАКОБЕСИЕТО СВЪРШИ, НИЕ ПОБЕДИХМЕ, СВЕТАТ Е ПРЕКРАСЕН!..."

По-нататък като че ли имаше стихове:

*„На това бунище, сред плевелите на робството,
ний ще запалим факела на смъртта.
Главният изверг е дал на тази чаша
своето име, по-позорно от Сатана.
Треперете, псета на мракобесието!
Дори да загинем — ний, братята по съдба,
нашият гений ще избави света!“*

В същия дух следваха трийсет страници...

Но аз не бях съгласен с Меркулов, че това е безсмислица. Улових някаква последователност в текста. В това безумие си имаше логика, макар и откачена. Меркулов беше далеч от безумието, но аз самият тази сутрин бях на ръба.

Гудинас е знаел нещо, няма начин. Той не е бил редник в братството. Значи възможно е да е бил наясно как ще унищожават човечеството... Ненапразно е написал съкровено: „Ние — братята, ние — героите, ние — личностите, ние... ще унищожим робството за ден, за час, за една секунда.“ Мисля, че той е имал предвид експлозия, взрив с огромна сила... Кое то всъщност не е особено откритие, нали затова трупаха експлозив и им трябваше транспорт на тия типове: Тамерлан и Малюта...

Друг беше въпросът: за къде и за кога са го набелязали?

Дневникът не даваше отговор. Но аз все пак изчетох докрай това бълнуване и тъкмо се готвех да го анализирам по-внимателно, когато в кабинета ми се появи Грязнов.

Слава винаги започва разговора с въпрос, дали защото е свикнал с „разпитната“ форма, или се старее да внуши част от своите фантазии на другите — самият той ги има в излишък.

И сега, след като се появи в прокуратурата, той започна замислено:

— Саша, спомняш ли си какво си закусвал тая сутрин?... Не ме гледай така. По-голямата част от човечеството на следващия ден вече не помни какво е закусвало или обядвало. А аз ще помня тази закуска винаги! С кого мислиш, че закусвах?

— Изчезни.

— Закусвах сутринта в кафе „Прага“. Сервирах ми шницел по министерски, а на моята дама — разкошен омлет с кашкавал. После — пасти: Наполеон и еклер, и турско кафе.

— Грязнов да не си откачил?

— Още не.

— Намерил си тема за разговор...

— Сътрапезничката ми беше облечена в бяла блузка с дантели и черна пола. Освен това е красива, просто много красива. Само че аз бих искал един човек да лапне по нея. Защото както стана ясно, тя го обича.

— Слава, свършвай със загадките.

Грязнов се усмихна скептично и ми подаде протокол за опознаване на снимки. Към синята милиционерска бланка бяха прикрепени три снимки на младежи.

— Какво е това?

— Чети — грамотен си.

„Аз, гражданката Ирина Хенриховна Флоровска, разпознах измежду представените ми снимки на мъже, изображения на фотография №2. Именно той се приближи до колата «Москвич», собственост на гражданина А. Б. Турецки, късно вечерта на 23 юни 1985 година, малко преди взрива, който уби Иван Бунин...“

— И кой е тоя?

— Цезар или по-точно — капитан Куркин, слушател в академията „Дзержински“. Оня, когото засилиха на някаква измислена суперсекретна операция — спокойно отвърна Грязнов. — Гледам, нещо не си на кеф?

— Не, Слава, не съм. Но те слушам, при това внимателно.

След като ми даде секунда за осмисляне на новината, Грязнов ми подаде още един документ. Това беше справка за Троян. В нея се казваше, че „Едуард Никитович Троян, 32-годишен, е роден в Москва, преди е живял на адрес: улица «Садовски», блок 5, осми апартамент. Завършил е Московското суворовско училище, а после с отличие специалната академия «Ф. Е. Дзержински» (която готви кадри за ГРУ). След завършването ѝ е работил зад граница, но заедно с група съветски дипломати е бил изгонен от Париж. Изпълнявал е интернационалния си дълг в Афганистан в състава на 17-и самостоятелен полк на спецчастите: дослужил до чин майор, командвал е рота, после батальон. За изпълнението на секретна операция от огромна държавна важност му е било присвоено званието «Герой на Съветския съюз». Прехвърлен е в Москва на разположение на ГРУ, изпълнява длъжността началник на охраната на генералния секретар на ЦК на КПСС... Ерген, член на КПСС, сега живее на адрес: «Кутузовски проспект» №36, блок 2, апартамент 39...“

— Саша, какво ти се е случило? — попита Грязнов, забелязвайки, че съм се втренчил в справката и не мога да откъсна очи от нея.

— Не, нищо... Адресът като че ли ми е познат.

— На „Кутузовски“ ли? Дванайсететажна грамада от розови тухли...

— Не, ето този — улица „Садовски“.

— Това е пресечка на улица „Горки“, на единия ъгъл е кулинарният магазин, а на другия — блок на Большой театър, там някога имаше очна клиника, но после я преместиха по-навътре в улицата...

Но аз вече не слушах Грязнов, защото в този момент си спомних: точно на този адрес — улица „Садовски“ 5, в осми апартамент е живяла до омъжването си Светлана Белова, с моминска фамилия Аралова.

— Ти къде скочи?

— Трябва да проуча нещо...

Грязнов ме погледна странно, сякаш видя върху челото ми паяк, и каза хладно:

— Не забравяй, че днес продължаваме операцията с Троян.

Номер пет на улица „Садовски“ вече не съществуваше. Тоест имаше го, но в него се помещаваше посолството на една приятелска страна. Пребродих на кръст целия квартал — по улиците „Трьохпрудна“ и „Благовешченска“, влязох в двора на очната клиника, но никъде не открих домоуправлението. Запуших и хвърлих празната кутия на тревата. Отнякъде изникна благообразно старче, вдигна безмълвно кутията и я понесе към боклукчийската кофа в дъното на двора.

— Моля да ме извините! — извиках след него.

Старчето се върна, изгледа ме над очилата и каза примирително:

— Другите даже не се извиняват. Знаете ли, някога в градчетата на Рижкото крайбрежие изобщо нямаше кошчета. А пък чистотата беше необикновена. Сега на всеки стълб са обесили жълти сандъчета, а мърсят, боже опази.

Старчето приличаше на Чехов — акуратна брадичка, пенсне, ленено палтенце.

— Вие какво, търсите ли някого? Или просто се разхождате?

— Ами дадох ми този адрес, обаче, изглежда, е сбъркан, в тази къща има посолство.

— Че то посолството е от пет години. А преди си беше жилищен дом. Аз самият преживях в тази къща, в седми апартамент, точно петдесет години. Наистина с осемгодишно прекъсване.

— От трийсет и седма до четиридесет и пета?

— Не познахте. От четиридесет и шеста до петдесет и четвърта. Само че защо стоим, ей тук има пейчица, аз сам я боядисвам всяка година. Сега живея насреща. Разрешете да ви се представя — Семьон Яковлевич Полонски, почетен пенсионер, председател на дружеството за озеленяване на тукашния микрорайон, а в миналото — драматург, писал съм за самодейните театри. С кого имам честта?

— Турецки... Саша, юрист.

— Та така, скъпи Саша, мога да ви дам справка за всички жители на този дом.

— Търся един съученик... Юрий Василиев — импровизирах набързо. — Живееше в осми апартамент.

— Василиеви... в осми... Не, Саша, никакви Василиеви не са живели в нашата къща от 1935 година насам... Академик Темкин живя петнайсет години, а после, когато умря и семейството му се премести в Черьомушки, тук дойде една удивителна особа... Нина Тарасовна Троян.

— Не е ли онази Троян, героинята? Известната снайперистка от Отечествената война?

— Не, тя е снайперистка, само че по-особена... Не гадайте, приятелю мой, все едно никога няма да отгатнете! Сега ще ви разкажа удивителната история за една забележителна и неповторима жена... Простете, имате ли време? Моето е и много, и малко едновременно. А вие вероятно бързате? Младежта винаги е в движение...

Полонски беше от хората, които обичат да си начешат езика, да си спомнят миналото — сега вече това не е опасно... Потребността на човек да се изповядва няма никога да изчезне. Комплексът за изповедност е хроническата болест на нашите пенсионери. Особено почетните: от местно, републиканско и съюзно значение. Те имат какво да си спомнят и да разкажат на внуците. Жалко само, че ние, младежта, не си падаме особено по спомените на нашите дядовци... Но в мое лице Семьон Яковлевич Полонски намери благодарен слушател, макар аз още да не предполагах колко нужни са за „моето следствие“ спомените му за семейство Троян.

— Семьон Яковлевич, аз не бързам, разказвайте...

— Какво представлява любовта на мъжа? Кратки прибежки от една мека постеля до друга, още по-мека? А женската любов? Да покориш, да примамиш, да съблазниш! Да превърнеш джигита в оседлано, покорно магаре! Следите ли мисълта ми, Саша? Тоест и при жените, и при мъжете всичко се основава на примитивния инстинкт: хапи, покорявай, подчинявай! Обърнете внимание, не да се отдадеш на олтара на любовта, както беше с нас, старите поколения, възпитани в сантиментален дух, а да вземаш! Не да жертваш себе си, а да принасяш в жертва другите! Тази ужасна същност на съвременния човек — имам предвид човека от новата формация — беше успяла да

разбере една съвсем зелена девойка от прекрасния украински град Днепропетровск. Между другото аз съм роден там... Тя беше най-красивото създание. Да си призная, аз бях малко увлечен по нея. Даже се опитвах да я очаровам чрез московския театрален свят... Но на нея, разбира се, не ѝ беше до мен. Тя искаше да сграбчи живота. Нина Троян пристигна от Днепропетровск, за да покори Москва. Тази натурална блондинка с изумително сини кладенчови очи си намери работа като стюардеса на въздушния лайнер, който издигаше във висините драгоценните тела на нашите ръководители... Съблазнил я, както тя ми разказа, пилотът на правителствения самолет. Той я представил на Никита Сергеевич... Виждам, Саша, че на езика ви се върти въпросът: кой Никита Сергеевич? Нима същият? Отговарям: да, същият! Никита кукурузника, цар Никита, първи секретар, премиер и прочее... Той бил така очарован от прекрасната стюардеса, че заради младата Нина бил готов да захвърли старата — своята Нина Петровна... За дълго или за кратко, но цар Никита поживял с Нина Троян, тя получи стая срещу мен, в осми апартамент и... му роди „царевич“, прекрасен малчуган, когото нарекоха Едуард — защо му е харесвало на Никита Сергеевич това име, не знам...

Докато слушах невероятния разказ, не можех да реша веднага — дали този драматург на самодейния театър говори истината? Или си фантазира по навик.

Полонски вдигна очилата на носа си.

— Виждам недоверие на лицето ви. Мислите си, старчето май съчинява, а?

— Често казано, историята е доста странна.

Потърсих цигарите в джоба си и си спомних, че току-що изпуших последната.

— Виждам, че нямате какво да пушите. Аз имам „Прима“, ако не възразявате. — И Полонски измъкна от джоба си неразпечатано пакетче.

— Аз, разбира се, не пуша, но за всеки случай нося цигари и кибрит.

— Благодаря, Семьон Яковлевич... А тази Нина Троян само едно дете ли имаше от Никита?

— Само едно — Едуард Никитович Троян. Той носи фамилията на майка си. Сега е военен. След смъртта на баща му някой най-горе

настоял Едик да върви по военна линия. Но Нина Тарасовна роди и дъщеря — Светлана. Никита Сергеевич имаше един помощник Аралов, незабележим тип, сива личност. Та Никита Сергеевич настоя той да сключи брак с Нина Троян. Отначало това било фиктивно. Но после, както често става, фикцията се превърна в реалност... Те станали мъж и жена. Назначиха Аралов за републикански министър и те се преместиха в блока на Министерския съвет...

— Срещате ли се с Нина Троян? — попитах аз.

— Случва се, но не често. Предимно, когато тя има неприятности. Тогава Нина ми се обаждат по телефона, отпуска си душата, жалва се от съдбата. Както например неотдавна, когато свалиха мъжа ѝ от министерското кресло. Впрочем не само него. Новата метла поновому мете... Между другото, с вас, другарю юрист, е интересно да се разговаря. Няма ли да си оставите телефончето? Може пак да побеседваме.

— Разбира се, Семьон Яковлевич, иска ли питане. С удоволствие.

— Забележително! — зарадва се Полонски, записа си моя домашен телефон и като се сбогува, заситни по алеята към вътрешния двор.

И тъй, Светлана е сестра на Троян. Той пък е незаконен син на изпадналия в немилост бивш глава на правителството. А Светлана е дъщеря на свален министър, изоставена от мъжа си заради дъщерята на новия генерален секретар. Моят приятел от института за международни отношения беше казал: „Тя искаше да убие Белов, но вместо това се омъжи за маршал Агаркин.“ Не, не вместо, а за да се разплати с мъжа, който я предал, и едновременно с новото му семейство, се е омъжила тя за маршала. Съюз между реванша и жаждата за власт. И всички ги командва самият Агаркин. „Сталин“ несъмнено е той. Троян е изпълнител, а Светлана — вдъхновителка и помощничка. Но независимо от тези колизии на човешките съдби, които ми се откриха, изобщо не се трогвах. *Нека да се изядат един друг, нека се боричкат за властта, за овладяването на изплъзналия им се трон* — аз не злорадствах от това, че разбрах гибелната тайна на Троян-Белова-Агаркина. Какво ми пука на мен, Александър Турецки, кой ще бъде на върха? За мен нищо няма да се промени. Също както и за майка ми. За Меркулов. За Ирина. Но заради честта на професията

аз бях длъжен да разкривам престъпленията, извършени от уязвено самолюбие, тъпо тщеславие или всесилна власт — затова щях да подсигуриям Женья Жуков при срещата му с Троян в Манежа тази вечер, но преди това трябваше да поставя финалната точка в „моего разследване“.

И с тази цел аз се отправям към площад „Пушкин“, в телефонната палата, и намирам в указателя номера на една многократна световна и европейска шампионка и рекордьорка...

Квартирата на Ана Чуднова е направо тапицирана с награди, флагчета и медали. Самата Ана прави кафе в кухнята и се оплаква басово:

— Тая мелничка за кафе е поне на сто и петдесет години. Време е да я хвърля, ама ми е жал. Виждаш ли каква ръчка има — антика! На, повърти я, докато аз кипна водата.

Вземам допотопната мелничка и пак сядам в креслото — редом с Ана ме наляга комплекс за малоценност, тя е по-висока от мен с петнайсет сантиметра.

Познаваме се едва от десет минути, но вече сме добри приятели. Тя е, както се казва, наше момче.

— Със захар ли?... Добре. А мляко? Без... Още по-добре, защото и без това нямам... Да ти кажа, аз изобщо не мога да готвя. За кого ли? Ами искам да си взема едно хлапенце от детския дом, ще му плета шапчици, това мога, и кашичка ще му варя... Какво ли ти говоря глупости, сигурно си дошъл по работа.

Лицето на Чуднова е некрасиво, с едри белези от шарка, без грим. А очите ѝ са добри и тъжни. Звездната болест явно не е успяла да я налегне...

— Да, значи за Светка Аралова. Красавица, разбира се. Фигурата ѝ — висша класа. Мъжете на плажа им течаха лигите. Обаче студена. Бих казала даже — нежива. И завистлива. Тя ме ненавиждаше, знам. Като впери ония ти ми зелени очи, гласът ѝ тих, думите като че ги цеди. Една моя приятелка казваше: „Анка, тя ще те отрови, ей богу.“ И за какво? Какво можех да имам аз освен спорта? Кой ще ме вземе за жена, такава върлина... Е, аз пак дрънкам глупости... Та значи след Олимпийските игри в Москва през 80-а година, когато тя падна не само от мен, но изобщо не спечели нито един медал, я хвана стрес и някаква нервна болест. Няколко месеца лежа в болницата, ние я

посещавахме, но тя не ни се радваше много. По цялото ѝ тяло, особено на главата, излезе някакъв псориазис. После я излекуваха, все пак в правителствена болница лежеше, баща ѝ още беше министър. Предписаха ѝ постоянен кварц, цяла година ходеше с тен... Сетне се омъжи и повече нищо не съм чувала за нея...

— В коя болница лежа?

— Уф... Чакай да се сетя... А, да, в Боткинската, в кремълския ѝ корпус.

Завеждащата отделениято дълго разглежда моята служебна карта. Жената има пълно право да откаже на молбата ми, защото не нося официално запитване от прокуратурата. После тя пак така дълго изучава лицето ми, написва нещо на една бележка и извиква секретарката си.

— Вие можете да се запознаете с историята на болестта на Аралова, но справка за диагнозата — извлечение от болничния картон — мога да дам само след писмено запитване от следствените органи.

Секретарката донесе медицинския картон. Прелистих го отначало докрай — беше предимно на латински.

— Можете ли да ми кажете със свои думи от какво... — търся подходящата дума, — от какво страдаше Аралова?

— Много тежка форма на косопаден лишей — казва лекарката. — Практически настъпи пълно оплешивяване... Аз я помня, тя много преживяваше и не искаше да я посещават. Само когато идваше брат ѝ се оживяваше, а иначе все мълчеше... Много тежък характер, даже зъл. Да, неприятна болест за такова младо, толкова красиво момиче. Трагедия, бих казала. Самата аз ѝ поръчвах перуката при един познат фризьор... преди да я изпишем.

Тролейбусът се влачи като катафалка и замира пред светофарите всяка минута. Вътре е толкова душно, че потта от мен направо тече. И отново чувствам силна болка в тила, а към гърлото ми се надига гадене. Опитвах се да не мисля за разговора с лекарката, но мислите идваха от само себе си, а това предизвикваше още по-силно гадене...

18.

Романова се откъсна от телефона, за да попита Грязнов:

— Сигурен ли си, че не трябва да ви подсигуряваме?

— Сигурен съм, иначе ще провалим работата. Женка отива празен, аз му издърпах всичките микрофони от задника. Той ще иде с тролея, а ние с Турецки — с кола.

— И пистолета ли му взе? Може би по-добре ще е да му го оставим, момчета... — Романова се вълнува, затова говори с непривично спокоен за нея тон. — Какво като го обискират? В най-лошия случай ще му го вземат.

— Александра Ивановна, у него не бива да има нито един подозрителен предмет, а ти искаш да му пробуташ пистолет.

— Защото се тревожа... Шофьорът ви ще бъде Вася, ново момче. Аз и Погорелов ще седим при радиото до победен край...

Заседнахме на кръстовището пред хотел „Москва“. Часовниците ни вече показваха седем без една минута, а тепърва трябваше да пресечем Манежния площад. Най-послед движението тръгна, ние се прилепихме до тротоара край улица „Херцен“ и аз веднага забелязах самотната фигура на Жуков под кръглия градски часовник. Седем и две минути. Жуков погледна часовника над главата си и се отправи към фоайето.

— Саша, ти оставаш с Вася да слушаш уоки-токито.

Грязнов се изниза от волгата и скоро рижата му глава се мярна сред опашката, която като змийче заобикаляше ъгъла на Манежа. Вече беше седем и пет минути. И в този момент, нарушавайки всички правила за движение, пред самия вход паркира разкошно „Ауди“, от което излезе висок военен. А ние чухме гласа на Грязнов: „Внимание“. Вася отпусна съединителя, но пак се чу тенорчето на Грязнов: „Остави! Те са пуснали опашка след себе си.“ Следях внимателно Троян. Той се качи по стъпалата на Манежа и един спортен на вид младеж, който стоеше до милиционера, му кимна с глава към вратата. След две минути двамата — Жуков и Троян — излязоха от фоайето.

Бях сигурен, че Женя вижда Грязнов, макар той нито веднъж да не погледна към него. Троян отвори вратата пред Жуков и седна до него, а аудито се отлепи от мястото си, зави наляво и тръгна покрай Александровската градина. „Внимание! Следете вишневото жигули на улица «Херцен»! Веднага след него!“ Изгубих от очи Грязнов, виждах само вишневото жигули, което рязко потегли от улица „Херцен“. Вася обърна на площада под прикритието на един тролейбус и в колата почти в движение се хвърли Грязнов.

— Не изоставай от жигулито! — викна той на Вася. После спокойно се обърна към мен: — Отидоха да плюскат. Къде — Женя не знае.

Направихме кръг на Площада на революцията и отново се върнахме на Манежния, следвайки на прилично разстояние вишневото жигули. Аудито беше далеч пред нас.

— Браво, Вася. Той дойде при нас от КАТ, Саша, така че Шура ненапразно ни го даде днес. Знае техниката на преследването, не ти е работа. Така ли е, Василий?

Василий отговори с достойнство:

— Е!

Жигулито ни доведе до сградата на СИВ. Там вече стоеше празното ауди. Изчакахме, докато жигулито се повъртя малко отпред и после изчезна в неизвестно направление. Паркирахме волгата така, че да не бие на очи, и зачакахме. Вася изтича до магазина и донесе две бутилки мляко и един хляб.

— А Женя там лапа желирана пъструга — произнесе замислено Грязнов, докато дъвчеше хляба...

След два часа от ресторант „Мир“ излязоха четирима: Троян, Жуков и двама непознати. Женя се клатеше подозрително и излишно размахваше ръце. Тревожно погледнах Грязнов.

— Не се бой. Играе... — И изведнъж закрещя: — Пердаши пред тях, Вася — на „Кутузовски проспект“ 36!

— От къде знаеш? — попитах го.

— А сигнализацията за какво е? Той ми направи знак „Отиваме в дома на Троян“.

И ние отново чакахме, сега вече на „Кутузовски проспект“. Чак в единайсет и половина от входа излязоха трима — и сърцето ми сякаш пропадна. Двамата спътници на Троян влачеха Жуков.

— Всичко е наред, Саша. Спектакълът продължава — тихо каза Грязнов. — Отлепай, Вася, към „Кржижановски“... номер десет...

Паркирахме откъм нечетните номера на улицата и започнахме да наблюдаваме как ония двамата измъкнаха Жуков от колата и го настаниха на пейката. Женя, ако се съди по движенията му, пееше оперна ария. Двамата седнаха в колата, отдалечиха се на стотина метра и спряха. Жуков се свлече от пейката и се опита да се изправи. Колкото и да се мъчех, не можех да повярвам, че е трезвен.

— Така. Вася остава в колата, а ние с теб отиваме при Женя... Не тук, в жилището му.

Висяхме на стълбищната площадка поне още половин час, докато от асансьора най-после не излезе Жуков.

— Едва се измъкнах от „биячите“ на Троян. Сега се стягаме бързо и се връщаме на „Кутузовски проспект“.

Влязохме в ергенската квартира на Жуков и той започна да се преоблича в черен анцуг.

— Значи така. Слава, донеси нарзан от хладилника. Отцепих се страшно, не се наложи особено да се преструвам. Утре предавам цялата автоколона на Троян. Готви се нещо грандиозно. Седем камиона ще превозват експлозива. Успях да напия тоя Троян и той ми демонстрира автомат нов модел, разглобяваше го и го сглобяваше за девет секунди — направо рекорд! Майната му... Обаче извади автомата от замаскиран сейф. Трябва да го открием. Там навярно се пазят всичките им секрети.

Жуков извади от вградения гардероб алпинистка екипировка и взе да проверява карабинерите.

— Какво си решил да правиш? — попитахме двамата с Грязнов в един глас.

— Вие ще ме подсигурявате на покрива, а аз ще се спусна до прозореца, ще се опитам да отворя сейфа. Как ли? Не е ваша работа, ченгета! Давай фотоапарата.

— Ти си мръднал бе, Женя! Сега ще тресне бурята, цял ден се кани!

— Както казват българите в такива случаи — няма нищо похубаво от лошото време. А Едуард Никитич ще нанка поне още два часа и няма да мръдне. Сипах му от Шуриното сънотворно. Те ме

изтарашиха както и на нашата митница не са ме преравяли. Обаче за цигарите не се сетиха...

Вася остана в колата да наглежда булеварда, а ние с Грязнов стояхме в двора на блок 36 под проливния дъжд и следяхме как Жуков се спуска по въжето от прозорчето под покрива. Едва го различавахме върху потъмнялата от дъжда стена. Един етаж надолу, втори, трети... Ето, той спря, отблъсна се силно с крака от стената, прехвърли гъвкавото си тяло през отвореното тясно прозорче с матово стъкло и изчезна в тъмната дупка. След няколко секунди отново го видяхме на прозорчето. Той замахна и хвърли неголям вързоп — въжето с карабинерите — точно в средата на детския пясъчник.

— Сега давай бързо нагоре — прошепна ми Грязнов.

Измъкнах от кобура своя „Макаров“ и прилепих ухо до вратата. Грязнов се дръпна до отсрещния апартамент, извади пистолета си и се присви, готов по мой знак в същата секунда да избие вратата от пантите. Наоколо цареше пълна тишина. Броях наум секундите... Една, две, три... Ще успее ли Женя да отвори сейфа?... Четиридесет и пет, четиридесет и шест... Ами ако Троян все пак се събуди? Ако му се приходи до тоалетната например? Двеста и двадесет, двеста двадесет и едно... Аз никога не съм вземал сънотворно, знам за действието му само по учебниците и литературата... Осемстотин и петдесет, осемстотин петдесет и едно... „Дори да загинем — ний, братята по съдба... Дори да загинем — ний, братята по съдба...“ Едно, две, три — започнах да броя втората хиляда... „Главният изверг е дал на тази чаша своето име...“ Все пак Гудинас е влагал някакъв смисъл в своите шантави записки... Сто тридесет и четири... Напрегнато вдигнах ръката си с пистолета — не чух нищо, но видях как бавно се завърта топката на английската брава. И от апартамента на Троян — сякаш няма нищо по-естествено — излезе Женя Жуков.

— Паша! Пригответи ни своите проявители закрепители и продължавай да си хъркаш! Трябва да промием със следователя едно филмче — каза Грязнов с хремав глас на дежурния криминолог.

Двамата с Грязнов влязохме във фотолабораторията на НТО да проявим, фиксираме и копираме фотоматериала, заснет тази нощ от Жуков. Експертът Паша ни изпрати със сънен поглед, обърна се към стената и продължи „да дежури“.

След час завършихме своето фототворчество и закрачихме по ехтящите коридори към кабинета на Грязнов, където спеше като невинен младенец Жуков.

Отместих папките с оперативни дела към ъгъла на дългото бюро и разстелих снимките пред себе си. Първата страница на все още неизсъхналия фотоалбум заемаше ръкописен текст с едър четлив почерк и заглавие: „Паметка — съвещания при маршал Сталин“. Съмнения за авторството нямаше — всяка записка беше подписана с „Е. Т.“, тоест Едуард Троян.

„Днес, 1 май, маршал Сталин взе решение в най-близко време да извърши правителствен преврат — да ликвидира генсека и да оглави новия състав на Политбюро. Тези дни Сталин ще обяви точната дата. Маршал Сталин, председател на съвета за отбрана, освен поста генерален секретар на партията, ще поеме и задълженията на председател на президиума на върховния съвет и на министерския съвет. Позорният период на безвластие и мекушав либерализъм, започнал през 1953 година, свърши.

На мен е възложено да подготвя за попълване пустеещите лагери. Предвидено е в тях да бъдат изпратени не по-малко от 10 милиона души. Такъв според предположенията на Сталин ще бъде броят на противниците на политиката на новото Политбюро.

Сталин одобри моите предложения — да пуснем «желязната завеса», да прекратим туризма зад граница, размените на ученици и студенти, да спрем стопроцентова емиграцията.

Е. Т.

Днес, 9 май, маршал Сталин обяви датата на преврата. За нея знаем аз, генерал Серий и неговият помощник Гудинас, на когото е поръчано да организира транспорта за доставянето на експлозива. Благоприятстващи фактори: А) Командващият Матросов влиза в болница за операция — ще бъде лесно да се неутрализират граничните войски на КГБ. Б) Министърът на отбраната Сколов и неговият заместник отиват на маневри в ГДР. В) Членовете на Политбюро Алиев, Воротников, Шевернадзе и Зайков ще подкрепят властта на новия генсек по местата, където ще бъдат на визити.

Министърът на вътрешните работи Федорчук се задължи като награда за връщането му на поста председател на КГБ да въведе в набеязаното време в Москва танковете на дивизията «Дзержински».

Поводът за завземането на властта ще бъде катастрофа с неவிжданa сила и гибелта на 100 хиляди души. За организирането на катастрофата и покушението срещу живота на генсека ще бъдат обвинени останалите живи членове на Политбюро, които не са се присъединили към маршал Сталин.

Е. Т.

10 май. Разработена е програма — минимум:

— Организиране на съдебни процеси (от типа на Троцкистко-Бухаринските) срещу ръководителите на министерства и ведомства заради стремежа им да реставрират капитализма чрез икономически реформи;

— Ожесточаване на наказателното законодателство по отношение на научно-техническата и творческата интелигенция, военнослужещите, вярващите, младежта, работниците и колхозниците, които поддържат порочния курс на предишното Политбюро;

— Да се въведат привилегии за спецчастите (повисоки заплати, специални хранителни магазини, жилища),

да се поставят кадрите от спецчастите на ключовите постове...

11 май. Серий и Гудинас влязоха в конфликт. Взето е решение да се ликвидира Гудинас.

Е. Т.

14 май. Гудинас е арестуван, признат е за невменяем, връзката му с нашата група не е разкрита. Трябва да се обмисли въпросът за транспортирането на експлозива.

Е. Т.

27 май. Маршал Сталин обяви пред нас своята програма — максимум.

Смисълът ѝ се свежда до нов курс във външната политика (пълна съветизация на Афганистан, въвеждане на «желязната завеса»...) и във вътрешната (забрана за браковете с чужденци, изкореняване на социално-икономическите, религиозните и националните движения, прикрепяне на всички трудещи се минимум за пет години към работните им места — непокорните да се изпращат на строежите на народното стопанство). Да се въведе строг курс на идеологическо въздействие върху творческата интелигенция — неутрализиране, подкуп, унищожаване, както и издирване на лицата, слушащи задгранични «гласове» — да се предвиди наказателна отговорност за подобни действия, а нарушителите да се изпращат в лагери...

Е. Т.“

Това беше по-членоразделен вариант на дневника на Гудинас. Маршал Агаркин се готвеше да създаде хаос в страната, за ликвидирането на който предлагаше собствената си фигура, умело

използвайки предоставената му от закона власт. Но за каква катастрофа ставаше дума в обръщението към народа? Къде и кога се готвеха да я осъществят слугите на Агаркин — „инжектираните“ военни от спецчастите?

— Излиза, че ние разкрихме грандиозен заговор, Саша. Може нещо да ни падне за това, а?

Погледнах към Грязнов.

— Слава, раздрусай Женя. Трябва да разберем по-подробно къде трябва да доставят камионите експлозива.

— Няма нужда да ме друсате — завъртя се на дивана Жуков. — Четете нататък!

Ние с Грязнов четем внимателно страница след страница списъци на участниците в операцията по завземането на властта, имената на командирите, първостепенните мероприятия след преврата, организация за снабдяването на населението, заявление до чуждите правителства — всичко едно през друго, без някаква видима система.

— Това, разбира се, са копия — казва Слава. — Оригиналите, изглежда, са у самия маршал...

— Разбира се, че са копия — мърмори Женя.

— Я спи, ти твоето го отработи днес — казва му Грязнов. — Аха, ето! Гледай, Саша...

„ОБЕКТ 1.МГУ.

ОБЕКТ 2. МОСФИЛМ.

ОБЕКТ 3. АНДРЕЕВСКИЯТ МОСТ.

ОБЕКТ 4. ТРУБЕЦКИЯТ ПАРК.

ОБЕКТ 5. НОВОДЕВИЧИЯТ МОНАСТИР.

В определения ден на всеки обект трябва да дежурят наши хора. Всички налични резерви на ВВ^[1] трябва да се подготвят за прехвърляне на обект 0.“

— Саша, какво е това, а... Те искат да взривят всичко това, така ли?

— Не разбирам... Защо ще взривяват Трубецкия парк?

— Значи университета разбираш защо?

— Не иронизирай, Слава. Московският университет е пълен с хора, ще се вдигне паника. Но не мисля, че те искат да взривяват тези пет обекта. Трябва да ги видим как са разположени на картата на Москва. Но това остава за утре. От сутринта се събираме в прокуратурата.

— Ти да не си решил да си ходиш вкъщи? Я останаха четири часа за сън, я не. Лягай в някой кабинет.

— Нещо не съм на себе си, Слава. Искане ми се да се прибера. Ще ти бъда много благодарен, ако ми уредиш кола. Зад кормилото мисля по-добре...

Карах по безлюдната Москва, чиста и свежа след преминалата буря. Казах на Слава: „Зад кормилото мисля по-добре.“ За какво да мисля? Колко добре стана всичко: ние разкрихме заговор срещу партията и правителството и ни се полагат награди. На мен ще ми присвоят поредния чин „юрист първи клас“, Грязнов най-после ще го направят майор, а Жуков Шура ще си го вземе обратно в криминалната милиция... Всекиму своето... Трябва да зарадвам Меркулов — сега твърдо ще спасим от разстрел Фауст Кеворкян... Минах покрай станцията на метрото „Фрунзенска“, където за пръв път срещнах Лана. Какво ще стане с нея? Участието ѝ в заговора не може да остане в тайна, тя е част от престъпния съюз Агаркин-Троян. И каква роля ще ми бъде отредена, когато всичко излезе наяве? Да бъда свидетел на обвинението срещу Светлана Белова?! Но нали аз бях и неин неволен съучастник! Аз не исках да изслушам Ким, разкарах я като страхливец от кабинета си, а вкъщи изключих телефона. Тя търсеше от мен защита, а аз се отрекох от нея като от ненужна и пречкаща се вещ... Аз издрънках следствена тайна на една престъпничка, съобщих на Светлана Белова, че имам сведения от държавна важност, и в резултат на това — значи по моя вина загина Ваня Бунин... Аз дадох лекомислено на Клава секретно поръчение и то стана известно на Светлана Белова — така убиха курсанта Морозов. Нима мога да остана настрана — и тази смърт лежи на моята съвест! Какъв съд трябва да ме съди? От гледна точка на закона всеки съд ще ме оправдае — няма причинна връзка между моите действия и престъпленията на терористите. Но как да оправдая сам себе си? „Ний ще запалим там

факела на смъртта...” Ама че ми се натрапиха стиховете на тоя литовец!

Когато стигнах до вкъщи, вече беше съвсем светло. Загасих двигателя, запалих цигара... По крайбрежната улица вървяха прегърнати момче и момиче. В двора на магазин „Тимур“ се престараваше портиерът — кой знае защо, поливаше двора след многочасовия яростен дъжд. До мен на седалката лежеше моят макаров. Дали пък да не... Вдигнах пистолета и кой знае защо духнах в дулото му. Ето така — до слепоочието и всичко свършва отведнъж. Не че ми се искаше да умирам. Просто животът пред мен се очертаваше така отвратителен, че не виждах смисъл да го живея. Бях като плъх, който са тренирали да намира изход от лабиринта, а после са го вкарали в лабиринт без изход и той ляга — и си гризе лапите... Духнах още веднъж в черната дупка, прибрах пистолета в кобура и въздъхнах облекчено: не, съвсем не ми се умираше. Да става каквото ще. Утре е събота. Нямах нито един почивен ден през тоя месец. Днес ще имаме много работа, но утре принадлежа само на себе си. Може да ида с Ирка в „Лужники“? Да се спася в тая стохилиядна маса от самия себе си. Ненавиждам колосалните пропагандни сборища на стадиона, предназначен за спортна борба. Да се ръкопляска на комбинациите от тренирани тела: „Слава на КПСС“, „Мир на света“. А после в правителствената ложка да търчат дечица с букети... И над зелената чаша да се извисяват стотици гълъби...

*На това бунище, сред плевелите на робството,
ний ще запалим факела на смъртта.
Главният изверг е дал на тази чаша
своето име, по-позорно от Сатана...*

Но това е за тая същата зелена чаша, за която току-що и аз мислех! „Слава, зад кормилото мисля по-добре.“ Главният изверг — да, разбира се, че е Ленин! Централният стадион „Ленин“! Те искат да взривят „Лужники“... Утре!

Отворих жабката и извадих картата на Москва. Днес те ще докарат експлозива в петте обекта около стадиона, а Троян, маскирайки го, като подсигуряване личната безопасност на генсека, ще

организира залагането на динамита. Всички запаси от експлозив трябва да бъдат прехвърлени на основния обект „0“. „0“ не само е главният обект, но и графично изображение на централната арена на стадиона „Ние ще унищожим робството за една секунда“... Катастрофата с небивала мощ — това е взривяването на стадиона „Лужники“, където ще има над 100 хиляди зрители! И сред тях Ирка, Лидочка и Льоля Меркулови, хиляди други Ирки и Лидочки, които нямат никакво отношение към борбата за власт, към цялото това безумие...

Милиционерската волга изрева с мощния си двигател и след десет минути аз вече се носех по Проспекта на мира към дома на Меркулов.

---

[1] Вътрешни войски. — Б.пр. ↑

19.

Меркулов се бръснеше пред огледалото, а аз седях на ръба на ваната. Трябваша ми десет минути, за да му разкажа основното. Крайчето на носа му беше бяло почти като сапунената пяна на бузите — той винаги пребледняваше, когато се вълнуваше.

Меркулов се дообръсна, изми лицето си и го изтри с хавлиената кърпа.

— Саша, отиваме при Мойсеев.

— Какво общо има Мойсеев? Веднага трябва да съобщим за заговора на тези, които той засяга...

— Нали не искаме да изтече информация?

— Да, но защо Мойсеев?!

— Семьон Семьонович пет години е учил със сегашния генсек в една група на Юридическия факултет. В петдесет и втора му е дал препоръка за партията. Мисля, че такива неща не се забравят. Затова той ще телефонира след половин час на своя кръщелник и ще поиска среща. Макар и за пет минути. При цялата си колосална заетост генсекът трябва да намери пет минути от своето скъпоценно време, за да спаси... безценния си живот.

— Семьон Семьонович, моля да ни извините за ранното посещение — каза Меркулов, веднага след като Мойсеев ни отвори.

— Кое му е ранното, Константин Дмитриевич! Отдавна съм на крак. Пържа на синовете бухти. Те имат днес празник, дават им дипломите от техникума. И аз реших да ги погледея с „мамините сладки“. Майка им винаги за празник пържеше тези бухти.

В апартамента не можеше да се диша. Миришеше на прегоряло масло и не се виждаше нищо от пушека — направо да викаш пожарната.

Времето ни отиде не толкова да подготвяме Мойсеев за „царския разговор“, колкото да ликвидираме последиците от готварската му

дейност. Докато ние със Семьон Семьонович пълнехме с бухти всички подходящи и неподходящи съдове, Меркулов се договаряше по телефона с републиканския прокурор Емелянов. Меркулов беше изключението, на което предпазливият и хитър прокурор на републиката се доверяваше, може да се каже, без уговорки.

Мойсеев ме застави да гризна една завита бухта, която се оказа удивително вкусна.

— Рецептата ме подведе, Александър Борисович. Според Анините записки трябва да се сложат едно яйце, половин чаша брашно и съвсем мъничко вода. Реших, че е твърде малко и увеличих пропорциите четири пъти.

От Мойсеев до Прокуратурата на РСФСР е съвсем близо, няма и пет минути пеша. С оглед куцането на Семьон Семьонович — осем минути. Пресяхохме „Неглинка“ и тръгнахме нагоре по „Кузнецки мост“...

Помощникът на републиканския прокурор ни вкара в кабинета на Емелянов и връчи на Меркулов указателя с телефоните на партийно-правителствения апарат. В кабинета имаше няколко телефона. На отделна масичка беше „петолъчката“ — по този „червен“ телефон можеш да се свържеш с всеки ръководител на републиканско или съюзно равнище и дори с генсека. Емелянов беше на съвещание, но предупредил помощника си, затова она беше така добър с нас. Той ни обясни как да ползваме „петолъчката“ и излезе...

Мойсеев навърта шайбата, в свободната му ръка дими цигара и аз виждам как трепери огънчето ѝ.

— Ало, ало... Домът на Михаил Сергеевич ли е? Здравейте, Мойсеев е на телефона, Семьон Семьонович... От прокуратурата, да, федерацията... Бихте ли повикали... Той ме познава... Миша? Михаил Сергеевич? Вие ли сте? Ти ли си?... — Гласът на Мойсеев мутира във фалцет като на младо петле. — Трябва спешно да се видим и да поговорим. Много е важно.

Семьон Семьонович угаси цигарата си в пепелника и облиза с долната си устна потта, която беше избила над горната.

— Кой се обажда? Семьон... Семьон Мойсеев... Аз съм Семьон, позна ли ме, Миша?!

Семьон Семьонович, без да закрива слушалката, ни съобщи радостно:

— Той ме позна — Миша!

И после отново в слушалката:

— Работата е много сериозна, Михаил Сергеевич! Поне за десет минути... Засяга лично вас... лично теб... и цялата държава. Иначе бих ли се осмелил да ти се обаждам... Добре, добре, разбрах. Мога веднага да дойда, какво има да вървя — от „Кузнецки мост“ до Кремъл!

После Мойсеев се заслуша, сбърчил към носа сивите си вежди.

— В девет и половина? Бюрото за пропуски? При Спаските врати? Добре, добре, разбрах... В девет и половина съм там. Довиждане, Михаил Сергеевич!

Мойсеев остави слушалката. Потта се стичаше по челото и страните му. Той се наведе над апарата и тържествено произнесе над блесналата му повърхност:

— Моритури те салутант! Кое то значи на латински: „Отиващите на смърт те поздравяват!“

Меркулов, без да каже нито дума, наля вода от гарафата и извади от джоба си флаконче с таблетки.

— А сега, Семьон Семьонович, вземете един реланиум... И тъй, преди всичко за заговора на Агаркин и взрива, който подготвят на „Лужники“. Не забравяйте да покажете документите. Второ, експлозията в метрото и освобождаването на Кеворкян и останалите невинни. Наблегнете на „Афганското братство“. Ако остане време — съобщете му за вредните инжекции ФАУСт. Най-добре ще бъде да си запишете всичко това в бележника — даваше Меркулов последни наставления на Мойсеев, докато аз почиствах косъмчетата от изтритото му сако и му завързвах вратовръзката, току-що свалена от врата на Костя.

Паркирахме служебната волга до 14-и вход на хотел „Русия“ и зачакахме, разположени на задната седалка, завръщането на Мойсеев от Кремъл.

— Идеята да се създаде тайната терористична организация „Афганско братство“ явно е била на Агаркин — каза Меркулов.

— Защо са му на Агаркин тези фанатици, след като в ръцете му са могъщите спецчасти?

— Саша, забележи, че Агаркин е не само ръководител на спецчастите. Той е и председател на Съвета за отбрана! Първият

военен на толкова висок пост. От създаването на съвета през октомври 64-а година това кресло е било заемано само от партийните лидери.

— Щом има такава власт, за какво му е да си цапа ръцете с разни откачени терористи?

— За да има реална сила, а не просто номинална власт, както например председателят на Президиума на Върховния съвет, маршал Агаркин е създал спецчастите... Той е събрал в железен юмрук подразделенията с добре обучени бойци, които преди са били разпръснати по различните военни ведомства. Но за да се сформира такава сила, има нужда от някаква обосновка. И Агаркин е обявил спецчастите за щурмови отряди на партията! Това се е харесало и генсекът е клъвнал на тая въдица. Той също иска да бъде независим от КГБ, МВР и Министерството на отбраната...

— Значи смяташ, че Агаркин е излъгал генсека?

Меркулов свъси вежди:

— Точно това е определението. Маршалът е излъгал генсека. Спецчастите изобщо не са щурмови отряди на партията. Те са щурмовите отряди на маршал Агаркин! И Съветът за отбрана, който той оглавява, е само върхът на айсберга. В основата му са разпръснатите по цялата страна и даже в чужбина опорни точки на зараждащата се нова власт — батальоните на спецчастите.

— Видях я в Афганистан тая зараждаща се власт — промърморих аз. — Но защо му е на Агаркин, с всичките му батальони, и „Афганското братство“?

Меркулов говореше, наклонил глава и гледайки изпод вежди.

— По принцип нямам нищо против армията. Нещо повече, симпатизирам на военните. Сега в нашата армия има много голям процент техническа интелигенция. Хора, завършили академии и институти. Те разбират обстановката. И в центъра, и по места. Ако ставаше дума за тях, ако те бяха тръгнали към властта — не знам как бих се отнесъл към това. Възможно е и да ги подкрепя... Но сега става дума не за власт на военните, а за узурпиране на властта от един човек. И пътят му към властта е следният... Ако си спомняш, в случай на масови безредици във всесъюзен мащаб Съветът за отбрана има право да се възползва от новия закон и да обяви в страната извънредно положение. Кое то значи, че цялата власт от нашия триъгълник — Политбюро, Президиумът, Министерския съвет — се прехвърля на

Съвета за отбрана! А Съветът — това не са умните, патриотично настроени техничари военни, за които стана дума преди, а... маршал Агаркин! Цялата власт отива у него. По-нататък. Какво е необходимо, за да се обяви това извънредно положение? Нужна е съответната обстановка в страната. Трябва да избухнат безредици — масови безредици! Как могат да бъдат предизвикани? Отговори ми!

Аз се надигнах:

— Експлозии в метрото, на стадионите, в атомните електростанции... Малко обекти ли има...

— Правилно. Възниква немаловажният въпрос: кой може да извърши изброените от теб чудовищни диверсии?

— Терористична организация!

— Ето защо на Агаркин не му стигат могъщите спецчастии, трябва му още и „Афганското братство“, което да устрои масовите безредици, а спецчастите — да ги потушат! В резултат от тази комбинация маршал Агаркин получава неограничена власт... Але-хоп! Нов диктатор на арената! По този начин спецчастите и братството са двете страни на един и същ медал... Това е отговорът на твоя въпрос, защо му е на Агаркин „Афганското братство“. И предвиденият за утре взрив в „Лужники“ е най-доброто доказателство.

Меркулов се горещеше и по този начин излизаше от обичайния си образ. Той нервно запуши и пламъчето освети част от високото му чело и упорито издадената напред брадичка. Протегна ми пакетчето „Димок“ и продължи:

— Агаркин ловко се е възползвал от препарата ФАУСт, който разрушава „предпазния разум“ на човека. Който го е внедрявал, той е обяснил в Политбюро, че в условията на бъдещата атомна война не може да се мине без подобни средства — иначе войниците и офицерите ще избягат панически от пултовете и ракетите при атомна атака. През миналата война, особено в първите месеци, сред нашите войници се разпространил така нареченият „танков страх“ — при фронтална атака на немските танкове те панически бягали от окопите. Масовата психоза, предизвикана от приближаването на атомна или водородна бомба, е къде-къде по-силна... За да се преодолее „атомният страх“, трябва силен психически допинг. Този допинг е предложението от Агаркин препарат ФАУСт... Но Агаркин пак е измамил Политбюро. Чрез препарата ФАУСт той е подчинил не само хората

си в Афганистан. Той ги е подчинил на своята воля и тук, в Москва. В този смисъл „Афганското братство“ е политическо явление!

— Добре, Костя, тоест хич не е добре... Но да предположим, че Агаркин завземе властта. Слага свои хора на командните постове. Спецчастите са му като вярно псе. Защо му е тогава „Афганското братство“?

— Спомни си какво ти разказваше Рогов за обратната страна на медала при използването на наркотика: склонност към престъпления, извънредна жестокост в мирния живот. Разчетът на Агаркин е да завземе властта с ръцете на безумците. А после да се избави от тях, да ги унищожи като престъпници. Та той има списъци на всички войници, които са инжектирани. Не забравяй освен това, че на войниците са били тези инжекции без така наречения стабилизатор и всички тях, без изключение ги чакат лудница или лагер. Затова на Агаркин няма да му е много трудно да се разправи със своите съучастници на другия ден след победата си. Мисля, че вие с Грязнов и Жуков разкрихте колосално престъпление и сега най-важното е нашият генсек да повярва на Семьон Семьонович. — Меркулов замълча за миг, за да продължи веднага с непривичен за него патос: — Не се съмнявам в порядъчността на генсека! Повярвай ми, той не само ще ликвидира заговора и няма да допусне взрива, но и ще организира открито следствие, а след това и съд — явен и честен. И съм уверен, че всичко ще бъде направено по закона. А невинните ще бъдат освободени от затвора с извинения...

Не можех да позная Семьон Семьонович. Напусна ни стар и болен човек. А се върна някакъв трибун с горящи очи и зачервени бузи.

— Е, как беше? — попитах веднага щом Мойсеев отвори вратата. Меркулов конкретизира въпроса ми:

— Той повярва ли ви, Семьон Семьонович?!

Мойсеев се тръшна върху седалката и ни се усмихна с нескрита радост:

— Да, да, да! И още веднъж да! Повярва ми. Миша ми повярва! Той така ми благодареше... И на всички нас! Казвах ви аз: Миша е човек! Комунист с човешко лице! Толкова е зает, а ме прие. Само да бяхте видели как ме посрещна! Отложи с един час срещата си с някакъв Шав Шанкар. А как ме нагости! Питаше... Спомняше си... А

паметта му! Каква памет има! Всичко помни... Спомни си как съм му дал стипендията си назаем да си купи костюм... Спомни си и как се сдърпахме заради една колежка. Как му писах препоръка за партията!...

Семьон Семьонович явно беше в еуфория. Повишено, радостно настроение, чувство на благополучие и доволство... които не съответстват на обективните обстоятелства. Така пише в тълковния речник.

— Простете, Семьон Семьонович, той какво каза конкретно за групата на Кеворкян — попита Меркулов. — Кога ще ги пуснат?

Настана мълчание.

— Конкретно за това не стана дума. Каза — ще проучи. И още! Миша каза, че нашата информация за заговора е нещо извънредно. И пред мен насрочи заседание на Политбюро за два часа следобед. Каза още, че всички въпроси, които съм повдигнал, ще бъдат обсъдени на това заседание. Не се вълнувайте, Константин Дмитриевич! Аз познавам Миша. Той ще вземе правилното решение. Кеворкян и неговите момчета още утре ще бъдат освободени от Лефортово...

Седях в кабинета и бездействах. Просто си седях и мислех за... за нищо... Няколко пъти вдигах слушалката на телефона и пак я пусках обратно. Накрая навъртях номера на Гречаник в Лефортовския затвор, където работеше този ден Лана...

— Защо си избрал това кафене? — усмихва се само с очи Лана.
— Плебейско е някак.

Седнали сме с нея в градината на кафене „Ермитаж“, там където са били двамата престъпници на другия ден след убийството на Ким. Имам много малко време за разговор — трябва да успея до края на работното време да се прибера в прокуратурата. Но никак не ми се удава да започна последния акт от своето разследване. Сервитьорката ни донесе кафе с ликьор и аз дълго и старателно се занимавах с разтварянето на бучките захар.

— Ако смяташ да ми правиш предложение, побързай, докато не е станало късно — открито ми се надсмива Лана, но аз продължавам да мълча и да бъркам с лъжичката ликьореното кафе. Из главата ми се въртят натрапчиво несвързаните стихове на Гудинас и не ми дават да

се съсредоточа. „На това бунище, сред плевелите на робството, ний ще запалим факела на смъртта...“

Тя трябва да отговаря пред закона за съучастието си в убийството на Ким, Ваня Бунин и младия курсант Морозов. Но аз искам да видя страх в зелените ѝ очи, искам сам да ѝ кажа всичко, което знам за нея, и да усетя триумфа на победителя.

Един порив на вятъра издуха от масата хартийката, в която беше увита захарта. Лана притисна с длани косата си от двете страни на челото, лицето ѝ стана напрегнато. Вятърът ѝ беше враг. Той можеше да раздърпа пицната ѝ коса. Спомних си как тя завърза шалчето си, когато пътувахме в колата и вятърът духаше през отворените прозорчета. Това беше в оня, другия живот, където Ким и Ваня Бунин бяха още живи.

— Лана, аз знам на кого е отворила вратата Ким. Двама в черни якета са се качили на етаж, където е апартаментът на Лагини. Те не са позвънили веднага, защото на единия от тях му е трябвало малко време. За какво са му били тези десет-петнайсет секунди, Лана?

Тя ме гледа с интерес, сякаш ѝ преразказвам съдържанието на криминален филм, и мълчи.

— И така, за какво, Лана?

— Ти май чакаш отговор. Прощавай, не разбрах — отронва тя думите в обичайния си маниер. — Не знам за какво.

— За да си сложи тази разкошна перука, поръчана от една лекарка в Боткинската болница.

И аз протягам ръка към главата ѝ, сякаш се опитвам да пригладя разрошените кичури. И пак както тогава, в колата, тя ме удря по ръката, а очите ѝ сияят като два изумруда. Лицето ѝ е спокойно и равнодушно, като че е махнала срещу досадна муха.

— Не се плаши — казвам, — няма да ти свалям украшението, че току-виж те познали тук. Нали си била точно в това кафене с Ивонин след убийството на Ким! Ти си превъртяла стрелките на часовника два часа напред. Страхотен номер — самият следовател може да потвърди, че когато са убивали Ким, ти си била в леглото му. А зеленото шалче и слънчевите очила са те направили неузнаваема при пътуването до Рязан. Само че когато главната догадка е правилна, всички малки мистерии си идват по местата. Но толкова кръв, толкова смърт — заради какво, Лана? Да отмъстиш на неверния си мъж?

При тези думи нещо потрепери в нейното лице, очите ѝ помръкнаха и вече не излъчваха светлина. Тя ме гледаше с открита ненавист.

— Сигурно сега съжаляваш, че не бях в колата заедно с Бунин. Ти така ловко беше подредила всичко. Дрънкалото Турецки има сведения, които иска да предаде на Меркулов, ето ти великолепен план: гръмваме го с все сведенията му в неговата собствена кола.

Тя стана, отвори чантичката си, извади три рубли и ги пхна под чашата. После спокойно се обърна на високите си токчета и тръгна към изхода.

Не чувствах никакъв триумф...

Пак седях в кабинета си и нищо не правех. Болеше ме тилът, в ушите ми звънеше. Като пукната камбана — вещаеше беда. Не ми се приказваше с никого. Не исках да виждам хора, тези маски, стари и нови, по което не можеш да разбереш какво искат, какво изобразяват... Жадувах само да стана, да си ида и повече никога да не се връщам тук.

Към пет часа надзърна Меркулов. Каза ми мрачно, че скоро ще се наложи да ходим на „Петровка“ — той, Мойсеев и аз. Всичко ми беше безразлично, даже не попитах кой и защо ни вика.

— Почакай, Костя, не си отивай.

Меркулов затвори вратата зад себе си и седна на стола за посетители.

— Костя, налага се да напиша заявление... за напускане.

— Разбирам те, Саша. Уморен си. Болен си. Разочарован. Но всичко ще мине. Извинявай за гръмките приказки, но следствието е твоето призвание.

— Това е съвсем друга история. Ето, виж...

Извадих от портфейла си фоторобота на единия от убийците на Ким с несръчно добавената с жълт флумастер женска прическа, прихваната отзад от зелена панделка.

Меркулов дълго, много дълго гледа фоторобота с вкаменен поглед.

— Подозирах нещо от този сорт, но чак такова...

— Това още не е всичко. Светлана Николаевна Белова е жена на маршал Агаркин. И сестра на Едуард Троян — по майка. А Троян е син

на Никита Сергеевич, извънбрачен, разбира се...

Нещо стана с гърлото на Меркулов. Навярно се обади раната, получена преди три години. Той така силно се закашля, че аз си помислих — ще му се раздере гърлото. Хвърлих се към гарафата с вода, но Меркулов замахна с ръка по посока на сакото си. Извадих от вътрешния му джоб цяла шепа лекарства. Меркулов сграбчи шишенце с лилави таблетки и напъха в устата си пет парчета...

Когато се поуспокои, аз му изложих всичко — от пътуването с Лана в Матвеевско до последната точка в „моето разследване“. Когато ме изслуша, Меркулов: тихо, но твърдо произнесе:

— Съгласен съм с аргументите ти. На твое място и аз бих подал заявление за напускане.

Взех един лист, написах рапорт до прокурора на Москва Скаредов, протегнах го към Меркулов и едва чуто казах:

— Подпиши го, моля те.

— Ще го направя, Саша. Само че... Уважи молбата ми. Ти нали не си ползвал отпуската си за миналата година. Замини някъде за два месеца. Във всички случаи трябва да си починеш. Ако все пак решиш да напуснеш сега, то в понеделник аз ще заведа тази хартийка и ще я дам на Скаредов.

Погледнах мрачното лице на Костя.

— Предлагаш ми да помисля през тези два месеца?

— Не. Нищо не ти предлагам. Просто те моля. Останалото си е твоя работа. Всяко твое решение — да или не — ще бъде правилно... след два месеца. Между другото, лелята на жена ми има къща на Рижкото крайбрежие, която седи празна. В Яундубулти.

Той погледна часовника си:

— Време е да тръгваме...

В кабинета на Романова вече се беше събрала цялата ни група. Даже Жуков и Вася присъстваха. В креслото на Шура седеше набит мъж с хищен нос и оредяла червеникава коса. Изпъкналите му зелени очи зад дебелия стъкла на очилата ни гледаха съсредоточено и напрегнато. Това беше шефът на Комитета за държавна сигурност Чебриков.

— Вие сте Меркулов? Вие Мойсеев? А вие Турецки? — преброи
ни той и сухо кимна за поздрав.

Когато седнахме, той вдигна очи към Романова и попита:

— Всички ли се събраха?

Шура лекичко си надигна задника от стола.

— Всички, Виктор Михайлович...

— Тогава започваме оперативката — рязко каза Чебриков. —
Дневен ред. Първо. Политбюро провери вашето заявление и го прие за
сведение. Решено е в срок от двадесет и четири часа да бъде
ликвидирано „Афганското братство“. И върхушката на спецчастите —
тези заговорници — също...

Гледах от упор Чебриков. Но не можех нищо да прочета по
непроницаемостта му лице.

— Второ. Политбюро прие също решение да се проведе така
акцията, че никой да не разбере за съществуването на правителствен
заговор. Нито у нас — в страната. Нито там, зад граница...

И Чебриков се закани с пръст на някого по посока на кафе
„Ермитаж“.

После въздъхна и ни огледа:

— Затова съм тук. Михаил Сергеевич лично ме помоли да ви
събера, вас, посветените, и ви кажа следното... Политбюро ми възложи
да оглавя акцията за ликвидиране на заговорниците. Цялата
информация за заговора, подготовения преврат и взривът на стадион
„Владимир Илич Ленин“ трябва да остане тайна. Вие ще подпишете
документ за неразгласяване. В противен случай... не заплашвам, само
предупреждавам — ви очаква смъртна присъда... Сега обаче не си
отивайте по домовете. Първо, ние се тревожим за вашата безопасност.
Второ, моля ви да давате на моите сътрудници квалифицирани
консултации — вие знаете за това дело повече от всеки друг. След
завършването на акцията вие сте длъжни да забравите завинаги
всичко, което се е случило. Разберете ни правилно. В този напрегнат
момент от нашата история, когато страната ни е на стръмен превал,
ние не можем... нямаме право да допуснем който и да е и където и да е
да разбере за заговора на маршал... бившия маршал Агаркин. Той е
мръсен изменник! Това е всичко! Ако има въпроси, ще отговоря.

— Аз имам въпрос? — вдигна ръка Костя.

— Моля.

— Какво е решено по отношение групата на Кеворкян? Аз проверих делото. Те не са извършвали диверсията в метрото, не са убивали хора.

— Това ли е всичко? — попита Чебриков и прехапа тънките си устни.

— По този въпрос — да.

— Отговарям, другарю Меркулов. Политбюро реши да се разгледа в двуседмичен срок делото на Кеворкян и другите. Какво ще присъди Върховният съд на нашата страна, ние не знаем. Нямаме влияние над съдебната власт. Но мисля, че все пак съветските съдии няма да погаят по главичките тези терористи...

— Моля, моля! — възмути се Мойсеев. — Преди няколко часа Михаил Сергеевич лично ми каза, че ще провери това дело. Михаил Сергеевич е юрист. Той разбира правото! Аз знам. Ние учихме заедно в юридическия...

Чебриков почервения:

— Престанете да ръсите глупости! Учили сте заедно — добре. Но сега няма защо да дрънкате за това! Какво си мислите, че няма кой да ви сложи на място?! Пак разяснявам: ще решава Върховният съд! Толкова!

— Не, това не е всичко — казах аз. — Нима няма да има разследване и после съд за заговорниците от спецчастите и терористите от „Афганското братство“?

Чебриков свали очилата си и ги сложи пред себе си. Очите му се свиха и станаха като миши.

— Вие помислихте ли, преди да попитате? Какво, другарю Турецки, не разбирате ли руски? Да ви пратим тогава пак на училище, в първи клас! Вече ви казах веднъж и завинаги да забравите това дело. А какво и как ще правим ние, не е ваша работа!

Стегнах се, като че ме удариха в слънчевия възел.

— Край на въпросите! — каза Чебриков и надяна очилата си. — Този път действително край...

Той тромаво се надигна иззад бюрото, пхна в джоба си листчетата с нашите подписи, изобрази върху хищното си лице усмивка и излезе.

20.

Пръв се съвзе Грязнов.

— Ега ти! Даже мерси не каза! Саша едва не го пратиха на оня свят, Женя рискува не по-малко... И това ми било висше ръководство! Мръсници!

— Уви — произнесе Меркулов, стана и се разходи из кабинета. Задържа се зад гърба ми и леко ме потупа по рамото...

— Да-а, обърквация — замислено проточи Жуков и неочаквано се оживи: — Александра Ивановна! От тази минута пукнат грош не давам за живота ни. Така че, ако ще се мре — поне да е с музика! Я да прескоча аз до „Ермитаж“! Може това да ни е последната почерпка на тоя свят.

— Не знам, момчета — каза Романова. Сега изглеждаше доста състарена. — Аз трябва да държа връзка с помощника на Чебриков. А вие карайте, какво ще седите цяла нощ... като в затвора.

Бързо ни хвана, изглежда, ни се отрази нервното напрежение.

... Когато отлепих клепачите си, видях полковник Романова с чаша водка в ръка. Тя сръбна, намръщи се и... заплака. Грязнов попита тихо:

— Ти какво, Александра Ивановна?

— Ама какво е това, момчета? — жално произнесе Шура. — Затова ли се старяхте? Нима това е законност? Комитетчиците устроиха Вартоломеева нощ... От Лефортово ми съобщиха — конфиденциално, разбира се, — че са арестували около двеста души и веднага, на място, са разстреляли четиридесет и четирима... И при арестите са убити около петдесет... А ето ви и първото официално съобщение: „В 23:05 часа на 23-я километър на Симферополското шосе е станал нещастен случай: правителствен ЗИЛ се е блъснал с голяма скорост в оставения на пътя валяк. В резултат на катастрофата са загинали маршал Николай Архипович Агаркин и съпругата му.“

Слушах думите на Шура и не усещах нищо — нито жалост, нито угризения на съвестта, нито тържество от възмездието. Нищо, освен

ледена празнота в гърдите. В понеделник Меркулов ще заведе заявлението ми, ще си отработя положените по закона две седмици и никаква отпускат: започвам да си търся работа като юрисконсулт, а може да се вреди и в адвокатската колегия. Трябва да подготвя делата си за издаване...

„Консултациите“, за които говореше Чебриков, се изразяваха в многочасови разпити, провеждани от следствена комисия в кабинета на началника на криминалната милиция. Комисията се състоеше от двама генерали и трима полковници от централния апарат на КГБ... Първи извикаха мен.

— Кажете, Турецки, вярвате ли в единството на партията и народа? — пита ме единият генерал, сложил ръка на рамото ми.

— Вярвам, само че какво отношение има това към делото? Комитетчиците изобщо не реагират на нападката ми.

— А съгласни ли сте с мнението, че в нашата страна има вътрешни разногласия?

— Не съм запознат с подобни мнения, другарю генерал.

Сега чекистите си разменят мигновени погледи и следващият въпрос е повече отговор:

— Когато дълги години ти набиват едно и също, приучват те да говориш не това, което мислиш, а онова, което искат да чуят от теб, тогава е трудно да се промениш за една нощ, нали?

Хилава провокация, на която аз реагирам с мълчание. Наистина не ми се отговаря, но въпросите започват да се сипят един след друг и вече по същество:

— С кого сте споделяли сведения за правителствения заговор?

— На кого сте дали информация за подготвяния взрив в „Лужники“? За „Афганското братство“? За дейността на спецчастите?

И изведнъж:

— Слушате ли „Гласът на Америка“? А радио „Свобода“? Четете ли емигрантски списания?

Тези въпроси слагат всичко на място. Генералите и полковниците са ми организирани „детектор на лъжата“. Те прекрасно знаят, че лъжа — никой отдавна не вярва в никакво единство на партията и народа. В това число и кагебистите. Но те проверяват реакцията ми на

задаваните въпроси. Самият отговор не им е интересен, знаят го предварително.

Романова ме извиква до бюрото си и ми подава оперативната сводка за произшествията в Москва, станали през още неизтеклото денонощие. Самоубил се е подполковник Троян, началник на личната охрана на генералния секретар, намерен е мъртъв във ваната си заместник-началникът на Главното разузнавателно управление при Генералния щаб генерал-полковник Рогов.

— Освен това има данни, че деветнадесет висши военни са починали при загадъчни обстоятелства, сред тях — двама армейски генерали и един адмирал... И още едно съобщение по телекса от Кабул: генерал Серий е стрелял докрай срещу комитетчиците, които дошли да го арестуват. С последния куршум се самоубил...

Призори „консултацията“ на чекистите свършва и те изчезват, като вземат преди това от нас повторни разписки за неразгласяване.

Романова гледа обезкървените ни лица и казва, запъвайки се на всяка дума:

— Имам информация, пак съвсем конфиденциална... Генералният секретар е заповядал да ни оставят живи... за награда... Много ни е благороден той, мамицата му...

Независимо от умората реших да се поразходя по пръстена на булевардите до „Кропоткинска“. Мотаех се по утринната Москва с една-единствена мисъл в главата: да си легна и да спя 48 часа. До понеделник. До онази минута, когато официално ще обявя, че напускам прокуратурата. Ще получа паричната компенсация за неизползвания отпуск и ще ида при новия председател на адвокатската колегия Воскресенски, а може би и в редакцията на списание „Човек и закон“, май че им трябваше пътуващ кореспондент...

От „Сивцев Вражек“ срещу мен излетя черна волга. Защурах се, спирачките диво запищяха и аз залепих гръб към чугунената ограда на булеварда. Нямах сили да се изправа, просто чаках как тази черна грамада сега ще обърне и... Но от волгата изскочи някакъв младеж и се хвърли да ме вдига:

— Ама аз нищо не съм... Нали не съм те закачил? Защо падна така? Олеле, скъсал си панталона... Слушай, хайде да минем без милиция, а? Че ако им духна в тръбичката... Ще ти платя панталона.

Младежът ми протегна шофьорската си книжка.

— Не ми трябва фамилията ти, изчезвай, виж, вече се трупат хора — казах му аз, като разтривах удареното си коляно.

— Изчезвам! — радостно извика той и скочи в колата.

Влязох в телефонната кабина на „Сивцев Вражек“ и набрах номера на Ирка.

— Добро утро, Ира. Имам една сериозна молба — можеш ли да ми зашиеш панталона?

Тя ми отвърща нещо, но аз не я слушам, защото веднага ми идва наум друг въпрос:

— Кога започва ваканцията ти?... Вече започна?! Тогава заминаваме още утре с теб на Рижкото крайбрежие в... ами например в Яундубулти. Всички формалности, билети и прочее поемам аз.

Франкфурт на Майн

Юли 1986 година

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.